

T.C.
KARA HARP OKULU
SAVUNMA BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

KORUCULUK UYGULAMALARININ TERÖRLE
MÜCADELEDEKİ YERİ: GEÇİCİ KÖY KORUCULUĞU
SİSTEMİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
J.Yzb. Emrah ÇELİK

Tez Danışmanı
Doç.Dr.Hv.Svn.Alb. Mehmet GÜNEŞ

ANKARA - 2014

TEZ TANITIM FORMU

TEZİN TARİHİ :

TEZİN TİPİ : Yüksek Lisans Tezi

TEZİN BAŞLIĞI : Koruculuk Uygulamalarının Terörle Mücadeledeki Yeri: Geçici Köy Koruculuğu Sistemi Örneği

TEZİN YAPILDIĞI BİRİM : Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü
Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı

SPONSOR KURULUŞ : -

DAĞITIM LİSTESİ : Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Tez Hazırlama, Onay, Dağıtım ve Muhafaza Esasları Kılavuzunda Belirtilen Yerlere

TEZİN ÖZETİ : Çalışma, koruculuk uygulamalarının dünyadaki örnekleri de değerlendirilerek, terörle mücadeledeki kullanım konsepti, sebepleri, fayda ve mahzurlarını ortaya koymayı ve bu bağlamda Geçici Köy Koruculuğu sisteminin terörle mücadeledeki yeri ve önemini, PKK ve devlet üzerindeki yansımalarını ifade etmek suretiyle incelemeyi amaçlamaktadır.

ANAHTAR KELİMELER : Geçici Köy Koruculuğu, PKK, Terörle Mücadele Stratejisi

SAYFA SAYISI : 148

GİZLİLİK DERECESESİ : Tasnif Dışı

T.C.
KARA HARP OKULU
SAVUNMA BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**KORUCULUK UYGULAMALARININ TERÖRLE
MÜCADELEDEKİ YERİ: GEÇİCİ KÖY KORUCULUĞU
SİSTEMİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

J.Yzb. Emrah ÇELİK

Tez Danışmanı

Doç.Dr.Hv.Svn.Alb. Mehmet GÜNEŞ

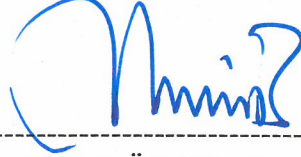
ANKARA - 2014

KARA HARP OKULU

SAVUNMA BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

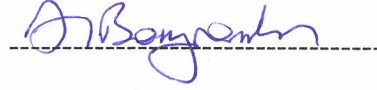
Emrah Çelik'in "Koruculuk Uygulamalarının Terörle Mücadeledeki Yeri: Geçici Köy Koruculuğu Sistemi Örneği" konulu tez çalışması, jürimiz tarafından GÜVENLİK BİLİMLERİ Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

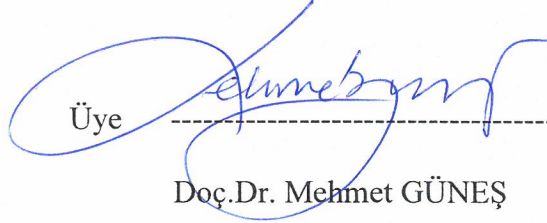
Dr. Hamza ÖZASLAN

Üye

Dr. Hakan BAYRAMLIK

Üye

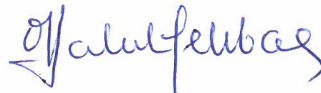
Doç.Dr. Mehmet GÜNEŞ

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

03/07/2014

(İmza ve Mühür)

Önder Haluk TEKBAŞ
Prof.Dr.Müh.Alb.
Sav.Bil.Ens.Müdürü

TEŞEKKÜR

Başta Kara Harp Okulu Komutanı Tümgeneral Yılmaz UYAR olmak üzere Kara Harp Okulu Komutanlığı'na, bu çalışmanın vücuda gelmesinde engin tecrübeleri ile bana yol gösteren tez danışmanım Doç.Dr. Mehmet Güneş'e, çalışma süresince bana bilgisi ve akademik birikimi ile çok büyük katkıda bulunan komutanım Metin Gürcan'a, çok kıymetli öneri ve görüşleri ile çalışmamın şekillenmesinde emeği geçen komutanlarım Cenker Korhan Demir, Fatih Yıldırım ve İsmail Sıkı'ya ve çalışmamda yararlandığım kaynakların temininde bana büyük yardım ve kolaylıklar sağlayan Meltem Tekinkuruoğlu hanımefendiye ve onun nezdinde Jandarma Genel Komutanlığı'na teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Eğitimim süresince bana anlayış göstererek artan iş yüküm sebebiyle yerine getiremediğim sorumlulukları fedakarca üstlenen sevgili eşim Hülya Çelik'e çok teşekkür ederim. Süreç boyunca beni sürekli destekleyen ve her zaman yanımda olduklarını bildiğim annem, babam ve kardeşime de bu vesile ile şükranlarımı sunuyorum. Son olarak, gerek derslerde, gerekse tez çalışmamda desteklerini, ilgi ve alakalarını esirgemeyen değerli sınıf arkadaşlarıma şükranlarımı sunarım.

T.C.
KARA HARP OKULU
SAVUNMA BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
ANKARA 2014

KORUCULUK UYGULAMALARININ TERÖRLE
MÜCADELEDEKİ YERİ: GEÇİCİ KÖY KORUCULUĞU
SİSTEMİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emrah ÇELİK

ÖZET

Terörle mücadelede yerel halkın devlet tarafından silahlandırılarak, bir takım özlük hakları karşılığında kullanılması, terör örgütlerinin zorlayıcı yeteneklerine karşı uygulanan caydırıcılık temelli bir güvenlik politikasıdır. Bu politika kapsamında uygulanan koruculuk sistemleri, devletlerin meydana getirdikleri paramiliter, silahlı milis birlikleridir. Ülkelerin gerek kendi sınırları içerisinde, gerekse de bir başka ülkede meydana gelen terörizmle mücadelede kullandıkları koruculuk sistemleri, faydalarının yanında mahzurları da bulunan uygulamalardır. Bu nedenle sistemlerin başarılı olabilmesi için, başlangıcından tasfiye edilmesine kadarki süreçte etkin bir devlet kontrolü ile yürütülmesi ve hedef kitle üzerinde istenen etkiyi yaratıp yaratmadığının sürekli olarak kontrol edilmesi gerekmektedir.

Türkiye'nin PKK terör örgütü ile mücadelesinde kullandığı Geçici Köy Koruculuğu (GKK) sistemi, 26 Mart 1985 tarihinde, 442 sayılı Köy Kanunu'nun 74. Maddesinde değişiklik yapmak suretiyle yürürlüğe giren bir milis örgütlenmedir. Kurulduğu dönemde PKK'nın köy baskınlarına karşı bir çözüm olması ve halkın güvenlik güçleri gelinceye kadar teröristlere karşı korunması amacıyla uygulanan sistem, devam eden süreçte terörle mücadeledeki yerini ve önemini artırmıştır. 2014 yılı itibariyle GKK sistemi; devlete yıllık maliyeti 527

milyon Türk lirası olan, bugünkü mevcudu ile sisteme giriş çıkış yapmış korucular ve ailelerinin toplamı itibariyle yaklaşık 1 milyon nüfusu etkileyen ve 1985-2014 arasında 1401 şehit ile Türkiye'nin terörle mücadeleye verdiği subay, astsubay, uzman çavuş ve polis şehitlerinin toplamından daha fazla zayıyatı olan yerleşik bir uygulama haline gelmiştir. Ayrıca halen içinde bulunduğumuz süreçte GKK sisteminin tasfiyesinin, PKK tarafından sorunun çözümü için öngörülen hususlardan biri olması, konunun güncelliğini ifade etmektedir.

Türkiye'nin PKK ile mücadelesinde önemli ve güncel bir konuma sahip GKK sistemi hakkında yapılan akademik çalışma sayısı oldukça az olup, mevcut çalışmaların sistemin faydalı veya mahzurlu olduğunu savunur nitelikte objektiflikten uzak olması ve konuyu yalnızca günümüz perspektifinden ele alması, bu alanda çalışılmasına sebep olmuştur. Bu bağlamda, GKK sisteminin terörle mücadeledeki yerini ve önemini anlamak için, 1985-2014 arasındaki 29 yıllık süreç ele alınarak sistemin; PKK terör örgütü ve Türkiye Cumhuriyeti devleti üzerindeki yansımaları, tarihi karşılaştırmalı analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Büyük bir kısmı birincil kaynaklar üzerinden yapılan çalışmanın temel argümanı şudur: koruculuk uygulamaları kısa vadede güvenlik alanında kendisinden beklenen faydayı göstermekte, ancak uzun vadede çatışma süresi uzadıkça ve siyasi konjonktür değiştikçe, sistemlerin siyasi ve sosyo kültürel açıdan barındırdığı riskler güvenlik boyutundaki faydasını gölgeler hale gelmektedir.

Bu maksatla çalışmanın birinci bölümünde koruculuk uygulamalarının kullanım konsepti; sebepleri, faydaları ve mahzurları ışığında ifade edildikten sonra, dünyada geçmişten günümüze uygulanan koruculuk sistemleri incelenecektir. Çalışmanın ikinci bölümünde GKK sisteminin Türkiye açısından gerekliliği anlamaya çalışılacak ve sistemin yasal incelemesi yapılacaktır. GKK sisteminin terörle mücadeledeki yeri ve önemi ise çalışmanın üçüncü bölümünde ele alınacak ve sonuç bölümünde sistemin geleceğine ilişkin değerlendirmeler ile koruculuk uygulamalarında başarıyı artırabilmek için alınması gereken tedbirler ifade edilecektir.

Anahtar Kelimeler : Geçici Köy Koruculuğu, PKK, Terörle Mücadele Stratejisi

Tez Yöneticisi : Doç.Dr. Mehmet GÜNEŞ

Sayfa Sayısı : 148

T.C.
TURKISH MILITARY ACADEMY
DEFENSE SCIENCE INSTITUTE
DEPARTMENT OF SECURITY SCIENCES
ANKARA 2014

**THE PLACE AND IMPORTANCE OF VILLAGE GUARD
SYSTEMS IN COUNTERINSURGENCY: PROVISIONAL
VILLAGE GUARD SYSTEM**
MASTER THESIS

Emrah ÇELİK

ABSTRACT

Arming civilians as a deterrence-based, security oriented counterinsurgency policy is used by states in return of some employee personal rights against terrorist organizations' coercive abilities. Village guard systems, used in this scope, is a paramilitary, armed, militia forces which is created by states. Either used in host nation that is struggling with terrorism, or within the boundaries of another nation, village guard systems have some pros and cons together. Therefore, in order to be successful, the systems; have to be applied with a complete state control, which should include the process from the beginning to the end, and have to be checked the desired effectiveness of the policy in the eye of target group. Provisional Village Guard System (GKK) is a local militia force, applied by Turkey against PKK terrorist organization, with the amendment of the 74th article of the Village Law on 26 March 1985. In the beginning, the system was applied as a solution of PKK's village invasions and the mission of the GKK was protecting villagers against PKK terrorists until the security forces burst upon the scene. However, in the ongoing process, GKK has increased the place and importance on Turkey's counterinsurgency policy. By 2014, GKK is a system of 527 million TL. annual cost for Turkey. Also, it is a situated practice which, with the account of active, retired and sacked guards including their families, affects almost one million citizen. Moreover, with 1401 martyries, GKK has more than

total of officer, sergeant, specialist sergeant and police martries. In addition to this, today, in democratic resolution process, PKK is proposing the discharge of GKK, as a must for democratic solution. Hence, GKK system is a hot and contemporary agenda for Turkey.

As mentioned above, GKK system is important and living issue for Turkey, but the academic studies are very little in quantity and subjective in quality. Studies on GKK were made by the academicians, either approve the system for its pros, or accuse the system for its cons. Also, these studies are approaching the system with one sided today's perspective. These reasons motived us to study about GKK system and also decisive on the method of this study. In this regard, to gain a clear understanding of the place and importance of GKK in Turkish counterinsurgency, 29 year-old-process, from 1985 to 2014, discussed completely and the system's reflection on PKK and the state is searched by historical comparative analysis method. This study, most part of the study is based on primary sources, argues that the strategy of forming/arming and then using local militias would prove its effectiveness in raising security in the short term. In the longer run, however, as the conflict turns into a protracted one, and more importantly, changes its nature, the costs of this strategy in the political and socio-psychological domain may easily exceed its benefits in the security domain. To that end, in the first chapter of the study is about the concept of village guard systems in the light of reasons, pros and cons. Also, village guard systems in the world will be discussed in this section. The second chapter will try to realize the necessity of the GKK in Turkey's internal dynamics. Moreover, the legal regulation of the system will be mentioned in this part. The third chapter is regarding the place and importance of GKK in Turkish counterinsurgency. Finally, the conclusion part will criticize the future of GKK and the precautions for a successful village guard system.

Keywords :Provisional Village Guard System, PKK, Counterinsurgency Strategy

Advisor :Associate Professor Mehmet GÜNEŞ

Number of Pages :148

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER	vi
TABLOLAR	ix
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

1. KORUCULUK KAVRAMININ İÇERİĞİ VE UYGULAMALAR.....	6
a. Koruculuk ve Benzeri Yapıların Kavramsal İncelenmesi.....	6
(1) Korucu.....	6
(2) Paramiliter Kuvvetler	6
(3) Milis Örgütlenmeler	7
2. KORUCULUK UYGULAMALARI.....	9
a. Kullanılma Nedenleri	9
b. Kullanım Maksatları ve Faydaları.....	10
c. Mahzurları	11
ç. Koruculuk-Terörle Mücadele İlişkisi	12
(1) Terörle Mücadeledeki Rolü.....	12
(2) Terörle Mücadele Politikalarında Yeri.....	13
(3) Terörle Mücadelede Askeri Doktrin Açısından Yeri	14
3. DÜNYADAKİ ÇEŞİTLİ KORUCULUK UYGULAMALARI.....	16
a. Ülkelerin Kendi Sınırlarında Uyguladığı Örgütlenmeler.....	17
(1) Filipinler	17

(2) Guatemala.....	18
(3) Peru.....	20
(4) Almanya	20
b. Bir Ülkenin Başka Bir Ülkede Uyguladığı Örgütlenmeler.....	21
(1) İngiltere – Malaya	21
(2) İtalya – Yugoslavya.....	22
(3) Fransa – Cezayir.....	23
(4) ABD – Vietnam.....	24

İKİNCİ BÖLÜM

GEÇİCİ KÖY KORUCULUĞU SİSTEMİ

1. SİSTEMİN TANIMI.....	26
2. TÜRKİYE’DE GKK’NIN ORTAYA ÇIKIŞ SEBEPLERİ	26
a. Bölgenin Toplumsal Yapısının GKK ile İlişkisi	26
b. Bölgedeki Güvenlik İhtiyacı ile GKK İlişkisi.....	28
c. PKK’nın Mücadele Stratejisi ile GKK İlişkisi	30
ç. Türkiye’nin Terörle Mücadele Tecrübesinin GKK ile İlişkisi.....	31
3. GKK’NIN YASAL TEMELİNİN İNCELENMESİ.....	34
a. İzale-i Şekavet Kanunu	34
b. Köy Kanunu	34
4. GKK’NIN UYGULAMASININ GELİŞTİRİLMESİ	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GKK SİSTEMİNE İLİŞKİN PKK TERÖR ÖRGÜTÜ VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİNİN GÖRÜŞLERİNİ YANSITAN KARŞILAŞTIRMALI TARİHİ ANALİZ

1.ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI ve ÖNEMİ	42
a. Araştırmanın Konusu	42
b. Araştırmanın Amacı	42
c. Araştırmanın Önemi	42
2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	43
a.Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	43
b. Araştırmanın Yöntemi ve Verilerin Toplanması	43
3.GKK SİSTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ İLE PKK-TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMALI TARİHİ ANALİZİ.....	47
4. ANALİZE İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRME	118
5. SONUÇ	127
KAYNAKÇA	133
EKLER.....	148

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo-1: Milis Kuvvetlerin Kullanım Konsepti	3
Tablo-2: Milis Kuvvetlerin Sınıflandırılması.....	3
Tablo-3: Koruculuk Uygulamalarının Terörle Mücadeledeki Etkisi	8
Tablo-4: GKK Sisteminin Dönemler Halinde Değerlendirilmesi.....	141

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ANAP	: Anavatan Partisi
ANC	: African National Congress
AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
ARGK	: Artêşa Rizgariya Gelê Kurdistan - Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu
BAĞ-KUR	: Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu
BDP	: Barış ve Demokrasi Partisi
CAFGU	: Citizen' Armed Forces Geographical Units
CF	: Citizen Force
CHDF	: Civil Home Defence Forces
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CVDC	: Voluntary Civilian Defence Committees
DSP	: Demokratik Sol Parti
DTP	: Demokratik Toplum Partisi
DYÇ	: Düşük Yoğunluklu Çatışma
DYP	: Doğru Yol Partisi
EGP	: Ejercito Guerrillero Army of the Poor

ERNK	: Eniya Rizgariya Netewa Kurdistan - Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi
FAR	: Fuerzas Armadas Rebeldes, Rebel Armed Forces
FIL	: Local Irregular Forces
FM	: Field Manual
FMI	: Field Manual Interim
FLN	: Front de Libération Nationale
FP	: Fazilet Partisi
GKK	: Geçici Köy Koruculuğu
GÖKK	: Gönüllü Köy Koruculuğu
HADEP	: Halkın Demokrasi Partisi
HEP	: Halkın Emek Partisi
HP	: Halkçı Parti
HRK	: Hazen Rızgariye Kurdistan
İHD	: İnsan Hakları Derneği
J.GNL.K.LİĞİ	: Jandarma Genel Komutanlığı
KADEK	: Kongreya Azadî û Demokrasiya Kurdistanê - Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi
KONGRA-GEL	: Halk Kongresi
MAAG	: Military Assistance Advisory Command
MAZLUM- DER	: Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği
MDP	: Milliyetçi Demokrasi Partisi
MGK	: Milli Güvenlik Kurulu
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
MKP	: Malaya Komunist Partisi
MSUG	: Michigan State University Group
MVAC	: Milizia Volontaria Anti Comunista

NPA	: New People Army
OHAL	: Olağanüstü Hal
ORPA	: Organizacion del Pueblo en Armas, Organization of the People in Arms
PAC	: Patrullas de Autodefensa Civil
PC	: Philippine Constabulary
PGT	: Partido Guatemalteco del Trabajo, Guatemalan Labor Party
PKK	: Partiya Karkerên Kurdistan - Kürdistan İşçi Partisi
RAND	: Research And Development
RP	: Refah Partisi
SHP	: Sosyaldemokrat Halkçı Parti
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
UDF	: United Democratic Front
URNG	: Unidad Revolucionaria Nacional Guatemalteca, Guatemalan National Revolutionary Union
US	: United States

GİRİŞ

Terörle mücadele, üzerinde mutabakata varılmış ortak bir terörizm tanımının bulunmaması sebebiyle terör örgütlerinin yapısı ve terörle mücadele eden devletlerin iç dinamikleri doğrultusunda değişkenlik gösteren geniş bir kavramdır (Başeren, 2001:210). Devletler terörle mücadele politikalarını belirlerken, içinde bulunulan durumu terör örgütü ve kendisi açısından mukayese ederek, terör örgütlerinin zorlayıcı yeteneğine karşı; caydırıcı ve proaktif, siyasi yeteneklerine karşı ise; örgüte yönelik toplumsal desteği azaltıcı bir anlayışı benimserler (Demir, 2010:123). Terör örgütlerinin yeteneklerini bertaraf etmek maksadıyla uygulanan terörle mücadele politikaları, etkililik (effectiveness) ve kabul edilebilirlik (acceptability) ilkeleri göz önünde bulundurularak oluşturulur (Crelinsten ve Schmid, 1993:330). Terörle mücadele politikalarının etkililiği kapsamında devletler uyguladıkları politika ile sonuç alıp almadıklarını değerlendirir. Bu değerlendirme sürecinde politikalar ya aynen devam edecek, ya eksik yönleri giderilmek suretiyle ıslah edilecek veya tamamen tasfiye edilecektir. Kabul edilebilirlik ise, uygulanan terörle mücadele politikasının hedef kitlede istenen etki yaratıp yaratmadığını göstermesi bakımından önemlidir (FM 3-24, 2007:189-190).

Yerel halkın devlet tarafından silahlandırılarak, bir takım özlük hakları karşılığında güvenliğin sağlanması sürecinde kullanılması, tarihi çok eskilere dayalı bir anlayıştır. Milis örgütlenmeler olarak adlandırılan bu sistemler, devletlerin terörle mücadele süreçlerinde de başvurduğu paramiliter silahlı birliklerdir. Koruculuk uygulamaları da bir milis örgütlenme olarak, devletlerin; mücadeleyi güvenlik güçleri ile yürütemeyecek kadar yetersiz olma (Jones, 2012:12), ülke güvenliğini tehdit edecek boyutlarda görmeme (Ahram, 2012:47) ve terör örgütlerinin zafiyetlerinden yararlanma (Jones ve Molnar, 1996:25; Mazzei, 2009:17) sebeplerinden biri veya birkaçı doğrultusunda uyguladıkları terörle mücadele politikalarıdır. Teröristlerin lojistik desteklerinin önünü kesmek ve halktan ayırmak, bölgedeki istihbaratı geliştirmek, güvenlik güçlerinden tasarruf etmek ve daha geniş bir bölgede hâkimiyet kurabilmek maksadıyla uygulanan yerel halkın silahlandırılması sistemleri (Killcullen, 2008:174) bu faydalarının yanında; uzun süreli kullanımlarda devlet kontrolünden çıkabilme (Weinstein, 2007:301), disiplinsiz davranışlar ile bölge halkına yönelik bir baskı unsuru haline gelme

(Trinquier, 1964:34), merkezi otoriteyi zayıflatarak kullanıldığı bölgede yeni güç odakları oluşturma (Marten, 2007:72) gibi mahzurları da olan uygulamalardır.

Türkiye'nin PKK terör örgütü ile mücadelesinde kullandığı Geçici Köy Koruculuğu sistemi ise, 26 Mart 1985 tarihinde, 442 sayılı Köy Kanunu'nun 74. Maddesinde değişiklik yapmak suretiyle yürürlüğe giren bir milis örgütlenmesidir. Kurulduğu yıldaki mevcudu 7257 olan (J.Gnl.K.lığı [2], 2014) ve “güvenlik güçleri olay yerine gelinceye kadar bölge halkının teröristlere karşı korunması” (TBMM [2], 1985:22-25) amacıyla uygulanmaya başlanan GKK sistemi, devam eden süreçte kullanım maksadı ve kapsamı olarak gelişme göstermiş ve PKK'nın eylem gücüne paralel olarak önemini artırmıştır. GKK'nın terörle mücadeledeki yerini ve önemini rakamlar da doğrulamaktadır. J.Gnl.K.lığından alınan verilere göre 1985-2013 yılı aralığında toplam 1401 GKK şehit olmuştur. Bu rakam aynı dönem itibariyle şehit olan subay, astsubay, uzman çavuş ve polislerin toplamından fazladır. Aynı süreçte 2066 GKK'nın da yaralandığı göz önüne alındığında Türkiye'nin PKK terör örgütü ile mücadelesinde sistemin ne kadar büyük bir yeri olduğu açıkça görülmektedir. GKK yalnızca terörle mücadele sürecinde değil, sosyal bakımdan da Türkiye için oldukça büyük bir öneme sahip konuma gelmiştir. Sistem Haziran 2014 itibariyle, aktif mevcudu 46985 olan, 1985'den günümüze sisteme dâhil olup çıkmış veya çıkarılmış olan mevcudu 82026 olan ve korucu ailelerinin de hesaba katılması ile yaklaşık bir milyon nüfusu etkileyen yerleşik bir uygulama haline gelmiştir. Ekonomik açıdan da bölgeye önemli bir devlet desteği haline gelen GKK sistemi, Haziran 2014 itibariyle bir GKK'nın 962 TL maaş aldığı, buna ilave olarak kıyafet yardımı ve bazı sosyal güvenlik haklarına sahip olduğu (Köy Kanunu, md.74-78) ve sistemin devlete yıllık maliyetinin 527477000 TL olduğu hesaplanmıştır (J.Gnl.K.lığı [2], 2014).

Türkiye açısından birçok bakımdan önemli bir konuma sahip GKK sistemine ilişkin çalışmalara bakıldığında oldukça dar ve sistemi savunan veya sistemin karşısında bulunan yazarlar tarafından ele alınan bir literatürün karşımıza çıkması bu alanda çalışılmasına neden olmuştur. Sistemin lehinde olanlar, GKK'nın teröristlerin hareket kabiliyetini kısıtlayarak halkın geri kalanından izole ettiğini ve alan hâkimiyeti kurmalarını önlediğini (Özdağ, 2004:5), yaşanan sorunun bir Kürt sorunu değil terör sorunu olduğunu ispat ettiğini (Özdemir, 2012:109), bölge halkının devlete olan güvenini ve aidiyetini artırdığını (Bilgiç vd, 2009:80) iddia

etmektedir. Sistemin aleyhinde olanlar ise; korucuların yeterli eğitim ve altyapıdan mahrum bir şekilde terörle mücadelede kullanılmasının bölgeyi istikrarsızlaştırdığını (Bacik ve Coşkun, 2011:248-265), korucuların devlet tarafından bölge halkına baskı unsuru olarak kullanıldığını ve sistemin devlet acziyetini gösterdiğini (Paker, 2004:16), korucuların yoğun bir şekilde suça karıştığını (Tapan, 2007:139-158), terörün yoğun olarak yaşandığı dönemde vatandaşların köylerinden göç etmelerine ve devamında köylerine yeniden dönmelerine engel olduğunu (Ekinci, 2011:78-87) ileri sürmektedir.

GKK sistemi uluslararası platformda da tenkit edilmektedir. 2004'den bu yana yayınlanan AB Türkiye İlerleme Raporlarının tamamında sistem; zorunlu göç ve köye geri dönüş önünde engel olması ve korucuların yoğun bir şekilde insan hakları ihlaliinde bulunması iddialarıyla eleştirilmiş ve tasfiye edilmesi talep edilmiştir (AB Türkiye İlerleme Raporları, 2004-2012). Öte yandan PKK terör örgütü ile mücadele sürecinde 21 Mart 2013 tarihinden itibaren içinde bulunduğumuz çözüm süreci kapsamında GKK sistemi, Türkiye açısından önemli bir gündem maddesi haline gelmiştir. Türkiye ile PKK arasında devam eden görüşmeler sürecinde, PKK'nın çözüm için ileri sürdüğü şartlardan biri de GKK sisteminin tasfiye edilmesidir (Rojaciwan [web], 2013). Bu bağlamda, gerek ulusal gerekse de uluslararası konjonktür gereği Türkiye'nin GKK sisteminin geleceğine ilişkin net bir karar verme aşamasına geldiğini söylemek mümkündür. Ancak devletin alacağı kararın aynı anda korucuları, ülke güvenliğini ve bölgenin istikrarını etkileyecek olması nedeniyle sistemin tasfiyesi, ıslah edilmesi veya mevcut haliyle devamını öngören yaklaşımların farklı sorunları da beraberinde getirebileceği değerlendirilmektedir.

Türkiye için önemini yukarıda belirtmeye çalıştığımız GKK sisteminin PKK terör örgütü ile mücadele sürecindeki yerini ve önemini anlayabilmek maksadıyla yapılan bu çalışmanın problemiği GKK'nın 29 yıllık terörle mücadele sürecinde faydalı bir uygulama olup olmadığını anlamaya çalışmaktır. Bu maksatla çalışmanın birinci bölümünde koruculuk uygulamalarının kullanım konsepti; sebepleri, faydaları ve mahzurları ışığında ifade edildikten sonra, dünyada geçmişten günümüze uygulanan koruculuk sistemleri fayda ve mahzur yönünden değerlendirilecektir. Çalışmanın ikinci bölümünde GKK sisteminin Türkiye açısından gerekliliği anlamaya çalışılacak ve sistemin yasal incelemesi bu bölümde yapılacaktır. GKK

sisteminin Türkiye açısından faydalı olup olmadığının tespiti ise çalışmanın üçüncü bölümünde ele alınacaktır.

GKK sisteminin faydalı olup olmadığının tespiti, sistemin uygulamaya alınmadan önce ve alınmasını müteakip süreçteki PKK eylem yoğunlukları kıyaslanmak suretiyle de yapılabilecektir. Ancak sistemin 15 Ağustos 1984’de silahlı etkinliğini hissettiren PKK terör örgütü ile mücadele sürecinde, 27 Mart 1985 yılında uygulamaya koyulduğu düşünüldüğünde, bir yıldan daha az bir sürede uygulamaya giren sistemin başarılı olma durumunun bu yolla tespit edilebilmesinin doğru olmayacağı değerlendirilmiştir. Ayrıca GKK’lar PKK’nın silahlı eylem gücünün kesilmesinde uygulanan bir ilave aktördür. Terörle mücadeledeki asli sorumluluk kolluk ve silahlı kuvvetlerde olduğundan, GKK sisteminin tek başına PKK’nın eylem gücünü azalttığı takdirde başarılı olacağını söylemek gerçekçi olmayacaktır. Öte yandan, GKK sistemine ilişkin akademik çalışmaların sınırlı ve sistemi ya savunur ya da karşısında bulunur nitelikte olması, çalışmanın yönteminin belirlenmesinde etkili olmuştur. Bu zorluklar sebebiyle GKK sisteminin faydalı olup olmadığının değerlendirilmesi, sistemin uygulayıcısı olan Türkiye Cumhuriyeti devleti ve sistemin uygulanma sebebi olan PKK terör örgütündeki yansımalar üzerinden ele alınacaktır. Bu kapsamda GKK sistemine ilişkin devlet görüşleri TBMM tutanakları, TBMM meclis araştırma komisyonu raporları, MGK raporları ile İçişleri Bakanlığı ve J.Gnl.K.lığı’nın konuyla ilgili çalışmalarından yararlanmak suretiyle ifade edilmiştir. PKK terör örgütünün değerlendirmeleri ise, örgütün en geniş arşive sahip yayın organı olan Serxwebun dergisi, yine örgütün resmi yayın organı olan internet siteleri ve örgüt üyeleri üzerinden ele geçirilen dokümanlardan yararlanmak suretiyle ifade edilmiştir. Çalışmada kullanılan verilerin büyük ölçüde birincil kaynaklara dayanması, çalışmanın objektifliğini desteklemekte ve önemini artırmaktadır.

Tarihsel karşılaştırmalı analiz yöntemi ile GKK sistemine ilişkin PKK ve devlet görüşlerinin ele alınacağı üçüncü bölümde, 1985-2014 arasındaki süreç PKK’nın eylem gücü ve GKK sisteminin tarihsel süreçteki kırılma noktaları bir araya getirilerek altı bölüme ayrılmıştır. 1985-1987, 1988-1993, 1994-1999, 2000-2006, 2007-2013 ve 2013’den günümüze devam etmekte olan çözüm süreci şeklinde ifade edilen sınıflandırmanın amacı; GKK sisteminin PKK’ya hangi yönlerden tesir ettiğini, bu etkinin dönemler içerisinde fark gösterip göstermediğini ve bunun sebeplerini, PKK’nın GKK ile mücadelede kullandığı taktik ve tekniklerini ortaya

koymak suretiyle sistemin başarı durumunu anlamaya çalışmaktır. Bu sınıflandırma dâhilinde devletin GKK sistemine ilişkin değerlendirmeleri, sisteme yönelik eleştiriler ve sisteme ilişkin devlet değerlendirmeleri kapsamında ele alınacak olup; GKK sistemine yönelik eleştiriler, bu eleştirilerin yoğunlukları, türleri, dönemler içerisinde değişiklik durumu ve bu değişikliklerin sebepleri ile GKK'ya ilişkin devlet değerlendirmelerinin dönemler içerisinde değişiklik durumu ve devletin GKK'nın devamında gördüğü lüzumun sebepleri ifade edilerek, devletin GKK'ya ilişkin başarı algısı ortaya koyulacaktır. Bu bölümün sonunda genel bir değerlendirme ile dönemler dâhilinde GKK sistemi incelenecek ve başarı durumu ifade edilecektir. Çalışmanın sonuç ve öneriler bölümünde ise, GKK sisteminin geleceğine ilişkin değerlendirmeler ve koruculuk uygulamalarındaki faydayı artırabilmek için alınması gereken tedbirlere değinilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

1. KORUCULUK KAVRAMININ İÇERİĞİ VE UYGULAMALAR

a. Koruculuk ve Benzeri Yapıların Kavramsal İncelenmesi

Çalışmanın bu bölümünde Geçici Köy Koruculuğu, kavramsal açıdan ele alınacaktır. Geçici Köy Koruculuğunun hâlihazırda var olan net bir tanımının bulunmaması, çalışmanın bu bölümünün önemini artırmaktadır.

(1) Korucu

Koruma filinden üretilen bu kavram Türk Dil Kurumu sözlüğünde, “orman ve kır bekçisi”, “kırsal bölgede güvenlik güçlerine yardımcı olan sivil görevli” olarak tanımlamıştır (TDK [1] [web], 2014). Aynı sözlükte “köy korucusu” ise “köyün çevresinin ve kırsalın emniyeti için görevlendirilmiş kimse” tanımlamasıyla yer bulmuştur (TDK [2] [web], 2014). Çalışmanın kapsamı terörle mücadele ile sınırlı olduğundan köyün emniyeti için görevlendirilen köy korucuları değerlendirmeye alınmamıştır. Çalışmanın konusu olan GKK’nın terörle mücadelede yer alma biçimi “paramiliter kuvvet” (Özar vd., 2013:4; Parker, 2004:9) ve “milis örgütlenme” (Ünal, 2007:26-29; Kalyvas, 2008:1050) şeklinde ele alınmıştır.

(2) Paramiliter Kuvvetler

Paramiliter kelimesi Yunanca “harici” anlamına gelen “para” ön eki ile “asker” anlamına gelen “militer” kelimesinin birleşiminden türemiş bir kelime olup, yarı asker olarak tanımlanabilir. Dasgupta paramiliter organizasyonları; milis kuvvetleri (the militias), özel görev kuvvetleri (task forces) ve zabıta (constabulary) olarak üçe ayırmıştır. Özel görev kuvvetleri, terörle mücadele birliklerinin yerel güçlerle işbirliği yaparak özel hedeflere operasyon yapabilmek üzere teşkilatlandırıldığı birliklerdir. Zabıta; belli bir hiyerarşiye sahip, üniformalı, ancak terörle mücadelede görevli askeri yapılanmanın dışında yer alan bir örgütlenmedir (Dasgupta, 2009:8). Özel görev kuvvetleri ve zabıta örgütlenmelerinin detayları çalışma kapsamının dışında olup, GKK sisteminin kavramsal açıdan ortaya

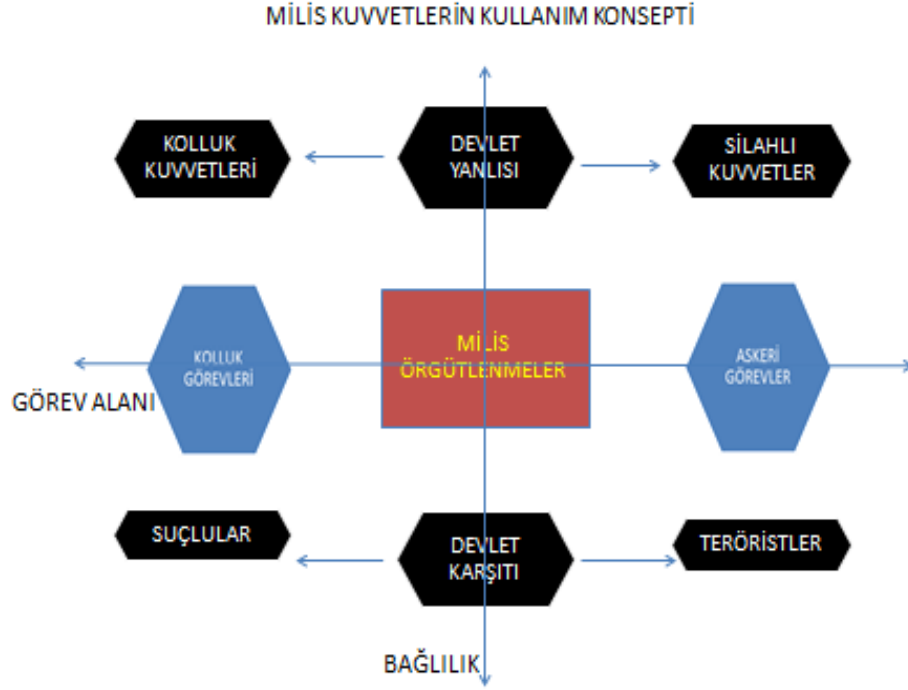
koyulabilmesi maksadıyla milis örgütlenmelerin yapıları ve kullanım maksatlarına değinilecektir.

(3) Milis Örgütlenmeler

Milis kelimesi Fransızca'dan dilimize geçmiş olan bir kelime olup TDK sözlüğünde, “savaş sırasında orduya yardımcı olarak toplanan silahlı halk gücü” ve “bazı ülkelerde yardımcı güvenlik gücü” olarak tanımlanmıştır (TDK [3] [web], 2014). Milis örgütlenmeler, gerektiğinde kısa sürede seferber edilebilen, sınırlı askeri eğitim görmüş yurttaşların oluşturduğu askeri örgütlenmelerdir (Ana Britannica, 1994:419).

Devletlerin milis örgütlenmeleri çok eski dönemlerden beri kullandıkları görülmektedir. Makedonya kralı IV. Philoppos'un (İÖ 336) istilacıları püskürtmek için sınırda yaşayan klanlardan oluşturduğu milis kuvveti, bu uygulamaların devletler tarafından eskiden beri tercih edilen bir mücadele aracı olduğunu göstermektedir (Ana Britannica, 1994:419). Ancak terim, devlet ile sınırlı seviyede bağlantısı olan hatta devlet karşıtı da olabilen “silahlı birlikler” olarak da ifade edilmektedir. Bu nedenle milis örgütlenmeler iki boyutlu olarak incelemeye alınmıştır. Bunlardan ilki “devlet yanlısı veya karşıtı olma durumudur.” Milis örgütlenmeler ne “bütün ülkede uygulanacak genel bir yapıya” sahiptir, ne de “tamamen devlet karşıtı olan bir suçlu veya isyancı” yapıdadır. İkinci boyut ise görev alanı perspektifinden yapılmaktadır. Bu sınıflandırmaya göre milis örgütlenmeler her ne kadar bazı yapılarda kamu düzeninin sağlanmasına yardımcı olsalar da “polise” oranla daha yoğun bir terörle mücadele hizmeti verirler. Ancak, bu hizmet her ne kadar koruculuk uygulamalarında olduğu gibi iç güvenlikte önemli yardımcı roller alsalar da “askere” nazaran daha düşük seviyededir (Moller, 2006:4). Moller'in, milis kuvvetlerin kullanım konsepti konusundaki değerlendirmesi Tablo-1'de ifade edilmiştir.

Tablo-1 : Milis Kuvvetlerin Kullanım Konsepti (Moller, 2006:4)

Barter milis örgütlenmeleri genel olarak iki farklı grupta ve dört sınıf ile şu şekilde ifade etmektedir:

Tablo-2 : Milis Kuvvetlerin Sınıflandırılması (Barter, 2012:5)

DEVLET TARAFINDAN KURULAN	SALDIRI MAKSATLI	SAVUNMA MAKSATLI
	Ölüm Mangası	Köy Korucuları
KENDİLİĞİNDEN OLUŞAN	Özel Ordular	Öz Savunma Birlikleri

Görüldüğü gibi “koruculuk uygulamaları” devletler tarafından kurulan savunma maksatlı bir terörle mücadele politikasıdır. Çalışma kapsamının dışında kalmasından dolayı diğer milis örgütlenmeler detaylı incelenmeyecektir.

2. KORUCULUK UYGULAMALARI

a. Kullanılma Nedenleri

Devletlerin terörle mücadelede koruculuk uygulamalarına başvurma nedenleri üç şekilde açıklanabilir. Bunlardan ilki; devletlerin terörle mücadeleyi mevcut güvenlik güçleri ile yürütemeyecek kadar yetersiz olmalarıdır. İkinci görüşe göre ise devletler, güvenliklerine yönelik tehdidi askeri güç kullanacak kadar büyük ölçekli görmediği için yerel halkın silahlandırılarak mevcut kolluk güçlerine yardım etmesi suretiyle terörle mücadele etmek istemektedirler. Son olarak da meydana gelen terörizmin karakteristik özellikleri devletleri yerel halktan faydalanmaya zorlamaktadır.

Devletin güçsüzlüğü sebebiyle koruculuk uygulamalarına yönelmeleri konusu politik, organizasyonel ve finansal açıdan ele alınmıştır (Jones, 2012:12). Bu bakımdan yetersiz olan devletler, gerekli terörle mücadele pratiği ve özellikle yerel kolluk kuvvetlerindeki yetersizlik sebebiyle terörizm için uygun bir hedef olabilmektedir (Fearon ve Laitin, 2003:75-76). Yerel kolluk kuvvetlerinin yeterli teknik ve teknolojik imkanlardan mahrum olması, ülkenin tamamına uygun şekilde teşkilatlandırılmaması ve terörizmin meydana geldiği bölgeden yeterli istihbaratı alamaması neticesinde devletlerin, bölge halkı üzerindeki meşruiyeti eksilmeye başlayacak, bu durum da terörizmin güçlenmesine neden olacaktır (Rotberg, 2004:6; Byman, 2006:79-115). Mason ve Krane ise, yetersizliğin sadece güvenlik alanıyla sınırlı olmadığını vurgulayarak, devletlerin ekonomik güçsüzlükleri nedeniyle gerekli kalkınma politikalarını üretemediklerini ve maliyet olarak daha hesaplı olan koruculuk uygulamaları ile hem güvenlik hem de ekonomik alanda terörle mücadele etmek arayışında olduklarını ileri sürmektedir (Mason ve Krane, 1989:175-198).

İkinci olarak koruculuk uygulamaları, mevcut terör tehdidinin ülke güvenliğini tehlikeye atacak bir boyutta olmaması algısı ile devletler tarafından tercih edilebilecek bir politikadır. Ariel Ahram, devletlerin mevcut konvansiyonel güçlerini kullanmak yerine koruculuk uygulamalarını tercih etmesinin bir zorunluluktan değil, devlet iradesinden kaynaklandığını ileri sürmekte iken (Ahram, 2012:47), Ümit Özdağ ise Türkiye’de uygulanan GKK sisteminin o dönemdeki PKK

tehdidinin askeri güç kullanılacak boyutlarda olmadığı kanaatiyle uygulandığını ifade etmektedir (Özdağ, 2009:48).

Meydana gelen terörizmin karakteristik özellikleri de koruculuk uygulamalarını devletler için mantıklı kılmaktadır. PKK, Aydınlık Yol, Yeni Halk Ordusu, Ulusal Devrimci Birlik gibi ayrılıkçı terör örgütleri, kırsal alanda örgütlenmelerini yaptıktan sonra, devlet teşkilatının göreceli olarak daha sınırlı olduğu bu bölgede eylemlerini yoğunlaştırmaktadır. Bu bölgedeki terörizm ile mücadelede koruculuk uygulamaları, terörist desteğinin önlenmesi ve bölge halkının güvenliğinin sağlanması maksadıyla tercih edilmektedir (Jones ve Molnar, 1996:25). Mazzei ise buna paralel bir şekilde koruculuk uygulamalarının devrim hareketlerine karşı uygulanan bir strateji olduğunu ifade etmektedir (Mazzei, 2009:17).

b. Kullanım Maksatları ve Faydaları

Çalışmanın PKK terör örgütü ile mücadeleye ilişkin olmasından dolayı özellikle ayrılıkçı terör örgütleri ile mücadele sürecinde koruculuk uygulamalarının kullanım maksatlarının değerlendirilmesi yapılacaktır. Ayrılıkçı terörizm veya Thomas Thornton'un tabiriyle "ayaklanmacı terörizm" (Thornton, 1964:72) ile mücadelede koruculuk uygulamalarından devletlerin beklentisini Killcullen şu şekilde ifade etmektedir (Killcullen, 2008:174):

- Teröristlerin lojistik desteklerinin önünü kesmek,
- Teröristleri yerel halktan ayırmak veya işbirliklerini kısıtlamak,
- Bölgedeki insan istihbaratının nitelik ve nicelik yönünden gelişmesini sağlamak,
- Terörizmle mücadele sürecinde devletlerin iş yükünü hafifletmek,
- Daha geniş bir alan üzerinde hâkimiyet kurmak suretiyle teröristlerin etkisiz hale getirilmesini kolaylaştırmak

Genel olarak yukarıda belirtilen maksatlar ile uygulanan koruculuk sistemlerinin kullanım maksadı, mücadele edilen terör örgütünün imkân ve kabiliyetleri ile devletlerin sistemlerden beklentilerine paralel olarak değişkenlik

göstermektedir. Bu nedenle her terör örgütü ile mücadele stratejisinde başarılı olabilecek nitelikte standart bir koruculuk uygulaması bulunmamaktadır. Koruculuk uygulamalarından beklentiye belirleyen diğer bir değişken de terörizmin meydana geldiği bölgedir. Devletlerin kendi ülke sınırları içerisindeki terörle mücadele politikaları ile bir başka ülkede meydana gelen terörizme müdahale sürecinde uyguladığı politikalar değişkenlik göstermektedir. Bu değişkenlik koruculuk sistemlerinin kullanılma maksatlarına da yansımaktadır. Bir Fransız subayı olan David Galula, Cezayir’de meydana gelen ayaklanmacı terörizm ile mücadelede koruculuk uygulamalarının teröristleri halktan ayırmak ve halkı kontrol altında bulundurmaya maksatlı bir uygulama olduğunu ifade ederken (Galula, 1964:84), bir ABD subayı olan John Nagl, ABD’nin Vietnam’daki koruculuk uygulamasındaki amacın teröristler hakkında istihbarat toplayabilmek ve halk desteğini kazanmak olduğunu vurgulamıştır (Nagl, 2005:xiv). Öte yandan kendi sınırları içerisinde koruculuk uygulamalarını kullanan devletlerin en büyük beklentisinin teröristlerin lojistik desteğini kesmekle beraber, bölgeyi kontrol altında bulundurmaya olduğunu söylemek mümkündür (Kalyvas, 2006:107).

c. Mahzurları

Koruculuk uygulamalarının terörle mücadele sürecindeki etkisi her zaman olumlu yönde değildir. Devletler koruculuk uygulamalarını yanlış kullanmaları sonucunda ulusal ve uluslararası alanda daha büyük problemler ile baş etmek durumunda kalabilir. Koruculuk uygulamalarının mahzurları, çalışmanın Dünyadaki koruculuk uygulamalarının değerlendirildiği bölümü ile Türkiye’de uygulanan GKK sistemine yönelik eleştirilerin yer aldığı bölümlerinde ele alınmış olsa da, konu bu bölümde de kısaca ele alınacaktır.

Williams, devletlerin koruculuk uygulamalarından fayda sağlayabilmesi için, terör örgütlerine nazaran güçlü durumda olması gerektiğini, aksi takdirde korucuların devlete olan güvenlerinin kaybolarak kendi inisiyatifinde hareket edebileceğini (Williams, 1991:554) vurgulayarak, koruculuk uygulamalarının zaman zaman çözümünden ziyade yeni sorunlar üreten bir yapıda olabileceğine işaret etmektedir. Weinstein, korucuların sahip olduğu kaynaklar üzerinden bir değerlendirme yaparak; maaş, sağlık, giyim ve bunun gibi alanlarda devlet yardımı alan korucuların ilerleyen dönemlerde faydacı bir yaklaşımla hareket edebileceği ve

bu sistemlerin denetimlerinin zorlaşacağını öngörmektedir (Weinstein, 2007:301). Trinquier de buna paralel şekilde, korucuların disipline edilemediği durumlarda bölge halkına yönelik yağmacı ve şiddet içerikli eylemlerde bulunabileceğini ifade etmektedir (Trinquier, 1964: 34). Marten, koruculuk uygulamalarının uzun süreli kullanımı sonucunda yerel güç merkezleri meydana getirerek merkezi otoriteyi zayıflatabileceğini ifade ederken (Marten, 2007:72), Jones ise, etnik olarak teröristler ile aynı kimliğe sahip korucuların, bu etnik kimliğin etkisiyle ilerleyen dönemlerde devlet karşıtı görüşler besleyebileceği kanaatiyle koruculuk uygulamalarını güvenilirlik açısından tenkit etmektedir (Jones, 2012:9).

Görüldüğü gibi koruculuk uygulamaları çeşitli şekillerde mahzurlar ortaya koymakta, bu durum devletlerin sisteme dair tasarruflarında da belirleyici olabilmektedir. Başka bir ifadeyle koruculuk uygulamaları, yanlış bir kullanım sonucu bir çözüm olmaktan ziyade yeni sorunların meydana gelmesine bir sebep olabilir. Bu nedenle devletlerin sistemin etkinliğini artırmak için birtakım tedbirler uygulaması gerekmektedir. Bu tedbirlere ilişkin değerlendirme, Dünyadaki çeşitli koruculuk uygulamaları ile Türkiye’de uygulanan GKK sisteminin incelenmesine müteakip çalışmanın sonuç bölümünde ele alınacaktır.

ç. Koruculuk-Terörle Mücadele İlişkisi

Koruculuk uygulamalarının terörle mücadele ile ilişkisini üç açıdan ele almak mümkün olacaktır. İlk olarak geçmişten günümüze uygulanan sistemlerin terörle mücadelede belirleyicilik düzeyi ifade edilecek, ikinci aşamada koruculuğun terörle mücadele politikalarının içerisindeki yeri ortaya koyulacak ve son olarak sistem askeri doktrin açısından ele alınacaktır.

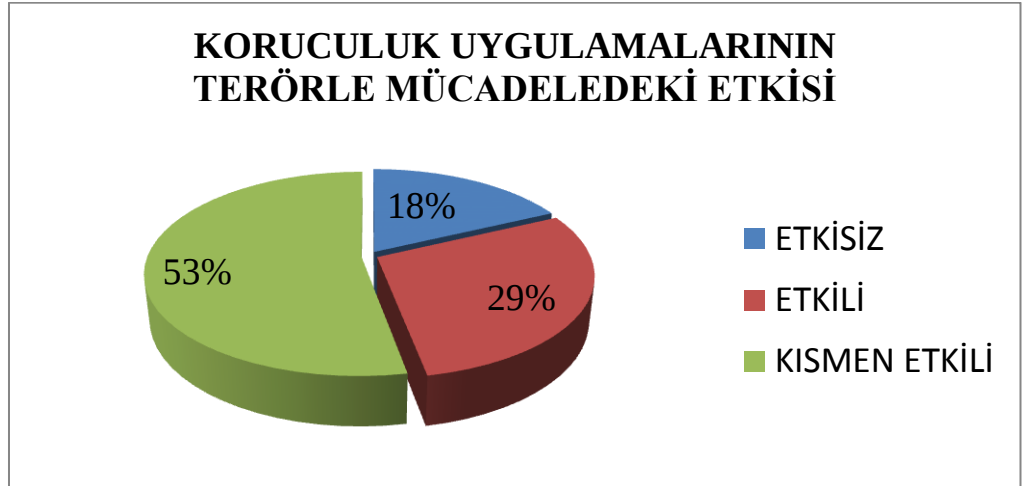
(1) Terörle Mücadeledeki Rolü

Terörle mücadele sürecinde koruculuk uygulamalarının rolü devletlerin kendilerine verdiği yasal yetkiler üzerinden ifade edilebilir. Bu yetki korucuların; bölgede belirli bir yer ve zamanda faaliyet (devriye, operasyon vb.) icra etme inisiyatiflerinin seviyesine göre üç şekilde gruplandırılabilir. Etkin, kısmen etkin ve etkisiz olarak adlandırılan bu gruplandırma aynı zamanda devletlerin bölge kontrolünde koruculuk uygulamalarını belirleyici bir güç olarak görüp görmediklerini de ifade eder (Kalyvas, 2006:210).

Koruculuk uygulamalarının "etkin" oldukları durumda, korucular bölgede konuşludur; gündüz ve gece diledikleri an faaliyet icra etmekte serbesttir; çok az veya hiç terörist faaliyeti rapor edilmektedir; teröristlere destek veren yapılanmalar ya hiç kurulmamış, ya da tamamen bertaraf edilmiştir. "Kısmen" etkin oldukları durumda ise, korucular yine bölgede konuşludur; tek başlarına faaliyet icra edemezler, devletin diğer güvenlik güçleri korucularla birliktedir; bölgede terör örgütüne yönelik aktif bir destek mevcuttur. Koruculuk uygulamalarının "etkisiz" oldukları durumda ise, teröristler bölgede konuşludur; terör örgütü gündüz ve gece operasyon icra edebilmektedir; korucuların faaliyetleri yok denecek kadar azdır ve terörizmle mücadelede halk desteği hemen hemen yoktur (Jones, 2012:17).

Research and Development (RAND) araştırma şirketinin, PKK terör örgütünün da dahil olduğu ve II. Dünya Savaşı'ndan günümüze meydana gelen 130 ayaklanmacı terörizm hareketini incelediği çalışmada "devletlerin terörle mücadelede koruculuk uygulamalarını belirleyici bir güç olarak görme oranını gösterir tablo şu şekildedir (Jones, 2012:18):

Tablo-3: Koruculuk Uygulamalarının Terörle Mücadeledeki Etkisi (Jones, 2012:18).

(2) Terörle Mücadele Teorilerindeki Yeri

M.Coşar Ünal, terörle mücadele politikalarında kabul görmüş iki teoriden bahsetmektedir. Bunlar caydırıcılık (deterrence) ve uyumluluktur (anti-defiance). Caydırıcılık politikalarında teröristler her durumda fayda-maliyet analizi yapan rasyonel birer birey olarak kabul edilir. Bir terörist; terör eylemine katılmakla

katılmamak arasındaki tercihini, yaptığı fayda-maliyet analizi neticesinde hangi seçenek kendi çıkarına uygun ise o taraftan yana yapacaktır. Bu nedenle devletler terörle mücadele politikalarını oluştururken ya terör eyleminin faydasını azaltacak, ya da zararını artıracak tedbirler geliştirmelidir. Caydırıcılık politikaları kendi içerisinde iki başlıkta toplanır. Bunlar; savunma (defensive) ve proaktif (proactive) tedbirlerdir. Havaalanlarında detektörlerle yapılan arama, teröristlerin hedeflerine ulaşmasını zorlaştırarak terörizmin maliyetini artırmak maksatlı bir savunma tedbidir. Terörle mücadelede inisiyatifi ele almak için askeri gücün kullanılması, teröristlerin daha fazla ölü ve yaralı vermelerine sebep olarak terörizmin maliyetini artıran proaktif bir tedbirdir. Terörle mücadelede istihbarat, teröristlerin fark edilmeden hayatta kalabilmeleri için daha karmaşık bir lojistik altyapıya ihtiyaç duymaları suretiyle terörizmin maliyetini artıran bir önleyici tedbirdir. Koruculuk sistemleri, Olağanüstü Hal uygulamaları, kollektif cezalandırma, uluslararası işbirliği, terörizmi destekleyen ülkelere ambargo, terör örgütünü parçalara ayırarak önce lider kadroyu yakalamak suretiyle örgütü güçsüz hale getirmek “caydırıcılık” odaklı devlet politikalarıdır (Ünal, 2012:26-29). Coşar’ın tasnifinde yer alan uyumluluk teorisi ise kısaca, devletlerin terörle mücadele sürecinde esnek bir anlayışla hareket etmesini öngörmektedir.

Coşar’ın tasnifinden hareketle GKK sisteminin “caydırıcı” nitelikli bir politika olduğunu söylemek mümkündür. Bunun sebeplerinden ilki; GKK sayesinde PKK teröristlerinin lojistik destekleri kesilerek terörizmin maliyeti artırılmıştır. Koruculuk sisteminin PKK’nın lojistik desteğini nasıl kestiği hususu, çalışmanın müteakip bölümlerinde ele alınacaktır. İkinci sebep olarak GKK sistemi; PKK teröristlerinin ölme ve yaralanma ihtimallerini artırmak suretiyle örgütün beklenen başarı ihtimalini azaltıcı bir tedbir olmuştur. Devlet tarafından silahlandırılan korucular, araziyi iyi bilmeleri, kendi köylerini teröristlere karşı savunmaları ve teröristlere karşı yapılan askeri operasyonlara güvenlik güçleri ile birlikte katılmaları sayesinde terörizmin maliyetini artıran ve teröristleri terör eylemine katılmaktan caydıran bir politika olmuştur.

(3) Terörle Mücadelede Askeri Doktrin Açısından Yeri

Koruculuk uygulamaları tamamen “savunma” odaklı bir sistem değildir. Terörle mücadelede devlet tarafından silahlandırılan yerel halk, mevcut güvenlik

güçleri ile birlikte aktif olarak operasyonlara katılabilmektedir. ABD Terörle Mücadele Stratejileri Talimnamesi (FM 3-24), bu süreçte kullanılabilecek üç temel askeri stratejiyi; “temizle-tut-yeniden inşa et” (clear-hold-build), “entegre eylem” (combined action) ve “sınırlı destek” (limited support) şeklinde ifade etmektedir. Bu stratejilerden entegre operasyon; terörizmin gerçekleştiği ülkenin silahlı kuvvetleri ile birlikte operasyonlar yapılmasını ifade ederken, sınırlı destek ise; ülke içerisindeki terörle mücadeleye aktif olarak katılmadan dışarıdan destek verilmesi anlamında gelmektedir (FM:3-24, 2006:174-187).

Talimnamede ifade edilen ve çalışmanın konusu olan “koruculuk sisteminin” terörle mücadelede mevcut güvenlik güçlerine ilave bir aktör olarak dâhil edildiği strateji ise “temizle-tut-yeniden inşa et” taktiğidir. Üç aşamalı bu taktikte ilk olarak fiziksel ve psikolojik açıdan güvenli bir bölge oluşturulması hedeflenmektedir. Bu maksatla teröristlerin dış desteğini kesmek ve onları sınırlı bir bölge içerisinde etkisiz hale getirebilmek için kontrollü bir şekilde alan boşaltılır. İkinci aşamada güvenliği sağlanmış bu bölge ve halk üzerinde sıkı bir devlet kontrolü sağlanması esastır. Bölgede görevleri sadece alan kontrolünü sağlamak olan güvenlik güçlerinin tesis edilmesi, bu süreçteki en önemli faaliyettir. Sürekli olarak bölgede bulunmaları ve mevcut güvenlik güçlerinin daha aktif kullanımına imkân vermesi maksadıyla alan kontrolü ile görevli güvenlik güçleri bölge halkından oluşturulmaktadır. Bu suretle oluşturulan korucu birlikleri silahlandırılıp, eğitimden geçirilmek suretiyle terörle mücadele alanındaki operasyonlara dâhil edilmektedirler. Üçüncü ve son aşamada ise halkın güvenliğini kazanmak hedeflenmektedir. Bu aşamada halk desteğinin sağlandığının söylenebilmesi için, halkın bölgedeki terörist varlığı ve faaliyetlerine ilişkin devlete bilgi vermesi gereği ifade edilmiştir. Halkın aktif desteği kazanıldıktan sonra, geliştirilmesi ve daha geniş kitlelere ulaşılabilmesi için de koruculuk uygulamalarından faydalanılmaktadır. Korucular üzerinden bölge halkına, devletin bölgedeki yaşam standartlarını yükseltmek için yürüttüğü mücadele daha etkin bir şekilde anlatılabilir. Ayrıca yine korucular sayesinde, bölgedeki terörist varlığı ve faaliyetlerinden haberdar olunabilir (FM:3-24, 2006: 174-181).

“Terörle Mücadele Operasyonları” adlı ABD talimnamesi, koruculuk uygulamalarının terörle mücadelede askeri açıdan sağladığı stratejik, operasyonel ve taktiksel seviyedeki faydalarını şu şekilde ifade etmektedir (FMI 3-07.22, 2004: 1-10) (Cassidy, 2006:48);

“Yerel halktan oluşturulmuş birlikler; stratejik seviyede, bir taraftan bölge halkının ve kendi topraklarının güvenliğini sağlarken, diğer taraftan terörizmle mücadele ederler. Operasyonel seviyede, bölgede devlet kontrolünü sağlarlar. Taktiksel seviyede ise, terör örgütünün liderlerini ve savaşçıları yakalar, öldürür veya bölgeden uzaklaştırırlar. Teröristlerin barındıkları yerleri ifşa ederler. Sivil halkın güvenli bir şekilde diğer günlük faaliyetleri ile ilgilenmelerini sağlarlar. Bölgedeki sivil toplum projelerine yardımcı olurlar ve bu projelerin bölge halkına devlet tarafından icra edilen bir gelişim faaliyeti olarak iletilmesini sağlarlar.”

Koruculuk uygulamalarının askeri doktrindeki taktiksel görevlerini “balığı denizden ayırmak” aforizması ile ifade etmek mümkündür. Terörle mücadelede balık, parti-cephe ve ordu teşkilatlanmasından oluşan örgütü ifade eder. Deniz ise örgütün yaşayabilmesi için mutlak suretle var olması gereken halkı ifade etmektedir. Nasıl balık deniz içerisinde sürekli olarak hareket halinde seyrederse, örgüt de kendisini destekleyen halkın içerisinde sürekli olarak hareket eder. Bu durumda balığı denizden ayırmanın iki yolu vardır; ya bir olta veya ağ ile denizin dışına çıkarmak, ya da suyu kirletmek suretiyle balığın deniz içerisinde ölmesini sağlamak. Ancak ikinci alternatif genellikle tercih edilmez. Bu nedenle asıl hedef suyu kirletmeden balığı yakalayabilmektir (Nagl, 2005:28). Bu doktrinde de açıkça görüldüğü gibi koruculuk uygulamaları, terörle mücadelede askeri ve kolluk kuvvetlerinin birçok fonksiyonunu üstlenebilen ve bu alanda ihtiyaç duyulduğunda güvenilir bir alternatif araç olan bir uygulamadır. Yerel halktan oluşturulan silahlı birliklerin kullanımı sayesinde arazideki birlik sayısı gözle görülür bir şekilde artacak, bu sayede bölgedeki terörist varlığı ve konuş yerleri konusunda nitelikli bir istihbarat elde etmek mümkün olacaktır. Ayrıca bu birlikler bölgedeki devlet otoritesi ve meşruiyetinin güçlenmesine yardımcı olmaktadır (Cassidy, 2006:48).

3. DÜNYADAKİ ÇEŞİTLİ KORUCULUK UYGULAMALARI

Köy Koruculuğu sistemi değişik adlarda dünyada kullanılan bir yapılandırma. Bu yapılandırmaları iki başlık halinde toplamak mümkündür: Birinci tip uygulamalar, devletlerin kendi sınırları içerisinde asayişin temin etmede askeri ve güvenlik güçlerine yardımcı bir aktör olarak kullandığı koruculuk sistemleridir. Bu sistemlerde istihdam edilen vatandaşa maaş ve birtakım ayrıcalıklar verilmekte ve bu suretle asayişin sağlamada etkinlik artırılmaya çalışılmaktadır. Türkiye’de uygulanan

GKK sistemi ile büyük benzerlikler bulunan uygulamalar seçilirken, ülkelerin coğrafi konumları da dikkate alınarak kıtasal bir dağılım olması gözetilmiştir. Filipinler, Guatemala, Peru ve Almanya bu kapsamda incelenecek örneklerdir.

İkinci tip uygulamalarda ise devletler, farklı bir ülke üzerinde egemenlik kurmak maksadıyla o bölgenin yerel halkını silahlandırmışlar ve belirli bir eğitim ve denetim sistemi çerçevesinde güvenlik sektörüne yeni bir aktör olarak dâhil etmişlerdir. Daha çok egemen güçlerin sömürge devletler üzerinde uyguladıkları bu sistemler, terörle mücadelede halk desteğinin ve dolayısıyla koruculuk sisteminin yerini gösteren örnekler olması bakımından Türkiye’de uygulanan GKK sistemi ile paralellik göstermektedir. İngiltere-Malaya, Fransız-Cezayir, ABD- Vietnam ve İtalya-Yugoslavya örnekleri bu kapsamda incelenecektir.

a. Ülkelerin Kendi Sınırlarında Uyguladığı Örgütlenmeler

(1) Filipinler

Filipinler tarihine bakıldığında koruculuk uygulamalarının hükümetler için vazgeçilmez bir terörle mücadele aracı olduğu göze çarpmaktadır. Adeta bir ihtiyat kuvveti niteliğindeki uygulamalar terör örgütleri ile mücadele sürecinde katkı verirken, zamanla devlet kontrolünden çıkarak, bölge halkına yönelik şiddet uygulamaları nedeniyle hükümetlere yeni problem sahaları yaratmışlardır. 1946 yılında, Sivil Korucular uygulaması o dönem ülkede çok büyük bir anarşi yaratan Hukbalahap terör örgütünün tasfiyesinde önemli roller üstlenmiş, fakat bu başarı korucuların devlet kontrolünden çıkarak sivil vatandaşlara şiddet uygulamaları sonucu gölgede kalmıştır. Ancak ülkede Yeni Halk Ordusu (NPA-New People Army) isimli terör örgütünün önlenemeyen gücü 1960’larda Sivil Vatan Savunma Kuvveti (CHDF- Cıvılian Home Defence Force) isimli koruculuk uygulamasına yeniden ihtiyaç doğurmuş ve sistemin gücü terör örgütünün eylem gücüne paralel olarak artırılmıştır (Ross, 1990:174). CHDF yapısal olarak Filipinler kolluk teşkilatına (Philippine Constabulary (PC) yardımcı bir kuvvet olarak teşkilatlandırılmış olup, ordunun ayaklanma bastırma türündeki bütün operasyonlarında başrolde yer almıştır. Uygulamada ise kolluk birimlerinin CHDF’ler üzerinde çok büyük bir kontrolü yoktur. Bu durumun yarattığı sorunları dönemin generallerinden Victor Corpus şu şekilde ifade etmiştir (Corpus, 1989:119):

“CHDF’lerin askeri bir güç olmaları, NPA teröristlerine yeni bir silah ve mühimmat imkanı yaratmıştır. Çünkü arazi üzerinde etkisiz hale getirilen CHDF’lerin silah ve mühimmatları NPA’lar tarafından alınarak tekrar bize karşı kullanılıyordu”

CHDF’lerin yarattığı önemli bir problem de birçok insan hakları ihlaline sebebiyet vermeleridir. Bu ihlaller ülke halkında koruculara dolayısıyla da devlete karşı büyük bir hoşnutsuzluk yaratmış, NPA ayaklanmacıları da bu durumdan faydalanarak, halkın desteğini kendi yönlerinde kazanmıştır (Ross, 1990:175).

Bunun üzerine yeni hükümet CHDF sayısında önemli miktarda azalmaya gitmiştir. Ancak bu durum yeniden ülke içerisindeki NPA terörizminin tırmanmasına ve görevden uzaklaştırılan CHDF’lerin yasadışı paramiliter yapılanmalar içerisine girmelerine neden olmuştur (Özar vd., 2013:181). 1988 yılına gelindiğinde ise hükümet, CHDF uygulamasını tasfiye ederek, hukuki açıdan daha sağlam temelli Silahlı Vatandaş Güçlerinin Coğrafi Birlikleri (CAFGU- Citizens’ Armed Forces Geographical Units) isimli koruculuk uygulamasını yürürlüğe koymuştur. Tamamen “asker” statüsündeki yeni uygulama ikiye ayrılmaktadır. Birinci tipte gönüllülük esasına göre seçilen korucular; maaş almamakta olup, sadece sağlık, kıyafet ve yiyecek yardımından yararlanmakta ve nöbetçilik, kılavuzluk ve korumalık gibi statik görevlerde bulunmaktadır. İkinci tipte ise, güvenlik güçleri ile müşterek olarak silahlı operasyonlara katılmak amacıyla seçilen maaşlı korucular bulunmaktadır (Ross, 1990: 183-202).

Filipinler’de günümüzde de uygulamaya devam edilen CAFGU sisteminin yanı sıra tarih boyunca uygulanan diğer koruculuk sistemleri, koruculuk uygulamalarında “hukuki altyapının” önemini gözler önüne sermektedir. Devletler, uyguladıkları koruculuk sistemlerini net bir şekilde tanımlayamadıkları takdirde sistem, devam eden süreçte disiplinsizliğe ve yeni sorunların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

(2) Guatemala

Guatemala açısından koruculuk uygulamaları kapsamında 1982 yılında kurulan Gönüllü Sivil Savunma Komiteleri (Voluntary Civilian Defence Committees, CVDCs) isimli uygulama ele alınacaktır. Sistem 1994 yılında Guatemala hükümeti ile Ulusal Devrimci Birlik (URNG- Unidad Revolucionaria

Nacional Guatemalteca, Guetemalan National Revolutionary Union) isimli terör örgütü arasında yapılan barış antlaşmasını müteakip uygulamadan kaldırılmıştır (Ball vd., 1999:100-109). 1982 itibariyle Guatemala'da çok büyük bir güvenlik tehdidi oluşturan etnik ayrılıkçı terör örgütü URNG ile mücadelede uygulanan CVDC'ler esasen bölgenin kontrol altında tutulması maksadıyla kullanılmıştır. Ülkenin kırsal kesiminde baş gösteren URNG terörüne karşı, bölgenin kabile yapısından yararlanılarak, devlet yanlısı olan kabileler silahlandırılmış ve bu suretle URNG örgütü ile silahlandırılan halkın olası birlikteliğinin önüne geçilmek hedeflenmiştir (Zur, 2001:95). Uygulandığı ilk dönemde başarılı sonuçlar üreten CVDC'nin 1983 yılı itibariyle personel sayısı 800000'dir. Bu rakam o tarihte 7100000 nüfusa sahip Guatemala'da azımsanmayacak kadar fazladır. Bu yoğun kullanım aynı zamanda bölge halkının polarize olmasına sebep olmuş, CVDC olmayı kabul etmeyenler devletin belirlediği yerlerde iskân edilmişlerdir. 1980-1983 yılları arasında köyünden göç eden nüfus sayısı bir milyona yakındır (Ball vd., 1999:100-109).

Devam eden süreçte ise CVDC birçok açıdan eleştirilen bir uygulama haline almıştır. Guatemala hükümeti CVDC'lerin URNG terörüne karşı kendilerini savunmak üzere teşkilatlandığını ve ordu ile ilişkisinin asgari düzeyde olduğunu ifade etse de, bu konuda sistem oldukça eleştirilmiş, CVDC'lerin ordu tarafından periyodik olarak denetlendiği ifade edilerek (McClintock, 1985:65-66), CVDC'lerin komutanı pozisyonundaki devriye liderlerinin, CVDC'deki görevinden ayrılmak isteyen vatandaşlara karşı tehditten öldürmeye kadar giden bir ağırlıkta baskılar yaptıkları iddia edilmiştir (Human Rights Watch/Americas, 1994:11). CVDC'lerin 1994 yılındaki anlaşmanın ardından tasfiye süreci de sıkıntılı olmuştur. Kapsamlı bir planlamanın yapılmamış olması CVDC'lerin illegal suç örgütleri ile ilintili hale gelmesine yol açmış, bu durum devlete yönelik yeni eleştirilerin yapılmasına imkan sağlamıştır (Özar vd., 2013:186).

CVDC sisteminin uygulanma sürecinde kısa ve uzun vadede farklı sonuçlar ürettiği görülmektedir. Sistem ilk dönemde başarı sağlarken, devam eden süreçte eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Bu noktadan hareketle koruculuk uygulamalarının değerlendirilmesinin tarihsel süreç içerisinde yapılmasının daha doğru olacağı söylenebilir.

(3) Peru

Peru’da uygulanan köylü devriye birlikleri (rondas compenitas) isimli sistem, ilk kurulduğu dönemde herhangi bir siyasi partiye veya devlet müdahalesine bağlı olmaksızın, bizzat bölge halkı tarafından kurulmuş bir örgütlenme (Hertoghe, 1991:151) olması sebebiyle diğer uygulamalardan ayrılmaktadır. 1976 yılında bölge halkı tarafından kurulan sistem, 1989 yılında etnik ayrılıkçı Aydınlik Yol terör örgütü ile mücadelenin özellikle ekonomik açıdan devleti zor durumda bırakması neticesinde, devlet tarafından desteklenerek ordu ile müşterek bir güç olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur (Mauceri, 2006:101). Ordu aracılığıyla köylü devriye birliklerine silah, gıda, giyim ve sağlık yardımlarında bulunan hükümet, bu yapıyı desteklemek suretiyle bir sivil toplum hareketi yaratarak, Aydınlik Yol terör örgütüne karşı topyekûn bir mücadele ortaya koyulmasını amaçlamıştır. Bu birliklerin bir diğer faydası da düzenli orduya nazaran çok daha az maliyette olmasıdır (Stern, 1998:239). 1992 yılında lağvedilen köylü devriye birlikleri, Peru’da Aydınlik Yol terör örgütü lideri Abimael Guzman’ın yakalanması sürecinde büyük katkılar göstermiştir (Klaren, 2000:415). Ancak sistemin bölge üzerinde birçok zararları da olmuştur. 1992’ye kadar geçen sürede; 600000 kişi yaşadığı yerden göç etmiş, 400’ün üzerinde köy boşaltılmış, 30000 kişi öldürülmüş ve 5000 kişi çeşitli nedenlerle kaybolmuştur (America’s Watch, 1992).

Köylü devriye birliklerinin çalışmaya katkı veren özelliği; süreç içerisinde kendiliğinden meydana gelip, müteakiben devlet kontrolüne geçmesidir. Koruculuk uygulamalarının bu değişken yapısında belirleyici etken, halkın hangi tarafın güçlü olduğuna dair inancıdır. Peru’da uygulanan sistemdeki değişim her ne kadar devlet tarafında olsa da, bölgedeki otoritesini kaybeden devletler için koruculuk uygulamaları, ilerleyen süreçte karşı tarafta yer alabilecek bir uygulama olma tehdidini de barındırmaktadır.

(4) Almanya

Almanya’da uygulanan koruculuk sistemi 1944 yılında Hitler tarafından uygulamaya koyulan Yurt Muhafızlığı (Volkssturmmann) sistemidir. Normandiya çıkarması sonucu büyük bir darbe alan ve askeri güç olarak zayıflayan Almanya, bu alandaki açığını Yurt Muhafızlığı sistemi ile gidermeye çalışmıştır. 16 ila 60 yaşları

arasındaki erkek nüfusun oluşturduğu Yurt Muhafızlarının görevi ülke sınırları dâhilinde orduya yardımcı olmaktır. Hitler'in emriyle toplanan kuvvet, devlet çıkarları doğrultusunda güdülenebilmesi için Nazi Partisine emanet edilmiş ve örgütün ideolojik altyapısı bu parti tarafından oluşturulmuştur. Yurt Muhafızlığı, birçok askeri birliğin aksine birleşik ve bütünleşmiş bir yapıda değildir. En büyük birlik seviyesi taburdur ve öncelikli kullanım alanları yerel savunmadır. Personeli dört farklı bölüme ayrılmıştır. Birinci grup personel ülke sınırları içerisinde herhangi bir bölgede savunma alanında kullanılabilirken, ikinci grup personel yalnızca kendi bölgelerinde faaliyet icra edebilmektedir. Üçüncü sınıf personel, "Hitler Gençliği" üyelerinin himayesi altında eğitim alan, 16-20 yaşları arasındaki gençlerden oluşmaktadır. Dördüncü sınıf personel ise, sadece geri hizmet ile görevlendirilen, sağlık sorunları bulunan, fiziksel kabiliyetleri sınırlı personelden oluşmaktadır. Ülkenin ekonomik açıdan sıkıntılı olması nedeniyle kullanılan silah, malzeme teçhizat ve uygulanan eğitim yapıları açısından da ülke genelinde bir standart bulunmamaktadır. Kısa bir silah ve askeri eğitim sürecini müteakip, Muhafızlar süratle görev yerlerine gönderilmiştir. 1944-1945 arasında fiilen uygulanmaya devam edilen "Yurt Muhafızlığı" sistemi Berlin Muharebesi ve Königsberg Kuşatması'nda Hitler tarafından etkin olarak kullanılmış ve ordunun askeri güç eksikliğini gidermesine önemli bir rol oynamıştır (Yelton, 2006:1-35).

Almanya'da uygulanan Yurt Muhafızlığı sistemi, kısa süreli ve sağlam bir yasal zemine oturtulmuş koruculuk uygulamalarının devletler açısından tamamen fayda sağlanabilecek nitelikte olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

b. Bir Ülkenin Başka Bir Ülkede Uyguladığı Örgütlenmeler

(1) İngiltere-Malaya

Malaya, bugün Malay Yarımadası olarak Güneydoğu Asya'da bulunan ve Tayland, Birmanya, Malezya ve Singapur topraklarının yer aldığı bölgedir. İngiltere'nin II. Dünya Savaşı'ndan sonra kendi sömürgesi durumunda bulunan Malaya'da ortaya çıkan Malaya Komünist Partisi (MKP) adlı komünist ayaklanmacılara karşı verilen mücadelede Ev Bekçiliği (Home Guard) sistemi uygulanmıştır. 1950 yılında General Briggs, bölge halkının desteğini sağlamak veya en azından MKP ile bağlantısını kesmek maksadıyla kapsamlı bir terörle mücadele

planı hazırlamıştır. Bu planda yer alan uygulamalardan biri olan Ev Bekçiliği sistemi, kademeli bir planlama ve doğru bir uygulama ile öncelikle savunma maksatlı olarak kullanılmış, müteakiben de askeri operasyonlarda görevlendirilmiştir. Bu kademeli planlamada gözetilen bir diğer amaç da köylerin korucular vasıtasıyla kendi güvenliklerini kendilerinin sağlaması sonucunda, bölgedeki statik görevlerde bulunan askeri birliklerin daha aktif alanlara kaydırılmasıdır (Kışlalı:1996, 74-79). İngiltere, Malaya’da uyguladığı Ev Bekçiliği sisteminin katkılarıyla 1960 yılında MKP ayaklanmasını bastırmıştır.

(2) İtalya- Yugoslavya

Çalışmanın bu bölümünde, İtalya’nın Yugoslavya’da uyguladığı Köy Korucuları (Vaske Straze) sistemi ele alınacaktır. II. Dünya Savaşında İtalya devlet başkanı Benito Mussolini; işgal ettiği bölge olan Yugoslavya’da varlığını sürdürebilmek ve Josip Broz Tito önderliğindeki Yugoslavya Komünist Partisi ile mücadele etmek maksadıyla, Anti Komünist Gönüllü Ordu (MVAC-Milizia Volontaria Anti Comunista) isimli bir yapı kurmuştur. Bu oluşum Yugoslavya tarihinde Partizan hareketi olarak da anılmaktadır. Bugünkü Slovenya ve Karadağ toprakları üzerinde İtalya otoritesini destekleyen MVAC bünyesinde iki farklı örgüt bulunmaktadır. Bunlardan birincisi ülkenin Sırp milliyetçisi ve Ortodoks olan Çetnik kökenli grubunu oluşturan Ölüm Ordusu (Legia Smrti) örgütü, ikincisi ise bölge halkının İtalya otoritesini destekleyen kesiminin oluşturduğu Köy Korucularıdır (Vaske Straze) (Thomas ve Pavlovic, 1995:35).

Köy Koruculuğu örgütlenmesinde de bölgenin sosyal yapısındaki etnik farklılıklar kullanılmış ve kırsal kesimdeki halk Katolik rahipler tarafından Partizan örgütlenmesine karşı eğitilmiştir. İtalya’nın da bölgedeki Katolik kiliselere ciddi bir desteği olmuş ve bu sayede bölge halkı Partizan örgütüne karşı rahatça motive edilebilmiştir (Tomasevich, 2001:108-109). Köy Korucuları İtalya tarafından silah ve mühimmat desteği almış, gıda ve diğer ihtiyaçları karşılanmış ve belli bir maaş karşılığında görevlendirilmişlerdir. Daha önceleri Partizan bölgeleri olarak kabul edilen kırsal alanlardaki Köy Korucuları yapılanması, Partizan birliklerin arazi üzerinde tertiplenmelerini engellemiş ve onları sürekli harekete zorlamıştır. Bunun üzerine Partizan birlikleri daha büyük birlikler organize ederek MVAC birliklerinin kırsal alandaki hakimiyetinin önüne geçmek, köylü halkı Partizan birliklerinin güçlü

olduğu konusunda etkileyebilmek için sansasyonel çapta operasyonlar yapmak stratejisini benimsemişlerdir. Kasım 1942’de MVAC birliklerini yok etmek Partizan kuvvetlerinin en büyük hedefi haline gelmiştir. Eylül 1943’de İtalya’nın Partizan birliklerine karşı teslim olması ile MVAC örgütlenmesi son bulmuştur (Bevc, 2007:225).

Köy Koruculuğu örgütlenmesi, teröristlerin lojistik desteğini kesmek suretiyle bölgede barınabilmesini zorlaştırmak maksadında uygulanmıştır. Ancak bu durum terör örgütlerini harekete zorlamakla birlikte, bu hareketlilikten ötürü yeni terör eylemlerinin meydana gelmesine ve korucuların açık birer hedef olarak seçilmesine de sebep olmaktadır.

(3) Fransa-Cezayir

Fransa’nın 1954-1962 yılları arasında süren Cezayir Savaşı’nda uyguladığı strateji, bir ülkenin başka bir ülkedeki egemenliğini sürdürürken yerel halkın desteğini sağlayarak onları silahlandırması ve bu suretle güvenlik sektörüne yeni bir aktör olarak dâhil etmesi bakımından önemlidir. Cezayir Ulusal Kurtuluş Cephesi (FLN-Front de Libération Nationale) adlı terör örgütü ile Fransa arasında meydana gelen bu mücadelede kullanılan “Harkiler” adlı koruculuk uygulaması bu kapsamda ele alınacaktır.

David Galula tarafından kaleme alınan ve “ayaklanma bastırma stratejileri” alanında referans olarak kabul edilen Cezayirde Barışı Sağlama (Pacification in Algeria) isimli çalışma, Fransa’nın yerel halk desteğini kazanmak için uyguladığı teknikler ve bu desteği sağlamayı müteakip onları silahlandırarak mücadeleye nasıl dâhil ettiğini ifade etmektedir. Cezayir Savaşı’nda ülkenin kuzeyindeki dağlık bölgesi olan Kabiliye’deki birliklerinde komutanlıklar yapan Yarbay Galula, halkın desteğini kazanmak üzere İngiltere-Malaya örneğindeki Briggs planına benzer aşamalı ve kapsamlı bir plan hazırlamıştır. Plan yerel halkın; ilk aşamalarda köyün günlük işlerinde yardımcı olarak kullanılırken, güven telkin etmelerini müteakip, ikinci aşamada askeri birliklerin çeşitli rutin işlerinde kullanılmasını ve en son aşamada silahlandırılarak aktif bir şekilde mücadeleye katılmasını öngörmektedir (Galula, 2006:93). İlk iki aşaması sorunsuz bir şekilde uygulanan planın son aşamasına gelindiğinde 1957 yılında Harkiler adlı koruculuk uygulaması devreye

sokulmuştur (Alexander vd., 2002:118). Maaş, silah ve yemek yardımı alan Harkiler üç sınıfa ayrılmıştır. Birinci grupta sadece kendi köylerinde görevli olan korucular, bölgede Fransa lehine propaganda yapma, devriye, pusu ve nöbetçilik görevlerini icra etmiştir. Bizzat bölük kuruluşuna kaydedilerek köy içinde ve dışında operasyonlara katılan ikinci grup Fransız askerleri tarafından eğitilerek görev başında denemeye tabi tutulmakta iken, güvenilirliği tescil edilmiş üçüncü grupta ise saldırı kuvvetlerinin ana unsurlarından biri olarak kullanılan korucular yer almıştır (Galula, 2006:172).

1962 yılında savaşın bitmesine müteakip Harkilerin tasfiye sürecinde büyük problemler yaşanmıştır. Cezayir halkından gördükleri şiddet sonucu büyük bir kısmı katledilen Harkiler, Cezayir’de barınamayarak Fransa’ya iltica etmiş, ancak aileleri ile birlikte sayıları 90000 olan bu grup Fransa tarafından da gerekli desteği görememeleri sonucu sosyal hayata uyum sağlayamamış ve geri kalan süreçte yaşam mücadelesi vermiştir (Crapanzano, 2011:235-250).

Fransa’nın Harkiler uygulaması koruculuk sistemlerinin tasfiye sürecinde çok dikkatli ve kapsamlı bir planlamaya tabi tutulmasının önemini göstermesi bakımından çalışmaya katkı vermektedir. Bu bağlamda devletlerin koruculuk sistemlerine dair planlamalarında; sistemin başarılı olması kadar, zamanı geldiğinde tasfiye edilerek mevcut korucuların yeniden toplumsal hayata entegre edilebilmesini sağlayan politikaları da göz önünde bulundurmaları gerektiği söylenebilir.

(4) ABD-Vietnam

ABD’nin 1950-1972 arasında meydana gelen Vietnam Savaşında, Kuzey Vietnam’daki Viet Cong birlikleri ile mücadelede Sivil Düzensiz Savunma Grupları (CIDG- Civil Irregular Defence Groups), Müşterek Muharebe Birlikleri (CAPS- Combined Action Platoons) ve Sivil Eylemler ile Kalkınma İnkılabı (CORDS- Civil Operations Revolutionary Development Support) isimleri ile üç farklı program kapsamında koruculuk uygulamalarına başvurmuştur (Krepinevich, 1986:26; Peterson, 1989:22; Ramsey, 2006:30). CIDG kapsamında hafif silahlarla silahlandırılmış korucular, kendi bölgelerindeki güvenliği sağlamak üzere keşif ve devriye görevlerini yürütmüşlerdir. Program başarı ile uygulanmış ve ilk etapta büyük bir alan Viet Cong birliklerinden arındırılmıştır. Koruculuk uygulamasındaki

bu fayda, korucuların görev alanlarının genişletilerek Güney Vietnam ordusu bünyesinde askeri operasyonlar yapacak türde yeni bir konseptte geçilmesini sağlamıştır. Ancak bu durum ailelerinden ayrı kalan korucuların yaşadıkları problemler nedeniyle CIDG'in etkinliğini yitirmesine yol açmıştır (Krepinevich, 1986:70-75). Devam eden süreçte ise ikinci program olan CAPS kapsamındaki koruculuk sistemi, ABD askerleri ile müşterek kurulan birlikler bünyesinde uygulanmaya başlanmıştır. Korucuların ABD ordusuna mensup seçkin subay-astsubaylar tarafından eğitildiği bu uygulama, bölge halkında ABD sempatisini oluşturmuş ve bu suretle koruculuk sistemi ABD için meşruiyetini artıran bir politik araç haline gelmiştir. Ancak devam eden savaşta koruculara eğitim verecek nitelikteki personele daha aktif görevlerde ihtiyaç duyulması sebebiyle değiştirilen yönetici kadrosu CAPS'ın etkinliğinin yitirilmesine yol açmıştır (Peterson, 1989-73). CAPS'in yarattığı halk desteğini pekiştirmek maksadıyla ise CORDS kapsamında üçüncü bir koruculuk denemesi yapılmıştır. Ancak bu sefer de, korucuların taleplerinin ABD'nin gücünün üzerinde olması ve korucuların sadece ABD'li askerlerin bulunduğu ortamlarda etkili olarak, yalnız kaldıklarında başlarına buyruk hareket etmeleri nedeniyle sistem başarısızlığa uğramıştır (Spector, 1993:293).

ABD'nin Vietnam Savaşı'nda uyguladığı üç program koruculuk uygulamaları yönünden ele alındığında, taktik seviyede başarı göstererek alan hâkimiyetinin kurulması sürecinde katkı sağladıkları, ancak stratejik seviyede ABD hükümetinin koruculuk uygulamalarının etkinliğini tamamen kabul etmediğini söylemek mümkündür. Bu noktadan hareketle koruculuk uygulamalarının terörle mücadele sürecinde sonuca tesir eden belirleyici nitelikte bir uygulama olarak görülmesinin devletler açısından olumsuz sonuçlar doğurabileceği değerlendirilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

GEÇİCİ KÖY KORUCULUĞU SİSTEMİ (GKK)

1. SİSTEMİN TANIMI

GKK sistemi, 1984 yılından itibaren Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde baş gösteren PKK terör örgütü ile mücadele sürecinde uygulanan güvenlik odaklı bir terörle mücadele politikasıdır (Bal ve Özeren, 2012:105). 442 sayılı Köy Kanunu'nun 74. Maddesinde değişiklik yapmak suretiyle 26 Mart 1985 tarihinden itibaren yürürlüğe giren sistemde, korucular devlet tarafından maaşın yanı sıra sağlık, giyim ve bunun gibi sosyal alanlarda yardım ve imtiyaz almaktadır. Sistemin kurulma amacı ise güvenlik güçlerinin ulaşmakta güçlük çektiği ve/veya yetersiz kaldığı köy ve mezralarda, PKK terör örgütüne karşı yöre halkını güvenlik güçleri olay yerine ulaşıncaya kadar korumak şeklinde ifade edilmiştir (TBMM [2], 1985:25).

2. TÜRKİYE'DE GKK'NIN ORTAYA ÇIKIŞ SEBEPLERİ

Terörle mücadele politikalarının belirlenmesinde her ülke kendi iç dinamiklerini ve terörizmi oluşturan sebepleri belirlemek suretiyle, kendi terörle mücadele stratejisini tayin eder (Başeren, 2001:210). GKK sistemine bu açıdan bakıldığında; gerek PKK, gerekse de Türkiye'nin iç dinamikleri ile yakından ilişkili bir politika olduğu görülmektedir. Bu ilişkiyi bölgenin toplumsal yapısı, güvenlik durumu, PKK terör örgütünün mücadele stratejisi ve Türkiye'nin geçmişten gelen terörle mücadele tecrübesi olarak dört boyutta ele almak mümkündür. Bu sebeple çalışmada, GKK sisteminin Türkiye açısından nedenselliğini ortaya koymak amacıyla bu dört boyut incelenecektir.

a. Bölgenin Toplumsal Yapısının GKK ile İlişkisi

PKK terörizminin ortaya çıktığı Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinin aşiretlere dayalı feodal yapısı, geçmişten günümüze hem PKK, hem de devlet tarafından kullanılan bir araçtır. Osmanlı İmparatorluğu'ndan günümüze, bölgenin

yönetilmesinde etkin bir role sahip olan aşiretler, aynı zamanda PKK açısından da mücadelenin gelişebilmesi için desteği alınmak istenen bir hedef kitle konumundadır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak GKK sistemi aşiretlerin devlet yanlısı ve örgüt yanlısı olmak üzere iki kutuplu bir yapıya bürünmesine sebep olmuştur.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinin merkezî otorite ile ilişkisinde, Osmanlı İmparatorluğu döneminden beri aşiretlerin çok büyük bir rolü olmuştur. Kürtler ile merkezi otoritenin ilişkisi Osmanlı İmparatorluğu'nda üç önemli dönemde incelenebilir. Yavuz Sultan Selim döneminde aşiretler devlet tarafından örgütlenilerek Çaldıran Savaşı gibi büyük başarılar kazanılmış ve bu katkıların karşılığında Kürt aşiretlere büyük imtiyazlar tanınmıştır. Ancak aşiretlere tanınan imtiyazlar, feodal yapının güçlenmesine ve bölgede otonom bir yapı oluşmasına neden olmuştur. Bunu önlemek için bir dizi ıslahat hareketleri uygulayarak aşiretlerin etkinliklerini azaltıcı bir politika izleyen II.Mahmud döneminde ise, büyük ayaklanmalar baş göstermiş ve bölgede istikrar bozulmuştur. II. Abdülhamit ise, bölgedeki Rus ve Ermeni etkinliğinin önüne geçmek maksadıyla aşiretleri devlet lehinde kullanmış ve feodal yapının yeniden güçlenmesine neden olmuştur (Argunhan, 2009:22-25). Osmanlı dönemine bakıldığında bölgenin aşiret yapısının, güvenliğin sağlanmasında katkı vermekle birlikte, bölgedeki devlet otoritesinin azalmasına da sebep olabilecek yapıda olduğu görülmektedir. Bu noktadan hareketle, bölgenin feodal yapısının çok hassas dengelere sahip olduğu ve bölge üzerindeki bütün devlet tasarruflarına olumlu ya da olumsuz tesir edebilecek kadar etkin olduğu söylenebilir. Türkiye açısından bakıldığında, Osmanlı İmparatorluğu döneminden beri merkezî yönetim ile bölge halkı arasında süregelen aşiret tabanlı ilişki, PKK ile mücadele sürecinde de halk desteğinin sağlanması maksadıyla kullanılan bir araç olmuştur. Daniel Byman bu durumu “grup politikası (in group policy)” şeklinde tanımlarken, feodal yapının egemen olduğu bir coğrafyada terörle mücadelenin en kolay ve hızlı yolunun aşiretler arasındaki zıtlık ve düşmanlıkların devlet lehine kullanılması olduğunu ifade etmek suretiyle vurgulamıştır (Byman, 1998:162-163). David Galula ise, halk desteğinin niteliği ve zamanlamasına vurgu yaparken, devletin teröristlerden önce halka ulaşarak, aktif bir şekilde terörle mücadeleye dâhil etmesinin başarı ihtimalini artıracaklarını ileri sürmektedir (Galula, 1964:6-56).

Bölgenin feodal yapısı, PKK terör örgütü için de meşruiyetini artırmak ve halk desteğini genişletmek amacıyla hedef niteliğindedir. Örgütün kuruluşunu ilan

ettiği 30 Temmuz 1979 eyleminde bölgenin en güçlü ve devlet yanlısı aşireti olan Bucak aşiretinin lideri ve milletvekili Mehmet Celal Bucak'ı hedef olarak seçmesi bölgenin toplumsal yapısına verilen önemi göstermektedir. PKK'nın ilk silahlı eylemini bir aşiret lideri ve milletvekiline yönelik olarak düzenlemesindeki amaç, bu tarz bir eylemin bölge halkı üzerinde daha etkili olacağı düşüncesidir (Marcus, 2009:69). PKK, bölgenin devleti destekleyen en güçlü aşiretini hedef alarak bölge halkına “burada asıl güç benim” mesajını verirken, aynı zamanda toplumun feodal yapısını bir propaganda aracı olarak kullanmak istemiştir. Bölgedeki otoritesini sağlamlaştırmak isteyen PKK, aşiretlerin GKK'lığı kabul ederek devlet tarafında yer almasını hiçbir şekilde kabullenmemiş, bunun önüne geçmek için “koruculuk sisteminin feodal yapıyı güçlendirdiği” söylemini kullanmıştır. Terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın örgüt üyelerine Kürtçe olarak yaptığı konuşmanın Türkçe çevirisinde örgütün aşiretlerle ilgili görüşü açıkça ifade edilmektedir. Örgüt lideri Öcalan (MGK GENSEK, 1994:652):

“Biz aşiretlere karşı değiliz. Kürdistan'ı kuralım yine aşiretlerimiz olsun ancak aşiretler Kürt halkı ve gerillası yanında yer almalı, hepimiz aşiretiz. Ey aşiretler: bugüne kadar bize bilerek, bilmeyerek zararlı olduğunuz, zararı bir yana bırakalım köy korucusu olduğunuz ve bize karşı savaştığınız yeterdir. İsterseniz bizden yüzlercesini öldürmüş olsanız bile biz sizi affettik yeter ki PKK'ya teslim olun ve PKK bayrağı altında mücadelemize destek verin”

sözleriyle PKK'nın korucularda olduğu gibi aşiret yapılanmasında da asıl isteğinin bu grupları kendi taraflarında toplamak olduğunu açıkça ifade etmiştir.

b. Bölgedeki Güvenlik İhtiyacı ile GKK İlişkisi

Türkiye'nin niçin GKK sistemine ihtiyaç duyduğunu anlayabilmek için bölgenin 1984 sonrasındaki asayiş durumunun değerlendirilmesi önemlidir. Asayişin emniyet tedbirlerini kapsayan bir kavram olmasına rağmen her emniyet tedbirinin asayişi temin edemeyecek olmasından hareketle, bir bölgede asayişin sağlanabilmesi için öncelikle emniyet tedbirleri ile güvenlik zafiyetleri önlenmeli, müteakiben de bu emniyet tedbirlerinin halkın kendini güvende hissettiği bir ortamı meydana getirmesi sağlanmalıdır. Dolayısıyla asayişi sağlamak için alınacak emniyet tedbirlerinin mutlak suretle halk tarafından benimsenmesi gerekmektedir.

1984 yılında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi kırsal kesiminde ortaya çıkan PKK terör örgütünün bölge halkına yönelik silahlı eylemleri çok ciddi bir güvenlik zafiyetine sebep olmuştur. 3 Temmuz 1984 tarihli Hürriyet gazetesindeki haberde bölgenin güvenliğinden sorumlu bir yönetici (Özcan, 1999: 96); “inanılmaz bir olay bu. Bir zamanlar yol, su, elektrik isteyen köylüler şu anda jandarma istiyor, karakol istiyor” ifadeleriyle bölgedeki güvenlik zafiyetini gözler önüne sermektedir. Dönemin siyasi karar alıcıları ise, hâlihazırda mevcut olan köy koruculuğu uygulamasının yeni bir düzenleme ile işlerlik kazandırılarak bölgedeki güvenlik ihtiyacının giderilebileceğini ileri sürmektedirler. Dönemin başbakanı Turgut Özal, 7 Ekim 1984 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan röportajında bölge halkının meydana gelen terör olaylarına bizzat müdahale etmek konusunda yetki istediklerini ifade ederek, bunun makul bir talep olduğunu ve mevcut olan köy koruculuğu sisteminin revize edilerek maaşlı bir uygulama haline dönüştürülebileceğini beyan etmiştir (Cumhuriyet [web], 1984). Dönemin cumhurbaşkanı Kenan Evren de 4 Ekim 1985 tarihli açıklamasında benzer şekilde, bölgenin coğrafi yapısının güvenlik güçlerinin terör olaylarına müdahalesini zorlaştırdığını belirterek, kaymakamların 442 Sayılı Köy Kanunu uyarınca teröre müzahir bölgelerdeki korucu ve bekçilere silah dağıtabileceğini ifade etmiştir (Tapan, 2007:95). Yapılan bu tespitlere ilaveten Türkiye’nin GKK sistemine neden ihtiyaç duyduğu konusu, dönemin İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut tarafından 12 Mart 1985 tarihli meclis oturumunda dile getirilmiştir. Akbulut, güvenlik güçlerinin bölgenin coğrafi yapısı nedeniyle terör olaylarına zamanında müdahale edemediğini, hâlihazırda her köye bir karakol yapabilme imkânının bulunmaması nedeniyle de, güvenlik güçlerinin bölgeye intikal edip olaya müdahale edinceye kadar geçen sürede gerekli tedbirlerin korucular aracılığıyla alınmasını öngördüklerini ifade etmiştir (TBMM [2], 1985:25-27). Görüldüğü üzere “koruculuk uygulaması” ile beklenen fayda, terör saldırılarına karşı güvenlik güçleri gelinceye kadarki süreçte vatandaşın kendilerini savunabilmeleridir. Bir başka ifadeyle, korucular yardımcı bir güvenlik gücü olarak terörle mücadeleye dâhil edilmişlerdir.

Bölgedeki güvenlik ihtiyacını sağlamak maksadıyla alınan GKK tedbirinin bölge halkında istendik etki yaratıp yaratmadığının tespit edilmesi bölgedeki asayişin tesis edilip edilmediğini ortaya koyacaktır. GKK uygulaması ile bu anlamda; bir taraftan bölgedeki güvenlik ihtiyacının giderilmesi hedeflenirken, diğer taraftan da

bölge halkının kendisini güvende hissettiği bir ortam yaratmak amaçlanmıştır. Yöre halkının içinden çıkan ve Kürt etnik kimliğine sahip olan GKK'ların Kürt halkının tek temsilcisi olduğunu iddia eden PKK karşısında silahlanmaları, örgütün etnik ayrılıkçılık söylemini boşa çıkarmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 1997). Bu durum aynı zamanda, PKK terör örgütünün Kürt halkına sözde hak ve özgürlük sağlamak iddiasıyla uluslararası alanda yürüttükleri faaliyetlerde, GKK'ların kendilerine karşı sürdürdükleri mücadeleyi izah edememesine de sebep olmuştur (J.Gnl.K.lığı, 2012).

c. PKK'nın Mücadele Stratejisi ile GKK İlişkisi

Terör örgütlerinin çatışma stratejileri, devletlerin terörle mücadele politikalarına doğrudan tesir etmektedir. “Uzun Süreli Halk Savaşı” stratejisini benimsemiş PKK terör örgütü için halk desteğinin kazanılması, mücadelenin başarıya ulaşmasında en önemli husustur (Özcan, 1999:72-73).

PKK uzun süreli halk savaşı stratejisine uygun olarak, önce devlet egemenliğinin tam olarak sağlanamadığı kırsal alanda örgütlenmesini tamamlamıştır. Kamu örgütlenmesinin eksik olduğu bu coğrafyada öncelikle halkın devlet ile bağlantısını kesmek suretiyle kırsal alanın tamamen kontrol altına alınması gerekmektedir. Bölge halkının devletle temasını kesmenin yolu ise “şiddettir”. PKK bu süreçte bölge halkına uyguladığı şiddeti üç sav ile meşrulaştırmış ve mücadelenin önündeki ideolojik engelleri kaldırmaya çalışmıştır (Demir, 2010:289). Bu savlardan ilki, Türkiye Kürdistanı olarak adlandırdığı bölgenin ve bu bölgede yaşayan Kürtlerin Türkiye tarafından sömürgeleştirilmiş olduğudur. İkincisi, Kürt halkının Dünyanın en büyük devletsiz azınlığı olduğudur. Özellikle Batının emperyalist anlayışı büyük Kürdistan'ı, kimlik ve hak aramanın reddedildiği bir şekilde parçalamış olup, bu parçaları birleştirerek Büyük Kürdistan'ın kurulması gerekmektedir. Üçüncüsü ise, yukarıda anlatılan sebeplerden dolayı yürütülen bu savaşın “haklı” olduğudur (Ergil, 2009:346). Bölge halkına yönelik şiddeti bu şekilde meşrulaştıran PKK, müteakip süreçte devleti sadece şehirlere hapsedmeyi hedeflemektedir. Bu durumda devlet, kontrolünde bulunan merkezlerin emniyetini sağlayabilmek için kırsal alandaki mevcudiyetini tamamen şehir merkezlerinin güvenliği için kullanacaktır. Boşaltılan bu alanlarda kontrol tamamen örgütün olacak ve halkın da katılımıyla silahlı mücadele büyütülecektir. Kırsal alanların tamamı harekete geçirildiğinde ise çatışmalar şehir merkezlerine kaydırılacak, başlatılacak

ayaklanmalar zaman içerisinde bir isyana dönüştürülerek en son aşamada topyekun bir saldırı ile devlet imha edilecektir (Özcan, 1999:72-73).

PKK'nın özetle yukarıda ifade edilen çatışma stratejisine bakıldığında, kırsal alandaki kontrolü tamamen ele geçirmenin örgüt için çok önemli bir hedef olduğu görülmektedir. PKK'nın mücadele stratejisinin Türkiye'nin terörle mücadele politikalarına yansması ise, örgütün halk ile bağlantısını kesmek ve bölgede kontrolü ele geçirmek düşüncesiyle GKK sisteminin uygulanması şeklinde olmuştur. Bu tespiti dönemin İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut da doğrulamış ve GKK'ların bulunduğu bölgelerde, PKK'nın propaganda ve silahlı eylemlerinin önemli ölçüde azaldığı ve örgütün bu bölgelerde barınmadığını 2 Eylül 1986 tarihli meclis oturumunda ifade etmiştir (TBMM [3], 1986:89).

ç. Türkiye'nin Terörle Mücadele Tecrübesinin GKK ile İlişkisi

Türkiye, terörle mücadelede yerel halkın kullanılmasını PKK terör örgütünden önce tecrübe etmiş bir ülkedir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde uygulanan Hamidiye Alayları sistemi, bu tecrübeyi ifade ederek günümüze ışık tutmasının yanı sıra, GKK sisteminin “tarihsel arka planını” oluşturan bir uygulamadır. Bu maksatla Hamidiye Alayları çalışmanın bu bölümünde; kurulma amacı, performansı ve ortaya çıkardığı sonuçlar itibarıyla GKK sistemi ile kıyaslanarak incelenecektir.

1789 Fransız Devrimi ile birlikte dünyaya yayılan ulusçuluk akımı, bünyesinde birçok farklı milletten halkı barındıran Osmanlı İmparatorluğu'nu derinden etkilemiştir (Tapan, 2007:13). Ermeniler, Rusya ve Fransa'nın da desteğini alarak, ulusçuluk akımının etkisi ile ayaklanmaya geçen ilk millet olmuş ve Osmanlı İmparatorluğu için çok büyük bir tehdit haline gelmiştir. Bu dönemde Doğu Anadolu'daki Ermeniler, Doğu Beyazıt ve Iğdır üzerinden Erivan'a geçerek burada gerilla eğitimi almışlar ve Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Müslüman halka yönelik çok sayıda terör eylemleri gerçekleştirmişlerdir (Abdülhamid, 1984:75). Buna ilaveten, Ermenilerin 13 Haziran 1878'de Berlin Konferansına “Ermenistan devletine ilişkin bir proje” adlı resmi bir çalışma sunmaları ve bu projenin olumlu değerlendirilmesini müteakiben Ermeni terörizmi hızlanarak, daha teşkilatlı ve büyük katılımlı bir hale dönüşmüştür. Osmanlı İmparatorluğu da bölgede asayişin temini,

Ermeni isyancılarının kontrol altına alınması ve Rus işgaline karşı bölge halkından silahlı güçler oluşturmayı kararlaştırmıştır. Oluşturulan bu birliklerin adı Hamidiye Alaylarıdır (Dolapçı, 2007:7).

Hamidiye Alaylarının kuruluş amacı farklı kaynaklarda farklı şekillerde ifade edilmiştir. Moskova Üniversitesi Kürt Enstitüsü Başkanlarından Dr. Celile Celil'e göre Abdülhamid, Kürt hareketini etkisiz hale getirebilmek için Hamidiye alaylarını kurmuştur (Dolapçı, 2007:8). Nihat Gültepe'ye göre ise Hamidiye Alayları, aşiretleri Doğu Anadolu için bir kolluk kuvveti olarak kullanmak suretiyle, hem olası bir Rus işgaline karşı bölgenin güvenliğini sağlamak, hem de aşiretleri bir disiplin altına alarak kontrol edebilmek maksadıyla kurulmuştur (Gültepe, 1976:48). Yılmaz Öztuna ise, Hamidiye Alayları sayesinde hem Osmanlı ordusunun yıpranıp güç kaybetmesinin önlendiğini, hem de Kürtlerin Ermenilere karşı silahlanma konusundaki ısrarlarının karşılandığını ileri sürmektedir (Öztuna, 1983:181). Bayram Kodaman'a göre, olası bir Rus-Osmanlı savaşında aşiretlerin Ruslara karşı kullanılması hedef alınmış, ayrıca bu sayede aşiretleri kontrol altında tutmak suretiyle yabancı devletlerin aşiretlere yönelik bir kışkırtmasının önüne geçilmek istenmiştir (Kodaman, 1987:36).

Hamidiye Alayları kuruluş amacı yönünden, GKK uygulaması ile büyük benzerlikler göstermektedir. İster ülkenin fiziki emniyeti için olsun, ister halk ayaklanmasının önüne geçmek için olsun, isterse de güvenlik kuvvetlerini takviye ederek “kuvvet tasarrufu” ve “alan kontrolü” yapabilmek için olsun her iki uygulama da “caydırıcı” nitelikte bir güvenlik politikasıdır. Hamidiye Alayları, uygulanma zamanı ve şartları bakımından da GKK sistemi ile büyük benzerlikler göstermektedir. Her iki uygulamada da, ülke içerisinde meydana gelen etnik ayrılıkçı ayaklanma hareketi, belirli bir dış desteğin ve ideolojik kuvvetin de etkisi ile terörizm boyutuna tırmanan bir hal almıştır. Ancak etnik kimlikler Hamidiye Alaylarında farklılık gösterirken (Ermeniler ve Kürtler), GKK sistemi süresinde aynı kalmıştır. Bu durum Hamidiye Alaylarına doğal bir motivasyon unsuru olmuş ve II.Abdülhamid iki farklı etnik kimlik arasındaki çelişkilerden yararlanarak birliklerin kontrolünü kolaylaştırabilmiştir.

Askeri açıdan bakıldıklarında Hamidiye Alayları, özellikle II.Abdülhamid'in tahtta kaldığı dönem içerisinde bölgedeki Ermeni terörünün ve Rus

ordularının ilerlemesinin önüne geçmekte faydalı olmuştur. Bu alaylarla, Hınıs, Karayazı, Göksu, Tekman ve Patnos bölgelerinde Ruslara karşı sınırlı imkânlar ile büyük başarılar elde edilmiştir (Dolapçı, 2003:16). Bu tecrübe, devletin 1984 yılında karşı karşıya kaldığı PKK terörizmi ile mücadele stratejisinin belirlenmesi ve GKK sisteminin uygulanmasında etkili olmuştur. PKK terörizminin Hamidiye Alaylarının kurulduğu bölgede patlak vermesi, devletin yeni strateji üretebilmek için gerekli zaman ve kaynağa sahip olmaması gibi nedenler de “hazır Hamidiye Alayları tecrübesinden” direkt olarak istifade edilmesine gerekçe olmuştur.

Ancak Hamidiye Alaylarının bazı mahzurları da beraberinde getirdiği görülmektedir. O dönemin özellikle yabancı medyasında, alaylarda görevli personelin Ermenilere yaklaşımı “insan haklarına aykırı” olarak nitelendirilmiş ve bu davranışın ilerleyen dönemde Osmanlı İmparatorluğu’na karşı da sergilenebileceği iddia edilmiştir. II.Abdülhamid bu konudaki eleştirilere cevaben, Ruslar ile girilecek bir savaş esnasında bu alayların büyük faydalar sağlayacağını ve senelerce ülke topraklarındaki Hristiyan Ermenilere verilen devlet kademesindeki mevkiler göz önüne alındığında, Müslüman olan Kürtlere verilen imkanların yanlış olarak addedilmesini anlayamadığını ifade etmiştir (Kutlay, 1992:29). Abdülhamit’in bu değerlendirmesi GKK sistemi bağlamında ele alındığında, üç hususun dikkat çektiği görülmektedir. Bunlardan ilki bölge halkından oluşturulan güvenlik güçlerinin bir savaş halinde fayda sağlayacağını ifade edilmek suretiyle bölge halkının silah kullanımı ve askeri alandaki diğer temel becerilere sahip olduklarının kabul edilmesidir. İkinci husus, ayaklanan azınlık unsur ile (Ermeniler), bir başka azınlık unsur (Kürtler) arasında din temalı bir ayrımcılık siyaseti izleyerek teröristin halk ile bağını koparmak çabasıdır. Üçüncü husus ise, devletin sivil halkı silahlandırma politikasının mutlak suretle eleştiri konusu olacağıdır.

Birinci Dünya Savaşı’nın sonunda lağvedilen Hamidiye Alayları (Tapan, 2007:73) uygulaması ile bölge halkının önemli bir askeri deneyim kazandığını söylemek mümkündür. Bu nedenle 1984 yılında başlayan PKK saldırılarına karşı, devlet nazarında düşünülen ilk önlem bölge halkının bu askerî deneyimlerinden faydalanarak, onları GKK sistemi bünyesinde silahlı bir güç halinde kullanmak olmuştur. Hamidiye Alaylarının lağvedilmesini müteakip 1914 yılında kabul edilen Kır Bekçileri Kanunu ve 1924 yılında kabul edilen Köy Kanunu gereğince oluşturulan koruculuk sistemi, 1985 yılına kadar bir nevi bekçilik şeklinde

uygulanmaya devam etmiştir. Köy muhtarına ve jandarmaya devlet işlerinde yardımcılık görevlerini yürüten köy korucuları PKK terörünün başlamasına kadar geçen süre zarfında güvenlik alanında etkinlikten uzak bir konumda görevlerine devam etmişlerdir (Tapan, 2007:73-78).

3. GKK'NIN YASAL TEMELİNİN İNCELENMESİ

GKK sisteminin hukuki altyapısını ortaya koyabilmek maksadıyla bu bölümde İzale-i Şekavet Kanunu ve Köy Kanunu kısaca ele alınacaktır.

a. İzale-i Şekavet Kanunu

Hamidiye Alayları Birinci Dünya Savaşı ve akabinde Kurtuluş Savaşı döneminde fiili olarak kullanılırsa da, alaylardan kalma aşiretlerden bazıları bu süreçte rol almıştır. Savaş öncesinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinin idaresinde Hamidiye Alayları uygulaması ile aşiretlerden büyük oranda destek alınmasının ardından alayların kaldırılması sonucu bölgede bir otorite boşluğu oluşmuş, ellerindeki silahlı gücü kaybetmek istemeyen aşiretlerin yarattığı huzursuzluk, bölgedeki asayiş olumsuz etkilemiştir. Bunun üzerine Kurtuluş Savaşı'nın ardından aşiretlerin durumu tekrar gündeme alınmıştır (Tapan, 2007:73). Uzun ve yıpratıcı bir savaşın ardından henüz kurulan Cumhuriyet rejimi, tekrar bir iç düşman yaratmadan bölgede bozulan asayiş tesis etmek maksadıyla 18 Ekim 1923'de eşkıyayı dağıtma kanunu olarak da anılan "İzale-i Şekavet Kanununu" kabul etmiştir (Argunhan, 2009:51). Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde ise eşkıyayı dağıtma görevi Hamidiye Alaylarından kalma aşiretlere verilmiştir. Metninde koruculuk ismi telaffuz edilmemiş olsa da günümüzde uygulanan GKK sisteminin kökenini teşkil eden ilk yasal düzenleme İzale-i Şekavet Kanunu olarak kabul edilmektedir (Tapan, 2007:74). Bu kanun 1962 yılında İsmet İnönü Hükümeti tarafından artık koruculara ihtiyaç kalmamasından dolayı kaldırılmıştır (Argunhan, 200:51-52).

b. Köy Kanunu

18 Mart 1924'de kabul edilen Köy Kanunu ile günümüzde uygulanan GKK sisteminin omurgasını teşkil eden uygulama da yürürlüğe girmiştir. İzale-i Şekavet

Kanunu ile aynı amaç doğrultusunda yani, köylüyü eşkıyadan korumak maksadıyla hazırlanan 442 Sayılı Köy Kanunu, İzale-i Şekavet Kanunundan farklı olarak bu işi kimin yapacağını da net olarak ifade etmiş ve bu görevi “Geçici Köy Korucularına” vermiştir (Tapan, 2007:79). Buna göre “Köy sınırları içerisinde herkesin canını, malını, ırzını korumak için köy korucuları bulundurulur” ifadesi ile koruculuk sisteminin amacını açıklayan kanunun sekizinci bölümü “Köy Korucuları ve Göreceği İşleri” ifade etmektedir (442 Sayılı Köy Kanunu, md.68).

442 Sayılı Köy Kanununa göre; her köyde en az bir korucu bulundurmak zorunludur. Nüfusu bini aşan köylerde ise her beş yüz kişiye bir korucu görevlendirilmesi gerekir (md.69). Korucular ihtiyar meclisi tarafından tutulur ve köy muhtarının vereceği haber üzerine kaymakamın onayı ile işe başlar. Seçilecek korucuların 22 yaşından küçük ve 60 yaşından büyük olmaması ve bir cürüm ile cezalandırılmamış ve iyi huylu tanınmış bulunması ve herkesle kavga çıkarmak, sarhoşluk gibi huysuzlukları olmaması şarttır (md.70). Korucular köy muhtarının emri altındadır. Resmi işlerde onun her emrini tutmağa mecburdur (md.72). Korucular silahlıdırlar. Kendilerine karşı gelenler jandarmaya karşı gelmiş gibi ceza görürler (md.73).

Köy Kanunu korucuların silah kullanabilecekleri halleri ve koruculara uygulanacak disiplin cezalarını da belirlemiştir. Köy Kanunu madde 77’ye göre korucular;

- Vazifesini yaparken kendisine saldıran ve hayatını tehlikeye koyan kimselere karşı hayatını korumak için mecburi olursa,
- Vazifesini yaparken ahaliden bir kimsenin can veya ırz tehlikesi altında kaldığını görür ve onu kurtarmak için başka bir çare bulamaz da bunalırsa,
- Cürmü meşhutta (yani yapılırken veyahut yapıldıktan sonra henüz izi meydanda iken) bir cinayetin failini yahut maznun bir şahsı yakalamak istediği halde o kimse silahla karşı koyarsa,
- Tutulan bir canı kaçar ve "dur" emrini dinlemez ve onu tekrar yakalamak için silah kullanmaktan başka çare bulunmazsa,

- Eşkya takibi sırasında yatak olan yerlerden şüpheli bir adam çıkar ve korucunun "dur" emrine itaat etmeyip kaçarsa silah kullanmaya yetkilidir.

Bahsedilen kanunun 80, 81 ve 82'inci maddelerinde koruculara verilecek cezalar ve koşulları belirlenmiştir. Buna göre vazifesinde kayıtsızlığı ve tembelliği ve aşağıda sayılan yasak işleri yapan korucular, ihtiyar meclisi tarafından ilk defasında tekdir, ikincisinde tevbih olunur ve her iki ceza da tezkerelerine işaret edilir. Üçüncü defasında işten çıkarılır (md.80). Koruculara yasak olan işler şunlardır (md.81):

- Koruculuktan başka iş yapmak: mesela dükkân, kahvehane, han açıp işletmek veya bunlara ortaklık etmek,

- Köylüden herhangi birinin veya kendi hizmetinde bulunmak için izinsiz vazifesini terk etmek,

- Koruduğu bağ ve bahçe ve ekinlerden fuzuli faydalanmak,

- Kendi hayvanlarını otlatmak ve köye çobanlık etmek,

- Levha, elbise ve silah ve cüzdanını üzerinde taşımamak veya değiştirmek.

Madde 82'ye göre ise silahını ve cephanesini kayıtsızlığı yüzünden kaybeden veya isteğiyle aharın eline geçmesine sebep olan korucu hemen çıkarılarak hakkında ayrıca ceza yapılmak üzere Hükümete haber verilir ve silah ve cephane parası ödettirilir.

4. GKK UYGULAMASININ GELİŞTİRİLMESİ

GKK sisteminin işleminde zaman içerisinde tespit edilen çeşitli aksaklıkların düzeltilmesi için sistem hakkında yapılan kanuni düzenlemeler çalışmanın bu bölümünde ele alınacaktır.

Geçici Köy Koruculuğu sistemi 26 Mart 1985 tarihinde 442 sayılı Köy Kanunu'nun 74. Maddesinde yapılan değişiklik ile uygulamaya koyulmuştur. Köy Kanunu'nun 74. Maddesi şu şekildedir (md.74); Köy muhtarı ve ihtiyar meclisi mahsul zamanlarında çapulcular ve eşkıya türemiş ise yağmadan köy halkını

korumak için köylünün eli silah tutanlarından lüzumu kadarını gönüllü korucu ayırarak bunların isimlerini bir kâğıda yazıp kaymakama götürür. Kaymakamın müsaadesi olursa bu gönüllü korucular asıl korucularla beraber yağmacılara ve eşkıyaya karşı köy ve köylüyü korurlar.

Bahsedilen Kanunun 74'üncü Maddesine ilaveten; “Bakanlar Kurulunca tespit edilecek illerde; olağanüstü hal ilanını gerektiren sebeplere ve şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin köyde veya çevrede ortaya çıkması veya her ne sebeple olursa olsun köylünün canına ve malına tecavüz hareketlerinin artması hallerinde, valinin teklifi ve İçişleri Bakanının onayı ile yeteri kadar geçici köy korucusu görevlendirilmesi kararlaştırılabilir. Bu şekilde görevlendirilecek geçici köy korucusu sayısı 40.000 kişiyi geçemez. Bakanlar Kurulu bu sayıyı yüzde elliye kadar artırmaya yetkilidir. Görevlendirmeyi gerektiren hallerin ortadan kalkması durumunda veya idarî zaruret hallerinde görevlendirmeye ilişkin aynı usul uygulanmak suretiyle geçici köy korucusu olarak yapılan görevlendirmelere son verilebilir.” düzenlemesi ile sonradan yürürlüğe konulacak 3175 sayılı kanun, GKK sisteminin temel hukuki dayanağı olmuştur.

24 Ekim 1986 tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından Geçici Köy Korucuları Yönetmeliği onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelikte korucuların görevlendirme işlemleri, korucuların görev alanları ve görevleri, silah ve zor kullanma yetkileri, özlük hakları ve korucuların eğitimleri ile ilgili hususlar düzenlenmiştir (GKK Yönetmeliği, 1986). 20 Eylül 1996 tarih ve 22763 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren “Geçici ve Gönüllü Köy Korucularının Elllerinde Bulundurdıkları Ruhsatsız Silahların Teslimi ve Ruhsata Bağlanması Hakkında Yönetmelik” ile ruhsatsız silahlara yönelik tedbir alınmıştır. Bunun nedeni olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki PKK terör örgütüne karşı bölge halkının yasal olmayan yollarla silahlanmaya başlaması ve bu şekilde kayıt dışı silahların kayıt altına alınması gösterilmiştir (Özdemir, 2012:30). 01 Haziran 2000 tarih ve 24096 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren “Köy Korucuları Yönetmeliği” de aşağıdaki hususlarda birtakım düzenlemeler getirmiş ve önceki mevzuattaki bazı muğlak konulara açıklık getirmiştir. Buna göre köy korucularında aranacak genel ve özel şartlar, adayların seçimi ve işe alınması, korucuların göreve başlatılmaları, köy korucularının görev alanı ve görevleri, köy korucularının silah ve zor kullanma

yetkileri, bağıllık, eğitim ve denetimleri, silah mühimmat ve teçhizatın temini, korunması ve bakımı ve koruculara yasak olan işler açıklığa kavuşturulmuştur.

Buna göre ilgili Yönetmelikte Köy Korucusu olmanın şartları (m.5);

- T.C. vatandaşı olmak,
- Türkçe okur -yazar olmak,
- Askerliğini yapmış olmak,
- 22 yaşından küçük, 60 yaşından büyük olmamak,
- Kamu haklarından mahrum bulunmamak,
- Bir suçtan dolayı hüküm giymemiş olmak,
- Yıkıcı, bölücü ve irticai faaliyetlere karışmamış olmak,
- İyi huylu tanınmış bulunmak ve herkesle kavga çıkarmak, sarhoşluk gibi huysuzluklara sahip olmamak,
- Görev yapacağı köyde ikamet ediyor olmak,
- Görevini yapmasına engel olacak vücut veya akıl hastalığı veyahut vücut sakatlığı ile özürlü bulunmadığını sağlık raporu ile belgelemek olarak belirlenmiştir

Yönetmeliğin korucuların görev alanlarını belirleyen 8'inci maddesine göre; Köy korucularının görev alanı, görevli oldukları köyün sınırları içinde kalan alandır. Gerektiğinde mülki amir tarafından, korucuların görevli oldukları köy sınırları dışında da, görev alanları genişletilebilir. Yönetmeliğin 9'uncu maddesinde Köy Korucularının görevleri şu şekilde belirlenmiştir:

- Köy halkının canına, ırzına, malına ve tasarruf emniyetine tecavüz edenleri belirlemek, bunları takip etmek, köy muhtarına ve en yakın jandarmaya en seri vasıta ile bildirmek, kaçmalarını, saklanmalarını önlemek, köy halkının ve köyün zabıta görevlilerinin de yardımıyla yakalamak,
- Suç işlenirken veya işlendikten sonra, henüz izleri kaybolmadan sanıkları yakalamak,

- Adli kolluk işleri ile ilgili olaylarda, delillerin kaybolmamasını sağlayacak tedbirleri almak,

- Yangın, sel, deprem, toprak kayması, çığ gibi tabi afetleri bilgi edindiğinde, köy muhtarına ve en yakın jandarmaya haber vermek,

- Köyde bulunan eski hükümlülerin, sabıkalı ya da şüphelilerin iş ve ilişkilerini araştırmak, asker ve yoklama kaçaklarını takip etmek, bunlar hakkında elde ettiği bilgileri muhtara veya jandarmaya bildirmek,

- Bağ, bahçe ve yolları, içme suyu tesisleri ile trafo ve köy orta malları, su kuyuları, su setleri ve kanallarına ve benzeri köy tesislerine yönelik her türlü tecavüzleri önleyecek tedbirleri almak ve bu gibi tesislerin korunmasında genel ve özel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak.

Yönetmeliğin, korucuların bağlılık, eğitim ve denetimlerini düzenlediği 11'inci maddesinde; köy korucularının idari bakımdan köy muhtarına bağlı olup, onun gözetim ve denetimine tabi olduğunu belirtmiş; mesleki bakımdan ise görev yaptıkları köyün bağlı olduğu Jandarma Komutanının emir ve komutası altında olduğunu ifade etmiştir. Yönetmeliğe göre İlçe Jandarma Komutanı, köy korucuları teşkilatının eğitim ve özlük haklarını yürütmek, görevlerini etkin bir biçimde yapmalarını sağlamak ve denetlemekle mülki amir adına sorumludur. Ayrıca köy korucuları, göreve başlamadan önce ve görevde ihtiyaç duyulan hallerde Jandarma Genel Komutanlığınca belirlenecek usul ve esaslara göre en yakın birlikler tarafından belli bir süre eğitime tabi tutulurlar.

GKK sistemine ilişkin diğer bir düzenleme de, GKK'ların görevlendirme, denetim, eğitim, özlük hakları ve disiplin konularını kapsayacak şekilde, İçişleri Bakanlığınca ayrıntılı olarak hazırlanmış ve 9 Ocak 2008 tarih ve 13105 sayılı Resmî Gazete ile yürürlüğe giren GKK Yönetmeliğidir. Yönetmelik GKK alımında aranacak şartlar bölümünün düzenlendiği 6'ncı maddesi ile 2000 tarihli GKK Yönetmeliğinden farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar şu şekildedir;

- 40 yaşından büyük olmamak, yeterli sayıda aday bulunmaması halinde 50 yaşını aşmamış olmak,

- Siyasi parti üyesi olmamak,

- Köy muhtarlığı ve ihtiyar heyeti üyeliği hariç mahalli idarelerin seçimle göreve gelen organlarında görevli olmamak,

- Kan davasına karışmamış ve bu konuda hüküm giymemiş olmak,

- Halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesim aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik etme suçlarından mahkûm olmamak,

- Taksirli suçlar ve aşağıda sayılan suçlar dışında tescil edilmiş hükümler hariç olmak üzere, altı aydan fazla hapis veyahut affa uğramış olsa bile devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, dolandırıcılık, hırsızlık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, uyuşturucu almak ve satmak, suçtan karşılanan mal varlığı değerini aklama, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, devlet sırlarını açığa vurma suçlarından hükümlü bulunmamak.

2008 tarihli GKK Yönetmeliği, koruculara verilecek disiplin cezaları bakımından da 2000 tarihli Yönetmelikten farklılık göstermektedir. 2000 tarihli Yönetmeliğin 17’inci maddesinde uyarı, kınama ve işten çıkarma şeklinde belirtilen cezalara, 2008 tarihli Yönetmelikte ilave olarak ücretten kesme cezası da eklenmiş ve disiplin cezası gerektirecek haller ayrıntılı bir şekilde ifade edilmiştir (md.17). Bahse konu Yönetmeliğin 2000 tarihli Yönetmelikten farklılık gösterdiği diğer bir bölüm de GKK’ların eğitimlerinin düzenlendiği altıncı bölümdür. 2000 tarihli Yönetmeliğin 11’inci maddesinde belirli bir süre ve nitelik belirtilmeksizin ifade edilen eğitim süreci, 2008 tarihli Yönetmelikte “hazırlayıcı zorunlu eğitim” (md.26), “hizmet içi eğitimler” (md.27) ve “silah kullanma kabiliyetini geliştirme”(md.29) olarak sınıflandırılmış ve bir özrü bulunmadığı halde eğitimlere katılmamanın cezası işten çıkarma olarak belirlenmiştir (md.28).

2008 tarihli GKK Yönetmeliğinin yayımlanmasına müteakip, başta İçişleri Bakanlığının ilgili birimleri olmak üzere GKK’larla ilgili görev ve sorumluluğu bulunan birimler arasında, uygulamada birlikteliğin sağlanması amacıyla, Jandarma Genel Komutanlığı tarafından “GKK Yönergesi (JGY: 202-24)” hazırlanmış ve 23 Haziran 2008’de uygulanmaya başlanmıştır. Söz konusu mevzuatla:

- GKK'ların idari bakımdan Mülki İdare Amirinin gözetim ve denetimine tabi oldukları, görevlerinin ifası bakımından ise, görev yaptıkları köyün bağlı olduğu Jandarma Karakol Komutanının emri ve komutası altında bulundukları (4-1),

- İl Mrk./İlçe J.K.larının, GKK'ların eğitim ve özlük işlerini yürütmek, görevlerini etkin bir biçimde yapmalarını sağlamak ve denetlemekle, Mülki İdare Amiri adına yetkili ve sorumlu oldukları (4-1),

- GKK'ların eğitim seviyeleri, görev etkinlikleri, silah ve teçhizat durumları ve disiplin konuları başta olmak üzere ilgili İl Mrk./İlçe J.K.lıklarınca yılda en az iki defa denetleneceği, denetlemeler sonucunda tespit edilen aksaklıkların giderilmesi hususunda gerekli tedbirlerin alınacağı (4-1),

- İl J.K.lıkları tarafından oluşturulan mobil tim ve denetleme heyetleri marifetiyle GKK'ların eğitim eksiklikleri tespit edilerek yerinde giderileceği (6-4),

- Krk.K.larının GKK'lara, emniyet ve asayişe yönelik görevlerde doğrudan emir vereceği, emirlerin yerine getirilmesini denetleyeceği, eğitim, disiplin ve atış yönünden daima görevlerini yapabilecek seviyede olmalarını sağlayacağı ve bu konuda her türlü tedbiri alacağı esasa bağlanmıştır (JGY:202-24, 2008).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GKK SİSTEMİNE İLİŞKİN PKK TERÖR ÖRGÜTÜ VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİNİN GÖRÜŞLERİNİ YANSITAN KARŞILAŞTIRMALI TARİHİ ANALİZ

1.ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE ÖNEMİ

a. Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusu, koruculuk uygulamalarının terörle mücadelede kullanım konseptini; kullanım nedenleri, faydaları, mahzurları ve dünyadaki çeşitli koruculuk uygulamalarını ele almak suretiyle ortaya koymak ve Türkiye'nin PKK terör örgütü ile mücadelede kullandığı Geçici Köy Koruculuğu sisteminin PKK ve devlet üzerindeki yansımalarını geçmişten günümüze ifade etmek suretiyle başarılı olup olmadığını ifade etmektir.

b. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, koruculuk uygulamalarının terörle mücadeledeki kullanım konseptini ortaya koymak ve GKK sisteminin terörle mücadelede faydalı bir politika olup olmadığını anlamaya çalışmaktır.

c. Araştırmanın Önemi

Çalışma, halen yürürlükte olan ve sistemin yasal dayanağını oluşturan kanunda dahi bir tanımlaması yapılmamış Geçici Köy Koruculuğu sistemini kavramsal açıdan ele alan ilk çalışma olması bakımından önemlidir. Ayrıca hakkında akademik anlamda çok az çalışma bulunan ve bu çalışmaların da sistemin lehinde veya aleyhinde olmak suretiyle kutuplaştığı alana, birincil kaynaklardan toplanan veriler üzerinden yapılan bu çalışma ile önemli ve objektif nitelikli bir katkı yapılmıştır.

Çalışma Türk Silahlı Kuvvetleri açısından da önemlidir. Korucuların mesleki bakımdan en yakındaki jandarma karakol komutanlığına bağlı olduğu düşünüldüğünde, GKK'nın geçmişten günümüze yapılan analiz sonucunda ulaşılan

değerlendirme ve koruculuk uygulamalarının başarılı olması için alınması gereken tedbirler bölümü ile dünyada uygulanan koruculuk sistemlerinin incelenmesi, Türk Silahlı Kuvvetleri için faydalı değerlendirmeler sağlayacaktır.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

a. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

GKK sistemi, esasen 442 Sayılı Köy Kanununun 74'üncü maddesinde belirtilen ve köylünün daha ziyade malına zarar veren eşkıyalıklar ile mücadele için kullanılan ve köy işlerinde köy muhtarına yardımcı olarak çalışan köy koruculuğunun yeni bir düzenleme ile işler hale getirilmesiyle oluşturulmuştur. Çalışmanın terörle mücadele boyutuyla ilgili olmasından dolayı köy koruculuğu kavramının detaylı olarak ele alınması çalışmanın kapsamı dışındadır. Ayrıca çalışma Geçici Köy Koruculuğunu incelerken analiz düzeyi olarak örgüt seviyesini esas almaktadır. Bu nedenle korucuların özlük hakları, sisteme dair düşünceleri ve bunun gibi bireysel analiz düzeyindeki tartışmalar çalışmanın kapsamı dışındadır.

GKK sistemi, konusunun milli güvenliğe ilişkin olması nedeniyle mevzuatının bir bölümü dahi erişime açık olmayan bir kavramdır. Bu durum, araştırmanın veri toplama sürecinde problemler yaşanmasına neden olmuş, konuyla ilgili MGK ve İçişleri Bakanlığı'nın GKK'ya ilişkin detaylı değerlendirmelerine ulaşmak mümkün olmamıştır.

b. Araştırmanın Yöntemi ve Verilerin Toplanması

Çalışma bakış açısına göre ele alındığında nitel bir araştırmadır. Araştırma veri toplama yönünden belgesel araştırma niteliğindedir. Araştırmada kullanılan veriler; TBMM tutanakları, devletin çeşitli kademelerinde hazırlanmış raporlar, örgüt üyelerinin üzerlerinden ele geçirilen dokümanlar, PKK açısından en geniş arşiv niteliğinde olan Serxwebun dergisinin 1985-2014 arasındaki incelemesi ve örgütün diğer yayın organları üzerinden elde edilen dokümanlardan elde edilmiştir. Araştırma yöntem olarak durum çalışması niteliğindedir. Örnek olay çalışması olarak da bilinen durum çalışması bir sistemin veya olayın derinlemesine incelendiği bir yöntem olup, bu sistemi veya olayı meydana getiren ayrıntıları tanımlamak ve değerlendirmek

maksadıyla kullanılır (Büyüköztürk vd., 2012:21). Çalışma düzey açısından ele alındığında, betimsel niteliklidir. Betimsel araştırmalarda bir durum olabildiğince detaylı bir şekilde tanımlanır (Büyüköztürk vd., 2012:21). Çalışmada toplanan veriler tarihsel karşılaştırmalı analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Sistemlerin uzun vadeli değişimlerinin paydaşlar üzerindeki etkilerinin ölçülmesi sürecinde kullanılan bu yöntem, bu değişimlerin gelişimi doğrultusunda çalışmacıya farklı perspektifler oluşturma imkânı sağlamaktadır. Tarihsel karşılaştırmalı analizin örnek olay çalışmalarında ele alınması, araştırmacıya yüzeydeki görünüşleri kavramanın yanı sıra, genel, gizli yapıları, görünmeyen mekanizmaları veya nedensel süreçleri ortaya çıkarma olanağı verir. Bu sayede araştırmacı sistemin farklı bağlamları arasındaki benzerlikler ve farklılıkları inceler (Neuman, 2006:601-653).

Bu perspektiften GKK sistemine bakıldığında, 29 yıllık uygulama sürecinde başarılı olup olmadığının tespitinin terör örgütü PKK ve terörle mücadele eden Türkiye Cumhuriyeti devleti üzerindeki yansımalarını ortaya koymak suretiyle yapılabileceği değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeyi yapmak için gerekli olan veriler; “GKK sistemine ilişkin devlet değerlendirmelerini” ortaya koyabilmek maksadıyla TBMM tutanakları, TBMM araştırma raporları, İçişleri Bakanlığı ve MGK raporları ile J.Gnl.K.lığının çalışmalarından elde edilmiş , “GKK sistemine ilişkin PKK değerlendirmelerini” ortaya koyabilmek için ise örgütün en kapsamlı resmi yayın organı olan “Serxwebun” dergisinin 1985-2013 dönemindeki bütün sayıları, örgütün resmi yayın organı olan internet siteleri ve örgüt üyeleri üzerinden ele geçirilen dokümanlardan faydalanmak suretiyle toplanmış olup, verilerin birincil kaynaktan toplanması çalışmanın önemini ve gücünü artırmaktadır.

PKK terör örgütü ve Türkiye Cumhuriyeti devleti açısından GKK sisteminin yerini ve önemini tespit etmek suretiyle sistemin başarılı olup, olmadığını anlamayı amaçladığımız çalışma aynı zamanda PKK terör örgütü ile mücadelede uygulanan GKK sisteminin hedef kitle üzerinde istendik etkiyi verip vermediğini ortaya koymaya ve bu suretle GKK’nın terörle mücadeledeki etkisini ve yerini ifade etmeye çalışacaktır. 1985’den günümüze yapılacak değerlendirmede PKK’nın eylem gücü ve GKK sisteminin tarihsel süreçteki kırılma noktaları bir araya getirilerek aşağıdaki şekilde bir sınıflandırma yapılmıştır. Bu sınıflandırma kapsamında:

- GKK sisteminin PKK'ya "taktik" ve "stratejik" açıdan etkileri nelerdir?
- GKK sisteminin PKK'daki yansıması her dönem için aynı mı olmuş, yoksa farklılık mı göstermiştir?
- Bu yansımanın aynı veya farklı olmasının sebepleri nelerdir?
- PKK'nın GKK sistemi ile mücadelesinde kullandığı taktik ve teknikler nelerdir? soruları cevaplandırılarak GKK sisteminin PKK terör örgütü üzerindeki yansımaları ele alınacaktır.

Çalışmada PKK'nın askeri mücadelesinin içeriği "silahlı çatışma stratejisi" olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle bu kapsamda yapılan değerlendirmeler örgütün sahada verdiği silahlı mücadeleyi bir başka deyişle "taktik" seviyedeki mücadelesini kapsamaktadır. PKK'nın siyasi mücadelesinin içeriği ise "ulusal ve uluslararası alandaki aktif ve pasif halk desteği" olarak tanımlanmıştır. Galula'nın ifadesi ile ayaklanmacı terör örgütlerinin devlete nazaran "askerî bakımdan" mevcut olan kuvvetsizliğini dengeleyebilmek maksadıyla kullandığı asli güç olan "siyasi mücadelenin" kapsamı, örgütün gerekli lojistik ve ideolojik desteği ulusal ve uluslararası platformda temin edebilmek için gereksinim duyduğu halk desteğini ifade etmektedir (Galula, 1964: 7-8). Bu mücadeleyi "stratejik" seviyede mücadele olarak adlandırmak da mümkündür.

Çalışmada devletin GKK sistemine ilişkin değerlendirmeleri "sisteme yönelik eleştiriler" ve "sisteme ilişkin devlet görüşleri" başlıklarında ele alınacak olup, bu başlıklar altında;

- GKK sistemine yönelik eleştiriler nelerdir? Bu eleştirilerin yoğunlukları ve türleri dönemler içerisinde değişiklik göstermiş midir?
- GKK sistemine ilişkin devlet görüşü niteliğinde olan hükümet değerlendirmeleri dönemler içerisinde değişiklik göstermiş midir?
- Devletin GKK'nın devamında gördüğü lüzum nedir? sorularına cevap aranacak ve GKK'ya ilişkin değerlendirmelerde bir değişiklik varsa, bunun nedenleri ifade edilecektir.

1985-2014 aralığının dönemlere ayrılmasında PKK ve GKK'nın tarihsel süreçte geçirdikleri değişimler esas alınmıştır. Bu süreçteki kırılma noktalarının tespit edilerek oluşturulan dönemsel sınıflandırma şu şekildedir:

BİRİNCİ DÖNEM: PKK'NIN ORTAYA ÇIKIŞI (1985-1987): Bu dönem hem GKK açısından, hem de PKK açısından yaklaşık bir kuruluş sürecini ifade etmektedir. Başlangıç ve hazırlık aşaması olarak da adlandırabileceğimiz dönemde 1984 yılında etkisini hissettiren PKK'nın eylem ve söylemlerine, 1985 yılında uygulanmaya başlanmış GKK sisteminin tesir etme nitelik ve niceliği açıklanacaktır.

İKİNCİ DÖNEM: ÇATIŞMALARIN EN YOĞUN OLDUĞU DÖNEM (1987- 1993 ortası): Bu dönem PKK açısından şiddetin sürekli olarak tırmandığı ve 1993 ortası itibariyle zirve yaptığı bir süreçtir. Türkiye de bu şiddete 14 Temmuz 1987'de OHAL uygulamasını ilan ederek reaksiyon göstermiş ve kuruluş aşamasında 13 ilde başlayan GKK sisteminin uygulama alanı, terör eylemlerinin gelişmesine paralel olarak mücavir ve kritik illeri içine alacak şekilde 22 ilde uygulanacak şekilde genişletilmiştir (J.Gnl.K.lığı, 2012). 1993 yılı aynı zamanda GKK sisteminin tasfiye söyleminin devlet tarafından ilk defa ifade edildiği dönemdir.

ÜÇÜNCÜ DÖNEM: ŞİDDET OLAYLARINDA AZALMA (1993-1999): Bu dönem PKK'nın şiddet seviyesinin azalma eğiliminde olduğu bir süreçtir (J.Gnl.K.lığı, 2014). GKK açısından ise Abdullah Öcalan'ın 15 Şubat 1999'da yakalanması ile GKK sisteminin terörle mücadeledeki başarısını ifade etmektedir.

DÖRDÜNCÜ DÖNEM: ABDULLAH ÖCALAN'IN YAKALANMASI VE GÖRECELİ EYLEMSİZLİK DÖNEMİ (1999-2006): Bu süreç Abdullah Öcalan'ın yakalanmasından sonra PKK'nın askeri kanadının geri çekilerek Irak ve İran'a geçiş yaptığı ve örgütün mücadele stratejisi bakımından “silahlı mücadeleden”, “demokratik mücadeleye” evirildiği dönemi ifade eder. Örgüt bu kapsamda kendisini tasfiye ederek KADEK (Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi) ve KONGRA-GEL (Halk Kongresi) isimleriyle faaliyetine devam etmiştir. Bu dönemdeki inceleme GKK açısından, PKK'nın silahlı mücadelesinin haricinde “demokratik mücadelesinde” de etkili olup olmadığını gösterecektir.

BEŞİNCİ DÖNEM: ŞİDDETİN YENİDEN BAŞLAMASI (2006-2013): ABD'nin Irak işgalinin ardından bu bölgedeki silahlı birliklerini yeniden harekete

geçirmeye karar veren PKK, 2006 yılında eylem alanını “kırsaldan” “şehre” doğru kaydırmış ve bombalama türündeki eylemleri sonucunda sivil halk üzerinde büyük zararlara neden olmuştur. 2012 yılı ise bu açıdan 1999’dan beri silahlı eylem yoğunluğunda PKK’nın geldiği en şiddetli dönemdir. Şiddetin yeniden canlanması olarak da adlandırabileceğimiz bu dönemde GKK’nın hangi açılardan PKK’ya tesir ettiği değerlendirilecektir.

ALTINCI DÖNEM: DEMOKRATİK ÇÖZÜM SÜRECİ (2013-GÜNÜMÜZE KADAR): Halen içinde bulunduğumuz bu süreç “demokratik özerklik” söyleminin ortaya atıldığı ve devlet ile örgütün karşılıklı görüşme ile soruna çözüm arama sürecini ifade eder. Bu dönemin incelenmesi ile GKK sisteminin PKK’nın “çözüm süreci” politikalarındaki yeri ele alınacaktır.

3. GKK SİSTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ İLE PKK-TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMALI TARİHİ ANALİZİ

a. BİRİNCİ DÖNEM: PKK’NIN ORTAYA ÇIKIŞI (1985-1987)

(1) GKK’nın Kurulması Süreci

17 Ekim 1984’de dönemin Başbakanı Turgut Özal, PKK terör örgütünün 15 Ağustos 1984’de Şemdinli ve Eruh’ta gerçekleştirdiği eylemler üzerine bölgede başlatılan ve devam etmekte olan askeri faaliyetler hakkında mecliste bilgi vermiş, bu kapsamda alınacak güvenlik önlemlerinden birinin de koruculuk sisteminin tesis edilmesi olduğunu beyan etmiştir (TBMM [1], 1984:397-398). Çalışmalar tamamlanarak 12 Mart 1985 tarihinde meclis gündemine gelmiş ve 442 Sayılı Köy Kanunu’nun 74. Maddesine bir fıkra eklenmek suretiyle GKK sisteminin uygulamaya konulması görüşülmüştür. Söz konusu maddeye eklenmesi düşünülen fıkra şu şekildedir; Bakanlar Kurulunca tespit edilecek illerde; Olağanüstü Hal (OHAL) ilanını gerektiren sebeplere ve şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin köyde veya çevrede ortaya çıkması veya her ne sebeple olursa olsun köylünün canına ve malına tecavüz hareketlerinin artması hallerinde, valinin teklifi ve İçişleri Bakanının onayı ile yeteri kadar geçici köy korucusu görevlendirilmesi kararlaştırılabilir. Bu şekilde görevlendirilen geçici köy korucularına görevleri

süresince ödenecek ücret ile hizmetin bitiminde verilecek tazminat miktarı, İçişleri Bakanlığı'nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu'nca tespit edilir ve Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesinin ilgili transfer harcamaları bölümünden İçişleri Bakanlığı bütçesine aktarılacak ödenekten bu bakanlıkça karşılanır. Koruculara ödenecek ücret ve tazminatlar her türlü vergi ve resimden muaftır.

GKK sisteminin kuruluşundaki hukuki dayanağını ifade eden bu madde üzerinde anayasaya aykırılık, GKK'ların statüleri ve özlük hakları konularında eleştiriler getirilmiştir. Halkçı Parti (HP) milletvekili M.Seyfi Oktay, Anayasada temel hak ve özgürlüklerin kullanımının geçici süreyle durdurulması için “savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya OHAL” tanımlamasının bulunduğunu beyan etmiş, düzenlemede bulunan “ne sebeple olursa olsun köylünün canına ve malına tecavüz hareketlerinin artması hallerinde” ifadesinin Anayasada tanımlanmaması sebebiyle GKK uygulamasının Anayasaya aykırı olduğunu ifade etmiştir. Oktay ayrıca, “Bakanlar kurulunca saptanacak illerde” tabirinin de belli illerdeki köylere özel bir durum yaratacağını ve düzenlemenin bu açıdan da Anayasaya aykırı olduğunu beyan etmiştir (TBMM [2], 1985:21-22). HP milletvekili Ömer Kuşhan, tesis edilen bu sistemdeki korucuların sosyal güvenlik haklarının ne olacağı ve korucuların denetiminin nasıl yapılacağı konularında sorular yöneltmiştir. HP milletvekili Cüneyt Canver ise halkın bir bölümüne diğer bölümünü öldürmesi için silah verileceğini beyan etmiş ve bu durumda silah kullanımından kaynaklanan suiistimal durumlarında korucular üzerinde nasıl bir denetim ve kontrol mekanizması kurulacağını doğru tayin edilmesi gerektiğini belirtmiştir (TBMM [2], 1985:26). Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) milletvekili Rıfat Bayazıt, korucuların seçilme şartlarının bir yönetmelikle tespit edilmesi gerektiğini ve korucuların İçişleri Bakanlığı veya valiliklerce bir eğitim programından geçirilmesinin uygun olacağını beyan etmiştir (TBMM [2], 1985:21). Aynı oturumda şahsı adına söz alan Cahit Tutum, düzenleme ile asıl korucu, gönüllü korucu, kır bekçisi, çiftçi mallarını koruma bekçisi gibi özel zabıtalardan yanında gündeme getirilmek istenen “geçici köy koruculuğu” sisteminin diğer korucular arasındaki yerinin nasıl tayin edileceği konusunda belirsizlik olduğunu ifade etmiştir. Tutum'un dikkat çektiği bir diğer nokta ise korucuların niteliğidir. Tutum'a göre korucuların memur mu oldukları yoksa diğer kamu görevlileri kapsamına mı girdikleri net olarak belli değildir. Konuşmasında 442 sayılı Köy Kanunu'nun kabul edildiği dönemin özelliklerine de

dikkat çeken Tutum, o dönemlerde kamu düzeninin tesis edilemediğini ifade etmiş, dolayısıyla 1924 şartları ile 1985 şartlarının aynı olmadığını belirterek, alınması gereken tedbirlerin de farklılık göstermesi gerekliliğini iddia etmiştir (TBMM [2], 1985:22-25).

Yukarıda ifade edilen eleştirilere cevaben hükümet adına söz alan dönemin İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut ise, koruculuk sistemine neden ihtiyaç duyulduğunu şu sözlerle ifade etmiştir (TBMM [2], 1985:25):

“Hepinizin malumları olduğu üzere, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde eşkıya savunmasız, bir an için savunmasız olan vatandaşlarımıza karşı acımasızca davranmakta ve onları insanlığa yakışmayacak bir biçimde katletmektedir. Bölgenin özellikleri de dikkate alınacak olursa, anında emniyet kuvvetlerimizin o bölgelere, o mahallere yetişmesi mümkün olamamaktadır. Böyle olunca da, buradaki insanımızı koruyup gözetmek amacıyla bize göre, zaten kanunlarımızda mevcut olan bir müesseseyi, biraz daha etkin hale getirmek maksadına matuf olmak üzere, bu tasarıyı yüce huzurunuzla getirmiş bulunuyoruz.”

Akbulut geçici köy korucularının mevcut köy korucuları ile aynı niteliklere sahip kişilerden seçilmesini öngördüklerini ifade etmiş, 1924 yılında da 1985 yılında da amaç eşkıya ile mücadele etmek olduğundan, can ve mala karşı taarruz devam ettiği müddetçe şartlarda bir değişiklik olmayacağını belirtmiştir. Akbulut’un mevcut güvenlik güçlerine ek olarak tesis edilecek koruculuk sisteminin ne için gerekli olduğu konusundaki açıklaması ise şu şekildedir (TBMM [2], 1985:26-27):

“Efendim, gizlemeye gerek yoktur, hadiseler hepimizin gözü önünde cereyan etmektedir. Düşününüz ki, Doğuda ve Güneydoğuda bir mezrada 10 aile, 15 aile bir aradadır ve kolluk kuvvetlerinin bulunduğu merkezlere uzak mesafededir ve belki bugünün şartlarına göre ulaşım ve haberleşme imkânları da yoktur. Şimdi, bunu görmemezlikten gelmek mümkün değildir. Böyle bir yere, eşkıya, hepimizin de bildiği gibi, beklenmedik ve umulmadık anda baskınlar yapmaktadır ve oradaki vatandaşları, çoğu kez de devlet yanlısı olduğu 'gerekçesiyle' hunharca katletmektedir. Elbette o mezrada, o köyde bizim polisimiz, jandarmamız mevcut olsa bu tedbire gerek yoktur; ama olay olup da siz merkeze haber verinceye kadar, jandarmayı, polisi o bölgeye sevk edinceye kadar eşkıya yapacağını yapıp, tahribatı bıraktıktan sonra kaçıp gitmektedir. Amacımız, bu anda işte bu korucu bekçilerle bunu önleyebilecek tedbirleri almaktır; maksadımız budur; ama buna devletin güvenlik güçleri yetmiyor mu? Hayır, devletin güvenlik güçleri yetiyor. Anında

önleyemez, o masum insanların ölümüne sebep olursanız, ondan sonra eşkıyayı yakalamış olmak pek maksada da matuf değildir. Bu sebeple bu tedbiri getiriyoruz.”

GKK’ların statülerine ilişkin hükümet görüşünü 26 Mart 1985’deki meclis oturumunda dönemin Adalet Bakanı M.Necat Eldem ifade etmiştir. Korucuların memur olmadığını ifade eden Eldem, ancak koruculara karşı suç işleyenler için memura karşı suç işlemiş muamelesi yapılacağını beyan etmiştir (TBMM [2], 1985:270). Aynı oturum sonunda GKK sistemi resmen yürürlüğe girmiştir.

(2) GKK’ya Yönelik Eleştiriler

1985-1987 döneminde muhalefet parti milletvekilleri tarafından GKK’ya ilişkin toplam 15 eleştiri yapılmış olup, bu eleştiriler türleri ve yoğunluklarına göre EK-A’daki tablo ile gösterilmiştir. GKK’ların güvenlik sorunları nedeniyle terörle mücadelede fayda vermemesi; bu dönemde sisteme yönelik yapılan en yoğun eleştiridir. GKK’nın başarısız olması bir kesim tarafından eğitim ve teçhizat yönündeki yetersizliğine bağlanmış (TBMM [6], 1987:461-517), diğer bir kısım ise GKK’ların PKK tarafından açık bir hedef olarak seçilmesini bu başarısızlığın sebebi olarak ileri sürmüşlerdir (TBMM [6]: 1987:473). Bu kapsamdaki eleştiriler GKK uygulamasının bir tedbirden ziyade tedbirsizlik olduğunu iddia ederek (TBMM [7], 1987:512), sistemin devlet acziyetinin bir göstergesi olduğunu (TBMM [8], 1987:270-271) ifade eder niteliktedir. PKK’nın bu dönemki çatışma stratejisinde daha kolay sonuç alabileceği sivil hedefleri seçmesinin de (Özcan, 1999:185), eleştirilerin bu alanda yoğunlaşmasına sebep olduğunu söylemek mümkündür.

GKK’ların bölgedeki aşiret yapısını güçlendirdiği ve halk arasında huzursuzluk yarattığı iddiası bu dönemde sisteme ilişkin yapılan bir eleştiri konusudur. Bu kapsamda GKK’ların kendi aşiretleriyle diğer aşiretler arasındaki sorunları çözmede devlet görevlisi kimliklerini kullandıkları ifade edilirken (TBMM [3], 1986:89), bu durumun; arazi itilafları (TBMM [4], 1986:189), aşiretler arası menfaat çatışmaları (TBMM [6], 1987:473) ve kan davalarının sürdürülmesinde rol oynadığı (TBMM [6], 1987:465) ve bölge halkının birbirine düşman hale geldiği ileri sürülmüştür (TBMM [7], 1987:520). GKK sistemi bu dönemde ayrıca, güvenlik sektöründe çok başlılığa sebebiyet vermesi (TBMM [5], 1987:275), koruculuk sistemlerinin güçsüz devletler tarafından terörle mücadelede kullanılan başarısız uygulamalar olması ve bölge halkının geleceğe güvenle bakamaması yönüyle

eleştirilmiştir (TBMM [6], 1987:461). Sistem, korucuların terörle mücadelede kullanılış biçimleri bakımından da eleştiri konusu olmuştur. Korucuların aynı tip kıyafet ve teçhizat ile donatılarak, özellikle bedeni yeterlilikleri yeterli olanlarının, güvenlik güçlerine sadece rehberlik alanında hizmet etmesi gerektiği ifade edilmiş, ancak bu durumda dahi korucuların ve ailelerinin güvenliğinin sağlanması gerektiği vurgulanmıştır (TBMM [6], 1987:473). Devletin GKK olmaları yönünde bölge halkına baskı yaptığı ve korucu olmak istemeyenleri köylerinden göç etmeye zorladığı hususu ise bu dönemde eleştirilen bir diğer konudur (TBMM [9], 1987:126).

(3) GKK'ya İlişkin Devlet Değerlendirmeleri

GKK sisteminin, dönemin İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut'un "jandarma ve polisin fiilen bulunmadığı ve ulaşım güçlüğü yaşanan kırsal kesimlerde yaşayan vatandaşların PKK teröristlerinin saldırılarına karşı kolluk kuvvetleri gelinceye kadar savunulması" (TBMM [2], 1985:25) şeklinde açıkladığı kuruluş amacına bakıldığında, kendisinden beklenti ilk dönem itibariyle karşıladığı söylenebilir. Bu tespitin dayanak noktası ise 4 Eylül 1986 tarihli oturumda SHP milletvekili Turan Beyazıt'ın "ne için silahlı korucular istihdam ediyorsunuz?" sorusuna İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut'un verdiği cevaptır. Akbulut, korucuların görevlendirildiği bölgelerde teröristlerin saldırı eylemleri ile propaganda faaliyetlerinin önemli ölçüde azaldığını ve teröristlerin bu bölgelerde barınamadıklarını (TBMM [4],1986:201) ifade etmek suretiyle GKK sisteminin devlet açısından önemini vurgulamış ve sistemin başarısını ifade etmiştir.

Akbulut'un verdiği cevap derinlemesine incelendiğinde "örgütün köy baskınlarının bir sonucu" (Özdemir, 2012:26) olarak uygulanmaya başlanan GKK sisteminin, PKK'nın bölgede barınabilmesi için gerekli olan lojistik desteğinin önüne geçmesi, örgütün ideolojik ve silahlı çatışma stratejisi bakımından etkisizleştirilmesi yönleriyle de etkili olduğu, başka bir ifadeyle devlet açısından beklentinin üzerinde fayda verdiği söylenebilir. Bu tespitin onaylandığı bir diğer devlet görüşü de 21 Haziran 1987 tarihli oturumda dile getirilmiştir. Devlet Bakanı Hasan Celal Güzel, milletlerarası ve İnterpol istatistiklerine göre 1985 yılından itibaren Türkiye'nin önceki döneme göre asayiş, huzur ve güveni temin edilmiş bir ülke olduğunu

(TBMM [8],1987:276) ifade ederek GKK sisteminin ülke güvenliğine olan etkisini vurgulamıştır.

(4) GKK'ya İlişkin PKK Değerlendirmeleri

(a) GKK'nın PKK'ya Silahlı Mücadele Açısından Etkisi

1985-1987 dönemine bakıldığında GKK sisteminin örgüt için silahlı mücadeleye tesir edebilecek nitelikte bir tehdit olarak görülmediği değerlendirilmektedir. Bunun sebebi 1985 yılında 7257 korucu ile başlayan ve 1986 yılında 9027 korucuya ulaşan sistemin henüz askeri açıdan uyum sürecinde olmasıdır. OHAL uygulamasının ilan edilmesinden sonra ise GKK sisteminin kapsam ve mevcutları artış göstermiş, 1987 yılı itibariyle GKK mevcudu 15235'e yükselmiştir (J.Gnl.K.lığı, 2014). Dönemin gazete haberleri de bu tespiti doğrulamaktadır. 26 Haziran 1987 tarihli Hürriyet gazetesinde Mardin Ömerli ilçesi Pınarcık Köyü'nde yapılan ve 30 kişinin şehit edilmesiyle sonuçlanan olaya ilişkin dönemin Demokratik Sol Parti Başkanı Bülent Ecevit güvenlik güçlerinin köye yardım için gelemediğini ifade etmiştir. 27 Haziran 1987 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki bir haberde Dicle Uğrak köyü muhtarı koruculara G-1 tüfeği ile beraberinde 105 merminin verildiğini, köyde de toplam 5 tüfek ve 525 kurşun olduğunu ifade etmiştir. Bu durum ağır silahlara sahip teröristler karşısında korucuların durumunu gözler önüne sermektedir (Özcan, 1999:104).

(b) GKK'nın PKK'ya Siyasi Mücadele Açısından Etkisi

1985-1987 döneminde GKK sisteminin PKK üzerindeki en büyük yansımasının mücadelede stratejik seviye olarak da adlandırabileceğimiz siyasi mücadele bağlamında olduğu görülmektedir. En basit ifadeyle örgütün beklediği halk desteğini almasının önünde büyük bir engel olarak görülen GKK sistemi, bu bakımdan örgüte büyük zararlar vermiştir.

PKK, Eruh ve Şemdinli bölgesinde 15 Ağustos 1984 günü saat 21.30'da gerçekleştirdiği silahlı eylemlerin ardından askeri kanadı HRK'yi resmen ilan ederek (İmset, 1993:110), silahlı propagandadan “gerilla aşamasına” geçiş yapmış (Özcan, 1999:95), ancak örgütün bu ilerlemesi gerek güvenlik güçlerinin etkisi, gerekse de bölge halkının tepkisi nedeniyle beklenen aşamayı kaydedememiştir (Ersever,

1998:107). 1985 kışında örgüt tüm militanlarını Kuzey Irak’a geri çekerek durum değerlendirmesi yapan Öcalan, başarısızlığın sebebini halk desteğinin yetersizliğine bağlamış ve korucuları örgütün üslenmesinin önündeki en büyük engel olarak addetmiştir. Halk olmadan gerilla olmayacağını bilen Öcalan, bölgesel ölçekli bir milis yapılanmasına gitmeyi kararlaştırmış, bu yapılanma sayesinde halkı devletten kopararak örgütle işbirliğine mecbur etmeyi amaçlamıştır. Abdullah Öcalan’ın kurmak istediği milis teşkilatının zamanlaması Türkiye’de uygulanan GKK sisteminin yürürlüğe girişi ile aynı zamana denk gelmesi bakımından oldukça manidardır. Öyle ki, devlet veya örgütten hangisi “halkı erken örgütleyebilirse” (Özcan, 1999: 96-97) o tarafın başarılı olabileceği bir süreç ortaya çıkmıştır. İşte böyle bir dönemde uygulamaya koyulan GKK sistemi, PKK’da büyük hoşnutsuzluklara sebebiyet vermiş ve örgüt koruculuğun bölgede yaygınlaşmaması için büyük çaba göstermiştir. Köy koruculuğunu kabul eden vatandaşlar ise önce örgüt tarafından tehdit edilmiş, tehdidin de yeterli gelmemesi sonucu köy katliamlarına girişilmiştir (Özdemir, 2012:39).

PKK’nın GKK sistemine ilişkin ilk genel değerlendirmesi 25-30 Ekim 1986 tarihinde Lübnan’da bulunan Helvi Kampında yapılan III.Kongrede yapılmıştır. Abdullah ÖCALAN’ın “savaşmıyorlar” gerekçesiyle üst düzeyde büyük tasfiyeler yaptığı bu kongre, “kötü gidişi engelleme” kongresi olarak nitelendirilmiştir. Örgütün ilerlemesinin önündeki en büyük engellerden birinin GKK sistemi olduğu kongre kararlarına şu şekilde yansıtılmıştır (Ankara DGM Başsavcılığı 1999/78 no.lu iddianame):

“Örgütün ilerlemesinin önünde önemli bir engel olarak görülen GKK’ların kendilerinin ve yakınlarının katledilmesi, evlerinin kundaklanması, mallarının yağmalanması yöntemleriyle sindirilmeleri kararlaştırılmıştır.”

(c) PKK’nın GKK İle Mücadele Stratejisi

1985-1987 döneminde PKK terör örgütü GKK ile mücadelede tamamen silahlı şiddete başvurarak korucuları sindirmek maksatlı “tavizsiz” bir strateji benimsemiştir. III. Kongrede alınan “korucuların katledilmesi” kararını müteakip koruculara dönük eylemlerin şiddeti de artmıştır (Kundakçı, 2004:176). Bu dönemki PKK talimatları açık açık koruculuk sistemini hedef göstermektedir (Atağ, 1995:Ekler). PKK’nın bu dönemde “*askeri hedeflerimizin en başında geçici köy*

korucusu teşkilatını sindirip dağıtmak gelmektedir, ya kendilerini affettirir örgüte sığınurlar, ya da köy, kişi, aile olarak onları ablukaya alırız. Onlardan intikamımız bu şekilde olur” şeklindeki ifadelerle koruculara alenen savaş açtığını ileri sürmektedir. 1987 yılı içerisinde GKK’ların tasfiyesine yönelik Mardin, Şırnak, Siirt yöreleri başta olmak üzere birçok toplu katliam gerçekleştirilmiştir (Ankara DGM Başsavcılığı 1999/78 no.lu iddianame). PKK’nın bu dönemde koruculara yönelik gerçekleştirdiği katliamlar EK-E’da gösterilmiştir (Özdemir, 2012:42-44).

b. İKİNCİ DÖNEM: ÇATIŞMALARIN EN YOĞUN OLDUĞU DÖNEM (1987- 1993 ORTASI)

14 Temmuz 1987’de OHAL uygulamasının ilan edilmesiyle koruculuk sistemi OHAL illerinin tamamında uygulanmış, terör eylemlerinin gelişmesine paralel olarak da mücavir ve kritik illeri içine alacak şekilde genişletilmiştir (J.Gnl.K.lığı, 2012). Bu nedenle 1987 yılı çalışmada yeni bir dönemin başlangıcı olarak değerlendirilmiştir. 1993 yılı ise PKK’nın eylem yoğunluğu olarak zirveye çıktığı (J.Gnl.K.lığı, 2014) dönemdir.

(1) GKK’ya İlişkin Eleştiriler

1987-1993 dönemi GKK sistemine ilişkin en yoğun eleştirilerin yapıldığı dönemdir. Sistemin ekonomik boyutu, sayı ve yapısal anlamda devletin sistemi kontrol edememesi, sistemin hukuki altyapısı ve korucuların yargılanma süreci bu dönemle birlikte ele alınan yeni boyutlardır. Bu dönemde sisteme ilişkin yapılan 42 olumsuz eleştirinin yoğunluklarına göre sınıflandırılması EK-A’da gösterilmiştir.

GKK sisteminin ekonomik anlamda fayda getirecek bir politika olmaması ve ülke ekonomisine maliyetinin çok fazla olması, devletin GKK’yı askeri bir güvenlik politikasından ziyade ekonomik amaçlı bir uygulama olarak görmesi iddiasıyla bu dönemde en fazla tenkit edilen konu olmuştur. Devletin GKK sistemini askeri etkinliğinden ziyade ekonomik faydaları nedeniyle uyguladığı ileri sürülerek (TBMM [14], 1989:191), bölgenin ekonomik kalkınmaya ihtiyacı olduğu, ancak bunun GKK sistemi ile sağlanamayacağı ifade edilmiştir (TBMM [18], 61) (TBMM [11], 1988:460-462). GKK sisteminin devlete maliyetinin oldukça fazla olduğu

(TBMM [19], 1990:263), bu paranın ekonomik kalkınma alanında harcanması halinde bölgenin çok hızlı bir şekilde gelişeceği de sisteme yönelik tenkitler arasındadır (TBMM [19], 1990:268-271). Bir kısım milletvekili ise GKK sisteminin maaşlı yapısını eleştirerek, vatan hizmetinin para karşılığında yaptırılmasının uygun olmadığı (TBMM [25], 1991:64) ve GKK'lar üzerinden aşiretlere verilen paraların terörü önlemekten ziyade tahrik edebilecek sonuçlar doğurabileceği yönünde görüş belirtmişlerdir (TBMM [20], 1990:307).

GKK sisteminin bölge halkında devlet tarafından korunamamak algısını oluşturduğu ve karamsarlığa düşürdüğü, bu nedenle devletin güvenlik sorumluluğunu başka bir kuruma devretmemesi gerektiği hususu bu dönemde tekrar eleştiri konusu olmuştur. Bölgedeki can ve mal güvenliğinin koruculara ihale edildiği (TBMM [19], 1990:265), ancak ülke güvenliğinin özelleştirilemeyecek kadar önemli bir devlet görevi olduğu (TBMM [21], 1990:13) ifade edilerek, Türkiye'nin terörle mücadeleyi kendi güvenlik güçleriyle yürütebilecek kadar güçlü olduğu ileri sürülmüştür (TBMM [11], 1988:460-462). GKK uygulaması bu dönemde de devletin acziyetinin ifadesi olarak görülmüş (TBMM [13], 1989:55), ayrıca GKK'nın güvenlik güçleri arasındaki emir komuta birliğinin sağlanamamasına sebebiyet verdiği öne sürülmüştür (TBMM [19], 1990:268-271). GKK sisteminin devlet tarafından kontrol edilemiyor olması, sürekli olarak artan mevcudun birçok açıdan devleti sıkıntıya uğrattığı, bu nedenle sistemin halihazırda devletin baş edemeyeceği boyutlara yükseldiği iddiasıyla tenkit konusu olmuştur. GKK sisteminin devlet açısından oluşturduğu problem sahası ise; sistemin mevcudunun fazlalığı (TBMM [11], 1988:460-462), korucuların eski suçlulardan seçilmesi (TBMM [12], 1988:513) ve/veya halen yoğun olarak suç işlemesi (TBMM [31], 1993:251), korucuların yargılamalarının objektiflikten uzak olması (TBMM [14], 198:184-187) ve bazı korucuların PKK ile ilintili olması (TBMM [28], 1991:71-72) şeklinde tanımlanmıştır. GKK'ların bölgedeki aşiret yapısını güçlendirdiği ve halk arasında huzursuzluk yarattığı hususu sisteme ilişkin bir başka eleştiri konusudur. Bu bağlamda aşiretlerin sahip olduğu korucu oranında bölgede gücünü artırdığı ve adeta devletten daha güçlü bir otorite konumuna geldiği (TBMM [18], 1990:61) iddiasıyla ele alınmıştır. Bir bölümünün PKK ile ilintili olduğu aşiret yapısının, terörden faydalanır hale gelmesi sebebiyle terörün bitmesini istemeyeceği ifade edilirken, bölge halkının aşiretler tarafından sömürüldüğü dile getirilmiştir (TBMM [30],

1992:351). GKK'ların gerekli eğitim ve teçhizattan yoksun olmalarından dolayı terörle mücadelede fayda vermediği hususu bir önceki döneme bakıldığında daha az ele alınmıştır. Bu husus, GKK'ların gerek eğitim, gerekse askeri bilgi yönünden teröristle baş edemeyecek kadar cahil olması ve gerekli silah ve teçhizata sahip olmaması iddiasıyla tenkit edilmiştir (TBMM [11], 1988:460-462; TBMM [13], 1989:55; TBMM [25], 1991:71-72). GKK sisteminin hukuki altyapısının problemli olması, korucuların seçim sürecinde aranan niteliklerin net olmaması (TBMM [21], 1990:460-13) ve yasal dayanağının yeterli olmadığı iddiasıyla ele alınmıştır (TBMM [29], 1992:460-462). Devletin GKK olmaları yönünde bölge halkına baskı yaptığı ve korucu olmak istemeyenleri köylerinden göç etmeye zorladığı hususu ise, bu konuda yaşandığı iddia edilen örnek olaylar üzerinden eleştirilmiştir (TBMM [10], 1988:411; TBMM [15], 1989:17; TBMM [131], 1993:251; TBMM [32], 1993:178-179).

(2) GKK'ya İlişkin Devlet Değerlendirmeleri

1987-1993 döneminde; 1987-1991 arasındaki süreçte ANAP'ın tek parti olduğu 46., 47., 48. Hükümetler ile, 1991-1993 arasındaki süreçte ise DYP-SHP koalisyonu ile oluşturulan 49. ve 50. hükümetler iktidarda kalmıştır (TBMM [web], 2014). GKK sistemi aleyhindeki eleştirilerin en yoğun olduğu bu dönemde hükümet kanadından yapılan değerlendirmelerle eleştirilere cevap verilmiş ve sistemin gerekliliği savunulmuştur.

Dönemin hükümetler açısından bir diğer özelliği de muhalefette iken GKK sisteminin tasfiye edilmesi gerektiğini savunan partilerin iktidara geldiklerinde sistemin tasfiyesinden ziyade ıslahına yönelik çalışmalar içerisine girmeleridir. Eleştiriler bölümünde ifade edildiği üzere SHP'nin kurulduğu tarihten itibaren GKK sistemine muhalif olduğu görülmekte iken, 21.11.1991-25.06.1993 tarihleri arasında iktidar olan 49. DYP-SHP koalisyon hükümeti (TBMM [web], 2014) bünyesinde bu muhalefeti göstermediği 25 Kasım 1991 tarihli oturumda Başbakan Süleyman Demirel tarafından okunan hükümet programından anlaşılmaktadır. Demirel hükümet programında, terörün önlenmesinde kararlı olduklarını ve bu kapsamda OHAL ve koruculuk sisteminin gözden geçirileceğini, TSK ile diğer güvenlik güçleri arasında komuta, karar ve uygulama birliği tesis edileceğini, devletle halkın güven bağının yeniden kurulacağını ifade etmiştir (TBMM [26], 1991:113). Bu durum mecliste bulunan diğer partilerin de tepkisini almış, 28 Kasım 1991 tarihli oturumda,

RP genel başkanı Necmettin Erbakan, mevcut hükümetin muhalefet iken kaldıracağını ifade ettiği koruculuk sistemini bugün gözden geçireceklerini söylediğini ifade etmiştir (TBMM [27], 1991:161).

1987-1993 döneminin hükümetler açısından dikkat çekici bir diğer yanı da DYP-SHP koalisyon hükümetinde (TBMM [web], 2014) GKK sistemine ilişkin görüş ayrılıkları olmasıdır. SHP koruculuk sisteminin kaldırılmasına yönelik görüş bildirirken, DYP kanadı ise, sistemin ıslah edilerek devamı yönünde görüşler bildirmektedir. 28 Ağustos 1992 tarihli oturumda bu husus ANAP genel başkanı Mesut Yılmaz tarafından dile getirilmiş, geçmişte seçim beyannamelerinde koruculuk sistemini kesin olarak kaldıracağını beyan eden SHP'nin, DYP ile yapılan koalisyon protokolünde koruculuk sisteminin “yeniden değerlendirilmesi” düşüncesine döndüğünü vurgulamıştır. Yılmaz, koruculuk sistemiyle ilgili herhangi bir düzenlemenin hâlihazırda yapılamadığı gibi bu konuda koalisyonun kendi içerisinde bile birliğin tesis edilemediğini ifade etmiştir (TBMM [30], 1992:296). 25.06.1993-05.10.1995 döneminde iktidar olan 50. DYP-SHP koalisyon hükümeti sürecinde ise bu görüş ayrılıklarının son bulduğu, açıklanan hükümet programından anlaşılmaktadır.

30 Haziran 1993 tarihli oturumda açıklanan hükümet programında Başbakan Tansu Çiller, hükümetin koruculuk sisteminin tasfiyesini benimsediğini ifade etmiştir. Sistemin tasfiyesinin önündeki tek engelin ortaya çıkabilecek istihdam ve güvenlik sorunları olduğuna işaret eden Çiller, bu sorunları çözmek için atılacak adımlar ile koruculuk sisteminin kaldırılması hedefine varılacağını beyan etmiştir (TBMM [33], 1993:368). Buradan da görüldüğü üzere Türkiye Cumhuriyeti Devleti 1993 yılı itibarıyla GKK sisteminin tasfiyesi hedefiyle yeni bir dönem içerisine girmiştir. Hükümetler özelinde GKK sistemine ilişkin ilginç ayrıntıları barındıran 1987-1993 döneminin bütün bunlara rağmen GKK sisteminin taktik ve stratejik açıdan başarılı değerlendirildiği bir dönem olduğu görülmektedir.

(a) GKK sisteminin başarılı olarak değerlendirilmesine neden olan argümanlar:

Siyasi karar alıcıların bu dönemde GKK sistemini terörle mücadelede etkili ve başarılı görmelerinde kullandıkları en temel argüman GKK sisteminin PKK

üzerindeki yansımalarıdır. 9 Mart 1988 tarihli oturumda İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli bölgeden edindikleri istihbaratı paylaştığı konuşmasında, PKK'nın bölgede hâkimiyet kurabilmek için köy korucularını kendisine en yakın tehlike olarak görmesinden dolayı yakın gelecekte eylemlerini korucular üzerinde yoğunlaştıracağını ifade etmiştir (TBMM [11], 1988:458). GKK'nın ulusal ve uluslararası platformda Kürt halkının tek temsilcisi iddiasıyla yürüttüğü etnik ayrılıkçılık söylemini boşa çıkartan bir uygulama olduğu 13 Haziran 1989 tarihli oturumda ANAP milletvekili Hasan Çakır tarafından ifade edilmiş ve örgüt üyelerinden ele geçirilen dokümanlar ile PKK yanlısı milletvekillerinin ülke içerisinde yoğun bir şekilde koruculuk karşıtı propaganda yapmalarının GKK sisteminin başarıyla uygulandığının en büyük göstergesi olduğu söylenmiştir (TBMM [13], 1989:62). 4 Ekim 1989 tarihli oturumda İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu ise, PKK'nın amaçladığı hedeflere ulaşmasının önünde en büyük engel olarak koruculuk sistemini gördüğünü ifade ederken, bu tespitin ele geçirilen örgüt dokümanları ile sabit olduğunu yinelemiştir (TBMM [14], 1989:178). PKK'nın koruculuk sistemini etkisiz hale getirmek için bölgedeki aşiretleri kullandığı da bu dönemde ifade edilen bir başka devlet söylemidir. PKK'nın silahlı eylemler ve propaganda ile koruculara silah bıraktırmak, aşiretleri de en azından tarafsızlaştırarak bölgedeki otoritesini artırmak amacıyla olduğu dönemin İçişleri Bakanı Sebahattin Çakmakoglu ve devlet bakanı Mehmet Keçeciler tarafından dile getirilmiştir (TBMM [24], 1991:178; TBMM [25], 1991:50).

1987-1993 döneminde GKK'nın başarılı olarak addedilmesinde kullanılan ikinci argüman ise GKK'nın uygulanması ile bölge halkının devlete olan desteğinin artırılmasıdır. Aynı zamanda GKK'nın terörle mücadeleye “teröristi halkın geri kalanından ayırmak” (FM 3-24, 2006:1-20) suretiyle katkı verdiğini ortaya koyan bu hususta sistemin başarısı, GKK mevcutlarındaki artış ve halkın GKK olmak için istekli olması üzerinden ifade edilmiş ve bu halk desteğinin teröristlerin bölge üzerinde hâkimiyet kurmasının önünde caydırıcı olduğu dile getirilmiştir. ANAP milletvekili Hasan Çakır 4 Ekim 1989 tarihli oturumda, koruculuk sisteminin asıl faydasının güvenlik güçlerinin kontrolü altında köylerin korunması olmaktan ziyade, terör örgütünün köyleri bastırabilmesinin önünde caydırıcı bir unsur olması şeklinde nitelemiştir (TBMM [14], 1989:197). 6 Şubat 1990 tarihli oturumda İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu çok sayıda vatandaşın kendilerine müracaat ettikleri ve sıra

beklediklerini ifade ederken (TBMM [19]: 1990:287), bu durumun GKK'nın başarılı bir uygulama olmasının bir göstergesi olduğunu ileri sürmüştür (TBMM [21]: 1990:6-7).

Bu dönemde GKK sisteminin başarılı olarak algılanmasındaki üçüncü argüman ise korucuların silahlı mücadeleye verdikleri katkıdır. 29 Kasım 1989 tarihli oturumda Hakkâri Yüksekova İlçesi İkiyaka Köyü'nde meydana gelen ve 21'i korucu toplam 29 vatandaşın yaşamını yitirdiği PKK saldırısının detaylarını paylaşan İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, saldırıda zayıflığın daha fazla olmamasının sebebinin bölgedeki korucuların saldırıyı zamanın püskürtmesi olduğunu ifade etmiş, aksi takdirde baskının diğer mahalle ve evlere de sıçrayabileceğini vurgulamıştır (TBMM [17]: 1989:207-212). Aksu ayrıca 23 Mayıs 1990 tarihli oturumda, GKK'ların diğer güvenlik güçleri ile birlikte bölgedeki inisiyatifin devletin elinde bulundurulmasında çok önemli bir role sahip olduğunu ifade ederek (TBMM [21]:1990:6-7), sistemin "alan hâkimiyetine" sahip olmak suretiyle "taktik" seviyede katkı verdiğini vurgulamıştır.

(b) Bu dönemde GKK sistemine yönelik eleştirilere verilen cevaplar şu şekildedir;

GKK sistemine ilişkin eleştirilerin en yoğun olduğu 1987-1993 döneminde, devlet tarafından bu eleştirilere ayrıntılı cevaplar verilmiştir. Diğer dönemlere kıyasla bu döneme özel olan ve hemen her bir eleştiri konusuna verilen ayrıntılı cevapların, bu dönemki GKK algısının olumlu olmasından ve devletin GKK uygulamasının devamında fayda görmesinden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Bu kapsamda GKK sisteminin devlet tarafından kontrol edilemiyor olmasına ilişkin iddialar kabul edilmemiş ve suç işleyen korucular ile GKK sisteminin birbirinden ayrılması gerektiği ifade edilerek, hangi parti iktidar olursa olsun terörle mücadelede aynı aktörleri kullanacağı, bu nedenle GKK kurumunu yıpratmanın faydasız olduğu belirtilmiştir (TBMM [22]: 1990:460). Bu tespitten hareketle, bu dönem itibarıyla GKK sisteminin Türkiye açısından PKK ile mücadelede vazgeçilmez bir araç haline geldiğini söylemek mümkündür.

Dönemin İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu ise, köy korucularının karıştığı olaylarda derhal soruşturma açıldığını, bu konuda ihmal dahi olsa korucunun

görevine son verildiğini ifade ederek, devletin GKK sisteminin üzerindeki denetimini vurgulamıştır (TBMM [14]:1989:178). Bu konudaki en çarpıcı tespitlerden bir tanesi de 13 Nisan 1988 tarihli oturumda ANAP milletvekili Mehmet Kahraman tarafından yapılmıştır. Kahraman, terazinin bir kefesine devletin varlığını yıkmaya çalışan kuvvetlerle mücadele eden korucuları, diğer tarafa da elindeki silahlarla başka suçlar işleyen korucuların koyulması durumunda terazinin mücadele tarafının daha ağır bastığını belirterek (TBMM [12]:1988:542) korucuların suça bulaşmasının GKK sisteminin kaçınılmaz bir yan etkisi olduğunu ima etmiştir.

GKK sisteminin hukuki altyapısının problemli olmasına ilişkin eleştirilere hükümet cevabı; sistemin hâlihazırda yürürlükte olan 442 sayılı Köy Kanunu kapsamında uygulanan “köy koruculuğu” sistemiyle aynı hukuki altyapıya sahip olduğu, başka bir deyişle “yeni” bir tedbir olmadığını ifade etmektedir. 13 Haziran 1989 tarihinde ANAP milletvekili Hasan Çakır, koruculuğun Osmanlı İmparatorluğu’ndan beri uygulanan bir sistem olduğunu, araziye bilen, ahaliyi tanıyan ve buna uygun tedbir alıp köyünü koruyan bu kimselerin zaten fiilen mevcut olduğunu ifade etmiştir. Çakır, hükümetin GKK sistemini uygulama kastını günümüzde anarşist, kanun kaçakçısı ve eşkıyanın saldırılarına maruz kalmaları sonucunda bölge halkına kendini savunabilmesi imkânını vermek olduğunu dile getirirken (TBMM [13]:1989:62), 13 Nisan 1988’de ANAP milletvekili Mehmet Kahraman, bölgede artan terör olaylarının bölge halkını kendi kendilerini koruyabilmek için silahlanmaya mecbur bıraktığını, bu nedenle altyapısı mevcut olan “köy koruculuğu” sistemine işlerlik kazandırılarak GKK sisteminin uygulandığını ifade etmiştir (TBMM [12]:1988:542). Bu açıklamalara paralel şekilde 6 Şubat 1990 tarihli oturumda İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, koruculuk müessesinin 1924 yılından beri var olduğunu, kendi hükümetlerinin sadece daha önce köy bütçesinden ödenen maaşların devlet tarafından ödenmesi esasını getirdiklerini belirtmiştir (TBMM [19]:1990:287).

Devletin GKK olmaları yönünde bölge halkına baskı yaptığı yönündeki eleştiriler reddedilmiş, vatandaşların korucu olmak için son derece istekli olduğu ve bölge halkının desteğiyle terörün bitme noktasına geldiği (TBMM [15], 1989:19), halihazırda çok sayıda vatandaşın korucu olmak için sırada beklediği beyan edilmiştir (TBMM [19], 1990:287). Bölgedeki vatandaşların zorunlu olarak köylerinden göç etmesi ise, vatandaşların terör korkusuna bağlanmış (TBMM [15],

1989:19) ve devletin göç eden vatandaşlara yönelik her türlü yardımı yaparak onları yeni yerleşim birimlerine yerleştirdiği beyan edilmiştir (TBMM [12]:1988:598). Bölgedeki asayişin yeniden sağlanmasının ardından çok sayıda vatandaşın yeniden köylerine döndüğü iddia edilirken, bir kısım vatandaşın ise PKK korkusu nedeniyle köylerine dönmek istemediği beyan edilmiştir (TBMM [19], 1990:276).

GKK sisteminin ekonomik anlamda fayda getirecek bir politika olmaması ve ülke ekonomisine maliyetinin çok fazla olması nedeniyle bölge halkının devlete güvensizlik duyması konularındaki eleştirilere cevap 4 Ekim 1989 tarihli oturumda İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu tarafından verilmiştir. Aksu, sayıları 15 bini bulan koruculuk sistemi sayesinde bölge halkına istihdam sağlandığını ve bölge halkının devlete güveninin perçinlendiğini ifade etmiştir (TBMM [14], 1989:178). Aksu'nun bu açıklamalarına bakarak hükümetin GKK sistemini askeri bir politika olmanın yanı sıra bölgeye istihdam sağlamak maksatlı bir ekonomik politika olarak da değerlendirdiği söylenebilir. Ayrıca siyasi karar alıcıların GKK uygulamasının bölge halkını karamsarlığa düşürdüğü yönündeki eleştirilere katılmadığı da bu açıklamadan anlaşılmaktadır.

(3) GKK'ya İlişkin PKK Değerlendirmeleri

PKK'nın 1987-1993 dönemine ilişkin GKK değerlendirmelerine bakıldığında sistemi hem silahlı, hem de siyasi mücadelesinin önünde bir tehdit olarak gördüğü anlaşılmaktadır. 1987-1993 dönemi, bir önceki dönem ile kıyaslandığında özellikle silahlı mücadele açısından GKK sisteminin PKK'yı davranış değişikliklerine zorladığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.

(a) GKK'nın PKK'ya Silahlı Mücadele Açısından Etkisi

14 Temmuz 1987'de OHAL uygulamasının ilan edilerek GKK kapsamının 13 ilden 22 ile çıkarılmasının ardından, koruculuk sisteminin PKK'nın silahlı mücadelesine de olumsuz anlamda tesir ettiği görülmektedir. 1987-1993 dönemi PKK'nın eylem yoğunluğu olarak en yüksek seviyede olduğu dönemdir (J.Gnl.K.lığı, 2014). Bu dönemde GKK sisteminin özellikle “askeri açıdan” örgüte verdiği zarar 4 Mayıs 1990'da Lübnan'da gerçekleştirilen II. Konferansta Abdullah Öcalan'ın “savaş ve ordu sorunları üzerine” yaptığı değerlendirmesinde (Serxwebun [2], 1990:17); *“Korucular düşmanın ordusuyla yıllarca veremediği kaybı bize*

verdirmektedir.” sözleriyle ifade edilmiştir. Kasım 2005’de parti önderliği tarafından geçmişle ilgili özeleştirici niteliğindeki diğer bir değerlendirme de Abdullah Öcalan’ın ifadesini doğrulamaktadır. Açıklamada koruculuk sistemi askeri açıdan Türkiye’nin mücadelesinde “belirleyici unsur” olarak ifade edilmiş ve şu sözlere yer verilmiştir (Serxwebun [28], 2005:22): *“1990’lı yıllarda eğer Türkiye gerilla karşısında belli bir askeri duruş sergileyebilseyse, bunda korucuların desteği belirleyici oldu”*. Buna paralel bir özeleştirici de KADEK tarafından yayınlanan 2007 tarihli bildiride şu şekilde yapılmaktadır (Serxwebun [29], 2007:51):

“Geçmişte Türkiye’nin PKK karşısında askerî bakımdan etkinlik sağlamasını iki güç yarattı; Güneyli güçler ve Kuzeyli korucular. Kürt toplumu kendi içinde çatıştırılarak Türkiye devleti dağılmayı ve kovulmayı önledi. Kürtler arası çatışma yaratamazsa, askerî bakımdan gerilla karşısından etkili olması zordur”

Açıklamadaki “güneyli güçler” den kasıt sözde Güney Kürdistan toprağı olarak kabul edilen Irak’tır. Örgüt Kuzey Kürdistan olarak Türkiye Cumhuriyeti içerisindeki sözde Kürdistan topraklarını görmektedir. Bildirinin ikinci önemli bölümü ise “gerilla” karşısında mücadelede başarılı olmak için KADEK’in “Kürtler arası çatışma” olarak kabul ettiği koruculuk sisteminin gerekli olduğunu açıkça ifade etmesidir.

Koruculuk sisteminin silahlı mücadelede PKK’ya büyük zararlar verdiğini örgüt üzerinden ele geçirilen dokümanlar da teyit etmektedir. 12 Mart 1990 tarihli “Parti Güvenliği” adlı dokümanda koruculuk sisteminin etkinliği şu şekilde ifade edilmiştir (MGK GENSEK, 1994:512); *“Bugün düşmanın karşımıza çıkarmış olduğu en etkili savunma sistemlerinden (aslında saldırı sistemidir) biri köy koruculuğudur”*. İfadeden de anlaşılacağı üzere PKK; koruculuk sistemini, hem bir savunma hem de saldırı sistemi olarak kabul etmekte ve “en etkili araçlardan biri” olarak görmektedir.

Öcalan, gerilla taktiğini benimseyerek yürüttüğü “Uzun Süreli Halk Savaşı” stratejisinde gerilla hareketinin sürekli gelişime ihtiyaç duyduğunu ifade etmiştir (Özcan, 1999). Örgütün askeri alanda gelişiminin önündeki en büyük engellerden biri de “koruculuk sistemidir.” Koruculuk sisteminin “çete ağı” olarak adlandırıldığı II. ve III. Konferans ile IV. Kongre kararlarında yer alan (Serxwebun [10], Eylül 1994:24; Serxwebun [3], Ekim 1990:17; Serxwebun [6], Haziran 1991:20); *“durum*

ne olursa olsun oluşturulan çete ağının dağıtılması gereği, mücadelenin vazgeçilmez gelişim sorunudur” ifadesi bu düşünceyi destekler niteliktedir. 1987-1993 dönemi PKK terör örgütü tarihinde en yüksek eylem gücüne ulaşılan dönemdir. Örgüt bu dönemde “stratejik savunma” aşamasından “stratejik denge” aşamasına geçebilmek için büyük bir çaba sarf etmiş, ancak bu amacına ulaşamamıştır. Örgütün en etkili olduğu bölgenin Botan¹ olduğu bu dönemde PKK terör örgütünün tarihinde ulaştığı en yüksek eylem gücünün etkisiz hale getirilmesinde GKK sisteminin “doğrudan bir katkısı” olduğu dönemin Botan Eyalet sorumlusu Nizamettin Taş tarafından ifade edilmiştir. Taş, bu yıllarda örgütün silahlı çatışma stratejisinde başarısız olma nedenini dört başlıkla şu şekilde beyan etmiştir (Özcan, 1999:173):

“- Bölgesel ayaklanmaların gerilla tarafından kontrol edilememesi ve bu nedenle ayaklanmaların artış temposu gerillaya katılımla bir paralellik arz etmemiştir.

- Güvenlik güçlerinin bölgede kontrolü ele alması ile, katılımların sayısı düşmüştür.

- Gerilla içerisinde komutanlık sorunları baş göstermiş alt kadrolarda profesyonelleşme tesis edilememiştir.

- Bölgede koruculuk sistemi ortadan kaldırılamamıştır.”

(b) GKK’nın PKK’ya Siyasi Mücadele Açısından Etkisi

PKK 1987-1993 döneminde GKK sistemini “siyasi mücadelesinin” önünde bir engel olarak görmektedir. GKK’nın bu bakımdan PKK’ya tesiri; lojistik desteğin sağlanması suretiyle bölgede barınamaması ve ulusal ve uluslararası alanda gerekli halk desteğinin alınamaması alanlarında olmuştur. Abdullah Öcalan’ın bu dönemde militanlarına gönderdiği talimat örgütün bölgede barınmasında koruculuğun siyasi alandaki etkisini göstermesi bakımından önemlidir. Öcalan talimatında militanlarını şu şekilde azarlamaktadır (Yalçın, 1997:75);

"Bir avuç çeteyi (korucuyu) sindiremediniz, başıma bela ettiniz. Bu gün korucuların yüzünden birçok alana giremiyoruz. Korucuların yüzünden yıllardır Şemdinli'nin etrafında dönüp dolanıyoruz. Halbuki Şemdinli gibi bir yer mücadelemiz için en hayati, en temel bir üs alanı idi".

Koruculuk sisteminin PKK’yı “tek temsilcisi” olduğunu iddia ettiği bölge halkından uzaklaştırması ve sözde “ulusal kurtuluş savaşı” tezinin yürütülmesine

¹ Şırnak ve Siirt illerinin oluşturduğu bölgeye verilen isimdir.

neden olması örgüt üzerinden ele geçirilen dokümanlardan da anlaşılmaktadır. 12 Mart 1990 tarihli “Parti Güvenliği” adlı dokümanda bu husus şu ifadelerle anlatılmaktadır (MGK GENSEK, 1994:512); *“Köy koruculuğu düşmanın halk saflarımızdaki kamasıdır. Bu köylüler bizim parti tabanımızdır, parti tabanımıza düşman el atmış ve örgütlemiştir”*. Buna paralel bir diğer değerlendirme ERNK tarafından Aralık 1990’da yayınlanan “İşbirlikçi Güçler ve Çeteler” isimli dokümanda yapılmıştır. Söz konusu dokümanda koruculuk sisteminin PKK siyasi mücadelesine etkisi şu şekilde ifade edilmiştir (MGK GENSEK., 1994:602-603); *“İster bilerek ve ister bilmeyerek olsun çete olanlar ve savaşımıza silah çekenler halkımızın kurtuluş savaşına engel olmaktadır”*.

Koruculuk sisteminin örgütün halkla ilişkilerini sekteye uğratmak suretiyle bölgede barınmasına engel teşkil ettiği hususu 18 Eylül 1991 tarihli “Faaliyet Raporları” isimli dokümanda, şu sözler ile ifade edilmiştir (MGK GENSEK, 1994:274):

“Çeteciliğe karşı mücadelede politik davranmayıp gelişigüzel hedefler seçilmiş, bu durum çeteciliğin çözülmesine değil gelişmesine neden olmuştur. Bu nedenle 1990 pratiğinde kitle ilişkileri alabildiğine daralmış ve belli bazı alanlarda sınırlı kalmıştır”.

(c) PKK’nın GKK İle Mücadele Stratejisi

1987-1993 dönemi PKK’nın GKK ile mücadelesi açısından bir önceki dönemden farklılık göstermektedir. Önceki dönemdeki salt silahlı şiddete dayalı, korucuları baskıyla yıldıran, “tavizsiz” bir anlayış yerine; kalıpcılıktan uzak, daha esnek ve korucuları kazanmaya yönelik “çok yönlü” bir politika benimsenmiştir. Bu yeni yaklaşımın en önemli özelliği “koruculara yaklaşımın”, “asker ve diğer güvenlik güçlerine yaklaşımdan” farklılık göstermesi gerektiğidir. GKK sisteminin PKK’da ciddi bir davranış değişikliği yaratmak suretiyle etkili olduğunu gösteren bu politika, 4 Mayıs 1990’da icra edilen II. Konferansta ele alınmıştır. Buna göre, asker ile mücadelede onu geniş alanda yorarak etkinliğini azaltmak maksadıyla “dağılma” stratejisi öngörülmektedir. Korucular ile mücadelede ise onları caydırmak, gözdağı vermek ve sindirmek için “toplanma” veya başka bir deyişle sıklet merkezi oluşturma anlayışı benimsenmiştir (MGK GENSEK, 1994:78). Örgütün bu anlayışı benimsemesinin arkasında Abdullah Öcalan’ın sivil halka yönelik şiddetin, her

zaman için askere yönelik şiddete oranla uygulaması kolay ve etkisinin büyük olduğunu düşünmesinin etkisi vardır (Özcan, 1999: 185). PKK'nın 1987-1993 döneminde koruculara yönelik yaptığı eylemler EK-E'de belirtilmiştir. Bu dönemde toplam 57 silahlı eylem yapılmış ve 496 korucu şehit olmuştur (Özdemir, 2012:42-44).

PKK, "hain" ve "çeteci" olarak adlandırdığı GKK'lar ile mücadelede rutin silahlı birliklerin dışında "özel birliklerden" de yararlanmıştır. Serhad Eyaleti II.Konferansında bu konudaki talep *"Haklarında ölüm kararı alınan ihanetçiler ve ihaneti yayanlar için özel intikam timleri oluşturulmalı, görevlerini yerine getirenlere çeşitli ödüller verilmelidir"* (MGK GENSEK, 1994:247) ifadeleri ile karara bağlanmıştır. Bu amaçla 1990 yılında örgütün silahlı kanadı olan ARGK bünyesinde kurulan "özel silahlı birlikler", korucuların da içinde bulunduğu "hain" veya "ajan" olarak adlandırılan gruplara karşı "Şehitler Operasyonu" adı altında bir dizi silahlı eylemler icra etmiştir. "Şehitler Özel İntikam Birlikleri" adındaki bu birliklerce yapılan 1 Temmuz 1990 Batman-Gercüş-Kantar köyünde 10 korucunun şehit edilmesi, 17 Ağustos 1990 Mardin-Ömerli bir korucu köyüne saldırılması eylemleri bunlardan bazılarıdır (MGK GENSEK, 1994:583).

PKK 1987-1993 döneminde, GKK ile mücadelede şiddetin orantılı kullanılmasına da dikkat etmeye çalışmıştır. Orantıdan kasıt ise korucuların örgüte verdiği zarar ile ölçülmektedir. Korucu sayısı fazla olan ve mücadele sürecinde etkin olan aşiretler asli hedef konumunda olup, en sert muameleye maruz bırakılmaktadır. IV. Kongre belgelerinden "Ülke İçi Parti Merkez Raporu" bu hususta; koruculuğun tabanını oluşturan köylü kesime yönelik yaklaşımda günlük çıkar peşinde koşan, şiddete dayalı bir anlayışın, korucuların örgüt saflarına kazandırılmasını engellediği; örgüte büyük darbeler indiren korucu aşiretlere yönelik taciz ve tehdit seviyesindeki silahlı eylemlerin ise, korucuları ve devleti cesaretlendirerek bölge halkının desteğinin azalmasına yol açtığı ifade edilmiş ve özellikle bu tür aşiretlere yönelik ölümcül nitelikte silahlı şiddet uygulanması karara bağlanmıştır (Serxwebun [4], 1991:19). Abdullah Öcalan, II. Ulusal Konferansta "savaş ve ordu sorunları üzerine" yaptığı değerlendirmede örgütün "taban kesim" olarak gördüğü yoksul köylülerin şiddete maruz bırakılmasını eleştirmiş ve bu durumun örgütün gelişimini sekteye uğrattığını ifade etmiştir (Serxwebun [2], 1990:17). Öcalan'ın bu değerlendirmesi, GKK sisteminin örgütün plan ve uygulamaları arasında çelişkiler yarattığını

göstermektedir. Bir taraftan korucuların sahip oldukları etnik kimlik nedeniyle kazanılmaya çalışılması, diğer taraftan ise örgüte yönelik muhalefetin silahlı şiddet ile sindirilmek istenmesi PKK'nın halk tarafından benimsenmesine engel olmuştur. Bu bağlamda, GKK'nın taban kesimi olan yoksul köylülere yönelik kazanımcı yaklaşımın benimsenmesi gerektiği, bölge halkında huzursuzluk yaratarak hareketin gelişiminin sekteye uğraması ihtimaline karşı PKK'nın aldığı bir tedbir olarak göze çarpmaktadır. Bu husus Serhad Eyaleti² II. Konferansı'ndaki "Çetelere tutum farklılıklarına göre yönelinmeli, ölümle cezalandırılmaları uygunluk arz etmeyen çetelerin silahlarına el konulmalı ve maddi cezalara çarptırılmalıdır" (MGK GENSEK, 1994:230) sözleriyle karara bağlanmış ve korucuların cezalandırılmasında tekdüze bir anlayıştan kaçınılmaya çalışılmıştır.

Bu kapsamda PKK'nın korucularla mücadelede uyguladığı alternatif stratejilerden birisi korucuları ekonomik yönden zarara uğratmaktır. ARGK'nın ülke genelinde yapılan eylemlerle ilgili değerlendirmesinde GKK'yı dağıtmanın korucuların ekonomik dayanaklarını parçalamak suretiyle mümkün olacağı ileri sürülmektedir (Serxwebun [1], 1990:4). II. Konferansın açılış konuşmasında Abdullah Öcalan, "işbirlikçi" olarak tanımladığı korucuların sahip oldukları geniş imkanlardan yararlanmak gerektiğini ifade ederken, korucuların haraca bağlanmasını, buna karşı çıkanların ise mallarının gasp edilmek suretiyle cezalandırılmasını talimat vermiştir (MGK GENSEK, 1994:37). PKK'nın GKK'lara yönelik "ekonomik yönden zarara uğratma" politikasını, yaşadığı ekonomik sıkıntıyı aşabilmek için kullandığı da görülmektedir. 26-31 Aralık 1990'da Kuzey Irak'ın Haftanın bölgesinde yapılan IV. Kongrede bu maksat özellikle korucu aşiretlere yönelik olarak ifade edilmiş ve bu aşiretlerin gelirlerinin tamamına el koyulması örgütün "ekonomik ve mali sorunlarına" çözüm olarak ortaya atılmıştır (Serxwebun [5], 1991:28) (MGK GENSEK, 1994:54).

PKK bu dönemde korucular ile mücadelesini sadece ARGK ile sürdürmemektedir. Örgütün "cephe" teşkilatı olan ERNK, ARGK'dan farklı olarak koruculara karşı "toplumsal baskı" oluşturulmak suretiyle silahsız bir mücadele anlayışını benimsemektedir. Abdullah Öcalan koruculukla mücadeledeki görev dağılımını ve izlenecek stratejiyi 4 Mayıs 1990'da yapılan II. Ulusal Konferans'ta şu

² Ardahan, Kars ve Iğdır illerinden oluşan bölgeye verilen isimdir.

şekilde ifade etmiştir (MGK GENSEK, 1994:41); *“Bir taraftan en tehlikeli hainleri, sert bir şekilde cezalandırmak ki ordu görevidir ama diğer taraftan büyük ölçüde uzlaşmak ve bazı tavizler vermek, bu da cephe görevidir”*. Örgüt korucularla mücadelede ERNK aracılığıyla milis yapılanmasını etkin olarak kullanmıştır. Koruculara yönelik toplumsal cezalandırma yöntemleri milisler aracılığıyla yürütülecek görevlerden biri olarak belirlenmiştir. Öcalan milislere verilen bu görevin nasıl yapılacağını şu sözlerle ifade etmiştir (Özcan, 1999: 195):

“Devlet tarafında olan halkın vazgeçmesi için önce ikaz edilmeli, dinlemesse öldürerek yada evini ateşe vererek cezalandırılmalıdır. Bunların yapılamadığı durumlarda ise, onlarla alışveriş yapılmamalı, görüldükleri yerde kınanmalıdır. Köyden kovulmalı, tarlaları yakılmalı, hayvanları gasp edilmelidir. Bunu bir çocuk dahi yapabilir.”

PKK koruculara yönelik toplumsal baskı oluşturmada “tecrit” anlayışını benimsemiştir. Bu kapsamda milislerinin yardımı ile kitleleri harekete geçirerek korucuların toplumdan ayrıştırılması için gayret göstermiştir. 7-24 Şubat 1990 tarihinde yapılan Serhad Eyaleti II. Konferansı’ndaki (MGK GENSEK, 1994:231); *“Çeteler günlük-ekonomik, sosyal ve siyasal yaşamda tecrit edilmeli, imha dâhil her türlü yönelim için kitleler teşvik edilerek örgütlenip harekete geçirilmelidir”* ifadesi, koruculara yönelik tecrit politikasının boyutlarını ifade etmektedir. Buna benzer olarak, yaşadığı ekonomik sıkıntıyı bölge halkından vergi veya haraç alarak aşmaya çalışan PKK, bölgedeki yolcu ve yük taşıyan tüm taşıtlardan alacağı vergi miktarlarını belirlediği ERNK Mardin Temsilciliği tarafından hazırlanarak bölge halkına dağıtılan bir bildiride korucuların kesinlikle bu araçlara bindirilmeyeceğini, bu talimatın hilafında hareket edenlerin de cezalandırılacaklarını ifade etmiştir (MGK GENSEK, 1994:564-565).

Koruculara yönelik toplumsal baskı seviyesi kınama, korucuları küçük düşürme, onlarla alışverişini kesmek şeklinde olabildiği gibi zaman zaman bu baskının seviyesi artabilmektedir. PKK bu bakımdan sempatizanı olduğu kitleyi, koruculara karşı bir halk tepkisi oluşturmak suretiyle harekete geçirmek ve bu tepki seviyesini tırmandırarak bölge halkı ile korucuları karşı karşıya getirme amacıyla hareket etmektedir. Örgüt mensupları üzerinden ele geçirilen dokümanlardan ERNK’nın 14 Ocak 1991 tarihli bildirisinde koruculara yönelik yapılması istenen toplumsal baskı şu ifadelerle anlatılmıştır (MGK GENSEK, 1994:625); *“Düşmanın politikasına alet*

olan ajanları aramızda yaşatmayalım, bunlara en ağır ve en ibret verici şekilde cezalandırmaktan geri durmayalım". Yine ERNK'nın 1990 Ağustos tarihli bildirisinde bölge halkını koruculara karşı örgütlemek maksatlı şu ifadeler kullanılmıştır (MGK GENSEK, 1994:575):

"Özellikle iç ihanet, gizli-açık ajan, hain odaklar üzerine etkince yürüyelim. Köylüler köylerdeki, şehirde duranlar şehirdeki hainleri halk şiddeti temelinde ezmeli. Ajanlar, hainler köylerde kazalarda rahatça gezememeli, yaşayamamalı. Halkımız artık, kendi örgütsüz, devrimci halk şiddeti adaletini bu güçlere uygulamalı".

Bildiri metnindeki "örgütsüz devrimci halk şiddeti" konusu dikkat çekici bir ifadedir. PKK'nın "örgütsüz bir halk örgütlenmesini" istemesinin, bölge halkının içinden çıkarak kendisine karşı silahlanan koruculara yönelik yine bölge halkının içinden doğal bir tepki oluşturulması suretiyle kendi "meşruiyetini" artırmak çabasından kaynaklandığını söylemek mümkündür. PKK'nın 1987-1993 dönemindeki GKK ile mücadele anlayışında "halk örgütlenmesini" istemesinin bir diğer amacı da toplumu; önce devlet yanlısı veya örgüt yanlısı olarak kutuplaştırmak, daha sonra devlet tarafında yer almanın ne anlama geldiği konusunda halkı ikna ederek kendi saflarına katabilmektir. ERNK'nın 14 Ocak 1991 tarihli bildirisi bu tespiti doğrular niteliktedir. PKK'nın cephe teşkilatı olan ERNK "Türkiye Halkına Çağrı" başlığıyla yayımladığı bildirideki (MGK GENSEK, 1994:173):

"Bugün Türkiye'de iki seçenek vardır: Ya emperyalist ve sömürgeci savaştan yana olmak ve bu suretle kendinize, halkınıza düşman olmak; ya da emperyalist ve sömürgeci savaşın karşısında yer alarak kendinizin, halkınızın çıkarlarını savunmaktır"

sözlerinden, bölge halkına "tarafsız" olmak gibi bir hakkın tanınmadığı sonucu çıkarılabilir. Aynı bildiride devlet tarafında yer almanın ne anlama geldiği şu sözler ile ifade edilmiştir (MGK GENSEK, 1994:173):

"Kendi yaşamınızı Türk ordusuna teslim etmeyin. Bu ordunun silahını elinize alıp Kürdistan halkına yönelttiğiniz gün, sizler kendi kişiliklerinizle değerlendirilemezsiniz. Bu durumda sizden beklenen ya bir ölüm makinası olmak, ya da bir gerilla kurşunu ile can vermektir".

Bildiri metninden anlaşılan PKK, korucu olmayı kabul eden kimselere “kişiliksiz” veya “hain” iması yaparak bu kişiler üzerinde toplumda oluşturulan baskının haricinde bir psikolojik baskı da oluşturmak hedeflemektedir.

Örgüt koruculara yönelik uyguladığı şiddet ve baskı stratejisine rağmen beklediği sonucu alamayınca korucular ile anlaşma zemini aramaya başlamıştır (Milliyet [web], 1997). IV. Kongrede 31 Aralık 1991’e kadar örgüte ulaşarak af dileyen korucuların affedileceği, bu süre sonunda kalan korucuların ise ağır biçimde cezalandırılacağı kararı alınmıştır. ARGK Bestler³ Komutanlığı imzasıyla bölgedeki aşiret liderlerine ulaştırılan genel af kararına rağmen korucu sayısındaki artış devam etmiştir. Bunun üzerine Abdullah Öcalan, koruculara 21 Mart 1992’ye kadar silah bırakmaları yönünde haber yollamış ve bu konuda örgüt yanlısı siyasetçilerin de yardımını alarak bölgede propaganda faaliyetleri yürütmüştür (Yalçın, 1997:81-85). PKK, korucuları affetmesini “kendi tarafında örgütlenmek” şartına bağlamıştır. ERNK tarafından Aralık 1990’da yayımlanan “İşbirlikçi Güçler ve Çeteler” isimli doküman, korucuların af edilme şartını şu ifadelerle anlatmaktadır (MGK Gnl.Sek.Yay., 1994:603):

“T.C.’ye hizmet eder duruma düşen çeteler, kendinizi affettirmek ve tekrar insanların içine çıkmak istiyorsanız, bu silahları sizi hempa (yoldaş) olarak kullanan sömürgeci faşist Türk devletine çevirin. Unutmayın ki, namusunuzu temizleme, onurunuzu tekrar kazanmanın yolu, ancak ve ancak savaşımıza katılmaktan geçer”.

Bu ifadelerden anlaşılan PKK’nın korucuları affetmesindeki maksat korucuların silah bırakması değil, PKK tarafında mücadeleye devam etmesidir.

Öcalan’ın 1991-1992 döneminde koruculara yönelik “af” ilan etmesinin ardından beklediği reaksiyonu alamaması üzerine yeniden koruculara yönelik şiddeti artırmıştır (Yalçın, 1997:81-85). 1991-1992 yılları aynı zamanda PKK’nın silahlı çatışma stratejisinde bir aşama atlayacağı bir olaya sahne olmuştur. Körfez Savaşı’nın örgüte katılım ve Irak’ın kuzeyinde yerleşme gibi kolaylıklar sunması, örgüt için askeri gücün stratejik savunma aşamasından stratejik denge aşamasına geçebilmesi için bir fırsat olarak görünmüştür. Ayrıca Türkiye’deki seçimlerde Sosyal Demokrat Halkçı Parti ile Halkın Emek Partisi koalisyonu neticesinde PKK terör örgütü yurtiçinde de güçlenmiş ve siyasi desteği arkasına almıştır (Özcan,

³ Şırnak’ın kuzeyinde yer alan Bestler-Derele bölgesinin kısa adıdır.

1999:133). Siyasi alandaki bu gelişmeler Abdullah Öcalan için “geniş halk ayaklanmaları (serhildan) başlatma”, “kurtarılmış bölgeler yaratma”, “ulusal meclisi kurarak bir savaş hükümeti oluşturma” gibi hedeflerin ulaşılabilirliğini kolaylaştırmıştır (Ankara DGM Başsavcılığı 1999/78 no.lu iddianame).

1991-1992 dönemindeki şiddetin de daha önceki dönemlerden ayrıldığı görülmektedir. PKK, bu konudaki hedeflerin ve şiddet seviyesinin farklılığını 1993 yılında yapılan Botan Eyaleti 1. Konferansında ele almıştır. Koruculuğun büyük oranda etkisizleştirilerek güçten düşürülmesi ve tasfiyeye yakın bir duruma getirilmesi gereken bir sistem olarak ifade edildiği konferansta, bu amaçla uygulanacak strateji ise silahlı eylem olarak benimsenmiş ve eylemlerde uygulanacak şiddet seviyesi şu sözler ile belirtilmiştir (Serxwebun [7], 1993:10); “vuruş tarzında mutlaka sonuç alıcılığın esas alınması gerekmektedir”. Koruculara yönelik “kesin sonuç alıcı şiddetin” yaşandığı en çarpıcı olaylardan birisi 21 Mart 1992 Nevruz kutlamaları öncesinde yaşanmıştır. Nevruz Kutlamaları öncesinde PKK, korucuların öldürüleceği ve bölgede halk ayaklanmalarının (serhildan) başlatılacağına dair iki bildiri yayımlanmıştır. Bu bildirinin sonunda Cizre’de iki korucu öldürüldükten sonra direğe asılarak bölge halkına afişe edilmiştir (Akçura, 2011:236). Bu eyleminde PKK’nın, sahip olduğu siyasi gücü de arkasına alarak bölgede gerilimi tırmandırıp bölge halkına korucu olmamaları için baskı oluşturmak ve halkın koruculara yönelik algısını değiştirmek maksadında olduğu değerlendirilmektedir.

c. ÜÇÜNCÜ DÖNEM: ŞİDDET OLAYLARINDA AZALMA (1993-1999)

1992 yılındaki gücünü bölgesel bir halk ayaklanması ile birleştiremeyen PKK, güvenlik güçlerinin 1992’de yaptığı Kuzey Irak harekâtı ile derin bir darbe yemiş ve aynı yılın sonunda örgütsel bazda bir çıkmaza girmiştir. Bu tikanıklığın önüne geçebilmek için ise 1993 yılında yurt içinde silahlı eylemlerin tırmandırılması, kitlesel gösterilerin alabildiğine yaygınlaştırılması Abdullah Öcalan tarafından belirlenen yeni hedefler olmuştur (Ankara DGM Başsavcılığı 1999/78 no.lu iddianame). Bu eylemlerin şiddeti ise 1993 yılının ortalarına kadar bir artış

gösterdikten sonra azalma trendine girmiş ve Abdullah Öcalan'ın yakalandığı 1999 tarihinde ise keskin bir düşüş göstermiştir (J.Gnl.K.lığı, 2014).

(1) GKK'ya İlişkin Eleştiriler

1993-1999 döneminin GKK sistemine yönelik eleştiriler açısından önceki dönemlerden farkı ilk defa bu dönemde sistemin tasfiyesine ilişkin önerilerin dile getirilmesidir. Bu öneriler ayrı bir başlık halinde değerlendirilmiştir. Bu dönemde sisteme ilişkin toplam 18 olumsuz eleştiri yapılmış olup, eleştirilerin yoğunluklarına göre sıralanması EK-A'da ifade edilmiştir.

GKK sisteminin devlet tarafından kontrol edilemeyecek durumda olması hususu bu dönemde en fazla tenkit edilen konu olmuştur. Geçmiş dönemlerde de söz konusu olan bu husus 1993-1999 dönemine gelindiğinde önceki dönemlerden farklılık arz etmektedir. Geçmiş dönemlerde koruculara yönelik; suç işleme ve PKK ile ilintili olma yönünden eleştiriler getirilirken, bu dönemde bu eleştirilere ilave olarak korucuların devletin işlediği suçlarda bir araç olarak kullanıldığı yönünde tenkitler yapılmıştır (TBMM [36], 1994:36-37; TBMM [47], 1997:288-293). Devletin çeşitli kademelerinde görevli yetkililerin korucular ile işbirliği yapmak suretiyle rant elde ettikleri iddiası da bu dönemin ayırt edici bir diğer eleştirisidir (TBMM [40], 1996:52-53; TBMM [46], 1996:628).

GKK'ların gerekli eğitim ve teçhizattan yoksun olmalarından dolayı terörle mücadelede faydalı olmadığı hususunun bu dönem içerisinde önceki dönemlerdeki eleştirilere ilaveten, korucu olmanın PKK tarafından açık bir hedef olmak anlamına gelmesi açısından ele alındığı görülmektedir (TBMM [36], 1994:391-392). GKK'ların bölgedeki aşiret yapısını güçlendirdiği ve halk arasında huzursuzluk yarattığı hususu bu dönemde önceki dönemlere nazaran daha net ifadelerle ele alınmıştır. Daha önceki dönemlerde bölgenin feodal yapısını güçlendirmek suretiyle halkı kutuplaştırdığı yönünde tenkit edilen sistem, bu dönemde PKK ile ilintili olmak (TBMM [47], 1997:288) ve rant sağlama amacındaki aşiretlerin kontrolüne girmesi (TBMM [39], 1996:227) nedeniyle politize olmakla eleştirilmiştir (TBMM [46], 1996:582-583). GKK sisteminin ekonomik anlamda fayda getirecek bir politika olmadığı ve GKK'ların ülke ekonomisine maliyetinin çok fazla olduğu hususu, geçmiş döneme nazaran daha az sayıda olsa da bu dönemde de tenkit edilmiştir

(TBMM [39], 1996:227; TBMM [40], 1996:52-53). GKK'nın ekonomik boyutunun bu dönemde daha az ele alınma sebebinin sisteme yönelik özellikle “devlet tarafından kontrol edilemiyor olması” yönünden yoğun eleştirilere maruz kalması ve ıslahından ziyade tasfiyesinin yüksek sesle istenmeye başlanması olduğu söylenebilir. GKK sisteminin bölge halkında devlet tarafından korunamamak algısını oluşturduğu ve karamsarlığa düşürdüğü, bu nedenle devletin güvenlik sorumluluğunu başka bir kuruma devretmemesi gerektiği hususu, bölgede korucu olmanın bölge halkı üzerindeki etkisi ifade edilmek suretiyle ele alınmıştır (TBMM [36], 1994:391-392). Bu dönemde son olarak GKK sisteminin hukuki altyapısında problemler olduğu, korucuların özlük haklarındaki yetersizlik nedeniyle eleştirilmiştir (TBMM [39], 1996:242).

Bu dönemin önceki dönemlerden muhalefet açısından en büyük farkının, sistemin tasfiyesine ilişkin nitelikli ve detaylı teklifleri barındırması olduğu söylenebilir. GKK sisteminin tasfiyesine yönelik: 1987 yılında DSP milletvekili Mustafa Kani Bürke tarafından yapılan “istihbarat elemanları ile ikame edilmesi” (TBMM [7], 1987:520) ve 1988 yılında SHP milletvekili Hasan Fehmi Güneş tarafından ifade edilen “asayiş karakolu uygulamasının güçlendirilmesi” (TBMM [11], 1988:460-4622) teklifleri yapılmış olsa da, bu teklifler hem sayıca az, hem de detaylı değildir. Ancak 1993-1999 döneminde GKK'nın tasfiyesine ilişkin kapsamlı teklifler olduğu görülmektedir. Bu tekliflerden hareketle 1993-1995 arasında görevde kalan Tansu Çiller hükümeti ile birlikte gündeme gelen “GKK'nın tasfiye edilmesi” düşüncesinin dönem içerisinde devam ettiği söylenebilir.

(2) GKK Sisteminin Tasfiyesine İlişkin Teklifler

18 Haziran 1996 tarihli oturumda söz alan DSP İçel milletvekili İstemihan Talay, koruculuk sisteminin kademeli olarak tasfiye edilmesi gerektiğini, mevcut korucuların ise arıcılık, hayvancılık, tarım gibi alanlarda üretime kazandırılması gerektiğini belirtmiştir (TBMM [40], 1996:52-53). 29 Ağustos 1996 tarihinde DSP İstanbul milletvekili Bülent Tanla, koruculuk görevini layıkıyla yerine getiren ve terörle mücadelede TSK ile birlikte birçok başarıya imza atan korucuların bulunduğunu, bunlar için ılımlı bir geçiş ile devlet bünyesinde çalışma imkânının yaratılabileceğini, güvenliğin tam olarak sağlandığı yerlerde köy koruculuğu sisteminin kaldırılması gerektiğini, 18 ila 65 arası olan yaş aralığının daraltılmasını,

koruculuk sisteminin bir bütün dâhilinde yumuşak bir biçimde eritilerek bu vatandaşların üretime kazandırılmasını ifade etmiştir (TBMM [44], 1996:380). 18 Aralık 1996 tarihli oturumda söz alan CHP genel başkanı Deniz Baykal da, GKK sisteminin gittikçe yozlaşarak, devleti kokuşturan bir virüs haline geldiğini iddia ederek, sistemin mevcut korucuların ekonomik ve sosyal alanlarda kullanılmak suretiyle kaldırılması gerektiğini ifade etmiştir (TBMM [46], 1996:582-583). 23 Temmuz 1998 tarihli oturumda Fazilet Partisi (FP) adına söz alan Musa Okçu, Hükümetin aldığı OHAL bölgesinin daraltılması kararının yanı sıra, geçmişteki olumlu katkılarına rağmen, orta vadede, korucu sisteminin gözden geçirilerek, sayısının azaltılması ve denetlenmesi, korucuların ekonomiye entegre edilmeleri, koruculardan boşalacak alanın devletin güvenlik güçleriyle ikame edilmesi gibi önlemlerin son derece gerekli ve doğru adımlar olacağını iddia etmiştir (TBMM [50], 1998:266-267).

Değerlendirmelerin bir bölümü ise, GKK sisteminin tasfiyesi için gerekli koşulları ifade etmektedir. 29 Ağustos 1996 tarihli oturumda ANAP adına söz alan Kahramanmaraş milletvekili Esat Bütün, vatandaşın can güvenliği sağlanmadan koruculuğun kaldırılmasının doğru olmadığını ifade etmiştir. Bölgedeki ziyaretlerinde vatandaşların kendilerinden daha fazla korucu kadrosu istediklerini belirten Bütün, can ve mal güvenliğinin sağlanamadığı bir bölgede koruculuk kurulmazsa vatandaşın kendi kendini koruma zarureti içerisine gireceğini beyan etmiştir (TBMM [44], 1996:346). 2 Ekim 1997 tarihli oturumda DYP milletvekili Ünal Erkan da, organizasyonu yapılmamışken GKK sisteminin kaldırılmasının uygun olmayacağını ve hâlihazırda kırsal bölgedeki GKK’lardan vazgeçmenin bu bölgedeki vatandaşları teröristlerin inisiyatifine bırakmak anlamına geldiğini belirtmiştir (TBMM [48], 1997:312-313).

(3) GKK’ya İlişkin Devlet Değerlendirmeleri

1993-1999 döneminde GKK devlet tarafından kontrol edilemeyen, disiplin yönünden problemli bir teşkilat olarak TBMM’de tenkit edilirken, 1993 yılında kurulan 50. Hükümet dönemi ile “sistemin tasfiyesi” net olarak ifade edilmeye başlamıştır. Devam eden süreçte 05.10.1995 – 30.10.1995 döneminde 51. Azınlık hükümeti, 30.10.1995 – 06.03.1996 döneminde başbakan Tansu Çiller olmak üzere kurulan 52. DYP-CHP koalisyon hükümeti, 06.03.1996 – 28.06.1996 tarihinde 53.

Azınlık hükümeti, 28.06.1996 – 30.06.1997 döneminde 54. RP-DYP koalisyon hükümeti, 30.06.1997 – 11.01.1999 döneminde ANAP-DSP-DTP ve Bağımsızların birleşimi ile oluşturulan 55. Koalisyon hükümeti, 11.01.1999 – 28.05.1999 döneminde 56. Azınlık hükümeti ve 28.05.1999 – 18.11.2002 döneminde iktidar olan 57. DSP-MHP-ANAP koalisyon hükümeti bu dönemde iktidar olmuştur (TBMM, [web], 2014).

1993-1999 döneminin önceki dönemlere nazaran en önemli farklarından birisinin de bu dönemde ağırlıklı olarak sistemin zararlarını ortaya koyan devlet raporlarının hazırlanmış olmasıdır. Bahse konu raporlar ve içeriklerine ilişkin özet bilgi “bu döneme ilişkin devlet raporları” başlığı altında incelenecektir. 1993 yılında tasfiyesi düşünülen GKK’nın 1999’a kadar geçen süre zarfında devam etmesinin siyasi açıdan en önemli sebebinin, kısa süreli koalisyon hükümetleri ve güvenoyu alamayan azınlık hükümetleri ile geçen istikrarsız bir yapıda olması söylenebilir. Bu istikrarsızlığın, GKK’nın kapsamlı olarak ele alınmasını engellediği ve sistemin Abdullah Öcalan’ın yakalanmasına kadarki süreçte PKK eylem yoğunluğuna paralel olarak uygulanmaya devam edilmesine neden olduğu düşünülmektedir.

50. hükümet dönemi ile “tasfiye” edilmesi amaçlanan GKK sisteminin 53. ve 54. Hükümetler döneminde “ıslah” edilmesi yönüyle ele alındığı, üç parti ve bağımsız milletvekillerinden oluşan 56. Hükümet döneminde ise sisteme ilişkin görüşlerin birbirinden farklılık gösterdiği bir döneme girildiği görülmektedir. Bu istikrarsızlık sebebiyle 1993-1999 döneminin devlet görüşü bakımından bir bütünlük arz etmemesi yüzünden bu dönem; kronolojik sıra göz önünde bulundurularak, hükümetler özelinde ele alınacaktır.

GKK sisteminin tasfiye edilmesindeki zorlukları gösteren önemli bir diyalog, 11 Ocak 1994 tarihli oturumda yaşanmıştır. Koalisyon hükümeti partisi SHP milletvekili Ali İbrahim Tutu, yaptığı konuşmasında koruculuk uygulamasının terör sorununu çözemediğini ve bugünkü hükümetin önüne çok kötü bir tablo koyduğunu söylemesi üzerine, ANAP milletvekili Mehmet Keçeciler’in “siz kaldıracaktınız, kaldırın” sözünün ardından öncelikle sorunun doğru tespit edilmesi gerektiğini ifade etmiştir (TBMM [35], 1994:136). Tutu’nun bu açıklamasından hareketle GKK’nın tasfiye sürecinin birçok farklı bileşeni barındırması sebebiyle, devlet açısından oldukça zor bir süreç olduğu ifade edilebilir. Eski bir korucu olan DYP Hakkari

milletvekili Mustafa Zeydan iktidar adına yaptığı 19 Aralık 1994 tarihli konuşmasında, Doğu ve Güneydoğu'daki sorunun Kürt kimliğinden kaynaklanmadığının önemli bir göstergesi olan GKK sistemine karşı çıkılmasına anlam veremediğini, korucuların işledikleri suçlar üzerinden GKK sistemini eleştirmenin doğru olmadığını ifade ederek, yeri geldiğinde vatani için şehit olmayı göze alan GKK sisteminin gerekliliğini savunmuştur (TBMM [37], 1994:34-37).

7 Mart 1996 tarihli oturumda üç ay gibi kısa bir süre iktidarda kalan 53. Hükümet (DYP-ANAP koalisyon hükümeti) Başbakanı Mesut Yılmaz, Bakanlar Kurulu Programını açıkladığı konuşmasında, köy koruculuğu sistemini gözden geçirecek ve aksayan yönlerini ıslah edeceklerini ifade etmiştir (TBMM [36], 1996:9). Bu açıklama, her ne kadar 53. Hükümet dönemi üç ay gibi kısa bir süre devam etmiş olsa da, devletin GKK'ya ilişkin görüşünün “sistemin tasfiye edilmesinden”, “aksayan yönleri gözden geçirilerek ıslah edilmesine” geçiş yaptığını göstermesi bakımından önemli bir detaydır. İster kaldırılması önündeki zorluklar sebebiyle olsun, isterse terörle mücadelede etkisi bakımından olsun devlet bu dönemde GKK'nın devamında lüzum görmekte ve terörle mücadelede kullanmaktadır.

Bir önceki dönemde olduğu gibi 1993-1999 döneminde de GKK'nın devamına ilişkin değerlendirmeler PKK üzerindeki yansımaları üzerinden yapılmıştır. Dönemin İçişleri Bakanı Ülkü Güney, 14 Mart 1996 tarihli oturumda, koruculuk sistemine en fazla karşı çıkanın PKK olduğunu ve son dönemlerde verilen şehitlerin büyük bölümünün köy korucusu olduğunu vurgulamıştır (TBMM [39],1996:234). Buna paralel olarak 18 Haziran 1996 tarihli oturumda DYP milletvekili Ünal Erkan, koruculuk sistemi ile hata yapan korucuların birbirinden ayrılması gerektiğini belirterek şu değerlendirmeyi yapmıştır (TBMM [40], 1996:70);

“Geçici köy korucularıyla ilgili "kimi kaçakçılık yapıyor, kimi bilmem ne yapıyor” gibi yine bir sürçülisan oldu zannediyorum. Yine, bunun bir kasta dayanmadığını düşünüyorum. O geçici köy korucuları, bu millete, canı pahasına hizmet etmek için, dağda bayırda aç susuz gezen insanlardır. İçlerinde yanlış yapanlar varsa, yanlış yapanları ayıklarsınız; ama yanlış yapıyor diye (ki her meslekte yanlış yapanlar vardır) meslekler yok edilmez, hizmet alanları ortadan kaldırılmaz, geçici köy korucularının içerisinde yanlış yapan var diye geçici köy koruculuğu da kaldırılmaz.

Geçici köy koruculuğu, cumhuriyet yasalarına, bu anayasal nizamaya dayalı bir yapıdır, faydalıdır, büyük hizmetleri olmuştur, terör örgütünün bekçisiz bostanda gezmesine imkân vermemiştir”

Koruculuk hakkında döneme ilişkin en detaylı devlet görüşünün izah edildiği değerlendirmeye bakıldığında “devlet korucuları kontrol edemiyor”, “sistemin hukuki altyapısı problemlili”, “terörle mücadelede fayda vermiyor” yönündeki eleştirilere devletin verdiği cevap görülmektedir.

28.06.1996 – 30.06.1997 arasında iktidar olan RP-DYP 54. koalisyon hükümeti başbakanı Necmettin Erbakan’ın Bakanlar Kurulu Programını okuduğu 3 Temmuz 1996 tarihli meclis oturumunda, koruculuk sisteminin gözden geçirileceği ve aksayan yönlerinin ıslah edileceği ifade edilmiştir (TBMM [41], 1996:526). Görüldüğü gibi, 53. Hükümet ile başlayan “ıslah” görüşünün bu dönemde de devam edeceği en yetkili ağızdan ifade edilmektedir.

24 Temmuz 1996 tarihli oturumda OHAL görüşmeleri sırasında söz alan dönemin İçişleri Bakanı Mehmet Ağar, bölge halkının PKK ile mücadeleye yalnız manevi destek değil, koruculuk müessesesi ile birlikte fiilen de destek verdiğini belirterek, bu bölgede görev yapan geçici köy korucularının statülerinin belirlenmesi ve çok ağır şartlarda görev yapan korucuların maddi imkânlarının OHAL uygulaması kalktıktan sonra da devam edebilmesi için “güvenlik tazminatı” adı altında uygulamalar getirilmesi gerektiğini ifade etmiştir (TBMM [42], 1996:550). Açıklamaya bakıldığında devletin, GKK sistemini bu dönem içinde de terörle mücadeleye “stratejik” seviyede katkı veren bir uygulama olarak değerlendirdiğini söylemek mümkündür.

54. Hükümet döneminde 27 Mayıs 1997 tarihli oturumda DYP Elazığ milletvekili Mehmet Ağar, koruculuk sisteminin devlet tarafından kontrol edilememesi, devletin işlediği suçlarda korucuları kullanması yönündeki eleştirilere verdiği cevapta; herhangi biriyle görüşmek veya hesaplaşmak için korucuları, asker veya polisleri kullanmasına gerek olmadığını bunun daha üst kademelerden yapılabileceğini ifade etmiştir. Ağar ayrıca Abdullah Öcalan’ın kendi ağzından ifade ettiğini iddia ettiği “Kontrgerillanın başı Mehmet Ağar’dır. Lice, Siverek, Silopi, Nusaybin, Şırnak’ta kurduğu korucu çeteleriyle bizim canımızı aldı, bizi oralara sokmadı; şimdi rahatız” sözleriyle koruculuk sisteminin önemine vurgu yapmış ve

koruculuğun kaldırılmasını isteyenlerin PKK ile aynı söylem içerisinde olduğunu ifade etmiştir (TBMM [47],1997:288-347).

30.06.1997 – 11.01.1999 döneminde iktidar olan ANAP-DSP-DTP ve Bağımsızların birleşimi ile oluşturulan 55. Koalisyon hükümeti dönemine gelindiğinde devletin GKK ile görüşünün kendi içerisinde farklılaştığı görülmektedir. 2 Ekim 1997 tarihli oturumda DSP Gaziantep milletvekili Ali Ilıksoy, korucuların istihbarat, rehberlik ve çatışmalarda ön saflarda yer aldığını bir kısmının güvenlik güçlerine büyük faydalar sağladığını, bir kısmının ise yasadışı faaliyetlerde bulunduklarını hatta terör örgütüyle ilintili olduğunu ifade etmiş, ayrıca bazı korucuların aşiretler arası anlaşmazlıkların sebebi olduğundan bahsetmiştir. Bu nedenle birçok korucunun işlerine son verildiğinin bilindiğini belirten Ilıksoy, birçok korucunun ise alım zamanında yeterli araştırma yapılmamasından kaynaklı olarak halen suç işlemeye devam etmesinin olası olduğunu sözlerine eklemiştir (TBMM [48],1997:319). İktidarın bir başka ortağı olan Demokrat Türkiye Partisi milletvekili Mustafa Zeydan ise, 21 Aralık 1997 tarihli oturumda hiç kimsenin çoluğunu çocuğunu tehlikeye atarak hayatını sürdürmek istemeyeceğini, ancak korucuların memleketin bütünlüğü söz konusu olduğunda hayatını ortaya koyarak mücadele ettiğini ifade etmiştir. Bütün kurumlarda yanlış yapan insanların çıkabileceğini söyleyen Zeydan, bu kimselerin yasalar çerçevesinde yargılanarak cezalandırılacağını, ancak yanlış yapan kimseler üzerinden koruculuğu potansiyel suçlu olarak görmenin ve kötülemenin Türkiye’ye zarar vereceğini sözlerine eklemiştir (TBMM [49],1997:705). 23 Temmuz 1998 tarihli oturumda İçişleri Bakanı Murat Başesgioğlu ise, korucuların şu ana kadarki süreçte terörle mücadelede büyük faydalar sağladığını ifade etmiş ve hükümetin korucuların ekonomik ve sosyal haklarını iyileştirmek için bir takım düzenlemelerde bulunacağını beyan etmiştir (TBMM [50],1998:289). Aynı hükümet içerisinde yer alan üç milletvekilinin GKK sistemi hakkında yaptığı, “tasfiye edelim”, “mevcut haliyle uygulamaya devam edelim” ve “ıslah edelim” yönündeki üç farklı görüşünün 1993-1999 dönemindeki siyasi istikrarsızlığın GKK açısından önemini gösteren önemli bir tespit olduğu değerlendirilmektedir.

(4) Bu Döneme İlişkin Devlet Raporları

GKK sisteminin, siyasi açıdan oldukça istikrarsız bir dönem olan 1993-1999 döneminde devlet tarafından da sorgulandığı görülmektedir. Bu dönemde bölgedeki sorunları tespit etmek maksadıyla kurulan TBMM araştırma raporlarında, MGK raporlarında ve İçişleri Bakanlığı'nın çalışmalarında GKK sistemi, faydaları yanında mahzurları da bulunan bir uygulama olarak ifade edilmiştir.

13 Temmuz 1993 tarihinde meclisteki dört parti olan DYP, SHP, ANAP ve RP üyelerinden oluşmuş komisyonca hazırlanmış rapor, mevcut GKK kadrosunun 56000 seviyesine ulaştığını ve halen korucu olmak isteyen 10000'in üzerinde vatandaşın olduğunu ifade etmekte ve bu durumun önümüzdeki dönemde problem yaratacağını belirtmektedir. Raporda GKK'ların disipline edilmeleri ve eğitimlerinin düzenli olarak yaptırılması ifade edilirken bölgedeki terörün önlenmesine paralel bir şekilde sistemin tasfiye edilip, korucuların üretime kazandırılması önerisinde bulunmaktadır (TBMM [83], 1993).

12 Ekim 1995 tarihinde hazırlanan 10/90 esas numaralı Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu Raporu da GKK sistemini değerlendiren bir devlet raporudur. DYP, ANAP, SHP, RP ve CHP milletvekilleri tarafından hazırlanan rapor, korucuların seçilme sürecinde gerekli hassasiyetin gösterilmediğini, birçok eski sabıkalarının koruculuğa seçildiği, bazı korucuların silah ve uyuşturucu kaçakçılığı yaptıkları, bazı korucuların kimliklerini kötüye kullanarak bölge halkı üzerinde bir baskı unsuru haline geldiği, korucuların yargılanması sürecinde de kollandığı hususlarını ihtiva etmektedir. Raporda koruculuk sisteminin süratle tasfiye edilerek korucuların silahlarının alınması gerektiği, aksi takdirde korucuların önümüzdeki dönemde devlete karşısına silahlı bir güç olarak çıkacakları tespiti yapılmıştır (TBMM [84], 1995).

23 Şubat 1997 tarihli Milliyet Gazetesi'nin haberine göre MGK "Geçici Köy Koruculuk (GKK) Sistemi, Yararları ve Sakıncalı Yönleri" başlıklı raporunda; PKK'nın korucular ile anlaşma zemini aradığını ve bazı korucu aşiretleriyle bu konuda anlaşma sağladığını ifade etmiş, bu maksatla sistemin kontrol altında tutulabilmesi için korucuların denetim, eğitim ve seçimi sürecine özen gösterilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Milliyet [web], 1997).

MGK Genel Sekreterliği'nin 1997 tarihli "Geçici Köy Koruculuğu Uygulamasının Geleceği" konulu raporu, "koruculuk sisteminin" nedenselliğinden, uygulanışına ve fayda-mahzurlarına kadar kapsamlı bir değerlendirmedir. Raporda, koruculuk sisteminin fayda ve aksayan yönlerinin "sosyal yapıya ilişkin", "ekonomik yapıya ilişkin" ve "güvenliğe ilişkin" olmak üzere üç bölümde ele alınmıştır. Buna göre sistemin sosyal yönden fayda ve aksayan yönleri şunlardır (MGK, 1997):

- Bölgeden kaynaklanan bir terör olayına karşı yine bölge halkının tepkisi olarak ortaya çıkan geçici köy korucuları, terörle mücadelede güvenlik güçlerinin en büyük yardımcısı ve destekçisidir. Koruculuk ayrıca, bölge halkının PKK'ya karşı olduğunun, yurtiçi ve yurtdışı alanda en önemli işareti konumundadır.

- GKK'ların bir bölümü gerek eğitim yönünden, gerekse psikolojik yönden terörle mücadeleye iyi motive edilememişler, bu durum korucuların suç örgütleri tarafından kullanılmasına yol açmıştır. Bahse konu suç örgütleri mensupları ile çok yakın akraba olmaları veya aynı aşirete mensup olmaları da korucuların suç ile bağlantılarında kolaylaştırıcı bir etkidir. Elinde silah bulunduran GKK'ların yasal olmayan bir takım olaylara karışması uygulamanın kamuoyu nezdinde itibarının yıpranmasına neden olmuştur.

Ekonomik yapıya ilişkin fayda ve aksayan yönleri şu şekildedir (MGK, 1997):

- GKK sistemi güvenlik sağlaması dışında, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki vatandaşlarımıza sağlanan bir nevi ekonomik destek mahiyetindedir. Bu sistemde GKK'lara yılda toplam olarak yaklaşık 15 trilyon ödenmekte, bu durum bölge ekonomisini olumlu yönde etkilemektedir.

- Korucuların büyük bir bölümünün koruculuğu bir geçim kaynağı olarak görmeleri nedeniyle, bölgenin en önemli ekonomik faaliyetlerini teşkil eden tarım ve hayvancılığa olan ilgi azalmış, dolayısıyla bu faaliyetler gerilemiştir. Ayrıca GKK sisteminin aşiretlere dayanması neticesinde, bölgede aşiret yapılanmasının çözülmesi durmuştur.

Güvenliğe ilişkin faydalar ve aksayan yönler ise şu şekildedir (MGK, 1997):

- Bölgedeki Köy Korucuları, kırsaldaki köy ve mezraların güvenliğinin sağlanmasının yanı sıra, terör örgütüne karşı yürütülen sınır ötesi de dâhil operasyonların icrasında güvenlik kuvvetleriyle birlikte görev almaktadırlar.

- Bölgedeki yol güvenliğinin sağlanmasında korucular diğer güvenlik güçlerimizle müşterek görev yapmaktadırlar.

- Bazı ekonomik tesisler ile tren yolu güvenliğinin sağlanmasında GKK'lara zaman zaman görev verilmektedir.

- GKK sisteminin yaygınlaşması, örgütün kırsaldaki hareket kabiliyetini kısıtlamış ve lojistik destek imkânlarını azaltmıştır.

- Sınır ötesi operasyonlar da dâhil olmak üzere birçok kez çatışmaya giren GKK'lar Mayıs 1997 sonu itibariyle 1140 şehit, 1449 yaralı vermişlerdir.

- Köylerin çevresi dışında ve sınır ötesi operasyonlarda kullanılmalarının yasal dayanağı bulunmamaktadır.

- GKK sisteminin geleceğinin belli olmaması bazı çevrelerin bölge halkını istismar etmesine neden olmaktadır.

- GKK'ların seçilmesi ve görevine son verilmesini düzenleyen hususlar ayrıntıyı içermediğinden, personelin göreve motivesinde olumsuzluk ve devlete karşı güvensizlik yaratmaktadır.

- Başlangıçta kırsal alanda bulunan köylerdeki GKK'ların, bu bölgedeki Jandarma Karakollarının söndürülmesi nedeniyle şehir merkezlerine göç etmeleri sonucu şehir merkezlerindeki bölücü terör örgütü tehdidi nedeniyle şehirlerde ikamet edenlerden bir nevi "şehir koruculuğu" uygulaması oluşmuştur. Bu husus kanuna aykırı olduğu gibi bazı sorunlara neden olmaktadır.

Raporun sonuç ve teklifler bölümünde "koruculuk sisteminin" geleceğine dair bir değerlendirme ele alınmıştır. Değerlendirme koruculuğun "ıslahı" kapsamında olup koruculuğun devamının uygun olacağını öngörmektedir. Buna göre; bölge özellikleri ve terör tehdidi yeniden gözden geçirilerek, politik, ekonomik ve toplumsal koşulların sağlanacağı bir ortamda uygulamanın devletin alî çıkarları

doğrultusunda yürütülmesini sağlamak, PKK'yı yöre halkından ayırmak, devlet ile halkın arasında psikolojik ve güven artırıcı bağları güçlendirecek şekilde, korucuların teşkilat yapısı günün şartlarına uygun hale getirilmelidir (MGK, 1997). GKK'nın hukuki alt yapısının eksikliği ve sistemin işleyişinde devlet denetiminin yetersizliği konuları raporda açık bir şekilde ifade edilen mahzurlardır. Öte yandan sistemin güvenlik, sosyal ve ekonomik alandaki her boyutunda faydaları kadar mahzurlarının da bulunması dikkat çekicidir. Son olarak sistemin akıbetinin bilinmemesinden kaynaklı karamsarlık hususu, günümüze ışık tutan çok önemli bir tespit olup, GKK'nın geleceğine ilişkin değerlendirmenin yer aldığı yorumlar, çalışmanın müteakip bölümlerindedir.

3 Nisan 1997 tarihinde “Yasadışı Örgütlerin Devletle Olan Bağlantıları ile Susurluk'ta Meydana Gelen Kaza Olayının ve Arkasındaki İlişkilerin Aydınlığa Kavuşturulması” amacıyla hazırlanan 10/89, 110, 124,125,126 esas numaralı Meclis Araştırması raporları da koruculuk sistemi ile ilgili bir takım değerlendirmeleri içermesi bakımından önemlidir. Raporda GKK sistemi, korucu başlarının sahip oldukları yetkileri suistimal etmeleri bakımından eleştirilmektedir. O dönemde korucuların maaşlarının korucu başları üzerinden ödenmesinin sıkıntılara sebep olduğu bildirilen raporda, korucu başlarının GKK maaşlarını kendi zimmetlerine geçirdiği ve güvenlik güçlerinin yetkilileri ile temasta önemli bir ayrıcalık elde ettikleri ve bu ilişkilerini halk nezdinde kötüye kullanarak çıkar sağladıkları belirtilmiştir. Raporda ayrıca iyi niyetli olmayan bazı devlet görevlilerinin (asker ya da polis), geçici köy korucularını (bazen de itirafçıları) kullanarak menfaat temini cihetine gittikleri belirtilmiştir. Raporun genel değerlendirme kısmında ise yukarıdaki gerekçeler sıralanarak geçici köy koruculuğunun kaldırılması, bu gerçekleşinceye kadar da sınırlandırılması ve sıkı bir kontrol altında tutulması gerektiği ifade edilmiştir (TBMM [85], 1997).

İçişleri Bakanlığı OHAL Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 18 Eylül 1997 tarihli “Geçici Köy Koruculuğunun Geleceği ve Alınacak Tedbirler” konulu raporu da “koruculuk sistemi” hakkında devlet değerlendirmesini içermesi bakımından önemlidir. Raporda koruculuk sisteminin terörle mücadeledeki faydaları şu şekilde ifade edilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 1997):

- GKK'lar güvenlik güçlerinin yanında birçok operasyonlara katılmışlar ve yararlı faaliyetlerde bulunmuşlardır. 1985-1997 arasında 1076 GKK şehit olmuş, 1538 GKK ise yaralanmıştır.

- GKK'ların güçlü oldukları yerlerde terörist faaliyetlerde azalma olmuş, hatta teröristler buralara girememişlerdir.

- Güvenlik güçlerinin yetersiz olduğu birçok köy ve mezraların güvenliği GKK ile sağlanmıştır.

- Bölgeyi tanımaları dolayısı ile kılavuzluk, yol emniyeti ve bazı tesislerin korunması gibi hizmetlerde görev almışlardır.

- GKK'lar bölgeden kaynaklanan bir terör olayında teröristlerin karşısına yine bölge halkının bir tepkisi olarak çıkmışlar ve bu durum psikolojik yönü itibariyle terörle mücadeleye olumlu katkılar sağlamıştır.

- Ayrıca yöre halkının içinden doğan koruculuk oluşumu, yöre halkının çıkarlarının “sözde” savunucusu olan ve bölgede “bağımsız bir Kürt devleti” oluşturmayı amaçlayan terör örgütünün, bu tezlerini de çürüten ve yöre halkının bu yoldaki örgüt amaçlarını benimsemediğini vurgulayan en önemli “anti-tez” olarak varlığını sürdürmektedir. Bu nedenle öncelikle PKK'nın hedefi haline gelen GKK sisteminin bir müddet daha varlığını sürdürmesinin terörle mücadele için yararlı ve gerekli olduğu değerlendirilmektedir. Aynı raporda koruculuk sisteminin sakıncaları şu şekilde ifade edilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 1997):

- Başlangıçta teröre karşı halkın bir direnişi imajını veren GKK'lığı, zamanla aşiretler için silahlı güç yaratan bir görünüm de kazanmıştır. 500'den fazla GKK'su olan 14 aşiret bulunmaktadır. Bu durumun, devlet, vatandaş, bölgenin güvenliği ve diğer yönlerden yaratabileceği sorunlar üzerinde önemle durulması gerektiği düşünülmektedir.

- 1985 yılından Ağustos 1997'ye kadarki süreçte 3662 GKK çeşitli olaylara karışmıştır. Bu olaylardan bir kısmı gasp, soygun, adam öldürme, kadın kaçıрма, kan davası gibi halkın güvenini sarsıcı suçlardır.

- Bölge halkı GKK'yı zamanla bir geçim kaynağı olarak görmeye başlamıştır. Herkes korucu olmak istemektedir. Hatta boşalan köylere dönmek için korucu olabilecek bütün köylünün korucu yapılması talep edilmektedir.

- Koruculardan bir kısmı yaşlıdır. Bu kesim görev yapmakta zorlanmaktadır.

Raporun GKK sisteminin geleceğine ilişkin görüş ve öneriler bölümünde ise terör olaylarındaki azalma sonucunda GKK sistemini doğuran şartların büyük ölçüde ortadan kalktığı veya en azından değişikliğe uğradığı, koruculuğun aynen veya kısmen devam ettirilmesi veya ortadan kaldırılması yolunda bir karara varma zamanının geldiği ifade edilmektedir. Ancak bu değerlendirme sürecindeki en önemli hususun; GKK uygulamasının demokratik bir hukuk devletinde olamayacağı şekilde genel kolluk güçleri yerine geçme veya genel kolluk gücü gibi algılanma riskinin bulunması nedeniyle, GKK sistemini kurumsallaştıracak yaklaşımlardan kaçınılması gerektiği raporda vurgulanan çok çarpıcı bir husustur. Raporda GKK sisteminin tasfiyesinin değerlendirilme sürecindeki diğer bir önemli hususun ise, koruculuk uygulamasının GKK'ları sosyal ve ekonomik açıdan rencide ve mağdur etmeden, terör olaylarının azalma eğrisine paralel olarak, halen bulundukları bölgede kalmalarını sağlayacak şekilde, özellikle gönüllülük esasına dayalı ve kendi kendilerine üretken hale gelebilecekleri alternatif alanlar oluşturarak zaman içerisinde eritilmesi yolunda gidilmesi olduğu belirtilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 1997). Raporun GKK sistemine ilişkin başka hiçbir yerde ifade edilmeyen en önemli noktası, sistemin neden 29 yıldır “geçici” sıfatıyla devam ettiğinin ortaya koyulmasıdır. Bu tespitten hareketle bir kez daha görülmektedir ki, devlet GKK uygulamasının devamına hükmederken sistemin yol açacağı mahzurları önceden bilmekte ve bunları göze alarak hareket ederek sistemden azami faydalanmak istemektedir.

14 Ocak 1998 tarihinde “Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Boşaltılan Yerleşim Birimleri Nedeniyle Göç Eden Yurttaşlarımızın Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Tespit Edilmesi” amacıyla kurulan 10/25 esas numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu koruculuk sisteminin zorunlu göçün sebebi ve yeniden eve dönüşün önünde engel teşkil etmesi eleştirilerine cevap vermesi bakımından önemlidir. Raporda koruculuk sistemi, zorunlu göçün sebepleri arasında gösterilmiş ve Köye Dönüş projesi kapsamında vatandaşa korucu olma

baskısının yapılması eleştirilerek “geçici istihdam projesi” şemsiyesi altındaki sistemin kaldırılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir (TBMM [86], 1998:75).

(5) GKK’ya İlişkin PKK Değerlendirmeleri

1993-1999 döneminin de tıpkı bir önceki dönemde olduğu gibi GKK’nın PKK’nın siyasi alanda yürüttüğü stratejik seviyedeki mücadelenin önünde bir engel olduğu değerlendirilmektedir.

(a) GKK’nın PKK’ya Silahlı Mücadele Açısından Etkisi

5-15 Mart 1994 tarihinde Abdullah Öcalan denetiminde Suriye’de yapılan III. Konferans, bu dönemki PKK-GKK ilişkisinin en net görülebileceği dokümanlardan biridir. Konferansta GKK sistemine ilişkin yapılan “çetecilikle mücadele” kapsamındaki değerlendirme 4 Mayıs 1990’da yapılan II. Konferans ile 26-31 Aralık 1990 tarihinde yapılan IV. Kongre ile tamamen aynıdır (Serxwebun [10], 1994:24-27; Serxwebun [3], 1990:17-19; Serxwebun [6], 1991:27-28). Çalışmanın bütünlüğünü sağlayabilmek maksadıyla ilgili dokümanların detayları toplu olarak bu dönemde ele alınmıştır.

Konferansta GKK’lar, PKK tarafından “Yönelinecek Hedefler” bölümünde ele alınmıştır. Bu hedef şu ifadeler ile kararlara yansımıştır (Serxwebun [10], 1994:27); “özel savaşın Kürdistan’da yaygınlaştırılmasını amaçlayan tüm özel birimler (özel ordu, özel tim, kontrgerilla ve korucular) hedeftir.” Görüldüğü gibi PKK bu dönem de GKK’ları “askeri açıdan bir tehdit” olarak ele almaktadır. PKK terör örgütünün bizzat koruculara silahlı eylem yapmaya yönelik oluşturduğu özel silahlı birlikler de mevcuttur. ARGK Merkez Karargâhı Basın Bürosu tarafından kamuoyuna yapılan açıklamada 1. Yıldırım Tugayının 26 Ağustos 1995 tarihinde korucuları ve diğer işbirlikçi güçleri etkisizleştirmeye yönelik geniş kapsamlı bir operasyon başlattığı, bu operasyon ile birliğin varlığını resmen ilan ettiği belirtilmiştir (Serxwebun [12], 1995:15). PKK’nın bu dönemde koruculara yönelik gerçekleştirdiği silahlı eylemler EK-E’de ifade edilmiştir. Bu dönemde yapılan 20 eylemde 165 korucu şehit olmuştur (Özdemir, 2012:42-44).

Abdullah Öcalan'ın V. Kongreye sunduğu politik rapor, koruculuk sisteminin silahlı mücadelede örgüt önünde bir engel olduğunu ortaya koymaktadır. Bahse konu raporda Öcalan (Serxwebun [11], 1995:14):

“Şimdi zaten Kürt gerçeği askerileşmeye gelmiyor. Yani o bilinen durum vardır. Kendisi için askerileşmeye gelmiyor, ama düşman için asker ve korucu olmaya sıra geldi mi ona bayılıyor. Bizim buna karşı inatla savaşıma gibi bir görevimiz varken, hata üstüne hata yapılıyor. Eğer devlet bir korucu yetiştiriyorsa, bizimkiler de neredeyse on tanesini birden hediye ediyorlar. Ordulaşma hiç böyle gelişim gösterir mi?”

sözleriyle bölge halkına karşı yürütülen propaganda ve eylemlerde hatalar yapılması nedeniyle GKK'nın geliştiğini ve bu sistemin PKK'nın silahlı çatışma stratejisinde başarısız olmasına yol açtığını ifade etmiştir.

PKK parti yönetimi tarafından hazırlanan diğer bir makalede, GKK'nın örgütün silahlı çatışma stratejisinin başarısız olmasında ne kadar etkili olduğu şu şekilde ifade etmektedir (Serxwebun [15], 1996:4-5):

“Denilebilir ki, gerillayı en çok zorlayan, kendisiyle uğraştırıp savaştırmak zorunda bırakan korucular olmuştur. Aynı şekilde gerilla karşısında özel savaş birliklerine göre daha çok etkili olabildiklerini de belirtmek gerekir. Coğrafyayı tanımaları ve yerel güçlerden oluşmalarından dolayı, TC ve özel savaş kurmaylarına oldukça avantajlı bir durum sağladıkları bilinen bir gerçektir. Öyle ki, TC'nin hem istihbarat, hem keşif ve hem de en öncü vurucu güçleridirler”

(b) GKK'nın PKK'ya Siyasi Mücadele Açısından Etkisi

III. Konferans'ta belirtilen (Serxwebun [10], 1994:27); “...koruculuk sistemini bir taraftan tasfiye ederken, bir yönüyle de etkisiz kılıcı taktikler geliştirmek, teslim almak ve nötralize etmek” ifadesi PKK'nın bu dönemde de korucuları sadece etkisiz hale getirilecek bir düşman olarak değil, sistem halinde değerlendirdiği ve topyekun GKK sistemini önce tasfiye, müteakiben de kendi tarafında kullanma amacında olduğu söylenebilir.

III. Konferans kararlarında ayrıca GKK'nın “bölgenin sosyal yapısı üzerindeki etkileri” değerlendirilmiştir. Konferans metninde koruculuk sistemi benzeri uygulamaların tarihte birçok devlet tarafından uygulandığı ancak başarısız olduğu ifade edilmiş, ancak Türkiye'de uygulanan koruculuğun diğer ülkelerdeki

uygulamalardan farklı olarak ciddi bir tehlike arz ettiği itiraf edilmiştir. Örgütün en güçlü olduğu Botan bölgesinde koruculuğun etkin olmasının sebepleri olarak toplumun içinde bulunduğu geri yapı, aşiretsel parçalanmışlık ve örgütün kitle politikalarında istenilen seviyeye ulaşamadığı gösterilmektedir (Serxwebun [10], 1994:23). Bu noktadan hareketle PKK'nın bölgedeki aşiretlere dayalı feodal yapının varlığından ziyade, kendi kontrolünde olmamasından rahatsızlık duyduğu söylenebilir.

Abdullah Öcalan'ın Aralık 1993'de yaptığı değerlendirmede kullandığı "PKK'sız Kürtlük mümkün değildir" (Serxwebun [8], 1993:9) ifadesi, örgütün kendisini bütün bir Kürt halkının tek temsilcisi olarak gördüğünü yinelemektedir. Aynı değerlendirmede Demirel hükümetinin, bölgede korucular ve tarafsız Kürt halkının oluşturacağı bir siyasi parti kurma girişiminde olduğu, buna asla müsaade edilmeyeceği, koruculuğun siyasileştirilmesi durumunda daha güçlenerek hem siyasi hem de askeri bir hedef haline geleceğini ifade etmiştir. Açıklamada dikkat çekici bir diğer husus da PKK'nın "korucuların" ve kendisini desteklemeyen bölge halkının devletçe bir "taraf" olarak dahi kabul etmesine şiddetle karşı çıkmasıdır (Serxwebun [8], 1993:9). Bu nedenle koruculuk sisteminin herhangi bir etkinliğine bakılmaksızın yalnızca varlığı ile dahi PKK'yı rahatsız eden bir kurum olduğu değerlendirilmektedir.

Örgütün ilk eylemi olan Siirt Eruh eyleminin planlayıcısı olan Sabri Ok'un kaleme aldığı "Devrimci Yaşam Disiplinli Yaşamdır" isimli makalede, koruculukla mücadelenin ordu gücü ile mücadeleden daha zor olduğu, bunun nedeninin de koruculuğun "sosyal yapı ile doğrudan ilintili olması" olduğu şu sözlerle ifade edilmiştir (Serxwebun [13], 1995:20):

"Egemenler denetim altına aldığı halklarda kendi kişiliklerini inşa ederler. Bir egemen güç bunu ne kadar başarır, ömrü de o kadar uzun olur. TC, bunu Kürdistan'da koruculuk, aşiretçilik gibi olgularla yaşatmaktadır. Kürdistan'da savaşın ana odaklarından birini teşkil eden bu olgularla savaş, ordu güçleriyle savaştan daha çetin geçmektedir".

Bu tespitten de görüldüğü üzere PKK bu dönemde GKK sistemini askeri açıdan ziyade siyasi açıdan mücadele edilmesi zor bir uygulama olarak değerlendirmektedir. GKK sistemi, bölge halkının terörle mücadelede devlet

tarafında aktif katılımının sağlandığı ve halkın içerisinde oluşturulan bir tepki olması nedeniyle kökleri derinde olan etkili bir sistemdir ve salt bir askerî politika olarak değil aynı zamanda “siyasi mücadele” yönü de bulunan bir uygulamadır. Bu tespite paralel şekilde Abdullah Öcalan Eylül 1996’da yaptığı açıklamada (Serxwebun [16], 1996:15):

“Koruculara yönelirken hep onları karşımıza aldık ve onlara katı bir savaş yürüttük. Ama daha uygun bir politika ve yaklaşımla o kesimi mücadele için kullanabilir ve silahımızı, cephanemizi, lojistikimizi onlardan temin edebilirdik. Hala birçok alanda bir yaklaşım tutturamadığımız için, var olan değerler tüketilmektedir”

sözleriyle koruculara karşı sert ve acımasız bir tutum alınması nedeniyle örgütün bölgede barınabilme ve lojistik alanda destek görme anlamında başarısızlığa uğradığını ve bu konuda ortak bir yaklaşım geliştirilemediğini dile getirmiştir.

(c) PKK’nın GKK İle Mücadele Stratejisi

PKK’nın bu dönemki GKK mücadele stratejisi III. Konferansta GKK ile mücadele “çeteciliğe karşı mücadele” başlığı ile ifade edilmiştir. Korucularla ilgili en büyük riskin devlet ordusuyla bütünleşmesi olduğunun ifade edildiği konferansta “çete ağı” olarak adlandırılan “koruculuk sisteminin” mücadelenin gelişimi için mutlaka çözülmesi gerekliliği ortaya konarken, koruculara karşı mücadelede silahlı eylemlerin kullanılacağı ve bu eylemlerin niteliği konferans metninde şu şekilde ifade edilmektedir (Serxwebun [10], 1994:24):

“Savaşımızın ana hedeflerinin açık düşman güçleri olduğu ve çetecilik dâhil her türlü kötülüğün kaynağında düşmanın bulunduğu unutulmamalıdır. Askeri eylemlilikte temel yönelimi düşmanın üzerinde yoğunlaştırarak ona indireceğimiz darbelerle kitleler nezdinde otoritemizi güçlendirmek ve çete ağı içinde yer alan kesimleri psikolojik güç kaynağından yoksun bırakmak esas alınmalıdır.

Düşmanla birlikte savaşımıza karşı açık hareket tarzı içine giren işbirlikçi ajan, çete odaklarını, çeteciliğe karşı savaşımızda esas hedef haline getirip, tüm çetelere karşı aynı tavır konulmalıdır.

Çeteciliğe karşı eylem geliştirirken “ne olursa olsun” eylem anlayışıyla hareket edilmemelidir. Geliştirilen eylemler, çeteciliği çoğaltıcı, bütünleştirici değil, parçalayıcı, etkisizleştirici ve genel halk kitleleri tarafından kabul edilir olmalıdır”.

Koruculara karşı yapılacak eylemlerin “genel halk kitleleri tarafından kabul edilebilir olması” hususu “meşruiyete” vurgu yapması bakımından daha önceki örgüt değerlendirmelerinden farklılık arz etmektedir. Buradan hareketle 1993-1999 döneminde PKK’nın koruculara yönelik mücadelesinde şiddeti tırmandırarak bölge halkında yılgınlık yaratma amacının yanında, izlenecek bu stratejinin halk tarafından desteklenmesi gerekliliğini de göz önüne aldığını söylemek mümkündür. PKK’nın meşruiyetini artırmak için uyguladığı bu politika kapsamında koruculara yönelik “af” çağrısının yanında yapılan “karşılıklı anlaşma” teklifi de bu dönemde dikkat çeken bir GKK ile mücadele yöntemidir. Örgütün III. Konferansında koruculara yönelik “af” ve “anlaşma” çağrısı şu şekilde ifade edilmiştir (Serxwebun [10], 1994:24):

“Genel olarak herkese “teslim ol, silah bırak” çağrısı yapılmalı, bu çağrı üzerinde de kazanabileceklerimiz kazanılmalı, kazanamayacaklarımız tarafsızlaştırılmalı, düşmanla birlikte inat edenleriyse açık hedef haline getirme tavrı içine girilmeli, bunda sabırlı, inatçı ve kararlı olunmalıdır.

Teslim olmak isteyenlere son bir şans verilmeli ve kazanımcı olunmalıdır”.

Aynı metinlerde dikkat çeken bir diğer husus da af veya anlaşma çağrısına uyup, silah bırakan koruculara yönelik PKK anlayışını ifade etmektedir. “Silahı bırakan çetelerin tekrardan düşmanın dayatmasıyla silah almamaları için bu alanlarda parti denetimi silahlı güçlerimiz tarafından bir bütün olarak sağlanmalıdır” (Serxwebun [10], 1994:24) ifadesi ile belirtilen bu anlayış, korucuların silah bıraktıktan sonra dahi örgütün silahlı güçlerinin denetiminde olacağı, başka bir deyişle tarafsızlığın mümkün olmadığını göstermektedir.

PKK’nın koruculuk aleyhinde propaganda yapmak için kullandığı en temel argüman, sistemin içerisindeki koruculardan veya sistemin kendisinden kaynaklanan çelişkileri devlet aleyhinde kullanmaktır. Bu kapsamda yoğun bir propaganda faaliyeti yapılması öngörülmektedir (Serxwebun [10], 1994:24). Bu propaganda içerisinde GKK’lar örgüt tarafından ulaşılması gereken “sosyal hedefler” kapsamında ele alınmıştır. Abdullah Öcalan, Türkiye Cumhuriyeti’nin aşiretleri de kullanmak suretiyle koruculuk sistemine yönelerek bunu bir özel savaş malzemesi olarak kullanacağını, bu durumu örgüt lehine kullanabilmek için mutlak suretle korucular içine sızılarak bir kısmını şiddetle bir kısmını ise af çıkarmak suretiyle etki altına almak gerektiğini ifade etmiştir (Serxwebun [9], 1994:12).

PKK'nın koruculara yönelik propagandasında ağırlıklı olarak kullandığı birim “Cephe” teşkilatı ve bu teşkilatın organize ettiği milis yapılanmasıdır. Milislerin koruculara yönelik toplumsal baskı oluşturmak suretiyle koruculuk sistemi ile mücadele anlayışı III. Konferans kararlarında şu şekilde ifade edilmiştir (Serxwebun [10], 1994:24); “İşbirlikçi çetelere karşı kitle gücümüzden faydalanılmalı ve milisin geliştireceği içten darbeleme eylemleri tercih edilmelidir.” PKK'nın milislere verdiği görevler yalnızca koruculara toplumsal ceza vermek değildir. Örgütün eğitim, istihbarat, alt-üst ilişkileri vb. gibi hususlarda uyulması gereken kuralların ifade edildiği “Kürdistan'da Ordu Örgütlü Diriliştir” isimli çalışmada, milislere verilen bir görev de korucular içerisine sızarak hem koruculara ilişkin örgüte istihbarat toplamak, hem de korucular arasında gizli bir şekilde örgüt propagandası yapmaktır (Serxwebun [10], 1995:23). PKK'nın koruculukla mücadele kapsamında propaganda aracı olarak kullandığı bir husus da bölge halkının eğitilmesidir. Burada eğitim ile bölge halkının örgüt ideolojisi ve eylemleri hakkında bilinçlendirilmesi kastedilmektedir. Örgütün etkin isimlerinden Sabri Ok, bu alanda yapılması gerekenleri “devrimci eğitimini içselleştirmek, kavrayışını yükseltmek ve potansiyel düşman özellikleriyle çatıştırmaktır” (Serxwebun [14], 1996:31) ifadesi ile açıklamıştır. Bu tespit PKK'nın GKK sistemini “Kürdü Kürde kırdırma politikası”, “hainlik”, “işbirlikçilik”, “çetecilik” vb. ifadelerle niteleme nedenine ışık tutması bakımından kıymetlidir. Parti yönetimi tarafından kaleme alınan ve 1996 Mart'ında yayımlanan “Koruculuğun Çözülüşü” adlı makale bu çelişkilerin oldukça kapsamlı bir değerlendirme ile ele alındığı bir dokümandır. Makale GKK sistemini devletin Hamidiye Alaylarından sonra ikinci kez Kürdün Kürde kırdırılması amacıyla uyguladığı bir politika olarak tanımlamıştır. Makalede GKK sisteminin çelişkilerine ilişkin yapılan değerlendirmeler şu şekildedir (Serxwebun [15], 1996:4-5):

“Devlet fakir halkı para karşılığında kandırarak silahlandırmış ve “terör” demagojisinin de etkisiyle PKK karşısına çıkarmıştır.

Devlet korucu olmaları için halka baskı yapmış ve bunun karşılığında vatandaşların geçmişte işledikleri suçları affetmiştir.

Korucular büyük bir ahlaki çöküntü içerisinde. Kız kaçırma, halkın namusuna göz dikme, hırsızlık, talan, uyuşturucu kaçakçılığı bu yozluklardan bazılarıdır.”

Makale, geçmişte “GKK ile mücadele” alanındaki PKK politikalarının çözüm getirmeme sebebinin “uygulamadaki hataların” yanı sıra Türkiye’nin GKK sisteminin gelişmesine yönelik sağladığı ekonomik imkânlar ve imtiyazlar olduğunu ifade etmektedir. Ancak geline nokta korucuların ekonomik yükünün devletin karşılayabileceğinden fazla olduğu, ayrıca devletin sayıları gittikçe artan GKK’ları kontrol etmekte zorlandığı, bu nedenle sistemi tasfiyesini düşündüğü belirtilmektedir. PKK’nın ise GKK’ların desteğini aldığını, bunun en önemli delilinin de yapılan yerel seçimlerde korucuların en yoğun olduğu bölgelerde dahi HADEP’in yüksek oy alması olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca PKK’nın bir kısım GKK ile istihbarat ve lojistik açıdan işbirliği halinde olduğunu belirten makale, bu tespitlerin ışığında örgütün koruculara yönelik af ve işbirliği çağrısı şu sözler ile ifade edilmiştir (Serxwebun [15], 1996:4-5):

“Şimdiye kadar ister korkudan ve baskıdan dolayı olsun, ister aldatıldığından veya ekonomik bazı çıkarlar karşılığında TC tarafından silahlandırılanlardan olsun, kendi vatanına, halkına karşı büyük suç işleyenler, ihanetten dönmenin, yeniden onurlu ve şerefli bir yaşama geçmenin mümkün olduğuna inanmalıdırlar. PKK’nın ve önderliğin bağışlayıcı yaklaşım ve af çağrılarına doğru yaklaşp, halkının yanında yer alarak daha fazla suç işlemekten vazgeçmelidirler. Hangi nedenle olursa olsun ellerine aldıkları kirli silahları bırakmalı, buna şimdilik cesaret edemeyenler ise, en azından PKK’ya karşı silah kullanmamalı, hatta istihbarat, lojistik vb. birçok açıdan yardım ve katkılarını esirgememelidirler”

PKK’nın GKK sistemindeki çelişkileri kullanmak suretiyle propaganda yapmak politikasına bir örnek de Cemal Bayık’ın 1996 Temmuz’unda verdiği röportajdır. Bayık açıklamasında, devletin korucu olmaları yönünde bölge halkına baskı yaptığını, koruculuğu kabul etmeyenleri zorla göç ettirerek köylerini yaktığını, daha sonra da vatandaşa tekrar korucu olmak şartıyla köylerine tekrar dönebileceklerini söylediğini ifade etmiş, PKK’nın korucuları direkt hedeflemeyen bir silahlı çatışma anlayışını benimsediğinin altını çizmiştir (Serxwebun [16], 1996:8). Bayık’ın bu açıklamalarında PKK’nın korucular üzerinden bölge halkının desteğini kazanmayı hedeflediği söylenebilir. Ayrıca bu açıklama, koruculuk sisteminin kaldırılmasını isteyen ve büyük bir kesimi Doğu ve Güneydoğu Anadolu’ndan seçilmiş bazı milletvekillerinin söylemleri ile de benzerlik göstermesi nedeniyle, örgütün koruculukla mücadele kapsamında siyasi gücünü de kullandığını göstermesi bakımından önemlidir.

ç. DÖRDÜNCÜ DÖNEM: ABDULLAH ÖCALAN’IN YAKALANMASI VE GÖRECELİ EYLEMSİZLİK DÖNEMİ (1999-2006)

Abdullah Öcalan’ın yakalanmasının ardından söyleminde değişiklik yapmak suretiyle mücadelesine siyasal alanda devam etme kararı alan PKK terör örgütü, 2007 yılından itibaren ise eylemlerini yeniden hızlandırmıştır. Örgütün eylem gücü açısından duraklama dönemi olarak da ifade edilebilecek 1999-2006 döneminde GKK sisteminin terörle mücadeledeki rolü anlamaya çalışılacaktır.

(1) GKK’ya İlişkin Eleştiriler

1999-2006 dönemi GKK konusunun TBMM bünyesinde en az ele alındığı dönem olarak dikkat çekmektedir. Abdullah Öcalan’ın yakalanmasından sonraki süreçte PKK’nın silahlı eylemlerine son vermesi ve mücadelesine daha demokratik yollardan devam etme kararı alması, GKK sisteminin meclis gündemine çok fazla alınmamasına sebep olduğu söylenebilir. Dönemin meclis tutanakları üzerinden incelenmesinde önceki dönemlerden en önemli farkının, GKK’ların geçmiş dönemdeki başarılarının muhalefet partileri tarafından da ifade edilmesi ve özlük haklarının iyileştirilmesine yönelik değerlendirmeleridir. Dönemin bir diğer özelliği de tıpkı 1993-1999 döneminde olduğu gibi tasfiyeye ilişkin detaylı tekliflerin yapılmış olmasıdır. Bu teklifler bir önceki dönemde olduğu gibi ayrı bir başlık altında değerlendirilecektir. Bu dönemde GKK sistemine ilişkin toplam yedi eleştiri yoğunluklarına göre EK-A’da ifade edilmiştir.

Korucuların özlük haklarında iyileştirme yapılması gerektiği, ilk defa bu dönemde muhalefet tarafından dile getirilen, dönemin en yoğun eleştirisidir. Korucuların geçmişte yaptıkları hizmetlere karşı “ahde vefa” anlayışı ile hareket edilmek suretiyle sosyal ve ekonomik yöndeki sıkıntılarını gidermek gerektiği ifade edilirken (TBMM [51], 2002:165-166), aksi takdirde sistemin toplumsal bir soruna dönüşeceği iddia edilmiştir (TBMM [53], 2003:90). Bu kapsamdaki eleştirilerin bir bölümü ise GKK’nın, hem geçmiş dönemlerdeki başarısını kabul eder nitelikte (TBMM [55], 2004:764), hem de önümüzdeki süreçte yeniden terörle mücadeledeki terörün yeniden şiddetlenebileceğinden dolayı sistemin devamını gerekli görür niteliktedir (TBMM [52], 2002:109). GKK’nın devlet tarafından kontrol edilemeyecek durumda olması, sistemin başına buyruk hareket eden korucu ağlarını

meydana getirmesi iddiasıyla eleştirilen diğer bir husus olmuştur (TBMM [55], 2004:757). GKK sisteminin demokrasiye aykırı bir uygulama olarak değerlendirilmesi hususu bu döneme özel bir eleştiri olarak dikkat çekmektedir (TBMM [55], 2004:777-778). GKK sisteminin ekonomik anlamda fayda getirecek bir politika olmadığı ve bölgede tarım ve hayvancılığı canlandıracak projeler üretilmesi gerektiği hususu da bu dönemdeki eleştirilerden biridir (TBMM [52], 2002:107).

(2) GKK Sisteminin Tasfiyesine İlişkin Öneriler

Bir önceki dönemde olduğu gibi 1999-2006 döneminde de GKK sisteminin tasfiyesine ilişkin öneri niteliğinde muhalefet değerlendirmeleri yapılmıştır. Bu kapsamda DYP milletvekili Hayri Kozakçıoğlu 19 Haziran 2002 tarihli oturumda, koruculardan yaşı gelenlere emeklilik hakkının tanınması gerektiğini, diğerlerinin ise kamu kurumlarında güvenlik görevlisi olarak istihdam edilmesi gerektiğini beyan ederken (TBMM [52], 2002:756), aynı oturumda CHP milletvekili Hakkı Ülkü, GKK'nın bölgede üretim toplumundan tüketim toplumuna geçilmesinde önemli bir payı olduğunu, bu nedenle bir bütün olarak ele alınarak, bölgedeki tarım ve hayvancılığı da canlandıracak projelerin hayata geçirilmesi suretiyle kademeli olarak tasfiye edilmesi gerektiğini ifade etmiştir (TBMM [52], 2002:107). 12 Aralık 2006 tarihli oturumda söz alan Muharrem Doğan ise, geçici köy koruculuğunun Silahlı Kuvvetler bünyesinde eritilerek tasfiye edilmesinin iyi olacağını, devam etmesi durumunda ise yeni korucular için en az lise mezunu olma şartının aranması gerektiğini, korucuların ve ailelerinin yeşil kartlı olmasının onur kırıcı olduğunu, korucuların da sigortalı olarak sağlık karnesine sahip olması gerektiğini, emeklilik yaşına gelen korucuların da emekli edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür (TBMM [59], 2006:126).

(3) GKK'ya İlişkin Devlet Değerlendirmeleri

Abdullah Öcalan'ın yakalanıp PKK'nın eylem gücünün oldukça sınırlı hale getirildiği 1999-2006 dönemi devlet açısından GKK sisteminin tasfiye şartının net olarak ortaya koyulduğu dönemdir. 29 Haziran 2004 tarihli oturumda, İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, koruculara ilişkin kendisine yöneltilen bir soruya yazılı olarak verdiği cevapta:

“Terör örgütü ile yapılan mücadelede güvenlik güçleri tarafından örgüte büyük bir darbe vurulmasına rağmen, bölücü terör örgütlerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti için potansiyel tehlike olma özelliği devam ettiğinden geçici köy koruculuğu sisteminin kaldırılması düşünülmemektedir”

sözleri ile koruculuk sisteminin tasfiye edilme şartını çok açık bir şekilde ifade etmiştir (TBMM [54],2004:473).

Bu dönemdeki devlet değerlendirmelerinin bir diğer özelliği de GKK sisteminin önceki dönemlerde başarılı olduğunun ifade edilerek, “ahde vefa” gereği korucuların mağdur edilmemesi çabasıdır. Bu noktadan hareketle devletin bu dönemde GKK’ların özlük haklarını iyileştirmek istemesinin, sistemin terörle mücadeleye katkısından ziyade geçmişteki başarılarından kaynaklandığını söylemek mümkündür. 16 Temmuz 2004 tarihli oturumda AKP Denizli milletvekili Ümmet Kandoğan, koruculuk sisteminin kendiliğinden ortaya çıkmadığını, o günkü şartlarda hayatlarını ortaya koyarak binlerce şehit veren korucuların geçmişe dönük eleştirilmesinin doğru olmayacağını ifade etmiştir. Korucuların da yanlış yapabileceklerini ifade eden Kandoğan, ancak herkesin sindiği, korktuğu, bölgeyi terk ettiği bir dönemde köylerini ve halkını cansiperane bir şekilde savunan ve devletin güvenlik güçleriyle omuz omuza mücadele eden insanları, bugün hakir görmenin çok büyük bir saygısızlık olacağını belirtmiştir. Bugünkü koşullarda, güvenlik güçlerimizin bölgeye hâkim olduğundan hareketle koruculuk sisteminin kaldırılmasının düşünülebileceğini söyleyen Kandoğan, ancak geçmişe dönük haklarını düşünerek korucuları mağdur edilmemeleri için tedbir alınması gerektiğini sözlerine eklemiştir (TBMM [55], 2004:783). Bu değerlendirmeye paralel olarak 28 Aralık 2005 tarihli oturumda İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, geçmişte GKK’ların terörle mücadelede köylünün canına ve malına yönelmiş hareketlerin dışında, terör örgütüne karşı yapılan operasyonlarda, bazı ekonomik tesislerin korunmasında ve yol güvenliğinin sağlanmasında büyük katkıları olduğunu ve hükümetin bu dönemde GKK’ları mağdur etmemeyi en önemli görevleri olarak addettiklerini ifade etmiştir (TBMM [58], 2005:110). Aksu, ayrıca 15 Haziran 2005 tarihli oturumda kendisine yöneltilen “koruculuk sisteminin devamı konusunda ne düşünüyorsunuz?” sorusuna yazılı olarak verdiği cevapta, GKK’ların mağdur edilmemesi, olumsuz propagandaların önüne geçilmesi ve devletine bağlı olarak teröre karşı mücadele edenlerin beklentilerinin karşılanması maksadıyla GKK sistemine ilişkin sorunları

çözmek için sosyal güvenceler sağlanması yönündeki çalışmalara devam edilmesi gerektiğini (TBMM [56], 2005:603) ifade ederek, devletin bu dönem itibarıyla GKK'nın geleceğine ilişkin değerlendirmesini net bir şekilde ortaya koymuştur. Bu dönem itibarıyla hükümet ve muhalefetin GKK sistemi hakkındaki uzlaşmaya vardığı tek konu olan korucuların özlük haklarının yetersizliği, müteakip süreçte de hükümet tarafından dile getirilmiş (TBMM [58], 2005:102) ve korucuların yeşil kart uygulamasından yararlanması sağlanmıştır (TBMM [57], 2005:76).

(4) Bu Döneme İlişkin Devlet Raporları

GKK sistemine ilişkin kapsamlı devlet raporları 1993-1999 döneminde olduğu gibi bu dönemde de hazırlanmıştır. Bu kapsamda 30 Temmuz 1999 tarihli TBMM İçişleri Komisyon Raporu, 2001 tarihli DPT Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Raporu, MGK GENSEK'in 2002 tarihli çalışması ve 2002 tarihli J.Gnl.K.lığı andıcının detayları ele alınacaktır.

30 Temmuz 1999 tarihli TBMM İçişleri Komisyonu Raporu'nda GKK'nın terör olaylarının yaşandığı bölgeye önemli bir kaynak transferi yapılmasına neden olduğu ve bölge ekonomisine canlılık kazandırdığı, bu nedenle GKK sisteminden sadece GKK'ların değil, bölgede yaşayan diğer insanların da yararlandığı ifade edilirken bu durumun terör olaylarının önlenmesinde dolaylı katkı anlamını taşıdığı belirtilmiştir. Raporda ayrıca; koruculuk sisteminde “geçicilik” özelliğinin mutlaka korunması gerektiği, sistemin “kalıcı” olmasına ilişkin düzenlemelerden özenle kaçınılması gerektiği, koruculuk benzeri uygulamaların görüldüğü ülkelerde sistemin kalıcılığa dönüştüğü durumlarda çok ciddi sorunlarla karşılaşarak, sistemin sakıncalarının yararlarını aşar hale geldiğinin görüldüğü, bu tür sorunlarla karşılaşmamak için uygun koşullar oluştuğunda sistemin tasfiye edilmesi gerektiği ifade edilmiştir (TBMM [87], 1999). Raporun bu bölümünden anlaşılan koruculuk sistemindeki “geçici” ibaresinin, uygun şartlar oluştuğunda sistemin tasfiye edilmesinde kolaylaştırıcı nitelikte olduğudur. “Geçici” nitelikteki bir uygulamanın özellikle korucuların özlük hakları konusunda devlete daha az ekonomik ve hukuki sorumluluk getireceği, bu durumun da koruculuğun tasfiyesi konusunda devlete daha geniş bir hareket sahası sağladığı değerlendirilmektedir.

Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında 2001'de hazırladığı “Güvenlik Hizmetlerinde Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu Raporunda” DPT temsilcileri GKK sisteminin işlevini tamamladığı için kaldırılması gerektiğini ifade etmişlerdir (DPT, 2001:20). Aynı raporda J.Gnl.K.lığının GKK'ya ilişkin değerlendirmeleri de yer almaktadır. Değerlendirmede PKK terör örgütüne korucuların da yardımı ile büyük bir darbe vurulmuş olmasına rağmen, örgütün halen potansiyel bir tehdit durumunda olduğu ifade edilmiştir. Örgütün amacına ulaşması için kırsal kesimde yapabileceği siyasal propaganda önünde en büyük engel olarak GKK sisteminin görüldüğü değerlendirmede, PKK terör örgütünün tehdit olma niteliği ortadan kalkmadan PKK önünde çok önemli bir engel olan koruculuk sisteminin tasfiyesinin uygun olmayacağını belirtilmiştir. Değerlendirmede koruculuğun tasfiyesi sürecinde GKK sisteminin kurumsallaştırılmasına fırsat verilmemesi gerektiği belirtilirken, korucuların devlete olan bağlılıkları azaltılmadan zaman içerisinde ve mevcut sosyal hakları korunarak sistemin kaldırılması ve koruculara yeni istihdam alanları yaratılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir (DPT, 2001:62).

GKK'nın OHAL uygulaması kaldırılmasına rağmen uygulanmaya devam edilmesi sürekli olarak eleştirilen bir konu olmuştur. Ulusal ve uluslararası terör değerlendirmelerinde sürekli olarak birlikte anılan bu iki uygulamadan GKK'nın 2002'de OHAL uygulaması kaldırılmasına rağmen devam etmesinin gerekçeleri devlet raporlarında belirtilmiştir. MGK Genel Sekreterliği'nin İçişleri Bakanlığı'na 18 Eylül 2002 tarihinde gönderdiği “OHAL Uygulaması Sonrası Alınacak Tedbirler” konulu yazısı bu kapsamda incelenecektir. Yazıda koruculuk sistemine ilişkin Genelkurmay Başkanlığı'nın görüşü; GKK sisteminin ıslah edilmesi yönündedir. Bu kapsamda, GKK ihtiyaç miktarının yeniden tespit edilmesi ve ihtiyaç fazlası GKK'ların farklı alanlarda istihdam edilmeleri, GKK sisteminin ıslahına ilişkin hukuki düzenleme ve hepsinden önemlisi de etkin olarak görev yapan korucuların kaybedilmesine neden olabilecek davranış ve açıklamalardan kaçınılması gerektiği şeklinde ifade edilmiştir (MGK GENSEK, 2002). MGK'nın bu ifadelerinden de görüldüğü üzere OHAL uygulaması kaldırılmasına rağmen koruculuk uygulamasına devam edilmesinde hem Genelkurmay Başkanlığı, hem de İçişleri Bakanlığı fayda görmektedir. Bu nedenle PKK terörünün etkisini yitirdiği zamanlarda dahi koruculuk uygulaması ıslah edilmek suretiyle varlığını sürdürmüştür.

Jandarma Genel Komutanlığı'nın 2002 tarihinde hazırladığı "GKK Uygulamasının Mevcut Durumu ve Geleceği" konulu andıç çalışması "koruculuk sisteminin değerlendirilmesi" anlamında önemli bir tespittir. Andıçta PKK ile yürütülen terörle mücadelede 1985'den beri uygulanan GKK sisteminin, güvenlik güçlerinin en büyük yardımcısı ve bölge halkının PKK'ya muhalefetinin en önemli işareti olduğu ifade edilmektedir. Koruculuk sisteminin 1985 yılında ülkenin içerisinde bulunduğu zorunluluklardan dolayı "acil biçimde" oluşturulduğu ve sistemde bazı aksaklıkların olduğu andıçta ifade edilen önemli bir tespittir. Zorunluluktan kaynaklanan bu aksaklıkların koruculuk sisteminin kamuoyu nezdindeki itibarını zedelediğinin ifade edildiği andıçta belirtilen aksaklıklar; GKK seçiminde gerekli hassasiyetin gösterilmemesi, zamanla bir kısmının bu sistemi geçim kaynağı olarak görmesi, takip ve kontrolden uzak kalmaları, kendilerini geçici personel gibi görmeleri, kişisel ve ailevi husumetlerini göreve yansıtmaları, bazılarının terör örgütüne sempati duyması, eğitim ve atışlarının aksatılması gibi nedenlerle disiplinsiz davranışlara yönelmeleri ve birtakım olaylara karışmalarıdır (J.Gnl.K.lığı, 2002).

Andıçtaki önemli tespitlerden birisi de sistemin ıslahı için yapılan yasa değişiklik tasarılarının ilkinin 1999 genel seçimleri, ikincisinin ise 03 Kasım 2002 tarihli erken seçim nedeniyle TBMM'de görüşülemeyen kadük olmasıdır (J.Gnl.K.lığı, 2002). Buradan da anlaşıldığı üzere sisteme yönelik her müdahale birbirinden etkilenen birçok farklı paydaşın farklı reaksiyonlarına neden olabilmekte ve bu durum koruculuk üzerinde kapsamlı değişiklikler yapılmasını zorlaştırmaktadır. Korucular, PKK, bölge halkı, devlet olarak ifade edilebilecek bu dört farklı aktörün "koruculuk sistemi" üzerinde birbirinden farklı tasarrufları ve düşünceleri vardır. Andıçta ifade edilen durum bu kapsamda değerlendirilirse, devletin seçimler öncesi "oy kaygısı" nedeniyle koruculuk konusundaki yasal düzenlemeyi korucuların da içinde bulunduğu bölge halkını olumsuz etkileyebileceği öngörüsüyle ertelediği söylenebilir. Bu tespit "meclis tutanakları" üzerinde yapılan değerlendirme ile de tutarlılık arz etmekte olup, koruculuk sisteminin terörle mücadelede güvenlik alanında kullanılan yerleşik bir aktör konumuna geldiğini de ifade etmektedir. Koruculuk sisteminin ne kadar fazla bileşeninin olduğu ve sistem üzerinde yapılacak müdahalenin ne kadar titizlikle yapılması gerektiği andıçta şu şekilde ifade edilmiştir (J.Gnl.K.lığı, 2002); "GKK'lığı uygulamasının yozlaşmasına,

kurumsallaşmasına ve çeteleşmesine fırsat vermeden, aynı zamanda devlete olan bağlılıklarını azaltmadan, terörle mücadelenin askeri boyutunda olduğu gibi, siyasi, ekonomik, sosyal ve psikolojik boyutlarına da ivme kazandırarak, zaman içerisinde kaldırılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir”. İfadelerden anlaşılan bir diğer önemli husus da koruculuğun yalnızca askeri alanda değil, sosyal, ekonomik ve psikolojik alanda terörle mücadele stratejisinde yeri olan bir sistem olduğudur.

Andıçta GKK sistemine yönelik olarak KADEK ve siyasi uzantılarının yaptığı koruculuk karşıtı propagandaların GKK’ların ve bölge halkının devlete olan güvenini sarsmayı ve memnuniyetsiz yeni kitleler yaratmayı hedeflediği belirtilmiştir. Andıçta GKK sisteminin yararlarına şu şekilde değinilmiştir (J.Gnl.K.lığı, 2002):

- GKK’lar yurt içi ve yurt dışında bölge halkının terör örgütüne karşı direnişinin ve devlete bağlılığının simgesi ve Türkiye’de “Kürt sorunu yoktur, terör sorunu vardır” tezinin en büyük delili olmaya, güvenliğin yanında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde vatandaşlara ekonomik destek sağlama işlevini yürütmektedir.

- KADEK’in bölgede taban bulma ve taraftar kazanmalarına engel olmuşlardır.

- KADEK’e karşı devletin yanında yer alan korucular dünya kamuoyuna çok olumlu ve anlamlı bir mesaj vermişlerdir.

- KADEK’in istihbarat toplama, propaganda yapma, lojistik destek bulma ve örgütün siyasallaşma faaliyetlerine engel olmaktadır. Koruculuğun kaldırılması durumundaki tespitler andıçta şu şekilde ifade edilmiştir (J.Gnl.K.lığı, 2002):

- GKK’ların ellerindeki silahların alınması onları savunmasız bırakacak ve doğrudan terör örgütünün hedefi haline getirecektir.

- Ekonomik olarak geçimlerini GKK maaşına bağladıkları için geçim sıkıntısı çekecekler, bu durum KADEK tarafından propaganda malzemesi olarak kullanılacaktır.

- Halen çoğu köylerin çevre emniyetini GKK'lar sağladığından köylerin emniyetinin sağlanmasında güçlükler yaşanacaktır.

- Yıllarca KADEK (PKK) tarafından mağdur edilmiş GKK'lar ve yakınlarının devlete küsebilecekleri, devlet tarafından bir tarafa atılmış ve horlanmış duygusuna kapılabilecekleri, ileride bu kişileri kazanmanın ve ihtiyaç halinde benzer sistemleri tekrar oluşturmamanın mümkün olmayacağı değerlendirilmektedir.

Andiçta GKK sisteminin yarattığı olumsuzluklar şu şekilde ele alınmıştır (J.Gnl.K.lığı, 2002):

- Başlangıçtaki zorunluluklar nedeni ile güvenilir ve nitelikli şahıslardan seçilememesinin getirdiği sorunlar,

- GKK'ların bir kısmının sistemi geçim kaynağı olarak görmeleri,

- Köy ve mezraları dışındaki görevlere isteksiz olarak gitmeleri,

- Bir kısmının geçmişte terör örgütü ile işbirliği yapması,

- Bazılarının uyuşturucu ve adam öldürme dahil birçok suça karışması,

- Bir kısım köylerin boşaltılması sonucu bazı GKK'ların şehirlerde ikamet etmeye başlamaları gibi olumsuzluklar başlangıçtan beri bu oluşuma muhalefet eden grupların seslerini daha da yükseltmelerine sebep olmuştur. Bu olumsuzluklar üzerine terör olaylarının azalması ve buna bağlı olarak görevsizlik, denetimsizlik ve disiplinsizlik sonucu, GKK'ların konumları tartışmalı hale gelmiştir.

(5) GKK'ya İlişkin PKK Değerlendirmeleri

Abdullah Öcalan'ın 15 Şubat 1999'da yakalanmasının ardından PKK terör örgütünün mücadele stratejisinde “askeri mücadeleden” ziyade “siyasi mücadeleyi” benimsediği görülmektedir. Bu politika değişikliği örgütün GKK sistemine bakış açısını ve mücadele yöntemlerini de değiştirmiştir. Bu dönemki değerlendirmeler incelendiğinde örgütün geçmiş dönemdeki başarısızlığın sebeplerine ilişkin yaptıkları öz eleştirilerde GKK ile mücadele stratejisinde yaptıkları yanlışlara vurgu yaptıkları, bu hatalardan hareketle 1999'dan sonraki GKK ile mücadele sürecinde daha ılımlı ve korucuları kazanmaya dönük bir politikayı benimsediği görülmektedir.

(a) GKK'nın PKK'ya Silahlı Mücadele Açısından Etkisi

1999 sonrası dönemde PKK'nın GKK sistemine yönelik yaptığı silahlı mücadele kapsamındaki değerlendirmeler, örgütün geçmiş dönemdeki başarısızlıklarına ilişkin yapılan bir öz eleştiri niteliğindedir. Geçmişteki silahlı başarısızlığın sebepleri arasında GKK sisteminin etkisini göstermesi bakımından önemli olan bu değerlendirmeler her ne kadar bu dönemki silahlı mücadeleye ilişkin olmasa da örgütün 1999 sonrasındaki düşünce yapısını ortaya koyması bakımından çalışmanın bu bölümünde ele alınmıştır.

Abdullah Öcalan tutuklandıktan sonra PKK'nın silahlı kanadının liderlerinden olan Cemal Bayık, PKK'nın mücadelede nihai bir başarıya ulaşamamasının sebeplerinin içte ve dışta aranması gerektiğini ifade ederken, örgütün içinde Abdullah Öcalan'ın doğru anlaşılmamasından kaynaklı, taktik açıdan yanlış uygulamaların yapıldığını, bu yanlışların ise “işbirlikçi çete” oluşumlarına zemin hazırladığını, çete eğilimlerinin gelişmesi neticesinde ordu teşkilatında büyük bir tahribat yaşandığını ifade etmiştir (Serxwebun [18], 1999:6). Bayık'ın “işbirlikçi çete” olarak tanımladığı kavramın “koruculuk sistemi”, “Ordu” teşkilatının da PKK'nın silahlı kanadı olan ARGK olduğu düşünüldüğünde, koruculuk sisteminin PKK'nın silahlı mücadelesinin başarılı olmasına engel olduğu görülmektedir.

Abdullah Öcalan, Şubat 2003'de yaptığı genel değerlendirmede tarihsel süreçte koruculuk sisteminin PKK'ya etkisini şu sözlerle dile getirmiştir (Serxwebun [23], 2003:19); “TC'nin geliştirdiği koruculuk bir bütün olarak çare olmaktan uzaktı. Belki bizi biraz engelledi, bize çok da zarar verdi, ama büyük mücadele halen devam ediyor”. Bu açıklamada, her ne kadar koruculuğun tek başına örgütün gelişimini ve devamını önleyemediği ifade edilse de, PKK'ya büyük ölçüde zarar verdiği görülmektedir.

PKK terör örgütü, KONGRA-GEL adıyla sürdürdüğü mücadelesinde, meşru savunma stratejisini benimseyeceğini, kendisine yönelik bir saldırı olmaması durumunda silahlı eylem yapmayacağını, Kürt sorunun barışçıl demokratik yöntemlerle çözülmesini amaçladığını ifade etmektedir. Bu anlayış aynı zamanda örgütün GKK'lara yönelik yaklaşımında da belirleyici olmuştur. Bu dönemde hazırlanan “Savaşta Uyulması Gereken Kurallar Yönetmeliğinde” yer alan “köy

korucusu ve ajanları etkisizleştirme esas alınacak, öldürme amacıyla hareket edilmeyecektir” (Serxwebun [26], Haziran 2004:11-12) ifadesi bunun en temel göstergesidir. Bu ifadeden hareketle PKK’nın bu dönemki “askeri mücadele” stratejisinde GKK’lara yönelik taktik seviyede bir şiddetin uygulanmayacağı ve yaklaşımın daha stratejik seviyede siyasal açıdan yapılacağını söylemek mümkündür. 1999-2006 döneminde PKK eylemleri sonucundaki şehit ve yaralı GKK durumları EK-D’de belirtilmiştir. Buna göre bu dönemde GKK’lardan 39 şehit, 128 yaralı bulunmaktadır (J.Gnl.K.lığı, 2014).

(b) GKK’nın PKK’ya Siyasi Mücadele Açısından Etkisi

PKK’nın özellikle eylem yoğunluğunu yitirdiği 1993’den itibaren mücadelesine “siyasi alanda” devam etmek amacıyla olduğu ve bu amaca ulaşmakta GKK sisteminin etkisi parti merkezi tarafından Eylül 1999’da yapılan açıklamada şu sözlerle ifade edilmektedir (Serxwebun [17], 1999:10):

“1993’den itibaren siyasi çözüm arayışı Partimiz tarafından güncelleştirildi. Bu durum, stratejik gelişmenin sağlanması gereken bir dönemde, bunu yaratamayışımızın arkasından, yaşanan gelişmeleri ve yeni biçimlerde kalıcı sonuçlara dönüştürme arayışı ve çabasıydı. Fakat çeteciliğin etkileri, yaklaşımımızdaki dogmatizm ya da yüzeysellik bizim bu yöntemimizi derinleştirmemizde zayıf bıraktı”.

Açıklamaya bakıldığında PKK’nın “stratejik savunmadan” “stratejik denge” aşamasına geçmede başarısız olduğu 1993 yılının ardından, mücadeleye “askeri alandan” ziyade “siyasi alanda” devam kararı aldığı görülmekte olup, bu siyasi gelişimin önünde de “çetecilik” olarak ifade edilen GKK sisteminin belirleyici bir engel olduğu net olarak anlaşılmaktadır.

PKK’nın “kuruluşundan günümüze kadar geçen süreçte en kapsamlı değişim” olarak tanımladığı 20 Ocak 2000 tarihli PKK Programında da koruculuk sistemini değerlendirmiştir. Parti Programı, nihai amaç olan sosyalizme ulaşmak için bir ön aşama olarak kabul edilen “demokratik dönüşüm” kapsamında, koruculuk sisteminin kaldırılmasının Kürt sorununun barışçıl ve demokratik yöntemlerle çözümünü gerçekleştirmek için gerekli olduğunu ifade etmiştir (Serxwebun [21], 2000:18). Abdullah Öcalan’ın PKK’nın 7. Kongresine sunduğu politik raporda da koruculuk sisteminin kaldırılması istenmiş (Serxwebun [19], 2000:12), 7. Kongre

sonucunda ise “sosyal ve ekonomik boyuta ilişkin” kararlar kapsamında koruculuk sisteminin kaldırılması talebi karara bağlanmıştır (Serxwebun [20], 2000:29).

PKK’nın devamı niteliğinde olan 4 Nisan 2002-26 Ekim 2003 arasında faaliyette bulunan Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi (KADEK- Kongreya Azadî û Demokrasiya Kurdistanê) döneminde de, Kürt sorununa “çözüm önerileri” kapsamında yapılan kongre ve alınan kararlarda “koruculuk sisteminin kaldırılması” talebi yinelenmiştir (Serxwebun [24], 2003:15). Bu dönemde koruculuğun kaldırılması için ifade edilenler bir hayli ilgi çekicidir. KADEK, korucuların halka karşı baskı aracı olarak kullanıldığını ve bu şiddetin “ateşkes” döneminde dahi devam etmesinin, devletin KADEK’e karşı yürüttüğü savaşı bırakmak istememesi anlamına geldiğini ifade etmiştir (Serxwebun [25], 2003:9). Bu söylemin devlet tarafından ifade edilen “PKK terör tehdidi tamamen bitmedikçe koruculuk sisteminin tasfiyesi mümkün değildir” söylemi ile aynı olması GKK’nın, mücadele sürecinde hem örgüt hem de devletçe diğer tarafa karşı kullanılabilecek bir koz niteliğinde olduğunu göstermektedir.

Dönemin KONGRA-GEL (Halk Kongresi) Başkanı Murat Karayılan, Kürt toplumu içinde milliyetçilik duygusunun tam anlamıyla yerleşmemiş olması nedeniyle, geçmişten günümüze bütün Kürt halk ayaklanmalarının, devletlerce Kürt toplumu içerisinde zorla ya da parayla kandırılan bireylerin kullanılması sayesinde bastırıldığını, Kürdistan tarihine bakıldığında bunun açık bir şekilde görüldüğünü ifade etmiştir (Serxwebun [27], 2004:10). Bu açıklama ile Karayılan’ın koruculuk sisteminin açıklamadaki ifadesiyle “Kürt halkı ayaklanması olarak adlandırılan” PKK hareketini bastırmakta faydalı olduğunu beyan ettiği anlaşılmaktadır.

(c) PKK’nın GKK İle Mücadele Stratejisi

PKK bu dönemde, koruculukla mücadele kapsamında yaygın olarak taktik seviyedeki “askeri mücadelenin” yerine, stratejik seviyede “siyasi alanda” bir mücadeleyi benimsemiştir. GKK’nın tasfiye edilmesine ilişkin görüşleri “çözüm” kapsamında ele alan örgütün yönetim grubu, bu konuda medyaya da GKK’ların artık açık bir hedef olmadıkları, örgütün GKK’lara yönelik “af” ve “karşılıklı anlaşma” arayışı içerisinde olduğunu ifade eden açıklamalar yapmak suretiyle izlenen bu “uzlaşmacı” politikayı kamuoyuna ilan etmişlerdir (Serxwebun [27], 2004:10). PKK

Öcalan'ın yakalanmasından sonraki süreçte bir taraftan koruculuğun kaldırılmasını talep ederken, diğer taraftan da korucularla bir anlaşma gayesi benimsemiştir. Geçmişte “askeri açıdan” güçlü dönemlerinde bu anlaşmayı koruculara “af” çıkarmak suretiyle sağlamaya çalışan PKK, Öcalan'ın yakalanmasından sonra daha ılımlı ve kendi durumunu da göz önünde bulundurarak “karşılıklı anlaşma” şekline dönüştürmüştür. Öcalan'ın Ekim 2000 tarihli değerlendirmesinde ifade ettiği (Serxwebun [22], 2000:16):

“Korucularla barışı geliştirmek gerekir. Bu dolaylı olur, açık olmaz. Koruculara ‘gelin anlaşalım, bize ve halka karşı olmayın; biz de size dokunmayız, bir barış olana kadar biz kendimizi koruruz’ denilmelidir”

sözleri korucularla PKK arasında kurulmak istenen karşılıklı anlaşma zemininin önemli bir örneğidir.

Dönemin KONGRA-GEL başkanı Murat Karayılan, 2004 yılında yaptığı bir röportajda örgütün hataları nedeniyle toplumun koruculuğa meylinin arttığını ifade etmiştir. Bu noktada örgüt içerisinde iki farklı çizgi oluştuğunu ifade eden Karayılan, PKK tarihinde “Dörtlü Çete” olarak anılan Şemdin Sakık (Parmaksız Zeki), Şahin Baliç (Metin), Cemil Işık (Hogır) ve Halil Kaya (Kör Cemal) isimli şahısların koruculara ve bölge halkına yönelik yoğun şiddet eylemleri nedeniyle “Apocu yaklaşımdan” uzaklaşıldığını, önderlikte yaşanan bu çift başlılıktan ve halka uygulanan şiddetten dolayı da koruculuk sisteminin yaygınlaşması ve toplumun bu sistemi benimsemesinin kolaylaştığını ifade etmiştir. 1990’larda Dörtlü Çete anlayışına sahip olanların yargılanıp tasfiye edildiğini belirten Karayılan, ancak buna rağmen 1995’e kadar bunun etkilerinin devam ettiğini belirtmiştir. Karayılan, Apocu yaklaşımın Dörtlü Çete ile yürüttüğü yoğun mücadeleler sonucunda koruculara yönelik yaklaşımın düzeltildiğini ifade ederek, meşru müdafaa kapsamında yürütülen yeni dönem stratejisinde soruna siyasal açıdan yaklaşmak suretiyle çözüm arandığını ve bu dönemde korucuların kesinlikle bir hedef olmadığını vurgulamıştır (Serxwebun [27], Temmuz 2004:10). Geçmişte bölge halkına uygulanan şiddet neticesinde GKK sistemine eğilimin arttığı ve bu durumun PKK açısından büyük problemlere sebebiyet verdiği örgütün lider kademesinden yapılan birçok değerlendirme ile sabittir. Bu kabulle Karayılan’ın açıklamasına bakıldığında, PKK’nın bu dönemki GKK yaklaşımında, koruculara dönük bir özür anlayışının hakim olduğu

söylenbilir. Geçmişteki şiddetin sorumluluğunu örgüt içerisinde bir başka gruba yüklemek suretiyle kendi meşruiyetini devam ettirme amacını benimseyen PKK'nın bu tavrı, 1999 sonrası GKK'lara karşı yürütülen uzlaşmacı anlayışın bir gereği olarak değerlendirilmektedir. Karayılan konuşmasının devamında, GKK'larla yapılmak istenen "işbirliğini", korucuların kendi saflarında daha güçlü bir şekilde yer almaları olarak şu sözlerle açıklamıştır (Serxwebun [27], 2004:11):

"Özellikle suç işleyen korucular kendilerini affettirmelidirler. Bunu nasıl yapacaklar? Yurtseverlik çalışmalarında daha güçlü yer alarak yapacaklar. Hareketimiz bu konuda onlara yardımcı olacaktır. Ancak bunu yapmazlar ise o zaman affedilmezler."

Karayılan'ın sözlerinden anlaşıldığı kadarı ile PKK'ya zarar vermiş veya başka bir ifadeyle suç işlemiş korucuların affedilmesi örgüt saflarına katılma şartına bağlanmıştır. Bu durumda koruculuğu bırakarak tarafsız kalmak mümkün değildir. Şüphesiz bu anlayış, koruculuk sisteminin tasfiye edilmesinin önünde korucuların güvenliği bakımından çok ciddi problemler oluşmasına neden olacak niteliktedir. Karayılan aynı röportajda koruculuğun tasfiyesinin hangi durumda mümkün olacağını ise şu sözleri ile ifade etmiştir (Serxwebun [27], 2004:11):

"Elbette koruculuk bir sistem değildir ve konjonktürelidir. Biz var oldukça bunlar kullanılacak ve besleneceklerdir. Eğer Kürt sorunu çözüme kavuşursa bunlara ihtiyaç duyulmayacak ve devreden çıkarılacaklardır".

Bu açıklamada koruculuğun tasfiye edilmesi için "sorunun çözüme kavuşması şartı" ortaya koyulmuştur. Sorunun ismi farklı kesimlerce farklı şekillerde koyulabilir. Ancak bu açıklama ile hem PKK'nın hem de çalışmamızda ifade edildiği üzere devletin ortak öngörüsünün "sorun çözüme kavuşup, tehdit ortadan kalkıncaya kadar koruculuk sistemine devam edileceği" olduğu görülmektedir.

d. BEŞİNCİ DÖNEM: ŞİDDETİN YENİDEN BAŞLAMASI (2006-2013)

2006 yılı PKK eylem gücünün yeniden yoğunlaştığı bir dönemi ifade etmektedir. Bu dönemde örgüt KADEK olan ismini yeniden PKK ile değiştirmiştir (Coşar, 2012: 126). 2013 yılı ise Türkiye-PKK mücadelesinde çözüm süresi olarak

adlandırılan yeni bir dönemi ifade etmektedir. 2006-2013 dönemi hükümet açısından; GKK'ların özlük haklarının iyileştirilmesi suretiyle sistemin ıslah edilmesinin amaçlandığı bir dönem iken, muhalefet açısından özlük hakları, devletin kontrolü kaybetmesi ve güvenlik sorumluluğunu devretmemesi gerektiği merkezli eleştirilere sahne olan bir dönemdir.

(1) GKK'ya İlişkin Eleştiriler

2006-2013 dönemi devlet açısından 1999-2006 dönemi ile birçok paralellik göstermektedir. Muhalefet tarafından bu dönemde de ağırlıklı olarak dile getirilen konu korucuların özlük haklarının iyileştirilmesidir. 7 Mayıs 2009 tarihinde Mardin Mazıdağı Bilge Köyü'nde meydana gelen ve 44 vatandaşın ölümü ile sonuçlanan olayın ardından ise koruculuk sisteminin kaldırılması gerektiği ifade edilmiştir. Korucuların işledikleri suçlar ve oluşturulan özel korucu timleri de bu dönemde muhalefet tarafından ele alınan konular olmuştur. Son olarak devletin güvenlik sorumluluğunu devretmemesi gerektiği de muhalefet tarafından dile getirilmiştir. Bu dönemde sisteme ilişkin yapılan 10 eleştirinin yoğunluklarına göre sınıflandırılması EK-A'da verilmiştir.

Korucuların özlük haklarının iyileştirilmesi gerektiği hususu, bu dönemde muhalefet tarafından en fazla ele alınan konudur. Muhalefet ve hükümetin sistem üzerinde mutabakat sağladığı nadir konulardan biri olan özlük hakları konusunda, korucuların sosyal güvence (TBMM [60], 2007:26) ve emeklilik hakkına sahip olması gerektiği vurgulanmıştır (TBMM [60], 2007:27). Özlük haklarının yetersizliğine yönelik eleştirilerin büyük bir kısmı da GKK'nın geçmiş dönemde başarılı bir uygulama olduğunu ifade etmektedir (TBMM [60], 2007:27; TBMM [61], 2007:286; TBMM [64], 2009:716). Korucuların özlük haklarının detaylı olarak tartışılması çalışmanın kapsamı dışındadır. GKK sisteminin devletin kontrol edemeyeceği durumda olması hususu, bu dönem PKK ile yakın ilişkiler içerisinde bulunan Demokratik Toplum Partisi ve bu partinin devamı niteliğindeki Barış ve Demokrasi Partisi tarafından dile getirilmiştir. Özellikle Bilge Köyü katliamı (TBMM [63], 2009:7-10), suç işleyen korucuların fazlalığı (TBMM [62], 2009:1004-1019; TBMM [66], 2010:942) ve Hançer Timi gibi özel korucu timlerinin (TBMM [65], 2010:22-23) oluşturularak terörle mücadelede operasyonel olarak kullanılması iddiası bu dönemde eleştirilmiştir. Devletin güvenlik sorumluluğunu devretmemesi

gerektiği yönündeki eleştiri daha önce de dile getirilmiştir. Ancak bu dönemki değerlendirmede diğerlerinden farklı olarak GKK sisteminin önceki dönemlerdeki başarısı teslim edilmiştir (TBMM [61], 2007:293).

(2) GKK'ya İlişkin Devlet Değerlendirmeleri

Bu dönemdeki devlet değerlendirmelerinin bir önceki dönem ile paralellik arz ettiği görülmektedir. GKK sistemi bu dönemde de korucuların özlük hakları iyileştirilmek suretiyle devamına lüzum görülen bir uygulamadır. Ancak bu dönemdeki devlet değerlendirmeleri de bir önceki döneme benzer şekilde GKK'yı içinde bulunulan zamandaki performansına göre ele almamıştır. GKK sistemi geçmiş dönemdeki başarıları ile anılmış ve korucuların özlük hakları iyileştirilmek suretiyle sistem ıslah edilmiştir. 27 Mayıs 2007 tarihli oturumda AKP Diyarbakır milletvekili Osman Aslan, koruculuk sisteminin terörle mücadelede büyük katkılar sağladığını, Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde sürekli eleştirilerek kaldırılması gerektiği ifade edilen koruculuk sisteminin ilk olarak Türkiye'de uygulanan bir sistem olmadığını, tarihte birçok ülkenin yakın ilişkilerde bulundukları yerlerde ortaya çıkan direniş hareketlerine karşı mahalli birim oluşturduğunu ifade etmiştir. Aslan ayrıca bugüne kadar aşiretlerin denetiminde olmakla itham edilen köy korucularının sosyal güvence şemsiyesi altına alınarak devlet memuru statüsüne kavuşacağını sözlerine eklemiştir (TBMM [61], 2007:293). Aynı birleşimde söz alan AKP Bitlis milletvekili Abdurrahman Aksoy da, terörle mücadelede büyük başarılar sağlamış ve 22 yıldır görevlerine devam eden korucuların özlük haklarının bulunmadığını, bu yasanın biraz da olsa özlük haklarının iyileşmesine katkıda bulunacağını ifade etmiştir. Ülke güvenliğinin kolluk kuvvetlerinin temel görevi olduğunu ifade eden Aksoy, köy koruculuğunun kalıcı hale getirilmeden belli bir dönem içerisinde tasfiye edilmesi gerektiğinin altını çizmiştir (TBMM [61], 2007:295). Aynı birleşimde söz alan birçok konuşmacı yasa teklifinin olumlu olduğundan, geçici köy korucularının terörle mücadelede büyük başarılar imza attıklarından bahsetmişlerdir. Bunun üzerine 02 Haziran 2007 tarihli ve 5673 sayılı, "Köy Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" kapsamında Köy Kanununun 74.maddesinde yapılan değişiklikle birlikte GKK'ların özlük hakları iyileştirilmiştir. Bu kapsamda yapılan değişikliklerin en önemlisi 55 yaşını ve 15 hizmet yılını doldurmuş GKK'ların görevle ilişkilerinin kesilerek aylık bağlanması olmuştur.

Bu dönemden sonraki görüşmeler korucuların özlük haklarının iyileştirilmesine yönelik olup bunlardan bazıları 22 Aralık 2011 tarihli oturumda kabul edilen Emekli Sandığı Kanunu ile köy korucularının sağlık yardımlarından faydalanma usul ve esaslarının belirlenmesi konusunda SGK'ya yetki verilmesidir (TBMM [68], 2011:121). Bir başka düzenleme 27 Mart 2012 tarihli oturumda Terörle Mücadele Kanunu'nda yapılan düzenlemeyle GKK'lara faizsiz konut kredisinden yararlanabilme imkânının verilmesidir (TBMM [69], 2012:96). 3 Temmuz 2012 tarihli oturumda yapılan düzenleme ile GKK ve GÖKK'ların şehit olanlarının eş, çocuk, anne, baba veya kardeşlerinden iki kişinin kamu kurumlarında istihdam edilmesi sağlanmıştır (TBMM [70], 2012:148).

(3) Bu Dönemde Hazırlanan Devlet Raporları

J.Gnl.K.lığının 5 Aralık 2012 tarihli “GKK Sisteminin Yeniden Yapılandırılması” konulu karargah etüdü koruculuk sistemi üzerinde kapsamlı bir değerlendirmedir. Raporda koruculuk sistemi 1985'den günümüze kadarki süreçte ele alınmıştır. Bu kapsamda özellikle PKK eylemlerinin yoğunluğunun arttığı 1989-1994 döneminde buna paralel olarak GKK alımının arttığı ve 7250 korucu ile başlanan sistemin bu süreçte 60000 seviyesine geldiği ifade edilmektedir (J.Gnl.K.lığı, 2012). İfadeden de görüldüğü üzere “koruculuk sistemi” ilk çıkışında bölge halkının güvenlik kuvvetleri gelinceye kadar kendi can ve mallarını koruyabilmeleri maksadıyla uygulanmasına karşın, zaman içerisinde PKK terörizmi ile mücadelede “silahlı mücadele” anlamında PKK eylem yoğunluğunun artmasına paralel olarak yaygınlaştırılmış ve yerleşik bir uygulama haline getirilmiştir.

Rapordaki dikkat çekici bir diğer ifade de PKK'nın mevcut durumu nedeniyle GKK sistemine devam edildiğidir. Bu kapsamda PKK'nın 2012 yılındaki eylem sayısının koruculuk sisteminin uygulanmaya başladığı 1985 yılındaki eylem sayısından daha fazla olduğu, bu nedenle koruculuğun kanunda öngörülen gerekçenin ortadan kalkmaması nedeniyle uygulanmaya devam ettiği ifade edilmiştir. Rapora göre PKK'nın halen yurt içi ve yurt dışında bulunan toplam 4305-4920 aralığında bir terörist mevcudu olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle de önümüzdeki dönemde GKK'lar da dahil olmak üzere güvenlik güçlerine ve vatandaşlara yönelik terörist eylemlerinin devam edeceği değerlendirilmiştir (J.Gnl.K.lığı, 2012).

Raporda GKK sisteminin ortaya çıktığı 1985 yılında vatandaşlara yönelik saldırıların önlenmesine öncelik verildiği, 1986 yılında çıkarılan yönetmelikte ise GKK görevlendirilmelerine ağırlık verildiği, ancak denetim, eğitim, özlük hakları ve disiplin konularının kapsamlı olarak ele alınmadığı ifade edilmiştir. Bu durumun sistemin uygulanması sürecinde birtakım olumsuzlukları ve kamuoyu nezdindeki koruculuk itibarının zedelenmesini de beraberinde getirdiğini ifade eden rapor, bu aksaklıkları şu şekilde belirtmiştir (J.Gnl.K.lığı, 2012):

- GKK'ların koruculuğu sadece geçim kaynağı olarak görmeleri; bağ, bahçe işleri ve hayvancılık gibi köy hayatının gerektirdiği işleri yapmalarına bir engel bulunmamasına rağmen bazı GKK'ların bu işlerle uğraşmaktan vazgeçmesi,

- GKK'ların kişisel ve ailevi husumetlerini göreve yansıtmaları; bölgenin geleneksel yapısı, bölge insanının hırçın mizacı, ani tepki verme ve toplu hareket etme gibi karakteristiğinden kaynaklanan ve töre, kız alıp verme, yayla-mera, su sorunu, arazi sınırları gibi anlaşmazlıkları kendi yöntemleriyle çözme çabaları (Mardin-Bilge Köyü'nde yaşanan olay gibi),

- GKK'ların maddi yetersizlikler yüzünden kaçakçılık gibi kanunsuz işlere yönelmesi,

- Terör olaylarının yoğun olarak yaşandığı 1990-1995 yılları arasında sisteme çok sayıda GKK dâhil edilirken, seçim ve görevlendirmelerde yeterli hassasiyetin gösterilememesinden dolayı hâlihazırda bazı GKK'ların terör örgütüne sempati duyması,

- GKK'ların koruculuğun "Geçici" ibaresi nedeniyle sistem kaldırıldığında yüzüstü bırakılacakları endişesi taşımaları,

- Birlikte yaşamak zorunda oldukları örgüt yanlısı, hısım, akraba ve komşuları ile karşı karşıya gelebilecekleri düşüncesiyle görevlere isteksiz olarak gitmesi,

- Eğitim ve denetimdeki aksaklıklar ile takip ve kontrolden uzak kalmaları nedeniyle disiplinsiz davranışlara yönelmeleri.

Raporda PKK'nın eylemlerinde GKK'ları hedef alması ve GKK'lara yönelik saldırı ve baskı politikalarının devam ettiği, bu konuda silahlı eylemlerin yanında örgütün siyasi uzantılarının da yönlendirmeleriyle Avrupa Birliği, yabancı ve yerli vakıflar, barolar, dernekler ve diğer sivil toplum kuruluşları vasıtası ile koruculuk sisteminin kaldırılmasına yönelik çalışmaların devam ettiği ifade edilmiştir (J.Gnl.K.lığı, 2012). PKK'nın lojistik imkanlarının kısıtlanması, kırsal alandaki hareket kabiliyetinin sınırlanması, Kürt halkına sözde hak ve özgürlük sağlamak iddiasıyla uluslararası alanda yürüttükleri faaliyetlerde, korucuların kendilerine karşı sürdürdükleri mücadeleyi izah edememesi yönleri ile GKK'ya karşı olduğu ileri sürülmüştür (J.Gnl.K.lığı, 2012).

(4) GKK'ya İlişkin PKK Değerlendirmeleri

2006-2013 döneminde PKK'nın, GKK sistemine ilişkin olarak bir önceki dönemde başlattığı “ılımlı ve kazanımcı” yaklaşımı aynen devam ettirdiği görülmektedir. Ancak örgütün GKK ile mücadele stratejisi, daha önceki dönemden farklılık göstermekte olup, daha geniş kapsamlı bir örgütlenme ile sistemin tasfiye edilmesi yönünde kamuoyu oluşturmak anlayışını içermektedir.

(a) GKK'nın PKK'ya Silahlı Mücadele Açısından Etkisi

2006-2013 döneminde PKK eylemleri sonucundaki şehit ve yaralı GKK durumları EK-D'de belirtilmiştir. Buna göre bu dönemde 80 şehit, 147 yaralı GKK bulunmaktadır (J.Gnl.K.lığı, 2014). Bu rakamlardan hareketle PKK'nın bu dönemde GKK'yı açık bir hedef olarak görmediğini ifade eden söyleminin gerçeği yansıtmadığı söylenebilir.

(b) GKK'nın PKK'ya Siyasi Mücadele Açısından Etkisi

2006-2013 döneminde PKK, GKK sistemini stratejik seviyede ele alarak siyasi mücadele politikalarında değerlendirmiştir. Esasen koruculuk sisteminin tasfiyesini öngören bu değerlendirmeler sistemin içerisindeki çelişkileri ifade ederek kamuoyunun dikkatini çekmek hedefindedir. PKK'nın devlet politikalarındaki çelişkileri kullanarak propaganda yapmak mantığından hareketle GKK sistemini kapsamlı olarak ele aldığı ilk gelişme, 2009 yılında Mardin-Mazıdağı Bilge Köyü'nde meydana gelen 44 vatandaşımızın hayatını kaybettiği olaydır. Parti

yönetimi tarafından “Koruculuğun Tasfiyesi Kürt Sorununun Çözümü İçin Önemli Bir Adımdır” isimli makalede koruculuğun bölgede suç işlemekte özgür olan özel bir statü haline geldiği, birçok faili meçhul cinayette korucuların devlet tarafından kullanıldığı ifade edilmiştir.

Makalede koruculuğun PKK’nın gelişimini sekteye uğrattığı şu sözlerle ifade edilmiştir (Serxwebun [30], 2009:39);

“Koruculuk sistemi, özgürlük mücadelesinin gelişmesini engellemeye yetmemiş olsa da en azından yavaşlatmıştır. Çünkü koruculuk sistemine karşı verilen mücadelede, harcanan zaman, enerji, güç ve olanaklar doğrudan sömürgeciliğe karşı kullanılsaydı, çoktan sömürgeciliğe son verilmiş olacaktı. Korucuların rolleri, halkımızın özgürlük tarihi açısından, bu denli kirli ve uğursuzdur”.

İfadede açıkça görüldüğü gibi GKK’lar bu dönemde de PKK’nın “ulusal kurtuluş savaşı” olarak adlandırdığı silahlı mücadelesinin gelişiminin önünde stratejik seviyede bir engeldir. Sistemin sadece varlığı dahi, örgüt için ekstra enerji, zaman ve kaynak israfına sebebiyet vermekte ve örgütü maddi/manevi güçsüzleştirmektedir. İfadedeki dikkat çekici bir başka husus ise, örgütün koruculara karşı geliştirdiği çatışma stratejisinin devletin güvenlik güçlerine karşı olan stratejiden daha farklı ve daha çok çaba gerektiren nitelikte olduğunu ifade etmesidir. Bunun nedeninin korucuların aynı zamanda bölge halkı olması nedeniyle PKK tarafından ulaşılmak istenen bir sosyal hedef olmasıdır. Örgütün bu nedenle koruculara karşı mücadelede itidalli olmak gibi bir niyeti olsa da, uygulamada bu niyet gerçekleşmemiş ve korucular açık bir hedef haline getirilerek, silahlı eylemler ile katledilmişlerdir.

(c) PKK’nın GKK ile Mücadele Stratejisi

Bilge Köyü katliamı, bu dönem için PKK’nın GKK ile mücadele stratejisini ifade edebilecek bir rehberdir. Parti yönetimi tarafından 2009 yılında yayımlanan bir makalede koruculuk “halkın yüreğine saplanan ihanet hançeri” olarak ifade edilmiş ve sistemle mücadele için iki farklı açıdan yürütülecek bir taktik ortaya koyulmuştur. PKK tarafından yürütülen sözde “özgürlük hareketi” kapsamında (Serxwebun [30], 2009:39):

- Koruculuk sistemi sürekli gündemde tutularak teşhir, psikolojik baskı ve toplumsal duyarlılık artırılması için çaba sarf etmek,

- DTP, “Barış Meclisi ve Sivil Toplum Örgütleri” ile koruculuk sisteminin kaldırılması için ilişkilerde bulunmak ve bu kurumların koruculuğun tasfiyesi yönünde aktif olarak faaliyetlerde bulunmasını sağlamak,

- İnsan Hakları Derneği(İHD) ve İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği (Mazlum-Der) gibi kurumlar aktifleştirilerek koruculuk nedeniyle mağdur olan vatandaşların yasal haklarının aranması yönünde toplumda bir farkındalık yaratmak,

- Bir taraftan bu çalışmalar örgütlenirken, öte yandan örgüte karşı olduğu açıkça bilinen korucuları hedef almak. PKK’nın üye ve sempatanlarını geliştirmek için uyguladığı toplumsal mücadele kapsamında ise (Serxwebun [30], 2009:39):

- Toplumu koruculukla mücadele için aktif bir şekilde organize etmek,

- Geçmişten günümüze suç işlemiş korucuları, suç belgeleriyle birlikte kamuoyu gündemine taşımak,

- Soru önergeleri ile TBMM gündemine konuyu taşımak,

- Parti, STK, sendika vb. kuruluşlarla görüşerek koruculuğun kaldırılması yönünde kampanyalar başlatmak,

- Bilge Köyü’nde gerçekleşen olayı kullanarak koruculuk sisteminin kaldırılması için demokrat, ilerici, insan hakları savunucusu kesimleri harekete geçirmek planlanmıştır. Yukarıda ifade edilen taktikler hayata geçirildiğinde halkın yüreğine saplanan bu ihanet hançeri çıkarılacak, bünyeyi zehirleyen mikrop artık yok edilecektir. Böylece Kürt halkı karşısında yenilen ihanet, kazanan ise direniş olacaktır (Serxwebun [30], 2009:39). Parti merkezi tarafından yapılan bu değerlendirmede altı çizilen en önemli konu PKK’nın korucuları bölge halkı ile arasına giren “zehirli bir virüs” olarak görmesi ve mücadelesinde devlet güçlerinin haricinde bir taraf olarak kabul etmesidir. Bu nedenle açıklamanın son bölümündeki kazanan “direniş” yani PKK, kaybeden ise “ihanet” yani koruculuk olacaktır ifadesi önemlidir. Uygulanması planlanan stratejilerde de örgütün ulusal ve uluslararası

alandaki gördüğü destek gözler önüne serilmektedir. TBMM, parti, sendika, STK'lar vb. ulusal ve uluslararası güçler örgütün harekete geçirebileceği birer kurum olarak görülmektedir. Bu aynı zamanda örgütün koruculuk ile mücadelede desteğin ne kadar geniş çaplı olduğunu ifade etmekte ve varlığını ve gelişimini devam ettirmek önünde koruculuğu ne denli büyük bir tehdit olarak gördüğünü ortaya koymaktadır.

Bu dönemin GKK ile mücadele stratejisi anlamında farklılık gösteren bir yönü de GKK sisteminin tasfiyesi sonrası bölge güvenliğinin sağlanmasına ilişkin farklı bir konsept öngörülmesidir. Abdullah Öcalan'ın 2009 yılında Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi üzerinde uygulanmak üzere ortaya attığı bu yeni güvenlik anlayışı, "öz savunma" olarak adlandırılmıştır. Zabıta sistemine benzeyen bu konseptte, bölge halkı güvenliğini kendi seçtiği güvenlikçiler ile sağlayacaktır. Jandarma ve koruculuğun tasfiyesini öngören bu anlayış için Öcalan, ileride mutlaka bu tarz bir anlayışın uygulanacağını ifade etmiştir (Serxwebun [32], Eylül 2009:43).

Parti Merkezi tarafından kaleme alınan "Devrimci Halk Savaşı'nın Hedefleri" isimli bildiri de güncel gelişmeler ışığında PKK'nın koruculuk sistemi ile mücadelesini konu almıştır. Çalışmada devlet tarafından bir "Özel Savaş" aktörü olarak uygulanan koruculuk sistemi ile mücadelede izlenecek strateji şu sözler ile ifade edilmiştir (Serxwebun [33], 2011:23):

"Savaşı kazanmak için düşmanını daraltmak ve küçültmek çok önemlidir. Şimdi biz de bunu öngöreceğiz. Böyle kaba, düz bir yaklaşım içinde olmayacağız. Koruculuk sistemi ile mücadele ederken, yöntemlerimizi doğru seçeceğiz. Bize karşı bir oyun olarak geliştirildi. Kürt'ü Kürt'e kırdırmak için, bir iç çatışma politikası olarak var edildi. Biz de bu politikayı boşa çıkartacak politik yaklaşımlar geliştireceğiz. Mevcut askeri örgütlülük içinde çok fazla politik oyunlar var. Koruculuk bunlardan birisidir. Koruculuğa karşı mücadelede dikkatli olacağız"

İfadelere bakıldığında PKK'nın koruculuk ile mücadelede silahlı çatışmadan çok, sistemi pasifize edecek siyasi stratejiler geliştirmeyi hedeflediği görülmektedir. Bu stratejinin benimsenmesindeki amacın "savaşı kazanabilmek için düşmanı daraltmak ve küçültmek" olduğu göz önüne alınırsa, PKK'nın mücadelesini kazanması önünde "koruculuk sistemini" halen stratejik bir tehdit olarak gördüğü şeklinde değerlendirilmektedir.

e. ALTINCI DÖNEM: DEMOKRATİK ÇÖZÜM SÜRECİ (2013-GÜNÜMÜZE KADAR)

21 Mart 2013 tarihinde, Türkiye ile aylardır yapılan dolaylı görüşmelerin ardından, Diyarbakır'daki Nevruz bayramı kutlamaları esnasında PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın mektubu Türkçe ve Kürtçe olarak okunmuş; PKK'nın silahlarını bırakması, Türkiye'den çekilmesi, silahlı çatışmanın sonlandırılması ve ateşkes ilanı gibi mesajlar içeren mektup hükümet yetkililerince memnuniyetle karşılanarak, PKK'nın çekilmesinin ardından hükümetin somut adımlar atabileceği ifade edilmiştir (Radikal [web], 2013). Halen içinde bulunduğumuz dönemde PKK terör örgütü ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin yeni ve hassas bir süreç içerisine girdiği görülmektedir. Karşılıklı çözüm arayışlarının devam ettiği çözüm sürecinde, bölgedeki silahlı eylemler ise yok denecek kadar azalmış durumdadır. PKK 25 Nisan 2013'te, Türkiye'deki silahlı unsurlarını Irak'ın kuzeyine çekmeye başladığını duyurmuştur (Sabah, [web], 2013). Basın, 30 yıllık çatışmanın sonunun gelebileceğini yazmaya başlamıştır (Cemal, [web], 2013).

Devam eden süreçte GKK sistemine ilişkin eleştirilerin genel olarak sistemin “tasfiyesi” ve “ıslahını” öngören iki başlıkta toplandığı görülmektedir. Bu eleştirilerden hareketle devletin PKK ile devam eden çözüm süreci görüşmelerinde GKK sistemine ilişkin net bir karar verme aşamasına geldiği söylenebilir. Bu bölümde dile getirilen sistemin tasfiyesine ilişkin değerlendirmelerde önceki dönemlere göre dikkat çekici farkın “korucuların mağdur edilmemesi” olduğu görülmektedir. Önceki dönemlerde daha ziyade sistem üzerinden yapılan değerlendirmeler, bu dönemde daha kişiselleştirilmiş ve korucular üzerinden sistemin tasfiyesine ilişkin öneriler ortaya koyulmuştur.

(1) GKK'ya İlişkin Eleştiriler

2013'den Haziran 2014 tarihine kadar geçen sürede GKK sistemine ilişkin toplam 19 eleştirinin yoğunluk sırasına göre sınıflandırılması EK-A'da yapılmıştır. Korucuların özlük haklarında iyileştirme yapılması hususu, önceki dönemlerde olduğu gibi bu dönemde de ele alınmış olup (TBMM [71], 2013:882-883; TBMM [73], 2013:648-650), sistemin geçmişteki başarılarının yanı sıra halen PKK'nın ayrılıkçı hareketinin önünde en büyük engel konumunda olduğu ifade edilmiştir

(TBMM [74], 2013:298-300). Ayrıca bu dönemde GKK'ların özlük haklarının iyileştirilmesine yönelik olarak üç adet önerge verilmiştir (TBMM [78], 2014; TBMM [80],2014; TBMM [81], 2014).

GKK sisteminin tasfiye edilmesi hususu, bu dönem BDP'li milletvekilleri tarafından “çözüm sürecinin” önünde engel görülmesi açısından ele alınırken (TBMM [74], 2013:316; TBMM [75], 2013:79), CHP tarafından ise “korucuların mağdur edilmeden” ve bölgedeki “toplumsal barış” sağlanmayı müteakip sistemin tasfiyesi öngörülmüştür (TBMM [74], 2013:316; TBMM [76], 2014). Korucuların devlet tarafından korunamaması hususu ilk defa bu dönem itibarıyla ele alınan bir konudur. PKK'nın devam etmekte olan “çözüm sürecinde” korucuları tehdit ettiği ve hazırladığı infaz listesi doğrultusunda korucuları öldürdüğü iddiasıyla (TBMM [76], 2014; TBMM [77], 2014; TBMM [81], 2014) yapılan eleştirilerin, devletin GKK'nın akıbetine ilişkin alacağı kararda doğrudan etkili olacak ciddiyette olduğu değerlendirilmektedir. GKK sisteminin hukuki altyapısındaki problemler bu dönemde sistemin tasfiye edilmesine bir gerekçe olarak sunulmuştur. Değerlendirmede dikkat çekici olan husus ise sistemle ilgili alınacak kararın yaklaşık bir milyon kişiyi ilgilendirmesi nedeniyle oldukça hassas olunması gerektiğidir (TBMM [76], 2014).

(2) GKK'ya İlişkin Devlet Değerlendirmeleri

Bu döneme ilişkin devlet değerlendirmelerine bakıldığında önceliğin “korucuların özlük haklarını iyileştirmek” olduğu görülmektedir. Sistemin tasfiyesin ilişkin net ifadeler kullanılmamasına karşın daha önceki dönemde benimsenen “ülkedeki PKK terör tehdidinin tamamen ortadan kalkması” düşüncesinin bu dönemde de devam ettiği söylenebilir. 20 Mart 2013 tarihli oturumda söz alan İçişleri Bakanı Muammer Güler, köy korucularıyla ilgili iyileştirme çalışmalarının olduğunu, uzun vadede korucuların hangi statüye geleceklerini, yetkilerinin ne olacağını belirleyen kapsamlı bir çalışma yapacaklarını belirtmiştir. Güler ayrıca korucuların terörle mücadeledeki etkinliklerinden dolayı PKK'nın önemli hedefleri arasında bulunduğunu, hükümet olarak koruculuğun şartlarının iyileştirilmesi için gerekli özenin gösterileceğinin altını çizmiştir (TBMM [72], 2013:701).

21 Mayıs 2013 tarihli oturumda MHP tarafından verilen “korucuların özlük haklarının geliştirilmesine dair” meclis önergesinin aleyhinde hükümet adına söz alan AK parti milletvekili Mehmet Ersoy, korucuların hükümetleri döneminde geliştirilen özlük haklarından bahsettikten sonra GKK sisteminin tasfiye şartını şu şekilde ifade etmiştir (TBMM [73], 2013:648-653):

“Vatandaşlarımızın can ve mal emniyetiyle, ülkemizin huzuru, güvenliği ve asayışı, terör olaylarından mustarip olmuş toplumun bütün yaralarının sarılmış olmasıyla ilgili bir gelişme görülmediği sürece köy koruculuğunun da kaldırılması gibi bir şey gündemimize gelmeyecektir.”

Ersoy ayrıca, memleketin her köşesinde vatandaşların can ve mal güvenliği sağlandığında koruculuk sisteminin tasfiyesinin düşünülebileceğini, ancak bu durumda dahi 30 yıldır büyük bir fedakârlıkla, canlarını ortaya koyarak memleketin bekası için mücadele etmiş korucuların kesinlikle mağdur edilmeyeceğini sözlerine eklemiştir (TBMM [73], 2013:648-653). Aynı oturumda AK parti milletvekili Mustafa Gökhan Gülşen ise, korucuların asıl sorununun devam eden çözüm sürecinin sonundaki durumlarının ne olacağına dair endişe taşımaları olduğunu belirterek, korucuların özlük haklarının güvence altında olduğunu, çözüm sürecinin sonunda ne olursa olsun bu hakların koruculara verileceğini ifade etmiştir (TBMM [73], 2013:648-653).

4 Temmuz 2013 tarihli oturumda AK parti Sinop milletvekili Mehmet Ersoy, korucuların özlük haklarının geliştirilmesi için iktidarları döneminde birçok iyileştirme yapıldığından ve bunun önümüzdeki dönemde de devam edeceğinden bahsetmiş, ancak meclisin daha önemli gündem maddelerinin olması nedeniyle korucuların zaten belli olan sorunlarıyla ilgili önerinin aleyhinde olduklarını ifade etmiştir (TBMM [74], 2013:301-302). Aynı şekilde 14 Ocak 2014 tarihli oturumda AK parti milletvekili Alpaslan Kavaklıoğlu, hükümetleri döneminde korucuların özlük haklarına yönelik yapılan çalışmaları sıraladıktan sonra şu sözlerle GKK sisteminin kaldırılma şartını ifade etmiştir (TBMM [76], 2014):

“Terör örgütü mensuplarının ülkemiz topraklarını tamamıyla terk etmesi, ülkemizde huzur ve güven ortamının tam olarak tesis edilmesi hâlinde koruculuk sistemi elbette gözden geçirilecektir. Fedakâr bir şekilde çalışan bu büyük camia geleceğe ilişkin hiçbir endişe taşımamalıdır. Terörle mücadelede güvenlik kuvvetlerimize önemli

katkılar sağlayan korucuların emeklilik ve diğer özlük hakları güvence altındadır, hiç merak edilmemelidir.”

(3) Bu Dönemde Hazırlanan Devlet Raporları

13 Şubat 2013 tarihinde kabul edilerek yayımlanan TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu’nun “Terör ve Şiddet Olayları Kapsamında Yaşam Hakkı İhlallerini İnceleme Raporu”, GKK sistemine ilişkin önemli tespitlerin yapıldığı bir devlet değerlendirmesidir. Rapor günümüzde de devam eden “çözüm süreci” olarak adlandırılan döneme de ışık tutmak maksadıyla hazırlanmıştır. Raporun korucularla ilgili görüş ve değerlendirmelerinin yer aldığı bölümünde ise gazeteci-yazar ve siyasetçi Ümit Fırat, CHP İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal, Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Hüseyin Yayman ve İnsan Hakları Derneği Başkanı Öztürk Türkdoğan’ın görüşlerine yer verilmiştir. Ümit Fırat, vatandaşın vergileriyle kurulan ve organize edilen güvenlik güçlerinin haricinde uygulanan koruculuk sisteminin toplumda ayrılmaya neden olduğunu, bu yüzden bugünkü süreçte sistemin nasıl tasfiye edileceğinin içinden çıkılması güç bir hal aldığını ifade etmiştir. Mahmut Tanal da paralel bir şekilde, koruculuk sisteminin kaldırılması gerektiğini ancak bunun yalnızca Türkiye’ye özgü bir uygulama olmadığını dünyada da birçok uygulaması olduğunu ifade etmiş, toplumların bazen doğruyu bulmada deneme yanılma yolunu uygulayabileceğini, koruculuğun bu kadar uzun süredir uygulanıyor olmasının yanlış olduğunu ifade etmiştir. Hüseyin Yayman da diğer iki üyeye paralel bir şekilde koruculuk sisteminin geçici sıfatla oluşturulmuş olmasına rağmen bugün toplam 80 bin kişilik büyük bir organizasyon haline geldiğine vurgu yapmıştır. Öztürk Türkdoğan ise, Bilge Köyü üzerinden korucuların işlediği suçlar ve insan hakları ihlallerini ifade etmiştir (TBMM [88], 2013:133).

Raporda koruculuk sistemini değerlendiren korucuların görüşlerine de yer verilmiştir. Korucular genel olarak, koruculuk sisteminin kendiliğinden gelişen bir uygulama değil, PKK terörizminin bir sonucu olarak ortaya çıktığını ifade etmişler, PKK’nın koruculara yönelik şiddet eylemleri ve terörle mücadelede verilen şehit ve yaralıları, kendileri ve ailelerine yönelik halen devam etmekte olan PKK tehdidini ifade etmişlerdir. Korucu yakınları ise, PKK’nın bu katliamları bölge halkını koruculuktan caydırmak için bir baskı aracı olarak işlediğini ifade etmişlerdir. Raporun son bölümünde çözüm sürecinin başarıyla sonuçlanabilmesi için geniş

kapsamlı bir değerlendirme ile çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Bu önerilerin içerisinde koruculuk sisteminin tasfiyesine yönelik bir önerinin sunulmaması dikkat çekicidir. Bunun nedeninin koruculuk sisteminin terörle mücadeleden çok ekonomik anlamda uygulanan bir istihdam politikası olduğu değerlendirilmektedir. Raporun bu bölümünde yer alan çözüm önerileri içerisinde CHP Tunceli milletvekili Hüseyin Aygün'ün ifadeleri de değerlendirmemizi doğrular niteliktedir. Aygün, kendi seçim bölgesinde tespit ettiği en önemli hususlardan birinin korucuların yaşadığı ekonomik problemler olduğunu ifade etmiş ve bu durumun meclis gündemine getirilmesi gerektiğini belirtmiştir (TBMM [88], 2013:133-134). 2013 tarihli raporun çalışmamız açısından önemi güncelliğini koruyor olmasıdır. Türkiye'nin PKK terörizmi ile mücadelesinde en yeni aşama olan çözüm süreci penceresinden GKK sistemi bu rapor ile ifade edilmiştir. Buna göre sistemin tasfiye edilmesinin önünde en büyük engelin tasfiye sonrasındaki güvenlik ve istihdam sorunları olduğu değerlendirilmektedir.

(4) GKK'ya İlişkin PKK Değerlendirmeleri

Halen içinde bulunduğumuz “Çözüm Süreci” diye adlandırılan süreçte de PKK, koruculuk sisteminin kaldırılmasına yönelik taleplerini yinelemektedir. Örgüt özellikle eylemsizlik sürecinde hükümetin “korucu sayısını artırma” girişimini eleştirmekte ve bu durumun süreci tıkanma noktasına getireceğini ifade etmektedir. Bu durumu Cemil Bayık, 25 Temmuz 2013 tarihli açıklamasında şu sözlerle ifade etmektedir (Rojaciwan [web], 2013):

“PKK'ya ve Kürt halkına ciddi yaklaşılmalıdır. Şimdiye kadar atılan adımları ciddi görmüyoruz. Yeni karakollar, barajlar yapılıyor, korucuların sayısı artırılıyor. Tüm bunlardan anlaşılıyor ki hükümet çözümü geliştirmiyor, aksine savaş hazırlığı yapıyor”.

Bayık'ın sözlerinden de anlaşıldığı üzere PKK, koruculuk sistemine devam edilmesinin barış sürecinin tıkanmasına sebep olduğunu değerlendirmektedir.

Murat Karayılan 19 Haziran 2013 tarihli röportajında Çözüm Sürecine ilişkin değerlendirmelerde bulunmuş ve bu süreçte silahtan arındırılmış demokratik bir toplum oluşturulmasının gerekliliğini ifade etmiştir. Karayılan, koruculuk sistemini şu sözlerle değerlendirmiştir (Rojaciwan [web], 2013):

“Şimdi bu sivil topluma sen, tamamen silahlanmış korucu koyarsan, bu sivil toplum anlayışına ters olur. Koruculuk uyumlu bir toplumun gelişmesi önünde engeldir. Savaşı bitirip yeni bir süreç başlamakta olduğuna göre, koruculuk sisteminin de sona erdirilmesi gerekir. Tabii ki o insanların da mağdur edilmeden koruculuğun lağvedilmesi gerekmektedir. Bu olmadan Kürdistan’da toplumsal uzlaşma ve normalleşme mümkün değildir.”

Kararılan’ın ifadelerine bakıldığında koruculuk sistemi kaldırılmadan çözüm sürecinin olumlu olarak sonuçlanmayacağı söylenebilir.

PKK’nın destekçisi olan sivil toplum kuruluşlarını topladığı örgüt olan Demokratik Toplum Kongresi eş başkanı Ahmet Türk, PKK’nın “çözüm sürecindeki” GKK yaklaşımını şu şekilde özetlemiştir; “Birlikte hareket etmeyelim diye aramızda çatışmalar yarattılar. Korucu yaptılar. Ancak bugün birlik zamanıdır. Hatalardan dönüp birlikte hareket etmeliyiz” (Özgür Gündem [web], 2013).

2013 sonrası döneme ait PKK’nın GKK sistemine ilişkin düşüncesini anlamada Jandarma Genel Komutanlığı’nın istihbari nitelikteki bilgi ve haberleri de önemlidir (J.Gnl.K.lığı, 2014). Jandarma Genel Komutanlığı’nın GKK İşlem Kısmından alınan bilgilere göre PKK; halen içerisinde bulunduğumuz “çözüm sürecinde” koruculara yönelik eylemlerine devam etmektedir. Tehdit ve kaçırma şeklindeki propaganda faaliyetleri Hakkari ve Şırnak illerinde yoğunlaşmakta olup, Bitlis, Siirt, Mardin, Van, Bingöl, Kars, Ağrı, Diyarbakır, Iğdır, Elazığ, Batman ve Muş illerinde de değişen yoğunluklarda meydana gelmektedir. Koruculara yönelik tehditler; GKK’ların silah bırakması, koruculuktan istifa etmeleri, örgüt tarafına geçmeleri, operasyonlara katılmamaları, katılsalar dahi çatışmamaları, örgüte vergi vermeleri şeklinde sınıflandırılabilir. PKK ayrıca bu dönemde etkin olarak kendisi ile mücadele eden korucuları kaçırmak koruculuktan istifa etmeleri şartıyla serbest bırakmaktadır. PKK koruculara yönelik yapılacak silahlı eylemleri “kara liste” adı altında hazırlanan hedef listeleri doğrultusunda yürütmektedir. Örgüt kurduğu sözde mahkemelerde GKK’ları yargılamakta ve cezalandırılan korucuları başlangıçta ikaz etmekte bilahare de silahlı eylem yapmaktadır. Bu husus ayrıca basında da yer almıştır. (Bugün, [web], 2014) Bu eylemler sonucunda Hacı Dağ, Mehmet Salih Unat, Mehmet Güven, Mehmet Salih Coşkun, Ramazan Erkan ve Hasan Caner isimli GKK’lar 2013-2014 döneminde PKK tarafından öldürülmüştür.

4. ANALİZE İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRME

Türkiye'nin PKK terör örgütü ile mücadelesine kullandığı GKK sisteminin, örgüt ve devlet gözünden nasıl algılandığını ortaya koymak suretiyle, sistemin başarı durumunu anlamayı amaçlayan tarihsel karşılaştırmalı analizde, GKK sisteminin dönemler içerisinde devlet ve terör örgütü açısından farklılıklar arz ettiği tespit edilmiştir. Bu nedenle 1985-2014 arasındaki dönemi incelemek üzere oluşturulan altı dönem dahilinde, GKK'nın devlet ve örgüt açısından hangi dönemlerde başarılı görüldüğü, hangi dönemlerde ise başarılarının yanında mahzurları da bulunan bir sistem haline geldiği ortaya koyulacaktır.

(1) Birinci Dönem: PKK'nın Ortaya Çıkışı (1985-1987)

1985-1987 dönemine bakıldığında, GKK'nın daha kurulma aşamasından itibaren eleştirilere maruz kalmış bir sistem olduğu görülmektedir. Sistemin sağlam bir hukuki altyapıya dayanmaması, halen devam eden bu eleştirilerin en önemli sebebidir. Öncelikle memur veya işçi olmayan, ancak devlet tarafından kendilerine ücret ödenen ve kendilerine karşı gelenlerin memura karşı suç işlemiş gibi muamele göreceği ifade edilen GKK sistemi, birinci dönemde hukuki açıdan karmaşık bir yapıdadır. Ayrıca GKK'nın yasal altyapısının 1924 yılındaki şartlar göz önüne alınarak hazırlanan 442 Sayılı Köy Kanunu'na istinaden uygulanan Köy Koruculuğu sistemine dayanması da sistemin önündeki engellerden biridir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında, eşkıya ve çapulculara karşı mücadele amacıyla tasarlanmış Köy Koruculuğunun, 1984 yılında etnik ayrılıkçılık iddiasıyla ortaya çıkan PKK terör örgütü ile mücadelede kullanılan GKK sistemi ile aynı hukuki altyapıya sahip olmasının uygun olmadığı değerlendirilmektedir.

Bugünkü konjonktürden 1985 yılına bakıldığında, GKK sisteminin doğru yasal zemine oturtulamamasının sebeplerinin iki başlıkta toplandığı görülmektedir. Bunlar PKK terör örgütünün doğru tahlil edilememesi ve gerekli yasal düzenleme için yeterli zamanın bulunmamasıdır. PKK terör örgütü silahlı eylemler ile varlığını hissettirmeye başladığı 1984'den 1990'a kadar geçen sürede doğru tahlil edilememiş (Özeren, 2011:25), meydana gelen silahlı eylemler dönemin siyasi liderlerince “üç buçuk eşkıya” tanımlamasıyla ifade edilmiştir (Cemal, 2010:35). Dönemin Cumhurbaşkanı Kenan Evren ise, GKK'nın acilen uygulanan bir sistem olduğunu

1992 yılında verdiği bir röportajda (Kışlalı, 1996:213); “O bölgede çok dağınık yerleşim bölgeleri var. Hepsine polis-jandarma vermek mümkün değil. O zaman Atatürk zamanında çıkarılmış bir kanuna, kır bekçileri kanununa sarıldık” sözleriyle ifade etmiştir. Bu iki açıklamadan da görüleceği üzere terör örgütünün yapısının doğru tahlil edilememesi; mücadele sürecindeki politikaların da acil ve gerekli altyapıdan yoksun bir şekilde uygulamaya koyulduğunu gözler önüne sermekte, GKK sisteminin de yeterli hukuki altyapıya sahip olmamasının sebeplerini ifade etmektedir.

GKK sisteminin hukuki açıdan problemlı bir yapıya sahip olmasına rağmen, 1985-1987 döneminde kendisinden beklenen işlevi fazlasıyla yerine getirdiği görölmektedir. Bu dönemde gerek PKK, gerekse de devlet tarafından yapılan değerlendirmeler, sistemin terörle mücadelede başarılı olduğunu teyit eder niteliktedir. Ancak dikkat çekici olan husus, bölgedeki güvenlik zafiyetini önlemesi için uygulanan sistemin, taktik seviyedeki silahlı mücadeleden ziyade, stratejik seviyedeki siyasi mücadele alanında faydalı görülmesidir. Başka bir deyişle, bölge halkının silahlandırılması, PKK’nın çatışma stratejisinde bir değişiklik yaratmamış, ancak halk desteğinin alınması önünde çok büyük bir engel teşkil etmiştir.

Bu dönemde GKK’nın taktik seviyede katkı sağlayamamasının en önemli sebebinin eğitim ve silah-teçhizat yönündeki eksiklik olduğu görölmektedir. PKK’nın saldırıları karşısında acilen uygulamaya alınmış GKK’nın, “güvenlik güçleri gelinceye kadar halkın kendisini koruması” maksadını taşıdığı düşünöldüğünde, sistemin bu dönemde devlet tarafından da “silahlı bir güç” olarak görülmediği anlaşılmaktadır. Ancak GKK sistemi bu dönem itibariyle performansından ziyade salt mevcudiyeti ile PKK’nın karşısında bir engel teşkil etmiş ve başarılı olmuştur. Kürt halkının sözde tek temsilcisi olarak etnik ayrımcılık iddiasında olan PKK, aynı etnik kimlikten bir başka grubun kendisi karşısında silahlanması neticesinde toplumsal destekten mahrum kalmıştır. GKK’nın toplum desteğini almak suretiyle hedef kitle üzerinde istendik etki yarattığını sistem mevcudu da ortaya koymaktadır. 1985 yılında 7257 GKK ile başlayan sistemin iki yıl içerisinde 15235’e ulaşması (J.Gnl.K.lığı, 2014), uygulanan terörle mücadele politikasının halk tarafından da desteklendiğini göstermektedir. PKK ise bu desteği kendi tarafına çekebilmek için bu dönemde GKK’lara yönelik “yoğun şiddet”

anlayışını benimsemiş ve bu durum bölge halkının devlet yanlısı ve örgüt yanlısı olarak iki kutba ayrılmasına vesile olmuştur.

(2) İkinci Dönem: Çatışmaların En Yoğun Olduğu Dönem (1987- 1993 Ortası)

1987-1993 dönemi GKK sistemine ilişkin en yoğun eleştirilerin yapıldığı dönemdir. Bu yoğunluğun en önemli sebebinin; PKK'nın silahlı eylem gücü olarak en şiddetli dönemde bulunması ve korucuların da içerisinde bulunduğu sivil halkı hedef seçmesi olduğu söylenebilir. Yapılan eleştirilerin nicelik olarak artış göstermesinin paralelinde nitelik olarak da artışta olduğu görülmektedir. Buna gerekçe olarak ise, GKK sisteminin terörle mücadeledeki oryantasyon sürecini tamamlayarak, OHAL ilanı ve 1990'daki kanun değişikliğiyle birlikte daha fazla sorumluluk yüklenen bir uygulama haline gelmesi gösterilebilir.

Siyasi karar alıcılar açısından dönemin en büyük özelliği muhalefette iken GKK sistemine kesin olarak karşı çıkan partilerin iktidara geldiklerinde, sistemin aksayan hususlarını düzeltme cihetine gitmeleri olduğu görülmektedir. Bu noktadan hareketle, GKK sisteminin bu dönemde başarılı olduğu söylenebileceği gibi, sistemin terörle mücadele için vazgeçilmez hale geldiği de ifade edilebilir.

1987-1993 döneminde GKK sisteminin başarılı olduğu görülmektedir. Bu dönemki PKK ve devlet değerlendirmeleri bu tespiti doğrular nitelikte paralellik arz etmektedir. Devlet, sisteme yönelik eleştirileri göğüslemiş ve bunların kabul edilebilir komplikasyonlar olduğunu ifade etmiştir. TBMM görüşmelerinin bu döneme ait bir diğer özelliği de GKK sisteminin başarısının ağırlıklı olarak PKK üzerindeki yansımalarından ifade edilmesidir. Bu değerlendirme, çalışmanın “başarı” tanımlamasının doğruluğunu teyit etmektedir.

Dönemin bir diğer farkı da, GKK sisteminin PKK'nın siyasi mücadelesi önünde engel olmasının yanı sıra, askeri mücadelesini de tehdit eder hale gelmesidir. Bu tespit dönemin devlet ve örgüt değerlendirmelerinde paralellik arz etmektedir. Özellikle örgüt açıklamalarının büyük bölümünün ileri tarihlerde yapılmış ve bu döneme atıfta bulunan özeleştirisi şeklinde olması GKK'nın askeri mücadeledeki etkisinin önemini ve doğruluğunu artırmaktadır. PKK'nın GKK ile mücadele

anlayışında ise bu dönem yoğun şiddetten, orantılı ve sonuç alıcı şiddete geçiş yaptığı görülmektedir.

(3) Üçüncü Dönem: Şiddet Olaylarında Azalma (1993-1999)

1993-1999 döneminin istikrarsız siyasi yapısının, GKK sistemi üzerinde de doğrudan etkili olduğu görülmektedir. 1993 yılında 50. Hükümet ile birlikte GKK'nın tasfiye edilmesi devletin gündemine gelmiş, ancak devam eden süreçte sürekli ve sık değişen koalisyon hükümetleri, sistemin tasfiyesine ilişkin üzerinde mutabakata vardıkları kapsamlı politikalar üretmekten ziyade, aksayan yönlerinin düzeltilmesi suretiyle ıslah edilmesini amaçlamışlardır. Bu istikrarsız yapı, etkisini azalan bir ivmeyle de olsa devam ettiren PKK terör örgütü karşısında statükoyu korumuş ve GKK sisteminin devamına hükmetmiştir.

GKK sisteminin bu dönemde sürüncemede kalması ve sisteme kapsamlı bir müdahalenin yapılamamasının sebeplerini siyasi ortamdaki istikrarsızlığa ilaveten; sistemin ulaştığı mevcut ve tasfiyesi halinde bölgede oluşabilecek güvenlik zafiyeti üzerinden de ifade etmek mümkündür. 1994 itibarıyla sayıları 60070 olan GKK (J.Gnl.lığı, 2014), artık terörle mücadelede asker ve polisin yanında üçüncü bir güç olarak varlığını hissettirmektedir. Ancak bu mevcut bir taraftan bölgede önemli bir güvenlik açığının kapatılmasına katkı verirken, diğer taraftan devletin sistem üzerindeki kontrolünün giderek azalmasına neden olmuştur. GKK sisteminin devletin kontrol edebileceği boyutları aşmakta olduğu, ilk defa bu dönem itibarıyla kurulan TBMM araştırma komisyonları ve MGK raporları ile tespit edilmiştir. Ancak sistemin tasfiyesi durumunda gerek korucuların akıbetine ilişkin güvenlik ve sosyal alandaki tasarrufların belirsizliği, gerekse de terörle mücadelede korucuların yokluğunda yaşanabilecek güvenlik zafiyetleri sebebiyle devlet, bu dönemde de GKK'nın devamına hükmetmiştir.

Bu dönem sistemin tasfiyesine ilişkin nitelikli tekliflerin ortaya koyulduğu ilk dönem olarak dikkat çekmektedir. GKK sisteminin tasfiye edilerek bölgeye ekonomik yatırımlar yapılmasını ve mevcut korucuların çeşitli alanlarda üretime kazandırılmasını öngören bu teklifler, koalisyon ortağı partilerin de benimsediği nitelikte olmasına karşın siyasi yapıdaki karmaşıklık yüzünden somut politikalara dönüştürülmemiştir.

GKK'nın terörle mücadelede verdiği katkının bir düşüş eğiliminde olduğunu PKK değerlendirmeleri de teyit etmektedir. PKK'nın koruculara yönelik yoğun şiddet içerikli yaklaşımdan, af ve karşılıklı anlaşmaya dayalı kazanımcı ve ılımlı bir anlayışa evrilmesi, GKK sisteminin terörle mücadeledeki katkısının azalmasında önemli bir etmendir. Bu sebeple GKK'nın 1993-1999 döneminde askeri alandaki etkisi bir önceki döneme nazaran azalış göstermiştir. Ancak yine de örgütün koruculara yaklaşımında, güvenlik güçlerinden farklı olarak daha itidalli davranma çabası, GKK'nın sadece varlığıyla dahi PKK üzerinde bir davranış değişikliği yaratmak suretiyle terörle mücadeleye katkı verdiğini göstermektedir.

(4) Dördüncü Dönem: Abdullah Öcalan'ın Yakalanması Ve Göreceli Eylemsizlik Dönemi (1999-2006)

Bu dönem GKK'nın en az kritik edildiği dönem olarak dikkat çekmektedir. Abdullah Öcalan'ın yakalanmasından sonraki süreçte PKK'nın uğradığı güç kaybı, GKK sisteminin daha az gündeme gelmesinde en önemli etkindir. Bu dönemin diğer bir özelliği de muhalefet ve hükümetin korucuların özlük haklarının iyileştirilmesi konusundaki ortak görüşleridir. Bu dönemde devlet mevcut korucuların sağlık, ekonomik ve sosyal açıdan sahip olduğu imkânları geliştirmek suretiyle çeşitli tedbirler almıştır.

Öte yandan, GKK'nın tasfiye edilme şartının bu dönem itibariyle değiştiği görülmektedir. 1993 yılında 50. Hükümet ile ilk defa gündeme gelen mevzu, o dönemde sistemin tasfiyesinin yaratacağı güvenlik zafiyeti ve mevcut korucuların istihdam sorunu açısından ele alınmıştır. 1999-2006 döneminde ise aynı durum, PKK terör tehdidinin tamamen ortadan kalkması halinde sistemin tasfiyesinin mümkün olacağı şeklinde ifade edilmiştir. Siyasi karar alıcılardaki bu düşünce değişikliğinin konjonktürel sebeplerden kaynaklandığını söylemek mümkündür. 1993 yılında örgütün eylem gücünün düşmeye başladığı dönemde GKK sistemi artık faydadan ziyade zararlı olduğu kanaatiyle tasfiye edilmek istenirken, PKK'nın eylem gücü açısından tamamen kontrol altına alındığı bu dönemde GKK sistemi zararlı olduğundan değil, misyonunu tamamlayacağı için tasfiye edilmek istenmektedir. Bu noktadan hareketle GKK'nın bu dönem itibariyle terörle mücadelede performans açısından askeri bir etki yaratmadığını, ancak terörün yeniden şiddetlenebileceği

kanaatiyle ıslah edilerek uygulanmasına devam edilen bir sistem olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

GKK sisteminin bu dönemki durumu çeşitli devlet raporlarında da ele alınmış ve bu raporlar sistemin faydalı olduğu kadar mahzurları da bulunan bir durumda olduğunu ifade etmektedir. Ancak raporların genelinde GKK, mahzurlarını ortadan kaldıracak düzenlemeler yapılmak suretiyle devam edilmesi gereken bir uygulama olarak değerlendirilmiştir. GKK'nın devamında görülen lüzum ise, tıpkı bir önceki dönemde olduğu gibi, sistemin tasfiyesi durumunda bölgenin istikrarsız bir yapıya dönüşme riskidir. GKK'nın performans açısından etkisizliğini, döneme ilişkin PKK değerlendirmeleri de doğrulamaktadır. Örgütün KADEK ve Kongra-Gel isimleriyle varlığını sürdürdüğü bu dönemde GKK açık bir şekilde hedef olmaktan çıkarılmış ve koruculara yönelik tamamen kazanımcı ve kucaklayıcı bir yaklaşım anlayışı benimsenmiştir. PKK'nın bu dönemdeki söylem değişikliğinin askeri alandaki yetersizliğini siyasi alandaki gücü ile kapatmak maksadıyla korucular üzerinden bölge halkının desteğini almak istemesinden kaynaklandığını söylemek mümkündür.

(5) Beşinci Dönem: Şiddetin Yeniden Başlaması (2006-2013)

PKK'nın şiddet içerikli eylemlerinin yeniden hız kazandığı 2006-2013 döneminin, devletin GKK değerlendirmesi açısından bir farklılık oluşturmadığını söylemek mümkündür. Bir başka ifadeyle şiddet seviyesinin tırmanarak yeniden 1987-1993 dönemine yakın seviyelere ulaştığı bu dönemde GKK sistemi, devlet tarafından o dönemde olduğu kadar belirleyici bir terörle mücadele aracı değildir. Bu dönemde devlet mevcut korucuların özlük haklarını iyileştirerek sistemi ıslah etme faaliyetlerine devam etmiştir.

Özellikle bu dönemde devletin GKK'ya ilişkin kararlarında “ahde vefa” anlayışını benimsediği görülmektedir. Bunun en önemli sebeplerinden birisinin 20 yıllık geçmişi ve 45000-50000 arasında seyreden mevcudu ile GKK'nın bölgeye istihdam sağlayan önemli bir politika haline gelmesi olduğu söylenebilir. Aynı zamanda; aileleri, 20 yıllık süreçte emekli olanlar ve gönüllü köy korucuları ile birlikte sistemin yaklaşık 1 milyon vatandaşa hizmet vermesinin, siyasi karar alıcıların GKK sistemi ile ilgili tasarruflarında etkili olduğu görülmektedir. Bu

bağlamda hükümetlerin, oy kaygısı ve bölgedeki istikrarsızlığı artıracakı öngörüsüyle GKK'yı, korucuların sahip olduğu haklar iyileştirilmek suretiyle ıslah ettiğini ifade etmek mümkündür.

PKK ise bu dönemde, GKK ile mücadeleyi daha geniş bir tabana yayma çabası içerisinde. Örgüt bu dönemde, ulusal ve uluslararası alanda işbirliği halinde olduğu devlet, kurum ve kuruluşların da desteğı ile GKK aleyhinde kamuoyu oluşturmaya çalışmaktadır. PKK'nın bu dönemdeki yoğun mücadelesindeki maksadını, ulusal ve uluslararası alanda yeniden "Kürt sorunu" söylemini hâkim kılmak şeklinde ifade etmek mümkündür.

(6) Altıncı Dönem: Çözüm Süreci (2013- Günümüze Kadar)

Halen içinde bulunduğumuz çözüm sürecinde de GKK sisteminin devlet ve PKK tarafından sorunun çözümünde kullanılacak bir araç olduğu görülmektedir. 1999 itibariyle kendisinden beklenen askeri katkıyı yapan GKK sistemi o dönemden itibaren performansından ziyade varlığı ile terörle mücadeleye katkı verirken devlet, sistemin tasfiye edilme şartını terör tehdidinin tamamen sona ermesi olarak yinelemektedir. Öte yandan, PKK terör örgütü de sürecin başarıyla sonuçlanabilmesi için GKK sisteminin tasfiye edilmesini bir şart olarak ortaya koymaktadır. Bu durum devleti GKK'ya dair net bir karar vermeye zorlamakta, ancak verilecek olan bu kararı almanın çok da kolay olmadığı değerlendirilmektedir.

GKK'nın akıbetine ilişkin kararın öncelikle mevcut korucuların güvenlikleri açısından değerlendirilerek alınması, bu döneme özel bir durum olarak dikkat çekmektedir. Örgüt her ne kadar söylemlerinde korucuları artık bir hedef olarak görmediğini ifade etse de, bölgeden alınan istihbarat bu durumun aksini söylemektedir. Örgütün 2013 yılından itibaren koruculara yönelik caydırıcı nitelikte silahlı eylem ve propaganda faaliyetlerine hız verdiğini ifade eden bu bilgiler, GKK'nın tasfiyesi halinde dahi örgütün koruculara yönelik şiddet eylemlerine devam edebileceğini öngörmektedir. Bu durum, devlet açısından daha önce tecrübe etmediğı bir durumdur. 1993 yılındaki tasfiye söyleminde, korucuların yokluğundan oluşacak boşluğun doldurulması ve mevcut korucuların istihdam sorunu ele alınmış, 1999 sonrasında ise mevcut korucuların özlük haklarının güvence altına alınması şartıyla farklı alanlarda istihdam edilebileceğı kanaatiyle sistemin misyonunu tamamladıktan

sonra tasfiye edilebileceği ifade edilmiştir. Bugünkü durumda ise bu boyutlara ek olarak, mevcut korucuların ve ailelerinin sistemin tasfiyesinden sonra yaşayacağı gúvenlik zafiyeti ve dolaylı olarak bölgenin yeniden istikrarsız bir yapıya bürüneceği hususu gündeme gelmiştir. Bu durumun önümüzdeki süreçte GKK'lar üzerinde moral açısından olumsuz sonuçlar doğurarak, bölgede gúvenlik açısından yeni sorunlar oluşturabileceği değerlendirilmektedir.

Bu değerlendirmeler ışığında GKK sisteminin 29 yıllık tarihi sürecinde terörle mücadele açısından değerlendirilmesi Tablo 4'de ifade edilmiştir:

Tablo 4: GKK Sisteminin Dönemler Halinde Değerlendirilmesi

DÖNEMLER		1985-1987	1987-1993	1993-1999	1999-2006	2006-2013	2013-GÜNÜMÜZE KADAR
PKK	DEĞERLENDİRME	* Lojistik destek kesilmiştir. * Halk desteği azalmıştır. * Silahlı mücadele açısından tehdit değildir.	* Türkiye'nin silahlı mücadele açısından en etkili sistemidir. * 1993 yılındaki başarısızlığın asli sebeplerindendir. * Halk desteğinin alınması önünde engeldir.	* Silahlı mücadeleden ziyade siyasi mücadele önünde engeldir.	* Sorunun demokratik yollardan çözümü için sistem kaldırılmalıdır.		
	MÜCADELE YÖNTEMİ	* Korucuları yıldırma yönelik yoğun şiddet	* Çok yönlü ve orantılı şiddet	* Koruculara yönelik yaklaşımların halk tarafından benimsenmesine dayalı anlayış	* Af ve karşılıklı anlaşmaya dayalı kazanımcı yaklaşım	* Ulusal ve uluslararası işbirlikçilerin desteği ile sistemin kaldırılmasına yönelik kamuoyu yaratmak	* Koruculuk aleyhine propaganda ve koruculara yönelik silahlı şiddet
DEVLET	DEĞERLENDİRME	* Örgütün lojistik desteği kesilmiştir. * Güvenlik ihtiyacı giderilmiştir.	* PKK'dan alınan istihbaratlara göre sistem faydalıdır. * Sistem sayesinde bölge halkının devlete bağlılığı artmıştır. * Siyasi mücadelenin yanında silahlı alanda da başarılıdır.	* Sistem güvenlik alanında ve ekonomik anlamda fayda sağlamaktadır. * Koruculardan kaynaklı sorunlar münferit olup, sistem ıslah edilmek suretiyle giderilebilir.	* Sistemin geçmiş dönemlerde güvenlik alanında faydaları olmuştur, ancak günümüzde sosyo kültürel ve siyasi açıdan mahzurları da bulunmaktadır. * Ahde vefa gereği korucular mağdur edilmemeli ve özlük hakları iyileştirilmelidir.		* PKK tehdidi tamamen sonlanmadan sistem tasfiye edilmemeli, ıslah edilerek uygulanmaya devam edilmelidir.
	ELEŞTİRİLER	* Korucuların güvenlik sorunları mevcuttur. * Sistem devletin acziyetini göstermektedir. * Aşiret yapısını güçlendirmekte ve bölgede huzursuzluk oluşturmaktadır.	* Ekonomik ve yapısal anlamda devletin kontrol edebileceği boyutları aşmıştır.	* Yapısal ve ekonomik anlamda devletin kontrol edemeyeceği boyutlardadır. * Sistem tasfiye edilip, korucular üretime kazandırılmalıdır.	* Korucuların özlük hakları iyileştirilmelidir	* Korucuların özlük hakları iyileştirilmelidir. * Demokratik çözüm önünde engel olduğundan dolayı kaldırılmalıdır.	
AÇIKLAMALAR		* Sistem güvenlik alanında beklenenin üstünde bir fayda vermiştir.	* PKK'nın askeri mücadelesinin önündeki en önemli engel olmuştur. * Sistemin sosyo kültürel açıdan mahzurları devlet gündemine gelmeye başlamıştır.	* Örgütün eylem gücünün düşmesine paralel olarak, sisteme bağlılık azalmıştır. Ancak sistem varlığı ile dahi örgüt karşısında siyasi açıdan tehdit oluşturmaktadır. * Bu dönem sistemin kapsamlı olarak ele alındığı ilk dönemdir. Bu değerlendirmelerde de sistemin güvenlik alanındaki faydalarının yanında, sosyo kültürel açıdan oluşturduğu mahzurlar ifade edilmiştir.	* Örgütün şiddete dayalı anlayıştan, demokrasi söylemine dönmesi, caydırıcı bir politika olan GKK'nın yeniden değerlendirilmesine ihtiyaç göstermiştir. * Bu değerlendirmelerde sistemin mahzurları tespit edilmiş, ancak sistemin tasfiyesi yönündeki bir tasarrufun bölgeyi yeniden istikrarsızlığa sürükleyebileceğinden endişe edilmiştir.	* Örgütün şiddete dayalı yeniden artmasına karşın, devletin sisteme ihtiyacı 1984'de olduğu kadar yüksek seviyede değildir. * Devlet bu dönemde sistemi, caydırıcı bir güvenlik politikası boyutundan ziyade sosyal ve ekonomik boyutuyla ele almaktadır.	* Demokratik çözüm süreci devleti, sistemin akıbetine ilişkin net bir karar vermeye zorlamaktadır. * Ancak gerek mevcut korucuların istihdam durumu, gerek korucuların güvenlikleri, gerekse de korucuların yokluğunda bölgede yeniden oluşabilecek PKK terörü karşısında devletin karşı karşıya kalacağı durum, devletin sistem üzerinde radikal bir karar almasını güçleştirmektedir.

SONUÇ

Koruculuk uygulamalarının terörle mücadeledeki yerini ifade ederek, Türkiye'nin PKK ile mücadelesinde uyguladığı “Geçici Köy Koruculuğu” sisteminin ele alındığı araştırmada, GKK sistemine ilişkin subjektif değerlendirmelere dayalı olan literatür, yerel halkın silahlandırılarak devlet tarafından terörle mücadelede kullanılması bakış açısıyla kavramsal perspektiften ele alınmış ve dünyadaki diğer koruculuk uygulamalarını da değerlendirmek suretiyle objektif ve özgün bir literatür ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca çalışma, Türkiye'nin mevcut güvenlik güçlerine ilaveten niçin farklı bir aktörü terörle mücadele sürecine dâhil ettiğini ifade etmesi bakımından da alanında ilktir. Çalışmanın diğer bir önemli özelliği de, GKK sisteminin faydalı bir uygulama olup olmadığını anlamada GKK'nın bugünkü konjonktürden değerlendirilmesi yerine, mücadelenin tarafları olan PKK ve devletin 29 yıllık süreçte (1985-2014) GKK'ya yönelik değerlendirmelerinin incelenmesidir.

Bu çalışma koruculuk uygulamalarının terörle mücadele sürecinde kısa vadeli kullanımlarının güvenlik alanında olumlu sonuç verdiğini, ancak çatışma süresi uzadıkça uygulamaların siyasi ve sosyo-kültürel açıdan bazı sorunları beraberinde getirdiğini ortaya koymaktadır. Gerek dünya üzerindeki koruculuk uygulamaları, gerekse de Türkiye'de uygulanan GKK sistemi, bu tespiti doğrulamaktadır. Devletler tarafından terör örgütlerinin zorlayıcı yeteneklerine karşı caydırıcı nitelikli bir politika olarak kullanılan koruculuk uygulamaları, terör örgütlerinin imkân ve kabiliyetlerine göre değişkenlik göstermesi gereken yapılardır. Ancak çalışmaya konu olan örnekler incelendiğinde koruculuk uygulamalarının yapısının, terör örgütlerinininkine oranla oldukça hantal olduğu görülmektedir. Bu eksiklik devletlerin sistemler üzerinde radikal kararlar almalarını güçleştirmekte ve sistemler eksiklikleri giderilmek suretiyle sürekli ıslah edilmeye çalışılmaktadır.

Türkiye'deki GKK uygulamasına bu perspektiften bakıldığında, savunma maksatlı olarak uygulamaya koyulmuş sistemin, terörle mücadele sürecinde 2014 yılı rakamları ile subay, astsubay, uzman çavuş ve polisin toplamından daha fazla şehit verdiği görülmektedir. Bu rakamlara dayanarak GKK sisteminin PKK ile mücadele sürecinde “savunmadan”, “saldırıya” doğru evrildiğini söylemek mümkündür. 1985-1993 arasındaki dönemde sistemin net bir şekilde örgütü rahatsız ettiği ve ciddi anlamda PKK üzerinde bir davranış değişikliği yarattığı görülmektedir. Bu kapsamda

GKK, örgütün hem askerî alanda, hem de siyasi alandaki mücadelesine önemli darbeler vurmuştur. Bu durum devlet tarafından aynı şekilde algılanmış ve terörle mücadelede GKK'ya yüklenen misyon artmıştır. 1993-1999 döneminde ise GKK sistemi, kendisine yüklenen misyonun da ağırlığıyla birlikte bölgede önemli bir konuma gelmiş, bu durum bölge üzerinde sosyal alanda bazı problemler meydana getirdiği gibi, ekonomik ve siyasi alanda da devlet otoritesinin sorgulanmasına neden olacak eleştirilere sebep olmuştur. Aynı dönemde devlet de sistemin tasfiye edilmesi anlayışını benimsemiş, ancak siyasi ortamdaki karmaşıklık ve GKK'nın yerleşik hale gelen yapısı nedeniyle sistem üzerinde radikal tasarruflar yapılamamıştır. 1999'dan sonra devam eden süreçte de, sistemin bu sürüncemesi devam etmiş, sistem etkililik yönünden eleştirilmekle birlikte sürekli bir ıslah politikası ile 2013 yılına kadar getirilmiştir. Halen içinde bulunduğumuz çözüm süreci ise, sistemin radikal bir şekilde ele alınması gerektiğini gözler önüne sermekte ve Türkiye'yi GKK sisteminin akıbeti hakkında net bir karar almaya zorlayacak gibi görünmektedir. Ancak devletin bu süreçte sistem üzerinde alacağı kararın, birçok bileşeni bünyesinde barındırmasından dolayı kolay olmadığı değerlendirilmektedir.

Öncelikle mevcut korucuların sistemin tasfiye edilmesinin ardından PKK terör örgütüne karşı savunmasız hale geleceğini söylemek mümkündür. 2013'den günümüze toplam 6 korucunun şehit edilmesi ve bu bölgeden gelen istihbari bilgiler bu tespitimizi doğrulamaktadır. İkinci olarak, bölgeye önemli bir istihdam ve ekonomik yardım politikası olduğu devlet yetkilileri tarafından da ifade edilen GKK, bölge halkını ekonomik açıdan tamamen devlete bağımlı hale getirmiştir. Bu nedenle sistemin tasfiyesi, bölge halkının ekonomik olarak problemler yaşamasına ve dolaylı olarak bölgedeki istikrarın bozulmasına neden olabilecektir. Halen devam eden çözüm sürecinin akıbeti net olarak belli olmadığı için, GKK sisteminin tasfiye edilip, bölgedeki PKK terörizmi yeniden canlandığı takdirde bölgedeki asayişin bozulması ve güvenlik ihtiyacının yeniden ortaya çıkacak olması da sistemin tasfiyesini zorlaştıran üçüncü husustur. Bu durumda tasfiye edilen GKK'ları yeniden örgütlendirmek devlet için kolay bir süreç olmayacaktır. Dördüncü ve son olarak da, etnik ayrılıkçı terör örgütü olan PKK'nın eylem gücünün yeniden artması durumunda, bu iddianın en önemli anti tezi olan etnik Kürt kimliğine sahip korucuların yokluğu, siyasi ortamda devletin hareket alanını kısıtlayabilecektir. Bu dört sebep yüzünden devletin çözüm sürecinde, PKK terör örgütünün tehdidi tam

anlamıyla ortadan kalkmadan, GKK sistemini tasfiye etmenin uygun olmayacağı değerlendirilmektedir.

Çalışmada kullanım konsepti, faydaları, mahzurları ve terörle mücadeledeki yeri bağlamında ele alınan koruculuk uygulamalarının, dünya üzerindeki örnekleri ve Türkiye’deki GKK sisteminin de incelenmesi neticesinde, bir takım tedbirler ile terörle mücadeledeki etkililiği artırılabilir sistemler olduğu görülmektedir. Bu tedbirlerin şunlar olabileceği değerlendirilmektedir:

- Koruculuk uygulamalarının başarılı olma ihtimalini artıran en önemli etken gönüllü olup olmamasından ziyade "hukuki altyapıdır". Sistemler başlangıçtan tasfiye edilinceye kadarki süreçte, uygulamadan dolayı oluşabilecek riskleri azaltacak ve yerel halkı ötekileştirerek bölgede istikrarsızlığa sebep olmayı önleyecek sağlam bir yasal zemine sahip olmalıdır. Korucuların sahip olması gereken nitelikler, eğitimleri, görevleri, bağlılık ve denetimleri bu yasal zemin ile en baştan belirlenmeli, uygulamada oluşan aksaklıklar tavizsiz bir anlayışla mevzuat gereğince yürütülmelidir.

- Koruculuk uygulamalarının etkili olabilmesi için devletlerin koruculuk sistemleri üzerinde mutlak hâkim olabilmesi gereklidir. Bu hâkimiyeti “devletin kendi çıkarları doğrultusunda bölge halkı ile iletişimi” şeklinde tanımlamak mümkündür. Bölge halkından seçilen korucular sayesinde, devletlerin halkın içerisinde bulunduğu duruma yönelik farkındalıkları artacaktır. Bu farkındalık, uygulanan terörle mücadele politikalarının faydalı olup olmadığının tayin edilmesini kolaylaştıracaktır. Öte yandan korucular, devletlerin terörle mücadeledeki önceliklerinin bölge halkına doğru olarak aktarılmasında önemli bir köprü vazifesi üstlenebilir. Korucular tarafından benimsenen hassasiyetler, devletlerin bölge halkına ulaşmasını kolaylaştırarak, halk üzerinde istenen etkinin kalıcı olmasına yardımcı olabilir.

Ancak devlet kontrolünün yeterli olmaması durumunda koruculuk sistemleri, devleti siyasi ve sosyo-kültürel bağlamda tehdit eden bir yapıya bürünebilecektir. Sistemlerin bu yan etkilerini önlemek için devlet, koruculuk sistemi üzerinde tamamen otorite sahibi olabilmelidir. Bu kontrol mekanizmasını kurabilmek için dikkat edilmesi gerekenler aşağıda incelenmiştir:

* Öncelikle devletler ordu, kolluk ve istihbarat birimleri bakımından kuvvetli olmalıdır. Koruculuk uygulamaları zamanla kontrol edilmesi zor, hantal bir sistem haline gelerek çözümden ziyade yeni sorunların üretilmesine neden olabilir. Bu durumda devletlerin iyi örgütlenmiş ve silahlandırılmış disiplinli ordu ve kolluk güçleri, korucular üzerinde bir kontrol mekanizması olarak devreye girebilir ve korucuları gerekirse zorlayıcı birtakım tedbirleri almak suretiyle disipline edebilir.

* İkinci olarak, koruculuk sistemi üzerinde otorite sahibi olabilmek için sistemi küçük ve idare edilebilir bir halde tutmak gerekmektedir. Büyük ve saldırı maksatlı bir korucu teşkilatı, özellikle lider kadrosunun güçlerini artırmak isteyebilecek olma ihtimali nedeniyle devletler açısından ciddi riskler taşıyacaktır.

* Üçüncü olarak, koruculuk uygulamasının kullanılmasına neden olan terörizm bittiğinde, sistemin silahsızlandırılması, tasfiye edilmesi ve korucuların sivil yaşama yeniden entegre edilebilmesi gereklidir. Silahsızlandırma süreci genellikle üç aşamalıdır. Bunlar; öncelikle silah sayılarının tespiti, silahların toplanması ve silahların muhafazası, yeniden kullanılıp kullanılmayacağına karar verilmesi olarak ifade edilebilir. Sistemin tasfiye süreci de korucuların geçici bir merkezde toplanmasından, yerlerine kullanılacak askerlerin eğitimlerini müteakip uygun yerlerde konuşlandırılmasına kadar aşamalı olarak ele alınmalıdır. Korucuların sivil hayata yeniden entegre edilmesinin amacı ise, zamanında silah taşımak suretiyle kısmen de olsa şiddet eylemlerinin içerisinde bulunan korucuların yeniden şiddete yönelmelerini önlemek için, onların sosyal ve ekonomik manada sivil topluma dahil olmasını kolaylaştırmaktır. Bu alanda atılması gereken adımlar koruculara yönelik eğitim, iş, koruma ve uygun arazi tahsis etmek suretiyle onların ekonomik anlamda devlete katkıda bulunmasını sağlamaktır. Silahsızlandırma, tasfiye ve yeniden entegrasyon alanında bir alternatif de korucuların yerel güvenlik güçlerine dahil edilmesi olabilir.

Sonuç olarak, yerel halkın silahlandırılmak suretiyle devlet tarafından kullanılması, terörle mücadelede güvenlik alanında önemli katkılar sağlamakla birlikte, sürekli denetim ve sistemin kullanımından tasfiye edilmesine kadarki süreci kapsayan sağlam bir yasal altyapıya gereksinim duymaktadır. Koruculuk uygulamaları üzerinde bu güce sahip olamayan devletler, sistemlerin uzun vadeli kullanımı sonucunda yeni sorunlarla baş etmek durumunda kalabilmektedir. Bu

Çalışma GKK'nın faydalı veya mahzurlu olduğunu anlayabilmek için, 29 yıllık sürecin ele alınması gerektiğini, bu süreçte gerek GKK sisteminin gelişiminde, gerekse de PKK terör örgütünün çatışma stratejisindeki kırılma noktalarının belirleyici olabileceğini ortaya koyarak PKK terör rgt ve devletin GKK sistemine ilişkin söylemleri üzerinden bir tarihsel karşılaştırmalı analiz ortaya koymaktadır. Yapılan tarihsel karşılaştırmalı analiz sonucunda da görülmüştür ki GKK sistemi; güvenlik alanında faydalı bir sistem olmakla birlikte, uzun süreli kullanımı sonucu meydana getirdiği siyasal ve sosyo-kültürel alandaki mahzurları güvenlik alanındaki faydalarını gölgeler hale gelmiştir. Sistem, birinci (1985-1987) ve ikinci (1987-1993) dönemde kuruluş maksadı olan PKK terör rgt üzerinde hem silahlı mücadele, hem de siyasal mücadele alanında önemli davranış değişiklikleri yaratması yönüyle güvenlik alanında faydalı olmuştur. GKK'nın üçüncü dönemde (1993-1999) güvenlik alanındaki faydası azalan bir etkiyle de olsa devam etmekle birlikte, PKK'nın silahlı eylem yoğunluğunun azalma eğiliminde olduğu bu dönemde, sistemin ekonomik açıdan devlete yarattığı külfet, su işleyen korucuların varlığı nedeniyle sistemin bölge halkında huzursuzluğa sebep olması, bazı korucuların PKK terör rgt ile ilintili olması, sistemin feodal yapıyı güçlendirmesi şeklinde ifade edilebilecek bölge halkı ve bölgenin yapısı üzerinde bazı mahzurları barındırdığı görülmüştür. 1999 yılından sonraki süreçte ise GKK, güvenlik alanındaki faydalarından ziyade yukarıda ifade edilen mahzurları ile anılan bir sistem haline gelmiştir. Bu durumun GKK'nın "aydırıcı" nitelikli yapısının, PKK terör örgütünün demokratikleşme söylemi ile değişen ve koruculara karşı kucaklayıcı tarza evirilen ılımlı yaklaşımı karşısında kendisini yenileyememesinden kaynaklandığı görülmektedir. Halen içinde bulunulan "zm Sürecinde" ise sistem, gerek devlet gerekse de PKK terör rgt açısından sorunun çözümünde önemli role sahip bir aktör konumundadır. PKK terör rgt, sorunun çözümü için GKK'nın tasfiye edilmesini ileri sürerken; devlet, terör tehdidinin tamamen bitmeden sistemin tasfiye edilmeyeceğini savunmaktadır. Her iki tarafın değerlendirmesindeki ortak payda ise, GKK'nın yakın bir süreçte kapsamlı bir şekilde değerlendirileceği gerçeğidir. Bu değerlendirme sonucunda devlet, ya mevcut korucuların her türlü haklarını vermek ve onları onurlandırmak suretiyle sistemin tasfiyesine, ya sistemin eksik yönleri giderilmek suretiyle ıslah edilmesine ya da bölgedeki hassas dengeleri bozmamak adına statükonun devamına hükmedecektir. Ancak bugünkü konjonktürde devletin alacağı karar ne olursa olsun GKK sisteminin 29 yıllık süreçte, güvenlik alanında

kendisinden beklenen katkıyı vermiş başarılı bir terörle mücadele politikası olduğu değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

AHRAM, Ariel. "Proxy Warriors: The Rise and Fall of State-Sponsored Militias Timothy D. Sisk: International Mediation in Civil Wars: Bargaining with Bullets Amalendu Misra: Politics of Civil Wars: Conflict, Intervention and Resolution" , **Democracy and Security**,8/4, 2012, 406-414.

AKÇURA, Belma. "Devletin Kürt Filmi", Postiga Yayınları, İstanbul, 2011.

ALEXANDER, Martin ve diğerleri. **The Algerian War and the French Army, 1954–62 Experiences, Images, Testimonies**, Hampshire, Palgrave Macmillan Ltd., 2002.

America's Watch, **Peru Under Fire: Human Rights Since the Return to Democracy**, New Haven and London: Yale University Press, 1992.

ANA BRİTANNİCA. cilt. 22, s.419, 1994.

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 1999/78 Numaralı İddianamesi, 1999.

<www.toplumsalbilinc.org%2Fforum%2Findex.php%3Faction%3Ddlattach%3Btopic%3D4288.0%3Battach%3D530&ei=ahNmU7S_D6uy7Aa-1IDIAg&usg=AFQjCNH4-qxACIQu4pYWpfG1IvqcteJ3Q&bvm=bv.65788261,d.ZGU&cad=rja> 24 Şubat 2014.

ARGUNHAN, Metin. **Hamidiye Alayları İle Koruculuk İlişkisi**, Ankara, Gazi Üniv. Sos.Bil Ens. Yüksek Lisans Tezi, 2009.

ATAĞ, Kamil. "PKK ve İnsanlığa Çağrı", Ankara, 1995

Avrupa Birliği Türkiye İlerleme Raporları 2004-2012,
<<http://www.ab.gov.tr/index.php?p=46224&l=1>> 18 Aralık 2013.

BACIK, G. ve B.B. COŞKUN. "The PKK Problem: Explaining Turkey's Failure to Develop a Political Solution", **Studies in Conflict & Terrorism**, 34/3, 2011

BAL İ. ve S. ÖZEREN. **Dünyadan Örneklerle Terörle Mücadele**, USAK Yayınları, Ankara, 2012.

BALL, P. ve diğerleri. "State Violence in Guatemala, 1960-1966: A Quantitive Reflection", **American Association for the Advancement of Science (AAAS)**, Washington DC, 1999.

BARTER, Shane J. "State Proxy or Security Dilemma? Understanding Anti-Rebel Militias in Civil War", **Paper Presented at the Annual Meeting of the Canadian Political Science Association Edmonton**, AB 13-15 June 2012.

BAŞEREN, Sertaç H. **İnsan Hakları ve Terörizm**, Ankara, Şen Matbaacılık, 2001, 204-234.

BEVC, Vladislav. **Liberal Forces in Twentieth Century Yugoslavia**, New York, Peter Lang Publishing, 2007.

BİLGİÇ, Sadi ve diğerleri. **Güneydoğu Sorununun Sosyolojik Analizi (Teknik Rapor)**, Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2009.

Bugün Gazetesi İnternet Sitesi. 1 Şubat 2014.

<<http://gundem.bugun.com.tr/bakin-kimler-var-haberi/956170>> 20 Şubat 2014.

BÜYÜKÖZTÜRK, Şeref ve diğerleri. **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Ankara, Pegem Akademi Yayınları, 2012.

BYMAN, Daniel. "Friends Like These: Counterinsurgency and the War on Terrorism", **International Security**, 31/2, 2006, 79-115.

BYMAN, Daniel. "The Logic of Ethnic Terrorism", **Studies in Conflict and Terrorism**, United Kingdom, Taylor&Francis, 21/2, 1998, 149-166.

CASSİDY, Robert. "The Long Small War: İndigenous Forces For Counterinsurgency", **Parameters**, 36/2, 2006.

CEMAL, Hasan. **Kürtler**, İstanbul, Doğan Kitapçılık, 2010.

CEMAL, Hasan., "Silahlara Veda", T24, 25 Nisan 2013
<<http://t24.com.tr/yazi/silahlara-veda/6592>> 22 Şubat 2014.

CORPUS, Victor. **Silent War**, VNC Enterprises, Quezon City Philippines, 1989.

CRAPANZANO, Vincent. **The Harkis: The Wound That Never Heals**, Chicago, University of Chicago Press, 2011.

Cumhuriyet Gazetesi İnternet Sitesi. 7 Ekim 1984.

<<http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader.xhtml>> 18 Şubat 2014.

DASGUPTA, Sunil. "Paramilitary Groups: Local Alliances in Counterinsurgency Operations", Brookings, **Counterinsurgency and Pakistan Paper Series**, 6/5, 2009.

DEĞER, Evren. "Koruculuk Masaya Yatırıldı", Milliyet, 23 Şubat 1997.
<<http://www.milliyet.com.tr/1997/02/23/haber/koruculuk.html>> 15 Ocak 2014.

DEMİR, Cenker Korhan. **Sebeplerinden Mücadele Yöntemlerine Avrupa’da Etnik Ayrılıkçı Terörizmin Analizi; PIRA, ETA, PKK**, Kara Harp Okulu SAVBEN Doktora Tezi, , Ankara, 2010.

Devlet Planlama Teşkilatı Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2001.

DOLAPÇI, Cevdet. **Sosyolojik Açıdan Koruculuk Sistemi ve Köy Koruculuğu**, Van, Van Yüzüncü Yıl Ün. Yüksek Lisans Tezi, 2003.

EKİNCİ, Nihat. **Pimi Çekilmiş Bomba Köy Koruculuğu Sistemi**, İstanbul, Do Yayınları, 2011.

ERGİL, Doğu. **Kürt Raporu**, İstanbul, Timaş Yayınları, 2009.

ERSEVER, Ahmet Cem. **Kürtler, PKK ve Abdullah Öcalan**, Ankara, Ocak Yayınları, 1998.

FEARON, J. D. ve D.D. LAITIN. “Ethnicity, Insurgency, and Civil War”, **American Political Science Review**, 97/1, 2003, 75-76.

GALULA, David. **Counterinsurgency Warfare: Theory and Practice**, USA, Frederick A. Praeger Inc., 1964.

GALULA, David. **Pacification in Algeria:1956-1958**, Pittsburgh, RAND Corporation, 2006.

Geçici Köy Korucuları Yönergesi, JGY:202-24, Ankara, 2008.

Geçici Köy Korucuları Yönetmeliği, Resmi Gazete 09.01.2008, 13105.

GÜLTEPE, Nihat. **Hayat Tarih Mecmuası**, Temmuz 1976, 48.

HERTOGHE, Alain ve A. LABROUSSE. **Peru’da Aydınlık Yol Deneyimi**, (Çev. Rıza TURA), İstanbul, Belge Yayınları, 1991.

Human Rights Watch İnternet Sitesi.

<<http://www.hrw.org/reports/pdfs/g/guatemala/guatemala946.pdf>>. 05 Ocak 2014.

II. ABDÜLHAMİD, **Siyasi Hatıralarım** (Çev. H.Salih Can), İstanbul, Dergah Yayınları, s, 1984, 75.7.

İçişleri Bakanlığı OHAL Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, 18 Eylül 1997 tarih ve 1300-383-13/GEN-SEK sayılı “Geçici Köy Koruculuğunun Geleceği ve Alınacak Tedbirler” konulu raporu, 1997.

İMSET, İsmet. **PKK: Ayrılıkçı Şiddetin 20 Yılı, 1973-1992**, İstanbul, Turkish Daily News Yayınları, 1993.

Jandarma Genel Komutanlığı Harekât Başkanlığı Asayiş Daire Cari Harekât Şube Müdürlüğünün Andıç Çalışması, 2002.

Jandarma Genel Komutanlığı GKK Sistemi konulu Karargâh Etüdü, 2012.

J.Gnl.Klığı [1]: Jandarma Genel Komutanlığı, “Terör Olaylarının Yıllara ve Türkerine Göre Dağılımı ve 1984-2013 Tarihleri Arasında Meydana Gelen Terör Olaylarındaki Zayiat Durumu Çizelgesi”, 2014.

J.Gnl.Klığı [2]: Jandarma Genel Komutanlığı’nın GKK Mevcut Durumunu Gösterir Çizelgesi, 2014.

JONES, A.H. ve A. MOLNAR. “Internal Defense against Insurgency: Six Cases”, **Washington DC: Center for Research in Social Systems**, 1966, 25.

JONES, Seth. “The Strategic Logic of Militia”, **RAND National Defence Research Institute Working Paper**, 2012.

KALYVAS, Stathis. “Ethnic Defection in Civil War”, **Comparative Political Studies**, 41/8, , 2008, 1043-1068.

KALYVAS, Stathis. **The Logic of Violence in Civil War**, New York, Cambridge University Press, 2006.

KIŞLALI, Mehmet Ali. **Güneydoğu Düşük Yoğunluklu Çatışma**, Ankara, Ümit Yayıncılık, 1996.

KILLCULLEN, David. **The Accidental Guerrilla: Fighting Small Wars in the Midst of a Big One**, Oxford: Oxford University Press, 2008.

KLAREN, Peter. **Peru, Society and Nationhood in the Andes**, New York: Oxford UP, 2000 365-424.

KODAMAN, Bayram. **Sultan II.Abdülhamid Devri Doğu Anadolu Politikası**, Ankara, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1987.

Köy Korucuları Yönetmeliği, Resmi Gazete 01.07.2000, 24096.

KREPİNEVİCH, Andrew F. **The Army and Vietnam**, Baltimore, John Hopkins University Press, 1986.

KUNDAKÇI, Hasan. “Güneydoğu’da Unutulmayanlar”, Alfa Basım Yayım, İstanbul, s.176, 2004

KUTLAY, Naci. **İttihat ve Terakki ve Kürtler**, Ankara, Beybun Yayınları, 1992.

MARCUS, Aliza. **Kan ve İnanç: PKK ve Kürt Hareketleri** (Çev. Ayten ALKAN), İstanbul, İletişim Yayınları, 2009.

MARTEN, Kimberly. "Warlordism in Comparative Perspective", **International Security**, 31/3, Winter 2006/07, 41–73.

MASON T. D. ve D. KRANE. "The Political Economy of Death Squads: Toward a Theory of the Impact of State-Sanctioned Terror", **International Studies Quarterly**, 33/2, 1989, 175-198.

MAUCERİ, Philip. "Military Politics and Counter Insurgency in Peru." **Journal of Interamerican Studies and World Affairs**, 33, 1991, 83-109.

MAZZEI, Julie. **Death Squads or Self-Defense Forces?: How Paramilitary Groups Emerge and Challenge Democracy in Latin America**, Carolina, University of North Carolina Press, 2009.

MCCLINTOCK, Michael. **The American Connection: State Terror and Popular Resistance in Guatemala**, Zed Books, London, 1985.

MGK Genel Sekreterliği. **Kendi ifadesiyle PKK kimdir? Ne yapmak istiyor?**, Ankara, 1994.

MGK Gnl.Sek.'nin 18 Eylül 2002 tarih ve 0500-110-02(02A) sayılı "OHAL Uygulaması Sonrası Alınacak Tedbirler konulu yazısı

MOLLER, Bjorn., "The Role of Militias and Other Paramilitaries in African (UN)Civil Wars", **DIIS Working Paper** no.23, 2006.

NAGL, John. **Learning to Eat Soup with a Knife**, Chicago&London, The University of Chicago Press, , 2005.

NEUMANN, Lawrence. **Toplumsal Araştırma Yöntemleri** (Çev. Sedef ÖZGE), Ankara, Yayınodası Ltd., 2013.

ÖZAR, Şemsa ve diğerleri, **Geçmişten Günümüze Türkiye’de Paramiliter Bir Yapılanma: Köy Koruculuğu Sistemi**, Diyarbakır, Diyarbakır Siyasal ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü(DİSA), 2013.

ÖZCAN, Nihat Ali. **PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi**, Ankara, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, 1999.

ÖZDAĞ, Ümit. **The PKK and Low Intensity Conflict in Turkey**, Ankara Paper 5, 2004.

ÖZDAĞ, Ümit. **Pusu ve Katliamların Kronolojisi**, Kripto Yayınları, Ankara, 2009

ÖZDEMİR, Ali Rıza. **PKK ve Korucular**, Balıkesir, Altınpost Yayınevi, 2012.

ÖZEREN, Süleyman ve M. SEVER. **Terörizm Paradoksu ve Türkiye**, İstanbul, Karınca Yayınları, 2011.

Özgür Gündem İnternet Sitesi. 3 Haziran 2013. <http://www.ozgur-gundem.com/index.php?haberID=74385&haberBaslik=Hatadan%20d%C3%B6n%C3%BCn%20B%C4%B0RL%C4%B0K%20OLALIM&action=haber_detay&module=nuce> 19 Şubat 2014.

ÖZTUNA, Yılmaz. **Büyük Türkiye Tarihi**, İstanbul, Ötüken Yayınları, 1983.

PAKER, Evren Balta. “Presentation at Mellon Fellowship for Humanitarian and Security Affairs Conference”, **CUNY- Graduate Center**, New York, December 2, 2004.

PETERSON, Michael E. **The Combined Action Platoons: The US Marines’ Other War in Vietnam**, Westport: Praeger Publishers, 1989.

Radikal Gazetesi İnternet Sitesi. 21 Mart 2013. <http://www.radikal.com.tr/politika/basbakan_erdogan_umarim_boylece_mutlulugu_yakalariz-1126150> 18 Şubat 2014.

RAMSEY, Robert D. Advising indigenous forces : American advisors in Korea, Vietnam, and El Salvador. Fort Leavenworth, KS: Combat Studies Institute Press, 2006.

Rojaciwan İnternet Sitesi. 19 Haziran 2013. < <http://rojaciwan.com/tr/rc/karayilan-devlet-sureci-sabote-ediyor/>> 19 Şubat 2014.

Rojaciwan İnternet Sitesi. 25 Temmuz 2013. <<http://rojaciwan.com/tr/rc/cemil-bayik-hukumet-ikinci-asamaya-ciddi-yaklasmali/>> 19 Şubat 2014.

ROSS, James. “Militia Abuses in Philippines”, **Third World Legal Studies**, 9/7, 1990.

ROTBURG, Robert. **When States Fail: Causes and Consequences**, Princeton, N.J.: Princeton University Press, 2004, 6.

Sabah Gazetesi İnternet Sitesi. 25 Nisan 2013. <<http://www.sabah.com.tr/Gundem/2013/04/25/dunyanin-gozu-kandile-cevrildi>> 18 Şubat 2014.

Serxwebun [1]: SERXWEBUN, Sayı 103 , 1990.

Serxwebun [2]: SERXWEBUN, Sayı 104 , 1990.

Serxwebun [3]: SERXWEBUN, Sayı 106 , 1990.

Serxwebun [4]: SERXWEBUN, Sayı 111 , 1991.

Serxwebun [5]: SERXWEBUN, Sayı 112 , 1991.

Serxwebun [6]: SERXWEBUN, Sayı 114 , 1991.

Serxwebun [7]: SERXWEBUN, Sayı 137 , 1993.

Serxwebun [8]: SERXWEBUN, Sayı 144 , 1993.

Serxwebun [9]: SERXWEBUN, Sayı 148 , 1994.

Serxwebun [10]: SERXWEBUN, Sayı 153 , 1994.

Serxwebun [11]: SERXWEBUN, Sayı 158 , 1995.

Serxwebun [12]: SERXWEBUN, Sayı 164 , 1995.

Serxwebun [13]: SERXWEBUN, Sayı 168 , 1995.

Serxwebun [14]: SERXWEBUN, Sayı 169 , 1996.

Serxwebun [15]: SERXWEBUN, Sayı 171 , 1996.

Serxwebun [16]: SERXWEBUN, Sayı 177 , 1996.

Serxwebun [17]: SERXWEBUN, Sayı 213 , 1999.

Serxwebun [18]: SERXWEBUN, Sayı 215 , 1999.

Serxwebun [19]: SERXWEBUN, Sayı 218 , 2000.

Serxwebun [20]: SERXWEBUN, Sayı 219 , 2000.

Serxwebun [21]: SERXWEBUN, Sayı 220 , 2000.

Serxwebun [22]: SERXWEBUN, Sayı 226 , 2000.

Serxwebun [23]: SERXWEBUN, Sayı 254 , 2003.

Serxwebun [24]: SERXWEBUN, Sayı 256 , 2003.

Serxwebun [25]: SERXWEBUN, Sayı 260 , 2003.

Serxwebun [26]: SERXWEBUN, Sayı 270 , 2004.

Serxwebun [27]: SERXWEBUN, Sayı 271 , 2004.

Serxwebun [28]: SERXWEBUN, Sayı 287 , 2005.

Serxwebun [29]: SERXWEBUN, Sayı 310 , 2007.

Serxwebun [30]: SERXWEBUN, Sayı 330 , 2009.

Serxwebun [32]: SERXWEBUN, Sayı 333 , 2009.

Serxwebun [33]: SERXWEBUN, Sayı 359 , 2011.

SPECTOR, Ronald H. **After Tet**, New York, Vintage Books, 1993.

STERN, Steve. **Shining and Other Paths: War and Society in Peru 1980–1995**, Durham, NC: Duke University Press, 1998, 224–260.

TAPAN, Berivan. **Terörün Bekçileri Hamidiye Alaylarından Günümüze Koruculuk**, İstanbul, Güncel Yayıncılık, 2007.

TBMM [1]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 17, Yasama Yılı 2, 17 Ekim 1984, Cilt 7, Birleşim 13, 397-398.

TBMM [2]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 17, Yasama Yılı 2, 12 Mart 1985, Cilt 14, Birleşim 71, 21-270.

TBMM [3]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 17, Yasama Yılı 4, 2 Eylül 1986, Cilt 31, Birleşim 2, 89.

TBMM [4]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 17, Yasama Yılı 4, 4 Eylül 1986, Cilt 31, Birleşim 4, 189-201.

TBMM [5]: Tutanak Dergisi, Dönem 17, Yasama Yılı 4, 04 Mart 1987, Cilt 37, Birleşim 72, 275.

TBMM [6]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 17, Yasama Yılı 4, 11 Mart 1987, Cilt 37, Birleşim 75, 461-473.

TBMM [7]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 17, Yasama Yılı 4, 12 Mart 1987, Cilt 37, Birleşim 76, 512-520.

TBMM [8]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 17, Yasama Yılı 4, 21 Haziran 1987, Cilt 43, Birleşim 122, 270-276.

TBMM [9]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 18, Yasama Yılı 1, 28 Aralık 1987, Cilt 1, Birleşim 4, 126.

TBMM [10]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 18, Yasama Yılı 1, 14 Ocak 1988, Cilt 1, Birleşim 9, 411.

TBMM [11]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 18, Yasama Yılı 1, 9 Mart 1988, Cilt 3, Birleşim 32, 458-462.

TBMM [12]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 18, Yasama Yılı 1, 13 Nisan 1988, Cilt 8, Birleşim 54, 513-598.

TBMM [13]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 18, Yasama Yılı 2, 13 Haziran 1989, Cilt 29, Birleşim 100, 55-62.

TBMM [14]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 18, Yasama Yılı 2, 4 Ekim 1989, Cilt 14, Birleşim 12, 178-197.

TBMM [15]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 18, Yasama Yılı 3, 19 Ekim 1989, Cilt 33, Birleşim 19, 17.

TBMM [16]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 18, Yasama Yılı 3, 14 Kasım 1989, Cilt 33, Birleşim 32, 458.

TBMM [17]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 18, Yasama Yılı 4, 29 Kasım 1989, Cilt 34, Birleşim 39, 458.

TBMM [18]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 18, Yasama Yılı 4, 11 Ocak 1990, Cilt 39, Birleşim 63, 61.

TBMM [19]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 18, Yasama Yılı 4, 6 Şubat 1990, Cilt 40, Birleşim 73, 263-287.

TBMM [20]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 18, Yasama Yılı 4, 7 Şubat 1990, Cilt 40, Birleşim 74, 307.

TBMM [21]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 18, Yasama Yılı 4, 23 Mayıs 1990, Cilt 46, Birleşim 117, 6-17.

TBMM [22]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 18, Yasama Yılı 5, 6 Kasım 1990, Cilt 50, Birleşim 29, 460.

TBMM [23]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 18, Yasama Yılı 5, 19 Mart 1991, Cilt 58, Birleşim 95, 60.

TBMM [24]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 18, Yasama Yılı 5, 28 Mayıs 1991, Cilt 61, Birleşim 122, 179.

TBMM [25]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 19, Yasama Yılı 1, 14 Kasım 1991, Cilt 1, Birleşim 2, 50-72.

TBMM [26]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 19, Yasama Yılı 1, 25 Kasım 1991, Cilt 1, Birleşim 7,113.

TBMM [27]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 19, Yasama Yılı 1, 28 Kasım 1991, Cilt 1, Birleşim 8,161.

TBMM [28]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 19, Yasama Yılı 1, 26 Aralık 1991, Cilt 2, Birleşim 21,71-368.

TBMM [29]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 19, Yasama Yılı 1, 23 Mart 1992, Cilt 8, Birleşim 59, 291-331.

TBMM [30]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 19, Yasama Yılı 1, 28 Ağustos 1992, Cilt 16, Birleşim 97, 296-351.

TBMM [31]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 19, Yasama Yılı 2, 1 Nisan 1993, Cilt 33, Birleşim 86, 251.

TBMM [32]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 19, Yasama Yılı 2, 15 Nisan 1993, Cilt 34, Birleşim 92, 178-179.

TBMM [33]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 19, Yasama Yılı 2, 30 Haziran 1993, Cilt 37, Birleşim 119, 368.

TBMM [34]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 19, Yasama Yılı 3, 24 Aralık 1993, Cilt 49, Birleşim 54, 635.

TBMM [35]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 19, Yasama Yılı 3, 11 Ocak 1994, Cilt 51, Birleşim 62, 136.

TBMM [36]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 19, Yasama Yılı 4, 18 Ekim 1994, Cilt 68, Birleşim 20, 36-406.

TBMM [37]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 19, Yasama Yılı 4, 19 Aralık 1994, Cilt 76, Birleşim 57, 34-37.

TBMM [38]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 20, Yasama Yılı 1, 7 Mart 1996, Cilt 2, Birleşim 20, 9.

TBMM [39]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 20, Yasama Yılı 1, 14 Mart 1996, Cilt 2, Birleşim 24, 219-242.

TBMM [40]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 20, Yasama Yılı 1, 18 Haziran 1996, Cilt 7, Birleşim 63, 52-70.

TBMM [41]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 20, Yasama Yılı 1, 3 Temmuz 1996, Cilt 7, Birleşim 70, 526.

TBMM [42]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 20, Yasama Yılı 1, 24 Temmuz 1996, Cilt 8, Birleşim 82, 550.

TBMM [43]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 20, Yasama Yılı 1, 30 Temmuz 1996, Cilt 9, Birleşim 84, 189.

TBMM [44]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 20, Yasama Yılı 1, 29 Ağustos 1996, Cilt 10, Birleşim 90, 346-380.

TBMM [45]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 20, Yasama Yılı 2, 12 Kasım 1996, Cilt 13, Birleşim 16, 474.

TBMM [46]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 20, Yasama Yılı 2, 18 Aralık 1996, Cilt 17, Birleşim 37, 582-628.

TBMM [47]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 20, Yasama Yılı 2, 27 Mayıs 1997, Cilt 27, Birleşim 98, 288-347.

TBMM [48]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 20, Yasama Yılı 2, 2 Ekim 1997, Cilt 11, Birleşim 2, 312-319.

TBMM [49]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 20, Yasama Yılı 3, 21 Aralık 1997, Cilt 40, Birleşim 33, 705.

TBMM [50]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 20, Yasama Yılı 3, 23 Temmuz 1998, Cilt 60, Birleşim 127, 266-289.

TBMM [51]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 21, Yasama Yılı 4, 23 Ocak 2002, Cilt 84, Birleşim 55, 165-166.

TBMM [52]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 21, Yasama Yılı 4, 19 Haziran 2002, Cilt 98, Birleşim 45, 107-756.

TBMM [53]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 2, 22 Aralık 2003, Cilt 36, Birleşim 34, 90.

TBMM [54]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 2, 29 Haziran 2004, Cilt 54, Birleşim 107, 473.

TBMM [55]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 2, 16 Temmuz 2004, Cilt 57, Birleşim 117, 165-783.

TBMM [56]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 3, 15 Haziran 2005, Cilt 87, Birleşim 112, 603.

TBMM [57]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 4, 20 Aralık 2005, Cilt 105, Birleşim 37, 76.

TBMM [58]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 4, 28 Aralık 2005, Cilt 107, Birleşim 45, 102.

TBMM [59]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 5, 12 Aralık 2006, Cilt 139, Birleşim 30, 126.

TBMM [60]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 5, 27 Mart 2007, Cilt 151, Birleşim 80, s.26

TBMM [61]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 5, 27 Mayıs 2007, Cilt 159, Birleşim 114, 286-293.

TBMM [62]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 23, Yasama Yılı 3, 7 Mayıs 2009, Cilt 44, Birleşim 87, 1004-1019.

TBMM [63]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 23, Yasama Yılı 3, 13 Mayıs 2009, Cilt 45, Birleşim 89, 7-10.

TBMM [64]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 23, Yasama Yılı 4, 9 Aralık 2009, Cilt 54, Birleşim 28, 66-71.

TBMM [65]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 23, Yasama Yılı 4, 24 Şubat 2010, Cilt 62, Birleşim 65, 22-23.

TBMM [66]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 23, Yasama Yılı 4, 16 Temmuz 2010, Cilt 75, Birleşim 136, 942.

TBMM [67]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 23, Yasama Yılı 5, 3 Şubat 2011, Cilt 91, Birleşim 58, 697.

TBMM [68]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 24, Yasama Yılı 2, 22 Aralık 2011, Cilt 10, Birleşim 45, 121.

TBMM [69]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 24, Yasama Yılı 2, 27 Mart 2012, Cilt 17 , Birleşim 83, 96.

TBMM [70]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 24, Yasama Yılı 2, 3 Temmuz 2012, Cilt 27 , Birleşim 131, 148.

TBMM [71]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 24, Yasama Yılı 3, 16 Ocak 2013, Cilt 40 , Birleşim 53, 882-883.

TBMM [72]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 24, Yasama Yılı 3, 20 Mart 2013, Cilt 46 , Birleşim 80, 698.

TBMM [73]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 24, Yasama Yılı 3, 21 Mayıs 2013, Cilt 51 , Birleşim 107, 648-653.

TBMM [74]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 24, Yasama Yılı 3, 4 Temmuz 2013, Cilt 55, Birleşim 130, 298-316.

TBMM [75]: TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 24, Yasama Yılı 3, 11 Temmuz 2013, Cilt 56, Birleşim 137, 789-795.

TBMM [76]: TBMM Resmi İnternet Sitesi, Dönem 24, Yasama Yılı 4, 14 Ocak 2014, Birleşim 46
<<http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem24/yil4/ham/b04601h.htm>> 15 Nisan 2014.

TBMM [77]: TBMM Resmi İnternet Sitesi, Dönem 24, Yasama Yılı 4, 15 Ocak 2014, Birleşim 47
<<http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem24/yil4/ham/b04701h.htm>> 15 Nisan 2014.

TBMM [78]: TBMM Resmi İnternet Sitesi, Dönem 24, Yasama Yılı 4, 24 Ocak 2014, Birleşim 52
<<http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem24/yil4/ham/b05201h.htm>> 15 Nisan 2014.

TBMM [79]: TBMM Resmi İnternet Sitesi, Dönem 24, Yasama Yılı 4, 14 Şubat 2014, Birleşim 62
<<http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem24/yil4/ham/b06201h.htm>> 15 Nisan 2014.

TBMM [80]: TBMM Resmi İnternet Sitesi, Dönem 24, Yasama Yılı 4, 18 Şubat 2014, Birleşim 63
<<http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem24/yil4/ham/b06301h.htm>> 15 Nisan 2014.

TBMM [81]: TBMM Resmi İnternet Sitesi, Dönem 24, Yasama Yılı 4, 9 Nisan 2014, Birleşim 74 < <http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem24/yil4/ham/b07401h.htm> > 15 Nisan 2014.

TBMM [82]: TBMM Resmi İnternet Sitesi, Dönem 24, Yasama Yılı 4, 10 Nisan 2014, Birleşim 75
<<http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem24/yil4/ham/b07501h.htm>> 15 Nisan 2014.

TBMM [83]: 10/116 esas numaralı TBMM Araştırma Komisyonu Raporu, 1993.

TBMM [84]: 10/90 esas numaralı TBMM Araştırma Komisyonu Raporu, 1995.

TBMM [85]: 10/89, 110, 124,125,126 esas numaralı TBMM Araştırma Komisyonu Raporu, 1997.

TBMM [86]: 10/25 nolu TBMM Araştırma Komisyonu Raporu, 1998.

TBMM [87]: TBMM İçişleri Komisyonu Raporu, Esas No:1/446, Karar No:12, 30 Temmuz 1999.

TBMM [88]: TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, Terör Ve Şiddet Olayları Kapsamında Yaşam Hakkı İhlallerini İnceleme Raporu, 2013,133-134.

TBMM Resmi İnternet Sitesi, Hükümetler Listesi, 13 Ocak 2014.
<http://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/e_kaynaklar_kutuphane_hukumetler.html>

TDK [1]: Türk Dil Kurumu İnternet Sitesi.
<http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.535e955de9da60.68897313> 13 Ocak 2014.

TDK [2]: Türk Dil Kurumu İnternet Sitesi.
<http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.535e95626a23a3.93873808> 13 Ocak 2014.

TDK [3]: Türk Dil Kurumu İnternet Sitesi.
<http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5386256a38b094.74357733> 13 Ocak 2014.

THOMAS, N. ve D. PAVLOVIC. **Axis Forces in Yugoslavia 1941-1945**, Great Britain, Osprey Publishing, 1995.

THORNTON, Thomas Perry. "Terror as a Weapon of Political Agitation", Herry ECKSTEIN (ed.), **Internal War: Problems and Approaches**, New York, The Free Press, 1964.

TOMASEVICH, Jozo. **War and Revolution in Yugoslavia: 1941-1945**, England, Stanford University Press, 2001.

TRINQUIER, Roger. **Modern Warfare A French View of Counterinsurgency**, Great Britain, Pall Mall Press, 1964.

TSE-TSUNG Mao, **Askeri Yazılar** (Çev.N.SOLUKÇA), Ankara, Sol Yayınları, 1976.

ÜNAL, Mustafa Coşar. **Counterterrorism in Turkey Policy Choices and Policies Effects Toward the PKK**, Routhledge Taylor&Francis Group, London and New York, 2012.

UNITED STATES Field Manual 3-24, “**Counterinsurgency**”, 2006.

UNITED STATES Field Manual Interim 3-07.22, “**Counterinsurgency Operations**”, 2004.

WEINSTEIN, Jeremy M. **Inside Rebellion: The Politics of Insurgent Violence**, Cambridge, Cambridge University Press, 2007.

WILLIAMS, David. “Civic Republicanism and the Citizen Militia: The Terrifying Second Amendment”, Faculty Publications.Paper 734, 1991.

YALÇIN, Soner. “Binbaşı Ersever’in İtirafı”, Analiz Basım Yayın, İstanbul, 2007

YELTON, David. **Hitler’s Home Guard: Volkssturmmann Western Front, 1944-1945**, Great Britain, Osprey Publishing, 2006.

YILDIRIM, Murat. **PKK Terör Örgütüyle Mücadelede Türkiye’nin Askeri Gücünü Kullanması (1984-2004)**, KHO SAVBEN Yüksek Lisans Tezi, 2005.

442 Sayılı Köy Kanunu, Resmi Gazete 07.04.1924, 68.

EKLER

EK-A : GKK'YA İLİŞKİN ELEŞTİRİLER

EK-B : YILLARA GÖRE GKK PERSONEL MEVCUDU

EK-C : GKK SİSTEMİNİN MAAŞ VE PERSONEL DURUMU

EK-Ç : TERÖR OLAYLARININ YILLARA VE TÜRLERE GÖRE DAĞILIMI

**EK-D : 1984-31.10.2013 TARİHLERİ ARASINDA MEYDANA GELEN TERÖR
OLAYLARINDAKİ ZAYİAT DURUMU**

EK-E : PKK'NIN KORUCULARA YÖNELİK SİLAHLI EYLEMLERİ

GKK'YA İLİŞKİN ELEŞTİRİLER

1985-1987 DÖNEMİ:

SIRA NU.	ELEŞTİRİ KONUSU	YOĞUNLUĞU
1	Eğitim ve Teçhizattan Yoksun Olmalarından Dolayı Fayda Vermemektedir	6
2	Aşiret yapısını güçlendirmekte ve halk arasında huzursuzluk yaratmaktadır	5
3	Bölge halkında devlet tarafından korunamamak algısını oluşturmuş ve karamsarlığa düşürmüştür. Bu nedenle devlet güvenlik sorumluluğunu başka bir kuruma devretmemelidir.	2
4	Terörle mücadelede kullanış biçimleri yanlıştır	1
5	Devlet GKK olmaları yönünde bölge halkına baskı yapmakta ve korucu olmak istemeyenler köylerinden göç etmeye zorlanmaktadır	1
TOPLAM		15

1987-1993 DÖNEMİ:

SIRA NU.	ELEŞTİRİ KONUSU	YOĞUNLUĞU
1	GKK sistemi ekonomik anlamda fayda getirecek bir politika değildir. GKK'ların ülke ekonomisine maliyeti çok fazladır	12
2	Bölge halkında devlet tarafından korunamamak algısını oluşturmuş ve karamsarlığa düşürmüştür. Bu nedenle devlet güvenlik sorumluluğunu başka bir kuruma devretmemelidir.	7
3	GKK devlet tarafından kontrol edilemeyecek durumdadır	6
4	Aşiret yapısını güçlendirmekte ve halk arasında huzursuzluk yaratmaktadır	5
5	Eğitim ve Teçhizattan Yoksun Olmalarından Dolayı Fayda Vermemektedir	4
6	Hukuki altyapısında problemler mevcuttur	4
7	Devlet GKK olmaları yönünde bölge halkına baskı yapmakta ve korucu olmak istemeyenler köylerinden göç etmeye zorlanmaktadır	4
TOPLAM		42

EK-A’NIN DEVAMI

1993-1999 DÖNEMİ:

SIRA NU.	ELEŞTİRİ KONUSU	YOĞUNLUĞU
1	GKK devlet tarafından kontrol edilemeyecek durumdadır	8
2	Eğitim ve Teçhizattan Yoksun Olmalarından Dolayı Fayda Vermemektedir	3
3	Aşiret yapısını güçlendirmekte ve halk arasında huzursuzluk yaratmaktadır	3
4	GKK sistemi ekonomik anlamda fayda getirecek bir politika değildir. GKK’ların ülke ekonomisine maliyeti çok fazladır	2
5	Bölge halkında devlet tarafından korunamamak algısını oluşturmuş ve karamsarlığa düşürmüştür. Bu nedenle devlet güvenlik sorumluluğunu başka bir kuruma devretmemelidir.	1
6	Hukuki altyapısında problemler mevcuttur	1
TOPLAM		18

1999-2006 DÖNEMİ:

SIRA NU.	ELEŞTİRİ KONUSU	YOĞUNLUĞU
1	Korucuların özlük haklarında iyileştirme yapılmalıdır	3
2	GKK devlet tarafından kontrol edilemeyecek durumdadır	2
3	Demokrasiye aykırı bir uygulamadır	1
4	GKK sistemi ekonomik anlamda fayda getirecek bir politika değildir. GKK’ların ülke ekonomisine maliyeti çok fazladır	1
TOPLAM		7

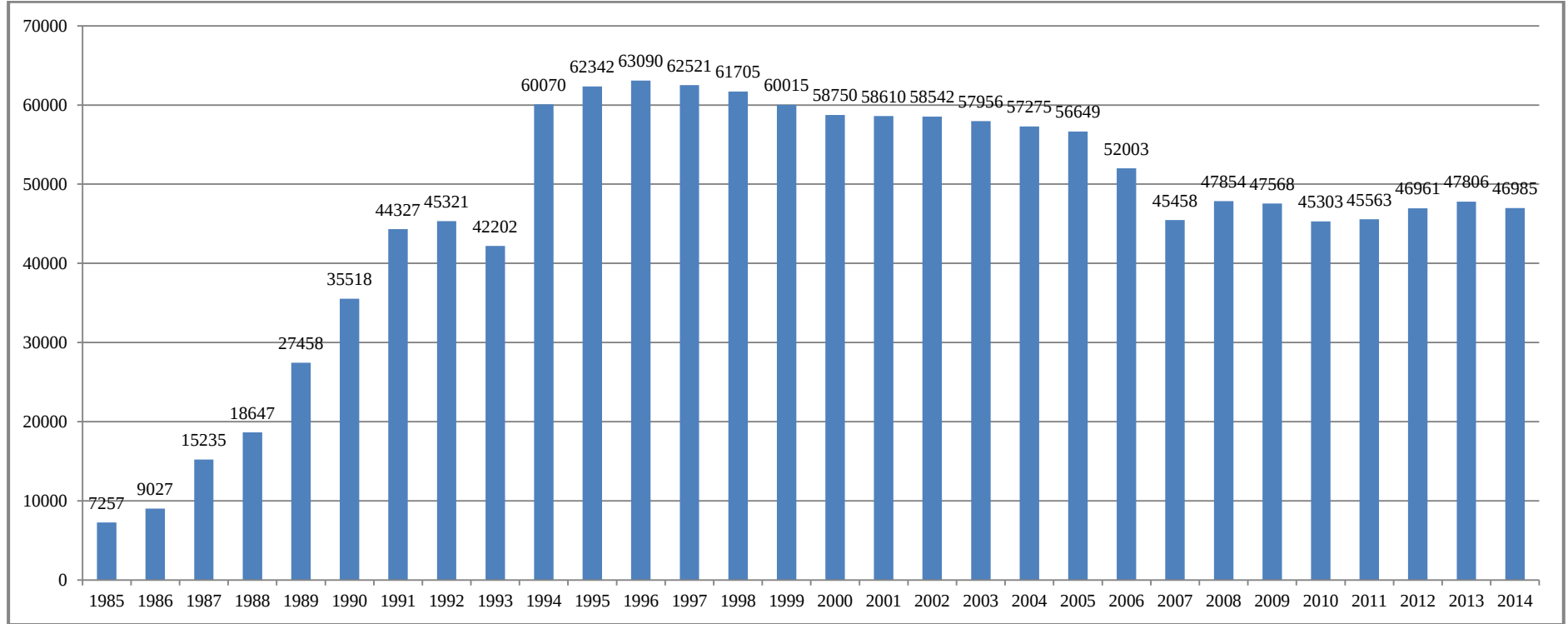
2006-2013 DÖNEMİ:

SIRA NU.	ELEŞTİRİ KONUSU	YOĞUNLUĞU
1	Korucuların özlük hakları iyileştirilmelidir	5
2	GKK sistemi devlet tarafından kontrol edilemeyecek durumdadır	4
3	Bölge halkında devlet tarafından korunamamak algısını oluşturmuş ve karamsarlığa düşürmüştür. Bu nedenle devlet güvenlik sorumluluğunu başka bir kuruma devretmemelidir.	1
TOPLAM		10

2013-GÜNÜMÜZE KADAR:

SIRA NU.	ELEŞTİRİ KONUSU	YOĞUNLUĞU
1	Korucuların özlük hakları iyileştirilmelidir	8
2	Korucular devlet tarafından korunamamaktadır	5
3	GKK sistemi tasfiye edilmelidir	5
4	GKK sisteminin hukuki altyapısında problemler vardır	1
TOPLAM		19

YILLARA GÖRE GKK PERSONEL MEVCUDU

HAZİRAN 2014 İTİBARIYLA GKK SİSTEMİNİN MAAŞ VE PERSONEL DURUMU

PERSONEL DURUMU		MAAŞ DURUMU	
AKTİF MEVCUT	46985	1 GKK MAAŞI	962 TL.
YAŞ VE HİZMET SÜRESİNİ TAMAMLAYARAK AYRILAN	18173	1 GKK YILLIK MALİYETİ	11.552 TL.
İLİŞİĞİ KESİLEN	40168	SİSTEMİN YILLIK TOPLAM MALİYETİ	527.477.000 TL.
İSTİFA EDEN	23685	EMEKLİ AYLIĞI	707 TL – 938 TL.
ŞEHİT	1401	SAKATLIK TAZMİNATI	18.000 TL. (%25 ÖZÜR)
YARALI	2066		54.000 TL. (%75 ÖZÜR)
VEFAT	3161	GAZİ AYLIĞI	320 TL. – 1368 TL. (%40 DEN FAZLA ÖZÜR HALİNDE)
		GAZİ TAZMİNATI	28.000 TL – 54.000 TL
TOPLAM	133573	ŞEHİT AYLIĞI	1281 TL. – 1824 TL.
		ŞEHİT TAZMİNATI	72.951 TL.

TERÖR OLAYLARININ YILLARA VE TÜRLERE GÖRE DAĞILIMI

OLAY TÜRÜ		1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	GENEL TOPLAM
TERÖRİST İNİSİYATİFİNDE	SİLAHLI SALDIRI	23	48	33	69	45	162	208	331	513	1.092	1.144	715	1.009	484	233	244	9	14	14	28	88	98	139	78	63	24	32	41	61	1	7.043
	SABOTAJ VE KUNDAKLAMA			1	7	11	50	11	6	7	123	23	15	11	26	11	12	2			4	2	3	6	6	9	12	28	48	115	24	573
	TACİZ ATEŞİ*																								103	97	49	71	96	285	23	724
	MAYINA BASMA		1	1	21	25	82	123	109	170	283	543	304	224	182	145	190	45	43	21	20	106	151	155	76	53	34	2	2	2		3.113
	PATLAYICI MADDE KULLANMA	2	1	2	5	5		2	12	8	38	56	38	31	42	21	40	7		2	10	10	23	26	101	100	40	76	85	147	10	940
	YOL KESME					4	10	10	22	46	67	54	25	16	32	17	17		3		2	1	7	9	5	8	5	9	19	59	10	457
	ADAM KAÇIRMA		1	3	31	38	180	38	23	58	278	174	156	98	111	82	21	2	2	3	3	7	17	16	10	16	11	10	32	65	29	1.515
	YAĞMA	1	8	25	12	13	31	29	50	45	82	50	44	35	62	52	22	2	4	2	6	5	5	8	9	11	10	19	18	13	5	678
	DİĞER OLAYLAR						1			3		1	3		2		1		1	3		1	3	4	8	9	49	49	74	44	256	
	TOPLUM OLAYLARI	17	20	27	27	43	75	116	142	131	98	78	74	52	42	29	84	31	55	57	69	54	70	120	102	107	65	48	53	48	43	1.977
	ÖLDÜRME/YARALAMA OLAYLARI	14	42	43	56	33	78	66	78	220	346	222	95	59	58	38	22	8	4	4	5	8	1	6	5	5		2	6	5	1	1.530
	MUHTELİF OLAYLAR				1	2	1		5	5	4	3	1	1	2			2	4	9	4	6	13	19	38	114	68	32	28	16	80	458
	ARA TOPLAM	57	121	135	229	219	669	604	778	1.203	2.414	2.347	1.468	1.539	1.041	630	652	109	129	113	154	287	389	507	537	591	327	378	477	890	270	19.264
GÜVENLİK GÜÇLERİ İNİSİYATİFİNDE	ÇATIŞMA	21	72	48	61	64	123	163	254	304	526	878	617	592	464	366	300	61	46	31	52	97	110	101	155	136	68	81	86	137	1	6.015
	YAKALAMA	2	5	4	9	35	47	92	100	212	257	434	211	224	163	126	138	241	298	273	185	143	163	243	214	317	390	285	211	261	110	5.393
	SİLAH, MUHT. VE MALZEME ELE GEÇİRME		3	8	4	21	15	178	152	278	405	1.033	931	1.314	868	731	955	862	476	231	136	163	246	333	391	245	207	122	137	174	58	10.677
	MAYIN VE PATLAYICI MADDE BULMMA			1	11	13	19	66	49	64	112	322	180	139	109	88	164	34	26	20	15	58	125	163	215	239	159	122	112	136	45	2.806
	TESLİM OLMA					1	2			28	149	198	304	176	150	86	65	30	46	43	133	102	71	76	57	85	79	78	71	44	32	2.106
	DİĞER TERÖR OLAYLARI	4	4	1	4	13	14	32	19	2	22	34	22	36	18	61	18	33	36	25	68	36	36	53	123	102	68	52	39	47	27	1.049
	ARA TOPLAM	27	84	62	89	147	220	531	574	888	1.471	2.899	2.265	2.481	1.772	1.458	1.640	1.261	928	623	589	599	751	969	1.155	1.124	971	740	656	799	273	28.046
GENEL TOPLAM		84	205	197	318	366	889	1.135	1.352	2.091	3.885	5.246	3.733	4.020	2.813	2.088	2.292	1.370	1.057	736	743	886	1.140	1.476	1.692	1.715	1.298	1.118	1.133	1.689	543	47.310

1984-31.10.2013 TARİHLERİ ARASINDA MEYDANA GELEN TERÖR OLAYLARINDAKİ ZAYİAT DURUMU

YILLAR	GÜVENLİK GÜCÜ ZAYIATI														VATANDAŞ ZAYIATI	
	ŞEHİT							YARALI								
	SUBAY	ASTSB.	UZMAN ÇAVUŞ	ERBAŞ ER	GKK	POLİS	TOPLAM	SUBAY	ASTSB.	UZMAN ÇAVUŞ	ERBAŞ ER	GKK	POLİS	TOPLAM	ÖLÜ	YARALI
1984	2	3		17	4		26	1	6		35			42	25	12
1985	6	4		44	1	3	58	5	11		38	8	3	65	73	53
1986	1	3		36	9	2	51	3	2		33	5	1	44	61	44
1987	7	1		46	16	2	72	2	6		61	15	2	86	228	102
1988	3	5	1	34	7	5	55	7	9	3	53	4	3	79	103	31
1989	4	6		108	28	6	152	9	13	3	157	13	11	206	168	69
1990	7	5	2	88	57	3	162	19	19	5	216	46	13	318	184	151
1991	12	14	7	182	42	6	263	22	28	11	347	59	21	488	141	165
1992	23	36	17	406	122	15	619	56	83	37	751	139	29	1095	534	438
1993	28	27	31	458	175	6	725	67	76	76	783	272	21	1295	1012	792
1994	48	35	69	622	254	15	1043	135	95	175	1539	355	29	2328	724	734
1995	32	34	40	410	128	11	655	76	64	123	853	218	33	1367	302	356
1996	22	18	55	345	131	5	576	44	47	102	814	215	24	1246	144	200
1997	13	14	35	199	160	7	428	36	30	63	448	233	18	828	159	210
1998	17	12	19	180	108	2	338	31	35	56	389	131	8	650	78	137
1999	11	12	29	119	41		212	31	31	45	393	78	18	596	86	101
2000	2	1	4	16	1		24	4	4	23	28	11		70	28	30
2001		2	5	11	3		21	1	6	9	27	6		49	11	28
2002		2	2	5	2		11	2	2	5	34	7	1	51	11	16
2003		1	3	15	2		21	11	4	18	47	6		86	10	8
2004	2	6	14	38	10	3	73	14	16	51	148	37	4	270	17	34
2005	7	6	21	56	10		100	16	20	47	186	22		291	21	53
2006	8	7	11	58	10	1	95	22	31	71	183	39		346	19	33
2007	12	12	29	75	19		147	24	37	83	227	35	1	407	21	38
2008	6	7	24	70	19	2	128	21	24	58	149	43	2	297	29	46
2009	1	6	16	31	7	1	62	13	13	43	71	14		154	18	40
2010	4	6	29	47	8		94	13	17	65	123	14	8	240	23	27
2011	6	12	24	55	11	7	115	16	21	74	104	15	2	232	20	38
2012	11	14	49	49	16	18	157	25	37	183	223	26	49	543	15	62
2013			1	2			3	1		1	6			8	3	9
TOPLAM	295	311	537	3822	1401	120	6486	727	787	1430	8466	2066	301	13777	4268	4057

PKK'NIN KORUCULARA YÖNELİK SİLAHLI EYLEMLERİ

SIRA NU	TARİH	İL	İLÇE	KÖY	MEZRA	ŞEHİT SAYISI
1	28.07.1986	Siirt	Merkez	Meşelidere	Eğlence	3
2	23.01.1987	Mardin	Midyat	Başyurt	Gündükörte	10
3	22.02.1987	Hakkari	Uludere	Taşdelen		13
4	07.03.1987	Mardin	Nusaybin	Açıkyol		8
5	12.04.1987	Mardin	Ömerli	Pınarcık		30
6	08.07.1987	Mardin	Midyat	Anıklı	Haraberk	31
7	08.07.1987	Mardin	Midyat	Peçenek		17
8	21.07.1987	Hakkari	Şemdinli	Umurlu	Akdemir	6
9	18.08.1987	Siirt	Eruh	Kılıçkaya	Milan	25
10	02.05.1988	Siirt	Uludere	Ortabağ	Evil	6
11	07.05.1988	Siirt	Şırnak	Dereler	Taraklı	14
12	29.07.1989	Siirt	Eruh	Gülburnu		4
13	12.08.1989	Van	Bahçesaray			4
14	12.08.1989	Hakkari	Çukurca			2
15	24.11.1989	Hakkari	Yüksekova	İkiyaka		21
16	01.03.1990	Hakkari	Şemdinli	Anadağ	Mamrastepe	7
17	05.03.1990	Hakkari	Şemdinli	Bağlıca		3
18	10.03.1990	Mardin	Savur	Tokluca	Düzenli	3
19	09.04.1990	Van	Çatak	Övecek		4
20	11.04.1990	Van	Çatak	Övecek		5
21	14.04.1990	Mardin	Derik	Aşağıkonak		3
22	04.05.1990	Diyarbakır	Kulp	Yazlıca		7
23	10.06.1990	Şırnak	Güçlükonak	Çevrimli		27
24	14.08.1990	Şırnak	Merkez	Kemerli		4
25	28.08.1990	Siirt	Şirvan	Özyurt		5
26	09.10.1990	Diyarbakır	Lice	Kutlu		5
27	06.07.1991	K.Maraş	Ekinözü	Türkmenler	Yunağlı	7
28	13.07.1991	K.Maraş	Pazarcık	Harmancı		6

EK-E’NİN DEVAMI

29	13.07.1991	K.Maraş	Çağlayancerit			3
30	22.07.1991	Mardin	Midyat	Yemişli		10
31	15.11.1991	Siirt	Şirvan			6
32	21.05.1992	Şırnak	Güçlükönak	Bulmuşlar		6
33	23.05.1992	Şırnak	İdil	Dumanlı		4
34	18.06.1992	Siirt	Eruh	Bulmuşlar		3
35	22.06.1992	Batman	Gercüş	Seki		10
36	02.07.1992	Bitlis	Hizan	Yanıktaş		13
37	23.07.1992	Ağrı	Diyadin	Yanıkçukur		5
38	15.08.1992	Diyarbakır	Çınar	Özyar		6
39	15.09.1992	Batman	Kozluk			10
40	29.09.1992	Van	Çatak	Sugeldi		8
41	29.09.1992	Hakkari	Şemdinli	Umurlu	Derecik	32
42	01.10.1992	Bitlis	Merkez	Cevizdalı		30
43	11.10.1992	Şırnak	Uludere			11
44	07.12.1992	Mardin	Midyat	Yayvantepe	Derik	7
45	17.12.1992	Diyarbakır	Kocaköy			6
46	02.03.1993	Mardin	Savur	Elmabahçe		5
47	02.06.1993	Bingöl	Genç	Bahçebaşı		3
48	06.06.1993	Batman	Sason	Dörtbölük	Bozdoğan	4
49	13.06.1993	Mardin	Merkez	Yaylacık		6
50	25.06.1993	Mardin	Yeşilli	Koyunlu		8
51	30.06.1993	Mardin	Merkez	Yalım	Hamzabey	7
52	04.08.1993	Bitlis	Mutki			19
53	07.08.1993	Diyarbakır	Çınar	Akpınar		4
54	16.08.1993	Van	Çaldıran	A.Yanıktaş	Yekekümbet	8
55	23.08.1993	Siirt	Şirvan	Akçayır		8
56	13.09.1993	Mardin	Ömerli			6
57	18.09.1993	Bitlis	Merkez	Konuksayar		7
58	29.09.1993	Batman	Kozluk	Beşkonak	Serikan	7

EK-E'NİN DEVAMI

59	04.10.1993	Siirt	Şirvan	Daltepe		23
60	04.10.1993	Siirt	Şirvan	Kalkancık		10
61	21.10.1993	Siirt	Baykan	Günbulak	Derince	24
62	28.10.1993	Kars	Sarıkamış	Belencik		7
63	22.11.1993	Bingöl	Yedisu			6
64	12.12.1993	Adıyaman	Merkez	Ağaçkonak		10
65	01.01.1994	Diyarbakır	Kulp	Hamzalı		18
66	21.01.1994	Mardin	Savur	Ormanlık ve Akyürek		20
67	30.03.1994	Şırnak	İdil			13
68	16.07.1994	Diyarbakır	Dicle	Uğrak		7
69	11.09.1994	Sivas	Zara	Selimiye		10
70	22.10.1994	Bitlis	Tatvan	Tokaçlı		3
71	23.02.1995	Mardin	Ömerli	Kocakuyu		6
72	27.03.1995	Mardin	Silopi	Görömlü		4
73	16.05.1995	Mardin	Ömerli	Kayabalı		4
74	17.07.1995	Osmaniye	Gökgöl	Evciler		7
75	23.07.1995	Van	Gürpınar	Akdoğan	Atabinen	12
76	12.09.1995	Ağrı	D.Beyazıt	Çetenli	Gökçebulak	4
77	08.11.1996	Hakkari	Çukurca	Ormanlı		17
78	28.11.1996	Diyarbakır	Silvan	Kayahan		3
79	03.06.1997	Siirt	Eruh	Diboğaz		7
80	07.07.1997	Bingöl	Merkez	İçpınar		4
81	08.11.1997	Siirt	Pervari	Doğanköy		6

EK-E’NİN DEVAMI

82	31.05.1998	Şırnak	Beytüşşebap	Güneykaya		9
83	13.07.1998	Erzurum	Başkale	Tokça		5
84	02.08.1999	Diyarbakır	Silvan	Çiğdemli		6
85	29.09.2007	Şırnak	Beytüşşebap	Beyağaç		12
86	31.07.2011	Batman	Beşiri	Beşpınar		1
87	12.02.2012	Şırnak	Uludere	Şenoba		1
88	24.10.2012	Şırnak	Cizre	Nur		1
89	12.03.2013	Şırnak	Cizre			1
90	30.06.2013	Şırnak	Silopi			1
TOPLAM						804